

לקראת שבת מלכתא

סיפורים ופנינים מתיקים מהימים של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השנה
שבת מלכתא
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מתיקים מהימים של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השנה

כתיבה וחתימה טובה

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 451

פנינים לראש השנה פ"ה

"הגעתי לבית מרון, ונכנסתי פנימה. הרב אלישיב זצ"ל היה שקוע בלימודו בכזה גישמאק נפלא, אשרי עין ראתה. הפנים שלו זרחו באור של יום טוב, הוא היה שקוע בגמרא, והאיר את החדר, ממש האיר! חיוך מיוחד שכן על פניו כשלמד בכזאת מתיקות. כשהבחין בי מרון הוא נבהל"

הגאון רבי משה פריד שליט"א, מחבר שו"ת 'וישמע משה', מספר על שיעור המוסר הנוקב שזכה לשמוע מפיו של מרון הגרי"ש אלישיב לפנות בוקר של ראש השנה תשע"ט

יעקב א. לוסטיגמן

את המעשה הבא שמענו מפיו של הגאון רבי משה פריד שליט"א, בעל שו"ת 'וישמע משה', ועורכו של גיליון 'וישמע משה' שיצא שמעו הטוב מקצה העולם ועד קצהו. זכה הגר"מ פריד שליט"א, לחיבה יתירה ומיוחדת במינה אצל מרון פוסק הדור רבינו הגריש אלישיב זצ"ל, ובמשך שנים היה מגיע לביתו יום יום לשוחח עמו בסוגיות שונות, ולהציג בפניו שאלות מעניינות בהלכה, ומרון זצ"ל היה מייקרו מאוד. וכך מספר לנו הגר"מ פריד שליט"א, על 'שיעור מוסר' מיוחד במינו ששקבל באופן אישי ממרון הגרי"ש אלישיב, לפנות בוקר של ראש השנה של שנת תשע"ט, שיעור שכדאי לכל אחד ללמוד וגם להפנים אותו:

"במשך השנים השתוקקתי מאוד להתברך מפיו של מרון זצ"ל בברכת 'שנה טובה' בליל ראש השנה, אבל לא זכיתי לכך משום שכחסיד בעלזא אני מתפלל מדי שנה בצלו של כ"ק מרון אדמו"ר שליט"א מבעלזא, ועד שמסתיימת התפילה אצלנו, ממהרים לסעוד את סעודת החג, ומיד לאחר מכן מתחיל ה'טיש' של הרבי שמסתיים בשעות הקטנות של הלילה, כשהרב אלישיב כבר קם משנתו הקצרה לעבודת היום של ראש השנה", מספר הרב פריד. "אמנם יכולתי להגיע למרון בזמן ההפסקה בצהריים, אבל המנהג הוא שמברכים בברכת 'תיכתב ותיחתם לאלתר לחיים טובים', רק בליל

ראש השנה וביום כבר מאחלים 'גמר חתימה טובה'.

"בשנת תשע"ט, כשמרון כבר היה בן 99, נפל בדעתי רעיון נפלא... אני אלך להתברך מפי הרב אלישיב אחרי שמסתיים ה'טיש' בבעלזא. הרי כשהטיש מסתיים, מרון כבר קם, ואם כן אוכל לבקש ממנו שיברכני בברכת שנה טובה וחתמה טובה לפני שאלך לישן...

"ואכן, התפללתי בבעלזא ולאחר מכן הסתופפתי בצלו של הרבי שליט"א ב'טיש', כשלאחר מכן, בערך בשעה 3:00 לפנות בוקר,

ופעם טען לפני הרבש"ע כבן המתחטא לפני אביו: "רבש"ע למען כבוד שמים יותר משתלם להשאירני בעולם לחיות.. ופעם אמר בתפילתו: "נכון אני לא בסדר, אך אטו חשוד אני לפניך להיות מזיד חס ושלום"....

מרן פוסק הדור הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

על תוכן עבודת המלכויות המיוחדת דראש השנה ועבודת מגדולי ישראל

מלך על כל הארץ (מתוך תפילת ראש השנה)

הנה עיקר עבודת היום בראש השנה הוא "מלכויות", וכמו שכתב הנפש החיים (שער ב, פי"א) "עינינו הרואות בנוסח תפילת ר"ה שהוא מסודר מראשו עד סופו רק על כבוד מלכותו יתברך שמו שתעלה כבתחילה קודם חטא אדם הראשון".

וביותר מזה מבואר בנוסח ברכת "קדושת היום" דראש השנה, שאין חותמין בנוסח "מקדש ישראל והזמנים" כשאר המועדים, אלא חותמים "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון", [ודלא כשאר המועדים שאין אומרים "מקדש ישראל וחג המצות" וכדו'], ונראה מזה יסוד גדול בגדר "מלכויות" דראש השנה, שהמלכויות הוא עצם סבת קדושת היום, ודלא כשאר מועדים שהיום קדוש מצד עצמו להיות "מקרא קודש", אלא שמלבד קדושת היום יש בו גם מצות מצה וסוכה וכדו'.

ומעתה ראוי לברר מהו תוכן עבודת המלכויות המיוחדת ליום זה, והלא בכל יום אנחנו ממליכים את הקב"ה באמירת קריאת שמע שחרית וערבית ומקבלים עלינו עול מלכותו, [שהלא אמירת "שמע ישראל" פירושו "קבל ישראל", והיינו קבלת עול מלכות שמים וכמו שכתב הרשב"א בתשובה ח"ה סי' נ"ה], וא"כ מה נתחדש ביום ראש השנה, יותר מקבלת עול מלכות שמים בק"ש בוקר וערב. ונראה בביאור הדבר, שבכל יום בקריאת שמע אין אנו 'מכתירים' את הקב"ה למלך אלא 'מאשרים' שהוא מלך כל הארץ ע"י שאנו מקבלים על עצמנו לקיים דבר מלכותו, אבל בראש השנה אין אנו רק 'מאשרים' שהוא מלך, אלא גם 'מכתירים' אותו למלך על כל הארץ ע"י קבלת עול מלכות שמים.

וטעם הדבר הוא מפני שראש השנה הוא יום בריאת העולם שבו נעשה הקב"ה כביכול למלך, וכפי שיסד הפייטן בתפילת 'אדון עולם', "לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא", והרי מבואר שרק לאחר שנגמרו מעשיו של הקב"ה בבריאת העולם אזי "מלך שמו נקרא", דאין מלך בלא עם. ובכל שנה ושנה ביום זה מתעורר הארת חידוש מלכות שמים כמו בעת בריאת העולם, ועל כן ביום זה מוטל עלינו להכתיר את הקב"ה על ידי שנקבל עלינו עול מלכותו, ועי"ז באמת "מלך שמו נקרא".

ומטעם זה תיקנו לנו חז"ל אמירת פסוקי מלכויות בראש השנה, כדי שמתוך קריאת פסוקים אלו בהתבוננות, נגיע להכרה גמורה

שהקב"ה מלך ומשגיח על כל הבראה, ועי"ז נקבל על עצמינו עול מלכות שמים להיות עבדיו ומשועבדים בכל רגע לקיום מצוותיו, וניתן בכך 'כתר מלוכה' לקב"ה.

עיקר מצות היום הוא מלכויות, וכשם שבפסח כל אחד מבין שצריך לקיים את עיקר מצות היום שזהו אכילת מצה, ואם אינו אוכל מצה הרי הוא מופקע לגמרי מהחג, או בדומה לזה בסוכות כל אחד מבין שצריך לשבת בסוכה ובלא זה הוא מופקע לגמרי מחג הסוכות, כך גם בראש השנה צריך לידע שמי שאינו עוסק במלכויות ואינו מקבל על עצמו עול מלכות שמים הרי הוא מפקיע עצמו מעיקר עבודת היום, ולא נכנס כלל למפתן שערי עבודת ראש השנה. ולכן מלכותו ברצון נקבל על עצמנו בשמחה רבה, ונזכה היום לישועה ממש להיות קרובים מאוד לאלוקינו ית"ש.

יותר משתלם לכבוד שמים להשאיר אותי בחיים...

מו"ר הגר"מ שניידער זצ"ל היה מתפלל בבכיות ודמעות, ובמיוחד בתפילות ימים נוראים שאז היה רגיל לדפוק בחזקה על השולחן באמצע תפילת שמונה עשרה באומרו "טאטע, טאטע, עד מתי נסבול בגלות המרה הזאת. ופעם טען לפני הרבש"ע כבן המתחטא

ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע... "אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע".. וכך חזר וקרא הפסוק הלך וחזר הרבה פעמים בהתרגשות גדולה ובניגון מוסרי.

והדברים נוראים, שלאחר שהתרפק על בוראו בעבודת התפילה כבן המתחטא לפני אביו, עדיין לא אמר די בכך, וחשש אולי לא הגיע לשלמות האמיתי לבוא בלב שלם לפני אביו שבשמים.

ויתכן להוסיף עוד בזה, עפ"י מה שהזכירו הספרים שלפעמים האדם מאריך מאוד בתפילה, ועי"ז נופל בתוכו רגשות גאווה שהוא צדיק גדול, ואז יוצא שכרו בהפסדו, ועל כן הזדרז המשגיח מיד לאחר התפילה לחשוב לעצמו מחשבות מוסר מי אמר שהקב"ה מרוצה ממנו, וחזר וקרא הפסוק לעצמו "אולי ימושני אבי" מתוך כוונה שאולי אם הקב"ה יבדוק אותי, ימצא בו מומים עפ"י מעשיו, ויהיה בעיניו כמתעתע ח"ו.

(קטעים מלוקטים מתוך ביאורים והנהגות על המועדים)

לפני אביו: "רבש"ע למען כבוד שמים יותר משתלם להשאירני בעולם לחיות.. ופעם אמר בתפילתו: "נכון אני לא בסדר, אך אטו חשוד אני לפניך להיות מזיד חס ושלום"....

רצה לראות מה המשגיח עושה לאחר שמסיים תפילה ארוכה כזאת

המשגיח דשייבת מיר הגאון רבי ירוחם זצ"ל, היה מאריך מאוד בתפילת שמונה עשרה בליל ראש השנה, וגם לאחר שבישיבה כבר גמרו את התפילה ואת הסעודה הוא עודנו היה עומד ומתפלל, והנה תלמידו הגאון רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל (לימים משגיח דשייבת לייקווד) רצה לראות מה המשגיח עושה לאחר שמסיים תפילה ארוכה כזאת, והסתתר במקום סמוך אליו, ושמע איך הוא חוזר ואומר לעצמו בניגון מעורר את הפסוק (בראשית כז, יב): "אולי

המשך מעמוד 1 | הגאון רבי משה פריד שליט"א

"אחרי שבירכני החווה מרן על הגמרא שהיתה פתוחה לפניו ואמר לי בהאי לישנא: "אנפאנגען דעם יאהר מיט התחדשות" - להתחיל את השנה עם התחדשות, וכוונתו היתה על עצמו שהוא לומד עכשיו עם הרגשה של התחדשות.

"יצאתי משם והרגשתי שקיבלתי פה שיעור מוסר שלא אשכח כל ימי חיי. יושב לו יהודי בן 99! לא בן 70, לא בן 80 ואפילו לא בן 90, הוא בן 99 אחד האנשים הכי זקנים בעולם, הוא הגיע לפסגת הפסגות, מנהיג הדור רבנא דעמיה מדברנא דאומתיה, הקברניט שמנווט את כל עולם התורה, והוא מתחיל ללמוד עם התחדשות, יש לו מושגים של בחור בן 14 כביכול. כמובן שההשגות שלו היו אחרות לחלוטין ואין לנו אחיזה בהן, אבל בהתחדשות הוא היה ממש כמו בחור צעיר. ומה נענה אנן אבתריה? אפשר לראות אברכים בגיל 25 שמרגישים שהם כבר זקנים וכבר אבדה תוחתם חלילה וחלילה. מי מדבר על אנשים בגיל 50 או 60, כבר נראים כמו סחבה משומשת... יהודי בן 99! הוא מתחיל את השנה בהתחדשות".

"מבהיל על הרעיון!"

הייתי עייף מאוד כמובן, אחרי כל ההכנות של ערב יום טוב, והתפילה הממושכת והסעודה והטיש, העייפות היתה גדולה מאוד, אבל החלטתי שאני לא מוותר ועומד בהחלטתי מערב יום טוב להגיע למרן בליל ראש השנה. ואכן יצאתי להליכה מקריית בעלזא לכיוון הבית המפורסם שברח' חנן בשכונת מאה שערים, מרחק הליכה לא קטן.

"הגעתי לבית מרן, ונכנסתי פנימה. הרב אלישיב זצ"ל היה שקוע בלימודו בכזה גישמאק נפלא, אשרי עין ראתה. הפנים שלו זרחו באור של יום טוב, הוא היה שקוע בגמרא, והאיר את החדר, ממש האיר! חיוך מיוחד שכן על פניו כשלמד בכזאת מתיקות. "כשהבחין בי מרן הוא נבהל ברגע הראשון, ושאל אותי מה מעשי אצלו בכזאת שעה. אמרתי לו מיד שהכל כשורה ב"ה ואל אירע שום דבר חריג, אבל הגעתי הנה כי עז רצוני להתברך מפיו בברכת 'שנה טובה'. אמרתי לו שאמנם אצלו כבר בוקר, אבל אצלי עוד לילה ולכן אני יכול להתברך בברכת כתיבת וחתומה טובה שהרי טרם האיר השחר.

מערכת גליון 'לקראת שבת'

מאחלת לאלפי מזכי הרבים, הכותבים הנכבדים, הקוראים הנאמנים והמפיצים היקרים

שתזכו לשנה טובה, כתיבה וחתימה טובה

שנה של שמחה ובשורות טובות

שנה שבה נזכה לבשר קול מבשר,

בביאת משיח צדקנו ובבנין בית תפארתנו

באמירת 'אבינו מלכנו' שלאחריה, זעק בתפילה גדולה ומרה שהרעידה את אמות הסיפים וטלטלה את כולנו טלטלה עזה "אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך - ובפרט לנחום בן חיה קישא"

שביבי אורה משולי אדרתו הטהורה של אחד מגדולי בעלי התפילה בעולם הישיבות, מרן ראש ישיבת 'קריית מלך' הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, מפי תלמידו הקרוב ונאמן ביתו רבי שמעון גוטליב שליט"א אשר היה מקושר עמו בימי חייו

יעקב א. לוסטיגמן

אחת הדמויות הייחודיות מבין בעלי התפילה הגדולים בעולם הישיבות, היתה דמותו האצילית ומלאת ההוד של מרן ראש ישיבת 'קריית מלך' הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, שבמשך שנים רבות היה משמש כבעל תפילה, תחילת ביישיבת 'חברון' שם ירש את מקומו כבעל התפלה ממורו ורבו בעבודת התפילה של הימים הנוראים, מגיד המישרים הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל.

רבי שלום נוהג היה להתפלל בנוסח מיוחד מאוד, על פי המקובל מדורי דורות ביישיבת חברון, ורבי שמואל יעקב שמע אותו במשך שנים, ונחרט הנוסח בלבו. לימים היה בעצמו לבעל התפילה בהיכל הישיבה אשר בשכונת גאולה, והיו יהודים של צורה, גדולי תלמידי החכמים של ירושלים באים ממרחקים כדי להתפלל בהיכלה של ישיבת חברון במיוחד כדי לשמוע את תפילותיו הנרגשות של הגרש"י בורנשטיין זצ"ל, ולהעלות יחד עמו להיכלות גבוהים של דביקות בה' והמלכתו על כל הארץ בימי הדין, ראש השנה ויום הכיפורים.

לכבוד הגיליון המיוחד של ראש השנה, פנינו לשוחח עם הרב רבי שמעון גוטליב שליט"א, שהיה קשור עמו מאוד בימי חייו. וזכה ליצוק מים ע"י שנים רבות

אפשר לדבר שבועות שלמים על עבודת הקודש של ראש הישיבה זצ"ל בימים הנוראים, פותח הרב גוטליב. "כמובן שאשתדל לקצר ולתמצת בגלל קוצר היריעה, נתמקד בעיקר בעבודת התפילה שלו, אבל לפני כן רק נציין שכל הגישה שלו לראש השנה היתה מאוד מאוד מיוחדת.

ראש הישיבה זצ"ל היה רגיל לחזור על הנהגת הרב מבריסק זצ"ל, שבערב ראש השנה היה מכנס את בני ביתו, והיו אומרים מזמורי תהלים בקול נרגש, כאילו עתה עת צרה, וכביכול מלחמה עומדת בפתח.

אף ראש הישיבה מרבה היה באמירת תהלים, וגם היה נוסע לקברי צדיקים יחד עם תלמידיו, לומר שם פרקי תהלים, כדי שיעוררו רחמי שמים.

בערב יום הכיפורים היה מתקשר לאישים שעסקו בקירוב רחוקים - פעם היה זה רבי נח וינברג ופעם היה זה רבי ישראל בראד והיו גם אחרים - והיה מבקש את ברכתם.

ולמה דווקא ברכה של מי שעסקו בקירוב רחוקים? כי חז"ל הרי אמרו במסכת בבא מציעא, שמי שמוציא יקר מזולל, אפילו הקב"ה גוזר גזירה הוא מבטלה. "אם כן, בידכם, המקרבים יהודים תחת כנפי השכינה, בידכם מסור כח הברכות!", הסביר להם.

"במאמר המוסגר אציין, שהנהגה זאת של בקשת ברכות ממקרבי רחוקים לא היתה מיוחדת דווקא לימים הנוראים, הוא היה 'משתמש' בעצה הזאת גם לעניינים נוספים, כמו למשל אותה פעם שבא אל ראש הישיבה אדם שעסק בקירוב רחוקים. בביתו שהה אז בחור מבוגר, וראש הישיבה קרא לאותו אדם לחדר צדדי, וביקשו לברך את הבחור כי יתארס בקרוב. הלה בירכו. זמן קצר אחר כך, והברכה התקיימה!".

בבכיות עצומות, בקול גדול

"אחרי ההקדמה הזאת", מסביר הרב גוטליב "אפשר להבין את מה שאספר על תפילותיו הנרגשות, ומדוע היו כל כך נרגשות. כי הוא הרגיש באמת ובתמים שכל עתידו ועתיד העולם כולו תלוי בראש השנה ובאיכות התפילות שיתפללו הוא וכל בית ישראל ביום זה. "לא רק כשהיה יורד לפני התיבה, היו תפילותיו כה מיוחדות, אלא

בערב יום הכיפורים היה מתקשר לאישים שעסקו בקירוב רחוקים

אבל לא רק לקברי צדיקים פנה, על מנת שיעוררו עליו רחמי שמים.

גם ואפילו בעיקר בתפילות שמישהו אחר היה יורד לפני התיבה וראש הישיבה היה מתפלל כמו כל המתפללים האחרים. להיפך ממה שניתן לחשוב, דווקא בתפילות אלו התגלה כוחו יותר ויותר. היו אלו תפילות ללא 'משוב' מן הציבור, ודווקא בהן היה שטוף בדמעות כנחל ונאנח באנחות קורעות לב, והן גם היו ארוכות מאוד. אחרים היו קורסים תחתם מגודל המעמסה: תפילות ארוכות שהחלו השכם בבוקר והסתיימו בשעות אחר הצהריים, וכולן נעשות בהתעוררות גדולה, בבכיות עצומות, בקול גדול.

"עבודת התפילה שלו כשליח הציבור, כללה גם את הניגונים והנעימות בהן תיבל את תפילתו. הוא דאג כל העת לחדש ניגונים, ועמל להתאימם לתיבות התפילה.

"שכיח היה, מספר בנו של הגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל, על השנים בהן כיהן ראש הישיבה הגרש"י בורנשטיין כר"מ בישיבתו של הגרב"ש סלומון 'נחלת דוד' - 'כי קודם יום הכיפורים יבוא הרב בורנשטיין לאבי, וישמיע באזניו ניגון חדש. מעניין היה לעמוד מן הצד ולחזות בשני האריות, שהיו גדולי תורה מופלגים ושיגם ושיחם תמיד בדברי תורה עמוקים, כיצד הם יושבים ומפשפשים בניגון כלשהו, מוסיפים או מורידים בו 'קנייטש' כאן ושם, עמלים לשפצו ולהתאימו כדי שישתלב היטב עם מילות התפילה..."

"עיקר הנוסח של ראש הישיבה ניטל על ידו כאמור מנוסחו של רבי שלום שבדרון בעוברה לפני התיבה בישיבת חברון. ראש הישיבה העשיר את הנוסח בכמה וכמה ניגונים ונעימות מבית היוצר של טלז, כגון 'אוחילה' שהתאמץ לשוררו בנוסח המקורי, כשלטענתו הנוסח של פוניבז' - שאף הוא מטלז - משנה אותו במעט, וכגון 'היום תאמצנו' (שהחל לשוררו בעקבות בקשה מרבי חיים סרנא).

"לתוך תערובת זו, הוסיף גם נעימות וניגונים משל עצמו או ממקורות אחרים, ואולם הכל השתלב לנוסח אחד, שעל כולו שורה רוח של קמאיות ושל יין ישן נושן שדעת זקנים נוחה הימנו. היתה בו בראש הישיבה סלידה לסגנונות החדשים והפרועים, וכל ניגוניו היו 'אומר הבא מן הישן'."

כולנו ראינו את בגדיו הרטובים

"היו אנשים שטעו לחשוב שראש הישיבה היה בעל לב נשבר כל כך בתפילותיו, בגלל שלא זכה לזרע של קיימא", אומר הרב גוטליב, "אבל זאת טעות! האמת היא שהכח הזה של תפילה משתפכת מכל הלב, היה קיים אצל ראש הישיבה זצ"ל בעוצמה רבה, עוד בימי בחרותו, כשלמד בישיבת חברון כתלמיד מן המניין.

"מספרים שפעם בשמחת תורה, בעת שהמשגיח רבי הירש פאליי ערך קידוש לבני הישיבה, אמר רבי יודל שינקר ליושבי ה'מזרח' - רבני הישיבה, שהבחור הזה בעודו מצביע על 'ענקל בורנשטיין', הוא יודע להתפלל: 'אני מעיד כי בחור זה עמד לידי בתפילות הימים הנוראים, הוריד במשך כל התפילה דמעות כמים; הכירו ודעו את בן העליה העומד לפניכם!', אמר להם.

"ואכן הדמעות הרבות שנשרו מעיניו, היו נספגות בבגדיו, כולנו ראינו את בגדיו הרטובים אחרי התפלה, זה היה מחזה שגרת, גם

בימות השנה ובמיוחד בימים הנוראים. פעם אחד התלמידים חפץ להנותו וקנה לו במתנה קיטל חדש לימים הנוראים, אבל ראש הישיבה החליט ללבוש אותו רק לחג הסוכות. "ביום כיפור צריכים לבוא לתפילה עם קיטל ספוג דמעות", אמר, "בקיטל החדש אין בכלל דמעות... זה לא מתאים ליום כיפור."

"סיפר רבי אפרים צמל שהוא למד בצעירותו בישיבת פוניבז', שם שמע ביום הכיפורים של שנת תשי"ב את תפילתו של הגה"צ רבי אליה לאפיאן. "ארבעים שנה אחר כך הייתי מטפס מביתי בארזי הבירה עד לחברון גאולה', למרות הקושי, כדי לשמוע את ראש הישיבה. גם כאן כמו אז, חשתי כי התפילה מדברת אלי ומתוכי, מה שלא שמעתי בשום מקום אחר."

הרב גוטליב מוסיף לתאר את אשר שמעו אוזניו בעת שזכה להתפלל במחיצתו של ראש הישיבה זצ"ל: "תפילתו נעשתה בקול אדיר וחזק שהיה מהלך מסוף העולם ועד סופו. קולו הארי היה בבחינת 'קול גדול ולא יסף', ובמשמעות 'לא פסק'. מי שלא הכיר אותו היה מצפה שבעקבות המאמץ האדיר שהשקיע בתפילה הוא בטח יצטרך ויחלש ולא יוכל לגשת לתפילה נוספת, אבל לא כך היה. אדרבה, מתפילה לתפילה היה עולה ועולה, נוסק ומעפיל מעלה מעלה, והיה גם במקומות ובזמנים בהם התפלל ביום אחד לפני התיבה את כל התפילות מכניסת החג ועד צאתו.

"ביום הכיפורים בו ניגש לכמה וכמה תפילות - שבר שיאים מדי שנה בהגיעו לתפילת נעילה, אז בקע רקיעים וקרע את שמי השמים. "אחד משומעיו בתפילות יום הכיפורים בישיבת נחלת דוד בפתח תקוה סיפר שהוא לא יכול לתאר במילים את התפילות באותה שנה בה היה רבו רבי נחום פרצוביץ שרוי בסכנה. ואז, בשיא השיאים, בסופה של תפילת נעילה, באמירת 'אבינו מלכנו' שלאחריה, זעק בתפילה זעקה גדולה ומרה שהרעידה את אמות הסיפים וטלטלה את כולנו טלטלה עזה "אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך --- ובפרט לנחום בן חיה קישא ---", ועוד הזעקה מהדהדת עד היום באוזני כל המתפללים...".

שנים רבות לאחר מכן, לקה ראש הישיבה בהתקף לב באמצע התפילה בראש השנה. היה זה כשאמר את פיוט 'ונתנה תוקף' וזעק את המילים 'מי יחיה ומי ימות', ובראשו צפו ועלו כמה מאורעות קשים שאירעו בימים האחרונים שקדמו לראש השנה, עד כדי כך שהוא לקה בלבו וסבל מהתקף לב, ובכל זאת המשיך בתפילתו עד תומה בכוחות על אנושיים. באותה שנה נאלץ להישאר בביתו ביום הכיפורים במצוות הרופאים, ולא יכול היה לגשת לפני התיבה.

ולא היה מחמיץ הזדמנות לומר מילה טובה

"אדגיש ואומר, שמרן זצ"ל אף שהיה תפוס שרעפים ומחשבותיו היו נתונות לעניינים גבוהים של דביקות בה' והמלכתו של בורא עולם על העולם כולו ובמיוחד עליו עצמו, בכל זאת לא עצר את עצמו מלהתעסק גם עם עניינים שנראים כפשוטים מאוד, ואל היה מחמיץ הזדמנות לומר מילה טובה לתמיד או לסתם יהודי, כדי לרומם את רוחו ולהחיות את נפשו.

כהן גדול בצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום בלי פגע'. נראה מהדברים כי נקודת השיא של הנהדרות היתה 'בצאתו מבית קדשי הקדשים'. האם אכן כן? האם לא היה נהדר יותר בעת היותו בקדש הקדשים יותר מאשר בעת צאתו?

"אלא, השיב רבי צבי, נראה כי זו כוונת הדברים: אין לומר ולהתפעל 'מה נהדר' ו'מה מרהיב' מראהו של הנמצא ושוהה בבית קדשי הקדשים. וכי לב מי לא ירטט בהיותו בפנים? אפילו על 'וסף משיתא', שהיה איש חוטא, מספרים חז"ל כי כשבקשוהו השונאים להיכנס אל הקודש, הפך בין רגע לאדם אחר ולא הסכים להוציא ממנו את המנורה כפי שביקשוהו. על כן, ההדר והיופי האמיתי של הכהן הגדול נמדדים לא בהיותו בבית קדשי הקדשים, אלא בצאתו משם. רק אם אותה שלהבת אש קודש של דביקות בה', מוסיפה להאיר מפניו גם אחר צאתו מבית קדשי הקדשים, אז אפשר לקרוא בהתפעלות - מה נהדר!

"ואף באשר לנו, סיים רבי צבי ואמר לראש הישיבה. בעת התפילות אנו מתרוממים טפח מעל הקרקע בקרבת אלוקים ובכוונות טובות לשפר את דרכינו ומעשינו. אך אין די בזה לומר 'מה נהדר'. מי אינו מתקרב לה' תוך כדי התפילה בימים קדושים אלו? רק כאשר אנו רואים שהתפילה משפיעה על המתפלל גם 'בצאתו', כאשר גם בסיומה של התפילה הנרגשת נותרת בו אותה תשוקה ורצון לקרבת אלוקים, אזי אפשר להתפעל ולקרוא 'מה נהדר'..."

"הנוכחים שמעו והבינו במה דברים אמורים; כי אכן זו היתה תפילתו של ראש הישיבה, שלא השאירה את המתפלל כפי שהיה, אלא הותירה בו את רישומה, רושם שנחרט בו היטב וניכר היה על כל אישיותו של המתפלל עוד זמן רב אחר כך.

"תפילותיו הניעו - יותר נכון זעזעו - נימים סמויים בלבבות. אף לב אבן היה נמש לפני תפילותיו הערבות שנבעו מעומק הלב, בעומדו להתחטא לפני בוראו.

"המתפללים לא היו רק שומעים ומאזינים, אלא מתחברים לתפילותיו, כאילו הם חלק מהן, כאילו הם נתלים בהן, וכביכול הם עולים עמהן מעלה ומעלה, ודופקים דרך תיבות התפילה, על שערי מרום, בתחינה ובבקשה".

*אציין בזה 3 עובדות מפי הגאון רבי אשר גנס שליט"א מרבני הישיבה שהיה מקושר עמו וזכה לשבת בסמוך אליו בתפילות הימים הנוראים והבחין ב 3 עובדות מיוחדות שיש בהם לשפוך אור על דמותו המיוחדת מצד אחד ראשו היה מגיע השמימה אבל חלק מעבודת הימים הנוראים היה להיטב עם היחיד והכלל

כמו אותה פעם שבעיצומו של ראש השנה, כשראש הישיבה היה מנותק לחלוטין מהעולם הזה וענייניו, הוא הבחין באחד האברכים שלא לבש 'פראק' כנהוג בימים טובים במחוזותינו, ובמקום זאת הלך עם בגדי השבת הרגילים שלו. ראש הישיבה הבין שהוא כנראה מרגיש קצת לא בנוח עם לבוש זה, אבל גם מרגיש לא נעים להתחיל ללבוש פתאום 'פראק' בחגים אחרי שלא הורגל בכך עד כה, ולכן הוא נתן לו את הדחיפה שהיתה כה נחוצה לו, וביקש ממנו בקשה אישית, שלחג הסוכות כבר יופיע עם פראק. כמובן שאותו אברך שמח מאוד על כך, כל ההתלבטות שלו אם לנהוג כמו כולם או להיכנע לאי נעימות שלו ולהישאר כך, נעלמה כלא היתה. עכשיו זאת כבר בקשה של ראש הישיבה, וכי מישוהו יעלה על לבו לסרב לבקשתו? "זכורני מקרה דומה שבמוצאי יום הכיפורים כשעברנו בסך להתברך מפיו בשנה טובה, עצר ראש הישיבה את אחד האברכים שעמד להדפיס ספר שחיבר. ראש הישיבה אמר לו "אני מבקש ממך, שכשאתה מכניס את ההסכמה שכתבתי לך לפני חודשים אחדים, תדפיס במלואה! אל תשמיט שום דבר ממה שכתבתי", כוונתו היתה כמובן לדברי השבח שכתב על אותו תלמיד, וידע שהתלמיד יתבייש לפרסם את השבחים הללו על עצמו ולכן ציווה עליו לעשות זאת.

"כעין זה ראינו גם ב'שמחת תורה', הוא הרי היה במצב של 'גבוה מעל גבוה' ביום גדול וקדוש זה, הריקודים שלו היו עד כלות הכוחות כפשוטו ממש, בלי שום גוזמא, הוא לא היה איתנו ביום גדול וקדוש זה, כל כולו תפוס בשמחה עילאית והתרגשות בלתי ניתנת להכלה, אבל פתאום עצר אברך ששמו כשם אחד השבטים, ואמר "אני לומד עכשיו את ברכותיו של משה רבינו בפרשת וזאת הברכה, ונדמה לי שכל מה שרש"י ביאר בשבחו של אותו שבט, אשר שמו כשמן, נאמר בעצם גם עליך, כל מילה כאן אפשר לומר אותה גם עליך..."

"מהתפילה בניצוחו של ראש הישיבה לא חזר איש כפי שהגיע אליה. התפילה בקעה לתוכו, הגביהה אותו כמה טפחים מעל הקרקע, והוא יצא ממנה נעלה ומרומם יותר. הרבנית הצדקנית מרת רסיה ע"ה היתה מיטיבה להגדיר זאת: "כשבעלי מתפללים בימים הנוראים, הוא דומה לעקרת בית העומדת על הכביסה - מוציא את נשמתך, מכבס אותה, ומשיב אותה לתוכך נקיה וזכה", כך היתה מגדירה את התחושה, וכולנו הסכמנו איתה....

"סיפר המגיד רבי אליעזר טורק על שיחה מרתקת אחת שהתנהלה ב'חברון גאולה', בין רבי צבי אליאך לבין ראש הישיבה זצ"ל, עם סיומה של תפילת מוסף ביום הכיפורים. רבי צבי חלק עם ראש הישיבה תובנה עמוקה שחש בה בעקבות תפילתו, ופניו של ראש הישיבה קרנו מאושר: בסיום 'סדר העבודה' של עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, הנאמר בתפילת מוסף, נאמר 'אמת מה נהדר היה

הגיע יהודי בן עלייה לעשות את ראש השנה אצל רבי ישעי'לה. אמנם, כשראה מי הם אלו שיושבים לידו בבית הכנסת ומה שיחם ושיגם, הרגיש צער גדול ואמר לעצמו אוי לי ואבוי לי, איך נפלתי לכזה מקום... חבל שלא נסעתי להרה"ק בעל ה'דברי יחזקאל' משינאווא, רבי ישעיה הרגיש במחשבותיו...

שיחת חיזוק והכנה לראש השנה מפי

כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א | מיוחד ל'לקראת שבת'

ובטח על אלוקי עולם ה', שייתן לו כל צרכו, ואם באו עליו מקרים לא טובים היה מקבלם באהבה, כי זה הוא רצון ה', ומה לו כי יתרעם על מידותיו חלילה וחלילה.

אמנם, הפעם היה בחולשה גדולה ונשאר לבד בצריף, ונפתחו מעינות דמעותיו, והחל לבכות בכייה גדולה בתפילה לרבש"ע שיציל אותו מאיסור אכילת טריפה, וכך האריך בתפילה ובתחנונים שיזכה להינצל שלא לטמא את נפשו במאכלות אסורות רח"ל. והנה עוד דמעתו על לחיו, באו כמה אנשים ואמרו לו שמאן דהו ממתין לו מחוץ לצריף ורוצה לדבר עם רבה של קלויזנבורג.

והבין שלא יוכל להסתתר מפני הלה

הרבי נבהל מאוד, שכן מאז פרוץ המלחמה וכל אותה העת הוא נזהר מאוד שלא ידעו שהוא רב בישראל, שכן הרשעים לא היו חסים על רבנים ואם היו יודעים שהוא רב, אחת דתו רח"ל, אבל אין החי מכחיש את החי והבין שלא יוכל להסתתר מפני הלה שידוע בו שהוא רבה של קלויזנבורג, על כן ניגש לאותו אחד שהמתין לו בחוץ ושאל לרצונו.

אמר לו הלה, "האם אתם הרב של קלויזנבורג", והודה על האמת שאכן זה הוא, "האם הרב מקשאנוב היה דוד שלכם?", הוסיף האישי

בבואנו לקראת ראש השנה, הרי כל איש ישראל אשר נגעה יראת ה' אל לבו, נמצא בבחינה של 'זוחלים ורועדים מאימת בואך', וכל הגדול מחתירו לבו נוקפו יותר ויותר, ואף מלאכי מעלה יחפזו וחיל ורעדה יאחזו, ואם כן ישאל אדם את עצמו, במה איכף לאלוקי מרום, איך אוכל לבוא לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולהישפט על ידו, והרי לב יודע מרת נפשו, ואם ימצה עומק הדין אוי לי ואוי לאחרית!

הן אמת שצריכים לירא ולהתפחד מאימת הדין, אבל צריכים לראות שיהיה בזה התחזקות למעשה, כי אין הקב"ה חפץ ביראה שאין לה תכלית ואינה מובילה לקבלות טובת ול'שפרו מעשיכם', על כן אמרתי, נוסיפה נא לדבר בדיבורי אמונה, משום שהאמונה היא הבסיס לכל מהותו של יהודי, ואם האמונה כאן, הכל כאן, כעין שאמרו דדא ביה כולא ביה, כי מי שהוא בבחינת 'מאמין', ממילא הוא ירא שמים, ובוטח בבורא ברוך הוא, ומשתדל בכל כוחו לעשות רצונו ולכפר על חטאיו הראשונים, ובוודאי יזכה בזכות האמונה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנגלה.

ואספרה עוד מעשה נורא שסיפר הגה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל שכשהביאו אותו הרשעים הארורים למחנות, היה זה בערב שבת קודש. הכניסו אותו לצריף, ונתנו להם לאכול מרק 'בשרי', דהיינו שזרקו בו קצת עצמות של טריפות ונבילות רח"ל, אומנם היה זה פיקוח נפש ואכלו מזה מפני הסכנה, אבל הוא עצמו סירב בתוקף להכניס דברי פיגול לפיו, ואמר "לא די שהם לקחו לי את כל מה שהיה לי, גם יכריחו אותי לאכול מאכלי טריפה, היה לא תהיה", וכך צם כל אותו היום והלילה שלאחריו, ליל שבת.

בצפרא דשבתא שוב יצאו כולם מן הצריף כדי לאכול, אבל הרה"ק הנ"ל עמד בכל תוקף סירובו שלא לאכול מאכלים שאינם כשרים. והתחזק באמונה ובטחון בה' בכל לבו ונפשו שיזמין לו ה' מקור מחיה כשרה בדרך אחרת שיהיה לו במה לתפוס את הלב. הרעב כבר נתן בו אותותיו, והיה הרבי זיע"א, חלש ותשוש עד מאוד כי גם הדרך לשם לא היתה סוגה בשושנים כידוע, וכבר זמן רב קודם לכן כמעט לא בא דבר לפיו.

בדרך כלל לא היתה דרכו לתת קולו בבכיה, כי היה תמיד סומך

לשאול, והרבי התפלא בשנית, מהיכן יודע הלה מי הוא דודי, ואישר שאכן הרה"ק מקשאנוב היה דודו, "אם כן יש לי עבורכם אוכל, ונתן לו חתיכת גדולה של לחם וצלחת מלאה מרמולדה (ריבה)", ונעלם כלעומת שבא.

הוסיף הרבי וסיפר שהוא שמח שמחה גדולה שבא לידו לחם כשר עם ריבה כשרה, ויכול היה לאכול בלי שום חשש איסור, ולכן הלך לחפש מים, ולאחר מכן נטל את ידיו בחדוה וקידש על הפת שהרי לא אכל ולא קידש בליל שבת קודש, ולאחר מכן אכל כדי שבעו. באותו מעמד, קיבל כ"ק אדמו"ר זצ"ל, בקבלה גמורה שלא משנה מה יבוא עליו הוא לעולם לא יכניס מאכל שאינו כשר לפיו, ומאז לא ראה לעולם שוב את אותו יהודי, לא לפני ולא אחרי אותו המעשה. עד כאן העובדה הנפלאה שסיפר הרבי ה'שפע חיים' זצ"ל, אבל הן אמת יש לנו לשאול מדוע זכה הרבי שיקרה לו כזה נס גלוי? יהיה מי שיאמר שהרבי שהיה קודש קודשים, אש להבה שלהבת יוקדת ביקוד אהבה לקב"ה ולכן זכה לכזה נס ופלא, מחמת גודל קדושתו. אחרים יאמרו שזכה לכך בזכות אבותיו הקדושים, או שזכות דודו הרבי מקשאנוב זי"ע עמדה לו.

אבל האמת היא באמונה תליא מילתא

אבל האמת היא באמונה תליא מילתא, כשאדם מאמין בכל לבו בקב"ה ובכך שהוא מנהיג את העולם, ממילא הוא מתפלל כדבעי וזוכה להנהגה שהיא למעלה מדרך הטבע. כשהרה"ק בעל ה'שפע חיים' התפלל, הוא התפלל באמונה שלמה, בביטחון מלא ובידיעה ברורה שהוא מונח בידי של הקב"ה שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. הוא התפלל מתוך אמונה תמימה ומוחלטת שהגורם היחיד על פני תבל שיכול להכריע את גורלו, זה רק הקב"ה, והתפילה שלו היתה מעומק הלב, ולכן זכה שנענתה תפלתו. כמובן שזכות אבות מסייעת והצדקות והפרישות של יהודי עוזרת, אבל כשיהודי מתפלל בכזאת צורה מתוך אמונה ובכזה אופן, הרי הוא עושה פלילות עם קונו, והקב"ה שומע את תפלתו ועונה אותו בעת צרתו גם אם אינו ראוי ואינו כדאי להיחשב כזה צדיק קדוש ונורא כמו הרה"ק הנ"ל.

ומעשה אצל הרה"ק רבי ישעי'לה זי"ע"א

ועוד זאת יש לדעת שהאמונה בבורא כל עולמים ובהשגחתו, מביאה לאדם שלוות הנפש וישוב הדעת בכל מקום בו הוא נמצא, שהרי אם רגליו הולכו אותו לכאן, זהו המקום הטוב ביותר עבורו, כי כך רצתה ההשגחה העליונה.

ומעשה היה אצל הרה"ק רבי ישעי'לה מקערעסטיר זי"ע"א, שהיו באים אליו יהודים מכל האזור לימים טובים, ולא כולם היו בעלי תורה, היתה נוכחות גדולה של 'ארחי פרחי'.

פעם הגיע יהודי בן עלייה לעשות את ראש השנה אצל רבי ישעי'לה, מתוך מחשבה שבוודאי תהיה לו התעלות גדולה בצלו של אותו צדיק, אמנם, כשהתקדש היום הוא ראה מי הם אלו שיושבים לידו בבית הכנסת ומה שיחם ושיגם, הרגיש צער גדול ואמר לעצמו אוי

ואבוי לי, איך נפילתי לכה מקום ביום הקדוש ראש השנה, חבל שלא נסעתי להרה"ק בעל ה'דברי יחזקאל' משינאווא, שם בוודאי יש קהל גדול של אברכים בני עלייה והתפילות בהתרוממות הרוח גדולה מאוד...

רבי ישעיה הרגיש במחשבותיו אלו ואמר לו, "כשאתה פה אתה זוכה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, ואם היית נוסע לשינאווא לא היית זוכה לכלום".

היהודי התפלא מאוד, כיצד אומר הרבי כזאת על מי ששוהה בצל הקודש בשינאווא, אבל רבי ישעי'לה הסביר את דבריו: "פה יש לך 'עולם הזה' בשפע. יש מקום לשבת בבית המדרש, אוכל בוודאי לא חסר בקערעסטיר, יהיה לך מקום נוח ללון בו בלילה וכל מה שאתה צריך בגשמיות לא יחסר לך. ומה לגבי עולם הבא? ובכן, בשמים יבדקו את ההתנהגות שלך ויראו שאף שאתה אברך בן עליה, היה חסרון קטן פה, ועוד חסרון שם, בעניין כזה וכזה. או אז יבדקו היכן היית בראש השנה ויגידו "אה, היית עם כל חסרי הדעה שם בקערעסטיר ובכל זאת התאמצת כל כך בתורה ועבודת ה', אם כן מגיע לך בוודאי עולם הבא.

"אבל אם היית נוסע לשינאווא, שם הרי יש קהל הרבה יותר גדול, יש צפיפות גדולה, מסתמא לא היית מוצא מקום לשבת בבית המדרש, ובקושי היית מצליח להשיג משהו לאכול בסעודות, ובלילה היית צריך לישן על ספסל או על הארץ, כך ש'עולם הזה' בוודאי לא היה לך שם, וכשיבדקו בשמים יגידו "אהה, אתה זכית להיות בצל הקודש בשינאווא בראש השנה, יחד כל בני עלייה המופלאים והמסולאים בפז, ובכל זאת עבודת ה' שלך היתה עם חסרונות כאלו? לא מגיע לך עולם הבא!". ולכן רק הרווחת מזה שבאת לראש השנה בקערעסטיר..."

וכבר היה מעשה עם משפחה עשירה מלונדון

הדברים אמורים גם לעניין הפחד מהמלחמה המתחוללת בארצנו, ויש מאחורינו בית ישראל שמתגוררים ביישובים ומקומות שבהם עדיין שומעים אזעקות וקול מלחמה, ויכולים יושבי המקומות האלו לחשוב שרק רוע מזלם גרם להם להיקלע למלחמה בזמן שברוב יישובי הארץ אין מתמודדים עם המצב הזה, אבל האמת היא שמחשבה זו אין מקורה טהור, וכל מקום שבו יהודי נמצא זהו רצון ה' יתברך, הגם אומנם שצריכים להתפלל ולעשות השתדלות לפי הצורך כדי להתגונן מפני כלי המשחית של הרוצחים הללו, אבל עיקר ההשתדלות צריכה להיות באופן 'תמכתי יתדותי בשלוש עשרה תיבות, ובשערי דמעות כי לא נשלבות!'

וכבר היה מעשה עם משפחה עשירה מלונדון, שיש לי היכרות עימם, שנוהגים לבוא לבקר בארה"ק בתדירות גבוהה, אבל מאז תחילת המלחמה לא באו לארץ, ורק בימי בין הזמנים של חודש אב, כשכבר היה נראה ו'תשקוט הארץ', הרהיבו עוז לעלות למטוס.

אמנם, כשכבר ישבו במקומותיהם במטוס, נתקף אחד מבני המשפחה, נער בר מצוה, בפחד ורעדה גדולה. הוא שמע ששוב יש מתיחות גבוהה, והרשעים מאיראן רוצים לעשות רע לישראל

חלילה, והחל לרעוד בכל גופו ולדרוש בתוקף שיאפשרו לו לרדת מהמטוס ולשוב לביתו.

אבי הנער נקלע למבוכה גדולה ולא ידע מה יעשה. להשאיר את הנער לבד בשדה התעופה שיגיע בכוחות עצמו הביתה וימצא מקום להתאכסן, אי אפשר. להכריח אותו להישאר על המטוס, גם אי אפשר כי יש כאן חשש סכנה, יישאר הוא עם הילד וישלח את שאר בני המשפחה עם נוות ביתו? הרי כל רצונם היה לנסוע בצוותא חדא כל המשפחה... וכבר חשבו לרדת כולם מהמטוס ולשוב לביתם.

בעודו מתלבט מה לעשות התקשר האב לשאול בעצתי, וביקש שאתן לו עצה טובה...

אמרתי לו שישאל את בנו אם הוא מקפיד לאכול מדי שבת שלוש סעודות כדת וכדין. השיב הבחור בחיוב, ואמרתי לו שאם כן אין לו סיבה לחשוש, דהגמרא במסכת שבת בדף ק"ח ע"א אומרת במפורש: "אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלוש סעודות בשבת, ניצול משלש פורעניות: מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג".

אם כן, כתוב כאן בגמרא במפורש שאין מקום לחשוש. רק למי שלא מקפיד לאכול שלוש סעודות בכל שבת צריך להתפחד ולהתיירא מפני חבלי משיח ומלחמת גוג ומגוג, אבל אנו מאמינים בני מאמינים שכל דברי חז"ל הקדושים הם אמת וצדק, והם דיברו בקודשו לאמור שהאוכל ג' סעודות בשבת ניצול מכל אלו, ואכן בסייעתא דשמיא קנו הדברים שביניהם בלב הנער, וסר פחדו מעליו והגיע לארץ הקודש יחד עם כל בני המשפחה.

ואציין בזה עובדא ששמעתי מפיו של הישיש הרה"ח ר' ישראל פיירשטיין זצ"ל

על כן צריכים אנו להתחזק ביתר שאת באמונה הקדושה ובבטחון בו יתברך, ולהרבות בתפילה בימי הדין הבאים עלינו לטובה, עלינו ועל כלל ישראל, שנזכה להרחבת הדעת להצלחה בתורה ובירא"ש, לשלום ושלווה לכלל ולפרט, וכמובן שצריכים להתפלל בימים קדושים אלו גם על פרנסה, שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה.

ואציין בזה עובדא ששמעתי מפיו של הישיש הרה"ח ר' ישראל פיירשטיין זצ"ל, שהיה 'ערליכר ייד', יהודי בעל צורה, עם תמימות מופלאה בעבודה ה', וזכה לצקת מים על ידיו הקדושות של רבו בעל ה'אור מלא' מקאסאן זיע"א.

וכך סיפר לי ר' ישראל ע"ה, שכשהם למדו בישיבה אצל ה'אור מלא', המנהג היה שבשבת הרבי היה עורך את שולחנו הטהור, והבחורים היו אוכלים על שולחנו, היו יושבים מצדי השולחן, הגדול לפי גודלו והקטן לפי קוטנו, וכך היו סועדים את לבם יחד עם הרבי, אבל השפע לא היה מצוי שם, ולפעמים הבחורים שישבו בסוף השולחן קיבלו קצת פחות אוכל.

וכך סיפר לי ר' ישראל: "באחת השבתות התמזל מזלי לשבת בחלק העליון של השולחן, ממש בסמוך לרבי, ובקטנות הדעת שהיתה

בי חשבתי ביני וביני עצמי, הנה, השבוע אני יושב ממש בתחילת השולחן, כך שבוודאי אקבל מלוא הצלחת מרק!".

"ואכן כשחילקו את המרק, קיבלתי צלחת מלאה, ושמחתי שמחה גדולה, אבל אז התברר לי שאין לי כף לאכול בה את המרק, כולם קיבלו כף חוץ ממני, והיה לי אי נעימות גדולה לבקש שיביאו לי כף, מפני כבודו של הרבי שישב ממש בסמוך, כך נשארתי יושב דומם, כולם אוכלים את המרק ורק אני, צלחתי נשארה מלאה..."

"כעבור שתי דקות פנה אלי הרבי, ואמר בתוכחת של אהבה... "נו ישראל... כבר הביאו לך כף?", והרגשתי שכוונתו לומר לי שמכאן עלי ללמוד שלא המקום הוא זה שקובע מה יהיו מזונותיו של אדם, אלא רק הבורא ברוך הוא, ושטעות היתה זו לחשוב שהמקום הוא הגורם".

אספר מעשה שהיה בהיותי ילד צעיר

ואם בהרגשת צדיקים ותפיסת המחשבה עסקינן, אספר מעשה שהיה בהיותי ילד צעיר, התארחנו פעם בשבת קודש בשכונת וויליאמסבורג שבברוקלין, ניו יורק, ובאותה שבת התארח שם גם הרה"ק רבי הערש'לה מקרעטשניף זיע"א. אבי מורי שאלני אם רצוני לבוא עימו ל'טייש' של הרבי, ואני הסכמתי בשמחה.

"כשהגענו למקום היתה שם צפיפות גדולה מאוד, ואנשים נדחקו כדי לחזות בזיו פניו הקדושות של הרבי, ואני שהייתי ילד קטן וצעיר, התמלאתי חרטה גדולה למה בכלל באתי לכאן, הרי יכולתי להישאר בבית ולשבת בנחת על הספה, במקום לעמוד כאן בצפיפות ובדוחק כזה גדול, וממילא אני לא רואה כמעט כלום ובקושי מצליח לשמוע משהו..."

"הביאו לפני הרבי צלחת גדולה עם 'פערפל' כנהוג אצל חסידים לאכול מאכל 'פתיתים' בליל שבת קודש, ולאחר שאכל הרבי חילק שיריים לבאי שולחנו הטהור, ובהגיע תורי הושטתי את ידי, והרבי נתן מלוא החופן 'פערפל', אבל לא הסתפק בכך, הוא הסתכל עלי בעיניו הקדושות ואמר לי בלשון קדשו: "פאר דעם ביסטו געקומען", כלומר, בשביל זה הגעת! ובכך השיב על השאלה ששאלתי את עצמי שוב ושוב בשביל מה באתי לכאן.

ומזה נלמד לענייני היום יום, פעמים רבות איש הישראלי מתמודד עם עניינים שונים אם ברפואה ואם בעניינים כספיים או משפחתיים וכדו', והוא לא מבין על מה עשה ה' ככה ולמה הוא צריך להתגלגל לכאלו מקמות שאין לו משם לכאורה שום תועלת, אבל האמת היא שיש לו שם 'כף פערפל' שהוא צריך לקבל או לקחת משם, ברוחניות ובגשמיות, אלא שלא תמיד יכול האדם להבין לבדו ולראות את אותו דבר שצריך להוציא משם, וצריכים להתחזק באמונה ובביטחון מלא, שהבורא ברוך הוא, הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכל הקורות אותנו, הכל לפי החשבון, כי בידו אנחנו כחומר ביד היוצר.

ויה"ר שנזכה לאמונה שלמה, וניכתב וניחתם לאלתר בספרן של צדיקים, לחיים טובים ולשלום, אך טוב וחסד ירדפנו בתוך כל עם ישראל, ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה, ונזכה לביאת גואל צדק בב"א.

על ר' יוסף הלבן כמעט לא שומעים ורוב האנשים אינם יודעים בכלל מי הוא היה. על כך אמר מרן זצ"ל: "כאן בעולם הזה כמעט אף אחד לא יודע ממנו, אבל בעוה"ב אין לשער את הגדולה שלה זכה ממעשה זה!"

הגאון רבי משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א, ומחבר ספרי 'מזקנים אתבונן', על מידת הוותרנות בראי משנתו של מרן זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

נוהג היה מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, להעניק לתלמידיו ולמשחרים למוצא פיו, עצות טובות כיצד יוכלו לזכות בדין בראש השנה. על כן אמרנו, לקראת ראש השנה, נביא כאן שניים שלושה גרגירים מדבריו כיצד ניתן לזכות בדין, כפי שקיבלנו מתלמידו חביבו הגאון רבי משה סחייק שליט"א, שרשם את הדברים מפי מרן זצ"ל ולעיתים מפי תלמידים ובני משפחתו.

"מרן היה נוהג להביא את עצתו של רבי ישראל סלנט זצ"ל שהיה מייעץ למי שרוצה לזכות בדין, להיות ממזכי הרבים. את העצה הזאת הסביר רבי ישראל על פי האמרה הנפוצה ש"כשצריכים את הגנב מורידים אותו מחבל התלייה".

והרי הקב"ה אינו צריך מאיתנו שום דבר, אין אנו יכולים לתת לו כסף וזהב או מאכל ומשקה או כבוד ויקר, וגם אינו זקוק לאלו, אבל הקב"ה כן רוצה שנשיב לב בנים על אביהם שבשמים, ומי שרוצה לתת מתנה להקב"ה יכול לזכות יהודים במצוות, ולכן מי שרגיל לזכות את הרבים, ממילא זקוקים לו כביכול ולכן יצא בדימוס בדין, גם אם לא היה זכאי לכך מצד עצמו.

עצה נוספת שהיה מרן מציע לרוצים לזכות בדין, להרבות בגמילות חסדים, שהרי התפילה מיוסדת על חסד, ו"ג מידות רחמים, הכל חסד ורחמים, כי ללא זה לא מצינו ידינו ורגלינו, כי אם תמצה עומק הדין מי יצדק לפניך בדין.

והעצה שיתנהגו עמו בחסד, מלבד הדבר הפשוט - שהקב"ה נוהג באדם במידה כנגד מידה ומי שמתנהג בחסד גם הקב"ה מטה כלפיו את חסדו, יש בזה עוד סיבה שקיום העולם מבוסס על חסד, כמו שנאמר 'עולם חסד יבנה', וממילא אדם שמרבה בחסדים, העולם מושתת עליו, ורבים צריכים לו. והיה רבינו אומר שצריך להתחזק בזה תמיד, "כי זה האושר".

עצה נוספת

עצה נוספת, להיות מהמעבירים על מידותם, כי המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו, וממילא מי שרגיל לוותר, וקונה לעצמו את מידת הוותרנות, זוכה שמעבירים לו כל פשעיו בכל שעה ושעה, ואין לך עצה טובה יותר מזה כדי לזכות בדין!

ובכלל היה רבינו מרבה לדבר על חשיבות ועל מעלת הוויתור, ובכל פעם שהגיעו אליו אנשים להתיעץ עמו בעניינים הנוגעים לויכוחים

אודות נושאים כספיים וכדו', היה ממליץ לשואלים אותו לוותר, והיה שב ומשנן להם שוב ושוב ש'מלוותר לא מפסידים'.

באחרונה נדפס כרך נוסף בסדרת הספרים שלנו 'מזקנים אתבונן' אותם כתבנו מפיו של מרן הגראי"ל זצ"ל, ובו זכיתי לכתוב בס"ד כמה וכמה עובדות שהיו אצל מרן בעניין הזה של מידת הוותרנות שהיתה אצלו יסוד גדול מאוד בעבודת ה' ובאמונה בסיסית, ואף מקובל משמו הפתגם 'נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי מוותר מפסיד', כי החזיק בדעה שמוויתור רק מרוויחים.

מעשה היה פעם שבא יהודי אחד לפני רבינו, בשעות קבלת קהל, והעלה בפניו סוגיא סבוכה של סכסוך שהיה לו עם השכנים וביקש את הדרכת רבינו כיצד לפתור את העניין בצורה הכי מכובדת ובאופן שלא יהיו מחלוקות או נזקים כספיים.

רבינו זצ"ל הקדיש לו זמן רב יחסית, עבר אתו על כל פרטי הסוגיא הסבוכה והנחה אותו כיצד להתנהג כדי להרבות שלום בין אדם לחברו.

כשסיים רבינו להדריך אותו בעניין, אמר לו: "דע לך שיש עצה אחת שאני יכול לתת לך, ובכוחה לפתור את כל הבעיות שב'חושן משפט'. מי שישמע לעצה זו, לא יצטרך לעולם להגיע לסכסוך או לדין תורה עם זולתו.

אותו יהודי התרגש מאוד לקבל כזאת סגולה מסתורית מפיו של גדול הדור. הוא הטה אוזנו כאפרכסת וביקש לשמוע מה בפי מרן, אבל רבינו השיב לו תשובה קצרה וקולעת, במילה אחת בודדת:

אחד עולה לכמה נביאים כו', כי ראיתי אע"פ שדעתנו וכוונתנו ומחשבותנו היו לתכלית אחת לא נתכוונו הלשונות וגם לא סדר העניינים...

"ונשאתי ונתתי עמו עד שהודה לדברי ואמר: הנה אני אבטל רצוני מפני רצונך, אך למען לא יהיה טרחי בחינם יהיה גם חלקי עמך בזכות הרבים, ובא נשתתף שנינו בהדפסת הספר אשר תפרת ספר לבוש המלכות, וזכותינו יעמוד לנו ולבנינו לזכות בו את הרבים.

"ונתרציתי לדבריו אך בתנאי זה: בכל מה שכתבתי אני בספר לבוש מלכות לא אגרע ולא אפיל דבר ארצה, ואף כי ברוב יוכלו דברי מה"ר יוסף הלב"ן הנ"ל בתוך דברי, הלא ידעו הכל כי מרועה אחד ניתנו כולם, הלא הוא המשב"ר ז"ל, ומימינו אנו שותים, ורק את זאת אעשה, אם לפעמים באולי אמצא בדבריך דבר חדש את אשר השמטתי אני לטעם כמוס עמדי, גם המראה מקומות מכפלות הדברים אשר חברת בספרך, אכתוב בדריך בלשון הג"ה, וידעו הכל כי מבטן מי יצאו הדברים.

"ויהי כשמעו את דברי אלה ישרו בעיניו... ולא זזו משם עד שנשתתפו יחד והסכמנו להדפיס הספר הנכבד הלז ראשונה ב' חלקים הראשונים מלבוש המלכות, שהם 'לבוש התכלת' ו'לבוש החור' עם ההגהות שהוסיף רבי יוסף הלבן הנ"ל, ובכך יהיה ה' אלקים עמנו ויזכנו את אשר התחננו, ואילו נפיל תחיתנו לזכנו להתחיל ולגמור בהדפסת שאר המלבושים זה אחר זה, עד שיהיו נדפסים כולם... ובכך יתן לנו חסד ורחמים לפניו יתברך, ולפני כל הרואים אותו הקוראים בו, ימתקו וינעמו דברינו בפייהם יהיו לרצון אמרי פיניו אמן כן יהי רצון".

כשסיפר זאת מרן זצ"ל, הוא התפעל מאוד מכח הויתור שהיה לר' יוסף הלבן והתייחס לכך שר' יוסף הלבן לכאורה הפסיד את כל עמלו ובעוד ה'לבוש' הפך לאחד מגדולי הפוסקים המפורסמים בכל הדורות, על ר' יוסף הלבן כמעט לא שומעים ורוב האנשים אינם יודעים בכלל מי הוא היה ומה היה פעלו הכביר. על כך אמר מרן זצ"ל: "כאן בעולם הזה כמעט אף אחד לא יודע ממנו, אף אחד כמעט לא שמע את השם "ר' יוסף בר מנחם ישראל", אבל בעוה"ב אין לשער את הגדולה שלה זכה ממעשה זה!".

ובפעם אחרת דיבר רבינו אל המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א ואל, ואמר לנו: "על אותה המעלה הגבוהה שזכה ר' יוסף הלבן, ואמר שהוא "הרוויח" ומעלתו גדולה יותר מהלבוש [מבחינה מסוימת] שהרי לדברים שכתובים ונכללים בספר הוא שותף, ומלבד זה יש לו גם את הזכות שנעשה בצנעה, ולא נקרא שמו על זה!! "אמנם בעיני האנשים כאן לא נתפס הדבר כמעלה, אבל לעולם הבא אין לתאר ואין לשער!!! ויתכן שגם את המעלה שיש לתלמיד חכם כאשר אומרים דבר בשם בעוה"ז לא הפסיד, ושפתותיו דובבות בקבר" כאשר לומדים את הלבוש.

והוסיף רבינו ואמר שמדובר באנשים גדולים מאוד שחיו לפני ארבע מאות, שנה שהרי הלבוש היה תלמיד הרמ"א [ונכנגדו ר' יוסף הלבן שקראו בעל הלבוש בתואר: "האלוף", "מוהר"ר"] ובדורות שלנו קשה למצוא כזו מדרגה.

העצה הנפלאה הזאת, לא נאמרה כמובן מן השפה ולחוץ. היא היתה כל מהותו של מרן זצ"ל, והוא עצמו העיד באוזנינו יותר מפעם אחת, שכל מה שהוא זכה להגיע אליו, זכה לכך בזכות הויתור! סיפר אחד מחשובי הדיינים שלפני שנים רבות באה לפניו לדין תורה משפחה הכוללת שני אחים שאחד מהם בכור וחמש אחיות, לסדר את עניין ירושת האב. אביהם לא השאיר צוואה והבנות אמרו שהם מבינות שמגיע לבנים יותר אבל הן מצפות לקבל חלק מכובד. הבנים התחבטו, מצד אחד גדול השלום, ומצד שני הם מבורכים במשפחות גדולות ויש להם אחריות קודמת לילדיהם לפרנסה ונישואים. השבתי לבנים שאיני מעוניין לענות להם בעניין זה בגלל שיש חשש שאם יגיע יום שיחסר להם הם ירגישו שעשיתי להם עוול שלחצתי אותם לוותר. ועל כן הצעתי שנלך לשאול את מרן ראש הישיבה זצוק"ל.

הגענו לראש הישיבה עם פרטי השאלה

הגענו לראש הישיבה עם פרטי השאלה ומיד הוא הגיב: "מה השאלה הרי ידוע שאם מוותרים הקב"ה מחזיר את מה שמוותרים. [הבן שהיה עמי זוכר שהוסיף שאף הגר"ח קנייבסקי וויתר]. הבנים קיבלו את התשובה וכך נחתם הסכם שלום לשביעות רצונם של הבנות. "עברו כמה חדשים והבנים הזדמנו אצלי, אמר לי הבן הבכור [שהיו לו בירושה שני שלישי]: במשך הזמן שחלף הרווחתי ממון. הקב"ה החזיר לי את הכל ומעבר לכך. ואילו הבן הצעיר שוויתר פחות שלו היה לו בירושה רק שלישי אמר: אמנם הקב"ה כבר החזיר לי עד היום, אבל רק שלשה רבעים. למדתי מהסיפור שככל שהויתור גדול יותר, כך התשלום מהשמים מגיע מהר יותר!

עוד מספר הרב סחייק מעשה פלאי שהיה נוהג מרן לספר: ראש הישיבה התפעל מאוד מהמעשה הבא וסיפר אותו בהתרגשות כמה וכמה פעמים, וכך אמר: בהקדמת ה'לבוש' כתוב על ר' יוסף הלבן שבמשך שנים רבות כתב חיבור דומה מאוד לזה של ה'לבוש', וכששמע שיש חיבור דומה לשלו, בא אל ר' מרדכי יפה בעל ה'לבוש', וכשראו שאכן חיבוריהם עולים בקנה אחד וויתר ר' יוסף הלבן וגנז את חיבורו, ולא רק זאת אלא גם השתתף עם ה'לבוש' בהדפסת הספר.

וזזה לשון הלבוש בהקדמתו בה הוא מכנה את עצמו 'התופר' בשל העובדה שהוא חיבר לבושים, שהרי זה שם ספרו:

"והנה אחרי השלימי (את כתיבת הספר) בעזרת ה', בא אלי איש אחד שמו נודע בשערים האלוף מוה"ר יוסף בר מנחם ישראל ז"ל, קורין אותו 'יוסף הלבן', ואמר לי יען כי שמעתי עליך ויצא טבעך בתפירת אלו המלבושים אודיעך... הנה זה ימים ושנים נתתי גם אנכי לבי אל מלאכה כזאת, והיתה כוונתי לשמים למען רבים יחכמו ולא יקראו עוד בספר תורת ה' שהוא ספר שולחן ערוך כקורא בספר החתום בלי ידיעת שום טעם...

"והראה לי את אשר העלה על הספר, וראיתי כי שנינו לדבר אחד נתכוונו, אך כבר ידעת מאמרם ז"ל (פרק אלו הנחנקין), אין סגנון

מרנא החפץ חיים מביא דוגמה מדהימה, יושבים להם הילידים באפריקה, יש להם מכרות זהב מתחת לרגליים. הם חופרים באדמה וכורים זהב בעמל וביגיעה רבה, מגיע סוחר טוב ונותן להם כמה פרחים או איזה צעצוע קטן, והם נותנים לו בתמורה זהב!!! למה? כי הם נבערים מדעת ולא מבינים מה ערכו של זהב.

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר': מה אנחנו עושים עם הכוחות האדירים שחנן אותנו הבורא יתברך

ה'ה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם, ה'לוא הוא אביך קנה הוא עשך ויכנה (לבו)

שאלה לי אל הקורא הנעים והנחמד: מה יותר גרוע, 'נבל' או 'לא חכם'? ברור ש'נבל' גרוע יותר! הוא משתמש בחכמה שלו להרע, ה'לא חכם' עדיף ממנו בלי שום ספק. אם כן, מדוע כתב הפסוק את המילה 'נבל' תחילה? הרי בדרך כלל הולכים מן הקל אל הכבד, והיה צריך להיות כתוב "עם לא חכם ונבל!"

ה"חפץ חיים" מבאר זאת על פי משל נפלא: אב חיתן את בנו בשעה טובה. החליט האב כי לא יזרוק את בנו ישר לים הגדול של הביזנס, אלא יתן לו לאכול כמה שנים על שולחנו. ואכן, במשך עשר שנים ישבו הבן, אשתו וילדיו שהתווספו בינתיים, ואכלו משולחן האב בוקר צהרים וערב. בחלוף זמן זה, פנה האב אל הבן ואמר: "הגיע הזמן שתתחיל להתנהל לבד, אך אני לא זורק אותך כך סתם לים הגדול. קח אלף דינרים, סכום גדול מאוד, ושלח במסחר ידך!"

יצא הבן - שמימיו לא היה סוחר - אל השוק, ושם 'קלט' אותו סוחר ממולח ולא ישר במיוחד.

"לשם מה באת לשוק?"
"אבי נתן לי אלף דינרים ואמר לי לצאת לעשות עסקים."
"מצוין", חיכך הסוחר את כפות ידיו בהנאה והסתיר חיוך ערמומי. "בוא תראה איזה כוסות זהב יש לי פה! סחורה שהגיעה ממש עכשיו, ואתה הראשון שרואה אותה!"

הבן הסתכל וראה כוסות זהב יפהפיות.
"באמת יפות מאד", אמר כשהוא מוקסם כולו.
"ובכן", אמר הסוחר, "מחירה של כל כוס כזו בשוק הוא חמישים דינרים. לך אתן אותן במחיר מיוחד: מאתיים כוסות בחמש מאות דינרים. שתיים וחצי דינרים לכל כוס!"
הבן שמח מאוד. חיש מהר הוציא חמש מאות דינרים ורכש את כל הכוסות, לפני שהמוכר יתחרט...
הוא רק סיים עם הסוחר הלא ישר, וכבר תפס אותו סוחר ממולח לא פחות ומושחת הרבה יותר.

"מה מעשיך בשוק?" שאל במתק שפתיים.
"באתי לסחור, ומתוך אלף דינרים שאבי נתן לי, נשאר רק חמש מאות."

"בוא איתי לדוכן שלי", אמר לו הסוחר.
כשהגיעו לדוכן, הושיט לו הסוחר יד והכריז בתיאטרליות: "מזל טוב! ברצוני לבשר לך שזכית בלוטו!"
"מה לוטו?" התבלבל הבן.

"תשמע טוב", נופף מולו הסוחר אגודת ניירות ברוב רושם. "יש לי בשבילך עסקה יותר טובה מכל הגרלה של מפעל הפיס! אני מוכר אגרות חוב של המדינה. בחמש מאות דינרים אני יכול למכור לך אגרות חוב בשווי של עשרת אלפי דינרים!"
הוא הראה לו את אגרות החוב, והבן השתכנע.

"תשמע, זה בלתי יאומן!" אמר בקול נרגש. "אבא שלי סוחר כבר במשך שנים ואף פעם לא עשה כאלה עסקאות מבריקות. והנה אני בתוך ארבע דקות שאני מסתובב בשוק הולך להביא לו כאלה עסקאות שהוא לא ראה בחיים שלו!"
הוא חזר לבית הוריו, ופנה לאביו בקול נרגש: "אבא, בוא תראה מה

רכשת. כוסות זהב בגרושים!
חשדו של האב התעורר.

"מי מוכר כוסות זהב בגרושים?"

הוא פתח את הסל, הרים את אחת הכוסות, ועיניו חשכו.
"כמה שילמת על הכוסות האלה?" שאל בזעף.

"מחיר מצויני!" אמר הבן. "מאתיים כוסות בחמש מאות דינרים!"

"אוי ואבוי!" טפח האב על ראשו. "אפשר לקנות חמש עשרה כוסות כאלה בדינר וגם לקבל עודף... אלה לא כוסות זהב, אלא כוסות חרס הצבועים בצבע זהב. ומה עשית עם חמש מאות הדינרים הנוספים?"
"את זה מראים רק בחדר נסתר", אמר הבן.

כשנכנסו לחדר, שלף הבן את אגרות החוב ואמר בקול נרגש: "אבא, אתה לא מאמין! קניתי אגרות חוב של המדינה בשווי של עשרת אלפים דינרים בחמש מאות דינרים. היש לך עסקה טובה מזו?"
האב התבונן לרגע באגרות ופניו חוורו.
הן היו מזויפות!

"מה עשית?" ספק האב כפיו

"מה עשית?" ספק האב כפיו. "הרי אלה אגרות מזויפות. המשטרה עורכת חיפושים אחר אגרות שכאלה, וכל מי שהן נמצאות ברשותו מושלך אל הכלא ביחד עם כל בני משפחתו!"
אומר ה"חפץ חיים": במקרה הזה הבן היה גם "לא חכם" - כשקנה כוסות זהב מזויפות, וגם "נבל" - כשקנה אגרות חוב מזויפות, שהרי זהו פשע חמור עד מאד.

חמתו של האב בערה בו והוא צעק על הבן: "במשך עשר שנים הושבתי אותך עם כל משפחתך אצלי ונתתי לכם לאכול. נתתי לך אלף דינר כדי שתתחיל לעשות ביזנעס, ותראה איך בזבזת אותם על הבל וריק!"

והנמשל: "הלה' תגמלו זאת" - הקב"ה הביא אתכם לעולם, כלכל אתכם בכל שנות הילדות והבחרות, סידר אתכם בחיים, ואתם מתנהגים בצורה של "עם נבל ולא חכם" - גם עושים מעשי נבלה - אלו העבירות, וגם "לא חכם" - עושים מעשים שאינם חכמים, כאשר אתם לוקחים את הדבר היקר ביותר, הזמן, ומבזבזים אותו על הבלים, בה בעת שניתן לרכוש בו נצח נצחים. "הלוא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוננך" - הקב"ה הוא אביכם שיצר אתכם ומחייה אתכם בכל רגע ורגע. האם זה מה שמגיע לך?

אל תגיד שאני סתם אומר משלים

וכאן כותב ה"חפץ חיים" (פרק יג) דברים נוראים ואיומים ומאריך לבאר את הפסוק כולו: "ובעוונותינו הרבים כולנו נכשלים בעניין זה, וכל אחד מדמה בנפשו שהוא הכרח לו שהוא יגור בדירה נאה וללבוש מלבוש נאה, ולאכול מאכלים טובים כדרך העשירים.

"והנה כאשר נתבונן היטב במעשינו, נמצא שבעוונותינו הרבים דפי הש"ס פרושים אצלנו על כתלי הבית, דפי המשניות על הכסאות היפים והשולחנות הנאים, וכל ההלכות שבתורה פרושים על בגדינו היפים והבגדים היפים של כל אנשי ביתנו" - אתה יודע היכן מצויים

כל דפי הגמרא והסימנים בשולחן ערוך שלך? על כל הרהיטים שלך, שם הם מפוזרים!

מוסיף החפץ חיים ואומר, אל תגיד שאני סתם אומר משלים, מה שאני אומר עכשיו זה אמת ויציב! הרי במדרש משלי (פרשה י) כתוב שכשאדם מגיע לבית דין של מעלה, שואלים אותו: אתה יודע משניות? אתה יודע גמרא? אתה יודע את כל הש"ס? וכך ממשיכים ושואלים: האם עסקת במעשה מרכבה?!

מסיק החפץ חיים מסקנה חשובה מאוד מהשאלות האלו ששואלים את האדם - אם מציגים בפנינו כאלו שאלות, משמע שאם היינו מתאמצים היינו יכולים באמת לדעת את כל התורה כולה.

אומרת הגמרא במסכת יומא: "עני ועשיר ורשע באין לדין, לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל?... עשיר אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר?... רשע אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף?"

אם ישאלו אותי בשמים שאלה כזו, הוי אומר שהקב"ה נתן לי את הכלים של יוסף, את הכלים של הלל הזקן ואת הכלים של רבי אלעזר. כל אדם קיבל את כל הכלים להגיע לפסגה!

מורי ורבי הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א מעצים את השאלה

יבוא אדם וישאל: איך אפשר לומר שכולם קיבלו את אותם כלים שווה בשווה? הרי עינינו הרואות שישנם אנשים יותר מוכשרים ופחות מוכשרים, יש כאלו שיש להם יותר ריכוז ויש כאלו שהריכוז שלהם פחות יעיל, יש כאלו שהזיכרון שלהם מצויין ויש כאלו שנוטים לשכוח כל דבר...

מורי ורבי הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א מעצים את השאלה באמצעות משל חי: נתאר לעצמנו שאדם קונה מפעל שמייצר סירים האמורים להחזיק למשך שנים רבות. לקונה אין זמן להיות במפעל משום שהוא צריך לשבת וללמוד, ולכן הוא לא נוכח שם בעצמו.

בסוף השנה, קורא בעל המפעל למנהל העבודה ושואל: "מה הסיכום? מה יצא השנה במפעל?!"

אומר לו מנהל העבודה: "השנה ייצרנו מיליון וחצי סירים בכל הגדלים".

"כל הכבוד", אומר בעל המפעל. "הספק מכובד לכל הדעות!"
"רק רגע", הוסיף מנהל העבודה. "תקשיב לפירוט: עשרה אחוזים מהסירים יצאו 'פיקס' ללא שום שריטה, חמישים אחוזים יצאו עם פגמים קלים, שלושים אחוז יצאו עם פגמים קשים ועשרה אחוזים נפסלו לשיווק".

התלהבותו של בעל המפעל נמוגה ואיננה...

האם הוא יכול להמשיך להחזיק מפעל שרק עשר אחוז מתוצרתו

ראויה לשיווק? הרי את הסירים עם הפגמים הקשים איש לא ייקח, גם לא בחינם, ואת רוב המוצרים עליו למכור בהנחות משמעותיות? הרי זהו מתכון לפשיטת רגל!

והנמשל: לקב"ה יש מפעל שנקרא 'בריאה', והעובדים בו הם בני ישראל, העם הנבחר שיודע מה ה' רוצה ממנו. כל השאר, הגויים ובעלי החיים, אין להם כל משמעות במפעל הבריאה כמהות עצמית, מלבד עזרה וסיוע לעם ישראל במילוי תפקידו.

אם ניקח את ציבור שומרי המצוות ונבדוק את איכות ה'פועלים' של הקב"ה, נעמוד נדהמים: עשרה אחוז מהציבור מוכשרים ביותר, חמישים אחוז הם בעלי כשרון ממוצע, מה שנקרא בינונים, ככה-ככה, לשלושים אחוז יש ראש די חלש, ועשרה אחוז לוקים בלקויות קשות ויוצאים מכלל שימוש.

האם המפעל של בורא עולם יכול להתקיים בצורה כזאת? הרי זהו מפעל פושט רגל! לא יתכן אפוא שכך באמת נראה המפעל האנושי של בורא כל יכול!

את התשובה לכך נקבל מדברי חז"ל, הגמרא אומרת, שלפני שנולד תינוק חדש לאוויר העולם משביעים אותו 'תהא צדיק ואל תהא רשע'. כל נשמה חצובה מתחת לכסא הכבוד, כל אדם קיבל נשמה שהיא חלק אלו-ק ממעל ושכל ותבונה, ובפרט כמה שנוגע לתורה. כל אדם קיבל את כל הכישורים והיכולות לצמוח לתלמיד חכם, אין אחד שלא, אין דבר כזה!

אלא מה? כל אחד והסגנון שלו! יש אחד שהיעוד שלו הוא לצאת פוסק הלכה, יש אחד שהיעוד שלו הוא להיות בקי גדול בתורה, ויש אחד שקיבל כח להיות עוקר הרים ולהשקיע בעיון התורה. כל אחד והחלקים שלו. אבל כל אחד בחלקו קיבל את המאה אחוז שלו. בורא עולם הוא שלמות, וה'מפעל' שלו מייצר רק שלמות. כל אחד בדרכו ובתיקונו המיוחד לו.

יושבים להם הילידים באפריקה

מוסיף מרנא החפץ חיים ומביא דוגמה מדהימה, יושבים להם הילידים באפריקה, יש להם מכרות זהב מתחת לרגליים. הם חופרים באדמה וכורים זהב בעמל וביגיעה רבה, מגיע סוחר טוב ונותן להם כמה פרחים או איזה צעצוע קטן, והם נותנים לו בתמורה זהב!!! למה? כי הם נבערים מדעת ולא מבינים מה ערכו של זהב. כך בדיוק יהודי שלוקח את הכוחות האדירים שחנן אותו הבורא יתברך, ומשתמש בהם כדי להשיג רכב, חליפה ונופש באירופה.

כעין זה כותב גם ה"שערי תשובה" (שער א), שהאדם חושב לעצמו ואומר: "ואיך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם?" כמה אפשר לנצל את הזמן, ולא פעם הוא הולך לאיבוד!

רק דבר אחד היה בודק: גמרא

קטנה מ'הש"ס כ"ס'

איש שכולו תורה היה הגאון רבי שמחה כהן צצוק"ל מפתח תקוה.

כל חייו סבבו סביב ציר אחד: תורה, תורה ושוב תורה. רעייתו שתחי' לאוי"ט סיפרה לי, שכשראתה שכבר זקוק לחליפה חדשה, היתה מעירה את תשומת לבו. הוא הסכים, והיא היתה הולכת עמו לחנות. הוא היה ממתין בצד, היא היתה בוחרת, ומה שמצא חן בעיניה הוא לבש. רק דבר אחד היה בודק: גמרא קטנה מ'הש"ס כ"ס' שלו היה לוקח עמו, ומשהיתה נותנת לו את החליפה למדוד, היה לובשה ומיד מכניס לכיס את הגמרא. אם הכיס היה

מספיק גדול והגמרא נכנסה - היה מאשר את החליפה!

כמה מתלמידיו לפני שנים רבות כשהיה ר"מ במדרשיית 'נועם' בכפר סבא סיפרו: אהבת התורה שהחדיר להם אז, עומדת לרבים מתלמידיו עד היום הזה, הרושם שעשו דבריו שבאו מתוך העצמיות שלו - הם שנקבו חור עמוק בלבם, וכך סיפרו:

בוקר אחד, כשהגיע רבי שמחה למדרשה, ראה קבוצות קבוצות של בחורים עומדים ומשוחחים. הוא התעניין כמה העניין, והם התחמקו, אך הוא הפציר ואז סיפרו לו בהתרגשות שבתחרות ריצה שהתקיימה אמש, הצליח השנה אלוף העולם להשיג את אלוף העולם הקודם בשלש שניות!

רבי שמחה לא הבין מה ההתרגשות: "נו, אז מה אם השיג בשלש שניות?" תמה. והם החלו להסביר, עם הידיים והרגלים: "הרב אינו מבין, מדובר בריצה במהירות כזאת, שכדי להגיע לשיאים אלו הוזקק האלוף להתאמן עשרות שנים של ריצה בלתי פוסקת עשרות קילומטרים ביום! השיא של התחרות הקודם שבר שיאים של שנים והפעם הצליח השיאן החדש להשיג זאת בשלש שניות. זהו הישג אדיר!!!"

כאן בא לידי ביטוי כל ה"רבי שמחה". הוא גלגל עיניו ושאל:

- "ומה הוא עשה עם אותן שלש שניות שהרוויח?!!!"

הם לא הבינו, והוא ביאר: "הלא תבינו, עשרות שנים בן אדם רץ ומתרוצץ, שומר על כושר ובריאות איתנה, אוכל מאכלים נטולי שומן, מתגבר על המון תאוות, עושה כושר בלתי פוסק, והכל כדי להרוויח שלש שניות, והוא לא עושה עם אותן שלש שניות מיוחלות כלום?!!!"

רבתי, אנחנו לא משתתפים בתחרות ריצה במסגרת אליפות העולם, אבל כל העולם החדש עמל לחסוך בכל דבר עוד כמה דקות - בתעשייה, בנסיעה. מיליארדי שקלים ומאות מוחות ועובדי כפיים משקיעים בסלילת עוד מסלול בכביש ראשי או מערה מתחת להר כדי שאני אוכל להגיע בכמה דקות יותר מהר לייעדי.

ומה אני עושה בכמה דקות האלו?!

הקב"ה דואג בעולם הקידמה לכל כך הרבה חיסכון זמן, הוא למעשה מוסיף לנו עוד כמה שנים לחיים, האם לא בכדי שנצל זמן זה לגדול? אז זמן יש, לנו רק נשאר לנצל אותו עד תום.

יה"ר שנזכה כולנו לכת"בה וחת"ימה טובה, ונכתב בספרן של צדיקים בתוך כל ישראל, ונזכה לנצל כל רגע ורגע לעשות רצונו יתברך.

לע"נ אבי מורי ר' נתן ב"ר יחיאל מאיר ז"ל,
וזוגתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

ואמר לו רבי חיים, באם אחד היהודים יתרגש עמוקות מבקשתך, וברכתו תבוא מ'עומקא דליבא', הוא יברך את ה'רפואה שלמה' מעומק הלב, עם כל הנשמה, בכוונת הלב, והיה אם יהיה אחד כזה, אשתך תתרפא באופן וודאי!.

להרגיש, לחוש, לדקדק ולהעמיק, עד העומקא דליבא

מאת: הרב צבי גטק

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁימוּ לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים (לב, מו)

להשים לב, היכן יש להניח את הלב?, היכן שמים אותו, רש"י מבאר שימו לבבכם: 'צריך אדם שיהיו עיניו ולבו ואזניו מכוונים לדברי תורה, וכן הוא אומר בספר יחזקאל "ראה בעיניך, ובאזניך שמע ושים לבך". כלומר כמו שהאזניים תפקידם וכשרונם הוא 'לשמוע', והעיניים תפקידם וכשרונם הוא 'לראות', כך הלב, תפקידו וכשרונו הוא להשים את הלב. להשים לב פירושו, להרגיש לחוש לדקדק ולהעמיק, עד העומקא דליבא.

בשנה האחרונה מספר מרן הגאון הגדול רבי דב לנדוי שליט"א שוב ושוב את המעשה דלהלן, כשהוא מדגיש כי איננו יודע אם הסיפור היה באמת, אך בין אם היתה העובדה בין אם לאו, המסר שבו נכון עד מאוד.

מרן רבי דב גם העיד ואמר כי הוא 'התרגש מאוד' לשמע המעשה הזה. הוא התרגש מהמסר המביע עד כמה חשיבותו של ה'עומקא דליבא' של כל יהודי.

וזה דבר המעשה: יהודי אחד מבני העיר בריסק חלתה אשתו, עבר יום עברו יומים, ונראה היה כי החולי רק מתגבר, בצר לו פנה האיש אל הרופא, הרופא הגיע תיכף אל ביתם, ולאחר בדיקה קצרצרה, הרים את ידיו והביע דעתו כי קצרה ידו מלהושיע.

האיש לא ידע את נפשו, הלא אם קצרה ידו של הרופא מה הוא יכול לעשות, אך מיד נתעשת ורץ האיש אל בית "הרב" הלא הוא מרן רבי חיים סולובייצק מברסק, נכנס בסערה ואמר: הרב אשתי חולה והרופא אין לו איך לעזור לי, מה עושים?.

ענה לו רבי חיים, שמע לעצתי וכה תעשה, הלא היום יום שישי הוא, ובני ישראל הולכים אל בית המרחץ לרחוץ לפני שבת, עמוד שם בכניסה, ובקש מכל יהודי שנכנס, אנא ממך תברך את אשתי ברפואה שלמה, וכמובן כולם יברכו אותה.

והיה אמר לו רבי חיים, באם אחד היהודים יתרגש עמוקות מבקשתך, וברכתו תבוא מ'עומקא דליבא', הוא יברך את ה'רפואה שלמה' מעומק הלב, עם כל הנשמה, בכוונת הלב, והיה אם יהיה אחד כזה, אשתך תתרפא באופן וודאי!.

ע"כ המעשה, שלדברי מרן שליט"א הוא מרגש, כי העובדה שעומקא דליבא של כל יהודי ביכולתו להציל ממות לחיים, הוא

אמת לאמיתה, ואמת הזו מרגשת.

ואני הקטן מוסיף, שבעצם אנחנו לומדים מזה, כי מה שרק חסר הוא להגיע לעומק של הלב, להשים על לב, ואם רק נצליח להגיע לעומק הלב, לבקש מעומק הלב, ולברך מעומק הלב, הרי שוודאי נקבל בס"ד.

בספר "ללא שם" מסופר, על האחיות הרבנית פלמן והרבנית קפלן, ששניהם האריכו ימים עד גיל 98 ובאותו התאריך, ה' אדר! מה עומד מאחורי זה.

רבי אלחנן התרגש מאוד

מעשה שהיה כך היה, בה' אדר 85 שנה קודם לכן, שמעו שתי האחיות כי ישיבת ברנוביץ שבשכונתם סובלת חרפת רעב, ידוע שבאותם זמנים יצא רבי אלחנן שוב ושוב לאסיפת כספים בחו"ל למען הישיבה, כי פשוט לא היה לבחורים מה לאכול כפשוטו ממש, המצב הגרוע של תלמידי החכמים הצעירים נגע בליבם, והם החליטו לעשות מעשה, כל יום היו מסתובבות בין בתי העיירה וסלים בידם ואספו מצרכים למען הבחורים, אחד נתן כמה פרוסות, השני שתי לחמניות, והשלישי הגדיל לעשות וזרק לסל כמה קוביות סוכר.

כך כל יום, ומזה החיו את נפשם בני הישיבה, יום אחד ראה ר' אלחנן אותם בחזרתם סוחבות סלים כבדים מלאים מאכלים, הוא פנה עליהם בשאלה, למי כל האוכל הזה, והם סיפרו לו כי הם אספו זאת למען בני הישיבה.

רבי אלחנן התרגש מאוד, הרבה שניות אחדות, ואז, עיניו שהיו כל

בתי בת הארבע פנתה אלי בתחילת אלול ובפיה שאלה שהכתה אותי בהלם של ממש: "טאטי", היא פנתה אלי בתמימות, "מתי מתחיל החופש הגדול???" תשאלו, למה השאלה הזאת כל כך מטלטלת, מה ההלם הכבד?

מגיד השיעורים הרה"ג ר' עמרם בינעט שליט"א: יהודי יקר, תפתח את העיניים, אתה יושב בתוך מכרה זהב! תתפלל, תשפוך דמעות ותפתור לעצמך הרבה מאוד בעיות

פתח שיערי שמים לתפלתנו (מתוך תפילת ראש השנה)

היה זה בימים הראשונים של חודש אלול, בתי בת הארבע ניגשה אלי ובפיה שאלה נוקבת שהכתה אותי בהלם של ממש: "טאטי", היא פנתה אלי בתמימות, "מתי מתחיל החופש הגדול???" אמרתי לה בעדינות, שהחופש הגדול כבר היה, למעשה הוא הסתיים ממש בימים האחרונים, ובגלל זה היא התחילה ללכת לגן חדש. הילדה הסתכלה עלי בחוסר אימון, מה פתאום היה כבר? היא בכלל לא הרגישה שהיה חופש, איך זה יכול להיות שהוא כבר היה???

תשאלו, למה השאלה הזאת כל כך מטלטלת, מה ההלם הכבד? ילדה בת ארבע, זה בהחלט ייתכן שהיא לא תהיה מודעת ללוח השנה ולעבודה שעכשיו יש חופש, הרי בגיל הזה היא לא אמורה ללכת לבית הספר ואין לה שיעורי בית לעשות, כך שזה לא באמת משנה לה מתי יש חופש ומתי הוא מסתיים.

אבל הזעזוע הזה תפס אותי מסיבה אחרת, ואפילו משתי סיבות שונות.

יהודי יקר, תפתח את העיניים, אתה יושב בתוך מכרה זהב! תתפלל, תשפוך דמעות ותפתור לעצמך הרבה מאוד בעיות. זה בדיוק הזמן לעשות את זה ולעצב במו ידיך את הגורל שלך לשנה הבאה, על ידי תפילות ותחנונים, על ידי שיפור המעשים ותשובה על החטאים העוונות והפשעים.

זה נכון לגבי זהב, זה נכון לגבי כסף, וזה נכון לכל צרכיו של האדם, שידוכים, פרנסה, בריאות, נחת מהילדים, הצלחה וסייעתא דשמיא בכל התחומים.

אתה מסתכל על השכנים ולא מבין למה להם יש חיים כל כך טובים ושלווים ורק אתה מתמודד עם כאלו עליות ומורדות בפרנסה ובתחומים אחרים? במקום להסתכל עליהם, תרים את העיניים לשמים ותדאג שגם אתה תקבל מלו חפניים טובה וברכה מאוצר מתנת חנם. הקב"ה רוצה לתת לך, הוא רק מחכה שתבקש כבר!

מספרים שפעם הרה"ק בעל ה'דמשק אליעזר' מויזניץ ראה בחור מהישיבה שנוגס בתפוח ולועס ולועס... היה זה בימי אלול, אמר לו ה'דמשק' זה בדיוק מה שצריכים לעשות בחודש אלול ובימים הנוראים. הפה צריך 'לעבוד' ללא הפוגה, עוד תפילה ועוד תפילה, צריכים 'ללעוס' תפילות, בלי סוף, כמה שמתפללים יותר, כך מקבלים יותר.

קודם כל עצם העובדה שבנאדם יכול לפעמים להיות עם כזאת הסחת דעת, עד שהוא בכלל לא שם לב למה שקורה איתו. היה פה חופש, היית בקייטנה, נסענו לטיול, האחיות הגדולות היו בבית כל היום ושיחקו אותך, ואת לא יודעת שהיה חופש בכלל. זה נורמלי לילדה בת ארבע, אבל מה לעשות שזה קורה גם לאנשים בני 40???

אבל יש כאן עוד רובד, קצת יותר עמוק. לפעמים אדם כן מודע למה שקורה סביבו, הוא יודע שעכשיו הוא בבית, לא הולך לגן, עכשיו יש קייטנה וכו', אבל הוא לא יודע שכך נראה חופש!!!

כמו אותו פועל שיושב בתוך מכרה זהב, ומנסה לנסות להבין מאיפה מגיע הזהב לעולם. הוא יודע שפה חופרים בקירות ומוציאים חול ועוד חול, אבל יש אנשים ברי מזל, שבמקום חול הם מוציאים זהב. לרגע לא עולה בקצה דעתו שה'אבנים' האלו שיוצאות יחד עם החול שהוא עצמו חופר, הן למעשה זהב גולמי והמחיר שלהן גבוה במיוחד.

יושב לו יהודי בחודש אלול

יושב לו יהודי בחודש אלול, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, הימים הנוראים חולפים על פניו, והוא בכלל מונח בדאגות לגבי סכומי הכסף שהוא צריך להשיג כדי לכסות את החוב שצבר בתקופה האחרונה.

אמרתיו לו, יהודי יקר, זכית! יש לך ילד נפלא!

בבין הזמנים האחרון הבחנתי בבחור אחד שיושב ולומד במשך שעת ברציפות, ראיתי שהוא מתפלל כמונה מעות, ממש בחור איכותי מאוד שעושה רושם של זרע ברכ'ה, הלוואי על כל עם ישראל כאלו ילדים טובים לשמים ונוחים לבריות.

כשאני רואה כאלו דברים, יש לי מנהג משונה... אני פונה לאביו של הבחור ומחמיא לו! אם אני לא מכיר אותו, כך עשיתי גם הפעם, השתדלתי לברר מי הוא אביו של הבחור, והחמאתי לו. אמרתיו לו, יהודי יקר, זכית! יש לך ילד נפלא!

האבא שמע את המחמאה והתרגש עד דמעות... הבנתי שהוא רוצה לענות לי משהו אבל מתקשה להכיל את ההתרגשות שלו. חיכיתי קצת, הוא בלע את הגוש שעמד לו בגרון ושיתף אותי.

"דע לך שלפני שנה בדיוק, רצו לסלק אותי מהשיבה".

"אני לא מאמין", אמרתיו לו, "מי יסלק כזה בחור טוב מהשיבה? זה לא ייתכן!".

"ובכן, לפני שנה הוא לא היה 'כזה בחור טוב'. לפני שנה הוא היה בחור מופרע שלא רצה ללמוד ולא משנה כמה שניסו להעניש אותו או לשכנע אותו, כמה פרסים שהבטיחו לו וכמה שניסו לגרום לו ללמוד שום דבר לא עבד.

"בתחילת זמן 'אלול', התקשר אלי המשגיח מהשיבה, ואמר לי שהבחור התחיל את הזמן בכזאת צורה לא מוצלחת, שהם כבר החליטו שאם לא יהיה שינוי דרסטי, הם מבקשים שלא יחזור לשיבה אחרי חודש תשרי.

"נאנחת אניחה עמוקה, ואמרת לי למשגיח שאני מבין אותו. זה באמת לא קל להחזיק כזה בחור בשיבה, שלא מקבל על עצמו מרות ולא מעוניין בכלל לשמוע בקול המשגיח. מה אני יכול לעשות? כבר השתמשתי בכל 'התחמושת' שלי מול הבחור, הבטחתי את כל הפרסים בעולם ואימתתי עליו את כל האיזמים האפשריים. אין לי השפעה עליו.

"אבל אחרי ששיחת הטלפון הכאובה הסתיימה, נזכרתי שיש נשק אחד שבעצם לא השתמשתי בו כראוי. תפילה!

"בוודאי שהתפללתי עליו, כל יום בשמונה עשרה, שלוש פעמים ביום הזכרתי את השם שלו וביקשתי מהבורא יתברך שיהפוך את לבבו לטובה, אבל הרגשתי שזה לא מספיק.

"מאותו יום התחלתי לומר מדי יום את תפלת השל"ה, אבל לא סתם אמירה בעלמא. לפני שאני מתחיל לומר את תפילת השל"ה אני מתבונן בעניין, אני אומר לעצמי, 'ישראל, שים לב, אתה עכשיו הולך להשפיע על חייו של הבן שלך, התפילה הזאת תשנה אותו! ואז אני אומר אותה כמונה מעות, עם כל הכוונה, זה לוקח לי עשר דקות ביום, לקח זמן עד ששמתי לב לשינוי, אבל ככל שהתקדם הזמן, השינוי הלך והיה יותר ויותר ניכר לעין, עד שב"ה, תראה לאיפה הוא הגיע".

כוחה של תפילה! כמה הוא נחוץ, כמה הוא משפיע, וכמה פעמים אנחנו מפספסים את ההזדמנות להשתמש בו כדי להשפיע על החיים שלנו ושל הילדים שלנו...

אספרה הפעם, לכבוד הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה ולברכה

עוד זאת אספרה הפעם, לכבוד הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה ולברכה: לפני תקופה התקלקל המזגן בביתי, הבאנו טכנאי שתיקן מה שתיקן, אבל אולי גם עשה נזק תוך כדי, כך שאחרי שהוא הלך המזגן התחיל לקצר ולא יכולנו להשתמש בו.

התקשרנו לטכנאי שהיה עסוק מדי ודחה אותנו בלך ושוב, עד שכעבור שבוע הבנו שאין ברירה, אלא להזמין טכנאי חדש ולשלם כמה שצריך.

הגיע הטכנאי החדש, פתח את המזגן, והתחיל לחפש את מקור התקלה, אבל כמה שחיפש הוא לא מצא. לבסוף התיישב בדעתו ושיתף אותי: "תראה, יש שלוש סיבות עיקריות למזגן שמקצר. אופציה ראשונה היא שהכרטיס האלקטרוני שמפעיל את המזגן פגום ומקצר. במידה והוא מקולקל, יש להחליף כרטיס, וזה עולה הרבה מאוד כסף. הבדיקה שעשיתי מעלה שהכרטיס בסדר גמור.

"האופציה השנייה היא שיש סתימה במערכת הניקוז של המים, וברגע שהמזגן מופעל עולים המים וגורמים לקצר חשמלי, בכזה מקרה צריכים לשטוף את צינור הניקוז עם זרם חזק, ולשחרר את הסתימה. במקרה שלכם, הטכנאי הראשון כבר החליף את הצינור שהיה קרוע כנראה, ולכן אין שום סתימה ואין צורך לשטוף.

"האופציה השלישית היא שאחד החוטים נקרע או התקלקל, וזה מה שגורם לקצר... לכן אני צריך עכשיו לעבור על כל מערכת החיווט, עד שנמצא את החוט הקרוע ונוכל לתקן אותו...".

הוא אכן עשה את עבודתו ובתוך זמן קצר תיקן את התקלה והמזגן חזר לפעול כהלכה.

זכיתי לקיים מצוות 'ביומו תתן שכרו', והטכנאי הלך לו לדרכו כדי ליזכות יהודים נוספים במצווה חשובה זו.

אבל אז חשבתי לעצמי, הוא הרי ממש נתן לי שיעור מוסר! הימים הנוראים מתקרבים...

בראש השנה אנחנו צריכים להחליף את הכרטיס... צריכים להפוך לאדם חדש, לשנות את כל הכיוון, אני לא אותו עמרם שהייתי עד ראש השנה, אני אדם חדש עם רמה אחרת של קבלת מרות מהבורא יתברך, רמה אחרת של מחויבות אליו ולרצון שלו.

אחר כך מגיע השלב של עשרת ימי תשובה, זה הזמן לרדת לתוך בדקי הנפש ולחפש את החוטים הקטנים, לבדוק איפה יש כשל, מה לא בסדר, כל העניינים שצריכים בדק בית שנתי לראות מה צריך תיקון.

לבסוף מגיע יום הכיפורים, זה היום שבו מתבצעת השטיפה הגדולה, "כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם", זה הזמן שבו הקב"ה שוטף אותנו מכף רגל ועד ראש, ומצחצח את הנפש שלנו לקראת השנה החדשה, כדי שנוכל להפעיל כראוי את הכרטיס האלקטרוני החדש, בלי תקלות, לחיים ולשלום, כרצונו הטוב של הבורא יתברך עמנו.

שנזכה כולנו לכת יבת וחתימה טובה, שונה טובה ומתוקה לכל קוראי לקראת שבת, ולכל בית ישראל.

פעם בימים שלפני ראש השנה, שאלתי אותו אם יצא לו פעם להיפגש עם מלך אמיתי. אין בכוונתי למלך שבדיה או בלגיה, מלכים שהכוח שלהם מוגבל עד לא קיים. אני מדבר על סוג המלכים שצריכים לברך 'שחלק מכבודו' בשם ומלכות כשרואים אותם, כאלו שיכולים לגזור עונש מוות על אדם רק בגלל שהוא חייך אליהם בצורה עקומה

האיש שסיפר לי מה זה נקרא 'מלך', ומה המשמעות של מלוכה, אבל גם מה זה נקרא 'חרטה על העבר' ו'קבלה לעתיד'

מאת: הרב אברהם פוקס

פֶּלַעַי עוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן (מתוך תפילת ראש השנה)

ידוע ברבים את שהמשגיח הגה"צ ר' מאיר חדש היה מתאר כל שנה בציריות ומוחשיות את אירוע המלכת מלך פולין בו הוא היה שותף כדי להסביר מהי עוצמה של מלוכה ומהו עומק המושג של המלכת המלך.

לכבוד ראש השנה המתקרב, אשתף בס"ד את הציבור במעשה נורא, כפי ששמעתיו זה מכבר, ועדיין הוא חרוט בזיכרוני כאילו שמעתיו היום ממש...

הסיפור הזה אירע לפני קרוב לארבעים שנה, ודווקא בשל כך ניתן לספר אותו ברבים. במשך שנים רבות הוטל עליו 'צו איסור פרסום' מאת בעל המעשה שאותו אני מכיר, משום שהוא חשש שהפרסום יתגלגל איכשהו לגורמים המעוררים, והדבר יגרום לפגיעה ביחסים שלו איתם, דבר שעלול היה לגרום לו לפגיעה בעסקיו.

המדובר הוא באיש עסקים ממולח שאינו תושב הארץ, שנוהג לקנות ולמכור, לייבא ולייצא. מסוג הסוחרים שידעים למכור בולים לממשלת אוסטרליה, או כפתורים למדים הצבאיים של צבא רומניה. בדרכים לא דרכים הוא משיג לעצמו חוזים מעניינים עם כל מיני חברות וממשלות, ובהתאם לכך הוא התגלגל ברחבי העולם.

פעם שוחחתי איתו בימים שלפני ראש השנה, ושאלתי אותו אם יצא לו פעם להיפגש באופן בלתי אמצעי עם מלך אמיתי. אין בכוונתי למלך שבדיה או בלגיה, אמרתי לו, אלו מלכים שהכוח שלהם מוגבל עד לא קיים. אני מדבר על סוג המלכים שצריכים לברך 'שחלק מכבודו' בשם ומלכות כשרואים אותם, כאלו שיכולים לגזור עונש מוות על אדם רק בגלל שהוא חייך אליהם בצורה עקומה.

הוא חייך וסיפר לי שאכן הוא פגש פעם כזה, מלך, ולא זו בלבד, אלא שיש לו אפילו קשרי ידידות איתו. כמובן שהסקרנות שלי נדלקה והתחלתי לחקור אותו שתי וערב, אבל הוא נאות לספר לי רק בתנאי שלא אספר זאת הלאה עד שאותו מלך כבר לא יהיה בין החיים, וגם לאחר מכן שלא אספר באיזו ממלכה אירע הדבר, כל עוד הא עצמו עדיין חי...

מאחר והיהודי הזה חי וקיים לאורך ימים ושנים, ואותו מלך כבר פחות חי, אני יכול לספר את הסיפור, אבל לא אכתוב שם הממלכה, וגם בלאו הכי אני מניח שיותר מ-99 אחוזים מקוראי 'לקראת שבת' לא שמעו מימיהם על הממלכה הזאת, כמו שלא שמעו על עוד כמה עשרות מדינות קטנות באפריקה ובמקומות אחרים בעולם. וכך היה המעשה...

אחד השבטים טען לעליונות על פני היריב

באותו אזור התנהל סכסוך ארוך שנים ועוינות גדולה בין שני שבטים פראיים באפריקה השחורה. אחד השבטים הללו טען לעליונות על פני השבט היריב. הצאן והבקר שלהם מניבים יותר חלב והבשר שלהם יותר טעים. בקיצור, הם שבט הרבה יותר מוצלח לעומת השבט היריב, ולכן אך טבעי ומתבקש שכל שדרת ההנהגה של המדינה והפיקוד הבכיר של הצבא יהיו דווקא מהשבט הזה. בני השבט היריב מחו על כך בתוקף וטענו להשפלה, הם לא קיבלו עליהם את הדין והחזיקו בדעה הפוכה, שדווקא הם חשובים יותר כי להם יש הרבה יותר סודות על עשבי מרפא ממעבה הג'ונגל, הם יודעים לטפס טוב יותר על עצים ולצוד בעלי חיים במיומנות

גדולה... בקיצור, ויכוח קלאסי בין שבטים אפריקאים, שעד מהרה גלש למלחמה של ממש עם חרבות ומצ'טות וגם רובי קלצ'ניקוב מחלידים שנשלפו מהסליקים הישנים. דם נשפך ברחובות, כפרים שלמים נעקרו, בקתות רבות עלו באש... שבט זה הכה בבני השבט היריב, ולאחר כמה ימים או שבועות באה פעולת תגמול אכזרית וחוזר חלילה, עד שכעבור שנים שמו הצדדים לב לכך שמרוב מלחמות ומריבות, הם כבר הפכו בפועל לשתי מדינות... חלק בצד הצפוני של המדינה וחלק בצד הדרומי, ומשכך הם הצליחו להגיע להסכם שלום שכלל תשלום פיצויים שהשבט האחד הסכים לשלם למנהיגו של השבט האחר בתמורה להסכמתו להיפרדות ועצמאות, וכך קמה לה מדינה נוספת באפריקה.

הסיפור הזה לא עניין כמעט איש

הסיפור הזה לא עניין כמעט איש מחוץ לאותה מדינה, אף אחד לא דיבר על זה בתקשורת. בני אותו שבט שקיבל עצמאות היו מאושרים והחלו להקים מדינה, כשבאופן טבעי ראש השבט הוא גם מנהיג המדינה, מעין מלך, אבל לא באופן רשמי.

עברו שנים אחדות והנה התחולל מפנה של ממש בדברי הימים של המדינה החדשה... מרבצים עשירים של נפט וזהב התגלו בבדיקות סקר גאולוגיות... אמנם לא בכמויות בינלאומיות שישנו את מפת מחירי הנפט והזהב בעולם, אך בהחלט ישנו את מאזן המצב רוח וחשבון הבנק של ראש השבט שכמובן הבין את ההזדמנות. הוא הכניס כמה אנשי עסקים מערביים בסוד העניינים, אלו שילמו לו כסף וגם דאגו לו לתחמושת, ובתוך זמן קצר הוא הכריז על עצמו כמלך באופן רשמי, והחל להנהיג את ארצו ביד ברזל, עם חוק ומשטר נוקשה.

במקביל הוא הפיץ את השמועה בקרב אנשי עסקים בעולם, שיש מה לבוא לכאן כדי לדבר איתו...

אותו יהודי שסיפר לי את הסיפור שמע על כך והחליט שהוא רוצה לבקר שם. הוא בירר איך עושים את זה והתברר שאין בכלל שדה תעופה באותה מדינה. מה כן? צריכים לגשת לקונסוליה של המדינה השכנה, שם יושב גם נציב של אותה מדינה אפריקאית, ומבקשים ממנו אישור לבוא ולבקר במדינה. הנציג מברר מה מטרת הביקור, ומאשר רק ביקורים של אנשי עסקים.

איש העסקים הגיע לפגישה, ביקש אישור, הוא מסר פרטים מלאים אודותיו ואודות המטרה שלו, והבקשה הועברה אל אותו מלך שבחן אותה לעומק וכשראה שמדובר ביהודי שומר תורה ומצוות, הוא דווקא התלהב ואישר את הבקשה.

עלה על מטוסו המלכותי של המלך

אבל איך מגיעים לשם? ובכן באותה מדינה יש רק מטוס אחד, מטוסו של המלך. מי האיש אשר המלך חפץ ביקרו, יבואו עם המטוס אשר רכב עליו המלך, והוא אוסף אותו ממקום פלוני, ומביא אותו הישר אל שדה התעופה הקטנטן השוכן בסמוך לעיר הבירה, מרחק של כמה דקות נסיעה מארמון המלוכה.

הוא אכן הגיע לאותו מקום שנקבע עבורו, עלה על מטוסו המלכותי של המלך, מטוס מפואר למדי ובעל מראה מלכותי. אחרי טיסה בת מספר שעות נחת באפריקה, שם הובל לבית מלון מקומי שלא היה אלא רצף של כמה בקתות סמוכות זו לזו.

להפתעתו בתוך הבקתה חיכתה לו מיטה רחבה ונוחה מאוד, התנאים היו סבירים, מזגן כמובן לא היה קיים אז באזור זה של כדור הארץ, וגם החיבור לחשמל לא היה רציף.

התברר לו שהשהייה במדינה תארך כשלושה ימים, זה תלוי מתי המלך יחליט לקבל אותו לפגישה. בהמשך התברר שהמלך כנראה ניהל מעקב אחריו במשך מספר ימים, כדי לבחון את האישיות שלו עד כמה הוא נאמן לשמירת המצוות ואיך הוא מתנהג עם האנשים הנותנים לו שירות, ובכך ביקש לבדוק אם זה אדם מהסוג שכדאי לעשות אתו עסקים.

במשך ימי ההמתנה, הוא נלקח לטיולים מעניינים בג'ונגל, וכן לסיורים מקצועיים באזור המכרות שבהם רצה להשקיע.

במשך כל הזמן היו צמודים אליו שני חיילים מקומיים שידעו לדבר אנגלית, הם התיידדו איתו מעט ויחד הם בילו בטיולים המעניינים. אחד מהם נורא התלהב מהשעון שהיה על ידו של ידידי. היה זה שעון דיגיטלי די פשוט חיקוי של מותג יקר. ידידי סיפר לי שהוא קנה אותו בניו יורק, מהיספאני שעמד בצומת ומכר שעונים בחמישה דולרים, בזמן שהנהגים ממתנינים שהרמזור יהיה ירוק.

"זה שעון מאוד פשוט", אמר לאותו חייל מקומי, אבל הוא לא נרגע: "ממש יפה!". לאחר מכן חזר על כך שוב ושוב והתבונן בשעון בעיניים נוצצות, כך שהחבר שלי הבין שאצלם כנראה אין איסור של 'לא תחמוד' - חלץ את השעון מעל ידו והעניק אותו במתנה לאותו חייל, מתוך מחשבה שאולי זה גם יעזור לו בהמשך, כי תמיד טוב לצבור ידידים במקומות זרים...

במקומם הגיעו שניים חדשים, אחד מהם בכלל לא יודע אנגלית

למחרת החליפו את המלווים. שני החיילים שליוו אותו ביומיים הראשונים נעלמו, במקומם הגיעו שניים חדשים, אחד מהם בכלל לא יודע אנגלית, וזה שכן יודע לא מדבר, הוא חמור סבר, לא מחייך ולא מחליף מילים ידידותיות.

הוא שאל היכן שני ידידיו מתמול שלשום, והזקיף חמור הסבר השיב לו שהם לא יבואו היום. "אבל איפה הם?", הוא ביקש לדעת, והתשובה שקיבל היתה מאוד קשוחה: "זה לא עניינך".

הוא כבר הבין שהיום אין טיולים, ואכן כעבור זמן קצר הודיעו לו שהוא מוזמן אל המלך. הגיע ג'יפ יוקרתי, הוא התיישב בו בנחת, והם יצאו בדרכם לעבר ארמון המלוכה, מבנה מפואר המתנשא לגובה רב ביחס לבקתות שמסביב. הוא היה בטוח שאת הארמון מקיפה חומה גבוהה, אבל לא, הארמון שוכן באמצע שטח מדברי, בלי שום חומה. נראה שהמלך רוצה לשדר עוצמה, ובהמשך התברר לו שמי שאינו מוזמן לארמון לא יכול להתקרב בכלל למרחק של מספר

קילומטרים ממנו.

הוא נכנס לפגישה עם המלך עצמו, ונדהם אל מול הפאר וההדר שהיו מנוגדים מאוד למה שראה באותה מדינה בימים האחרונים. מסתבר שהמלך לא סובל ממחסור בכסף וזהב, הארמון בנוי עם סטנדרטים גבוהים מאוד, ואף מעבר לכך.

המלך ישב על כסא גבוה, כמו לקוח מהאגדות, הכסא עשוי מעץ מעוטר בעיטורים מרהיבים עם ציורים שונים, ומשולבים בו אלמנטים מפוסלים משנהב, וכמובן הרבה מאוד זהב שמצפה חלקים נרחבים ממנו, עם שילובים של כסף וגם יהלומים משובצים לא נעדרו.

הזקפים עמדו מסביב, בפחד ואימה מפני המלך. כשהם ליוו אותו אל עבר כס המלוכה, הם הרכינו ראש וצעדו כך. התברר לו שיש להם הוראה שאוסרת עליהם אפילו להסתכל על פני המלך בדברם עמו, במקום זאת הם צריכים להסתכל על הכפתור העליון של הגלימה שלו, כי זאת עזות פנים להסתכל בפני המלך.

הוא עצמו הרגיש קצת פחות מחויב לכללים. אחרי הכל הוא אורחו האישי של המלך, והוא גם איש עסקים, די ברור שהמלך מעוניין בקשרי מסחר ענפים, ואם הוא יפגע באיש עסקים שהגיע אליו לפגישה, זה ימנע מאנשי עסקים אחרים לבוא. "בסופו של דבר נראה שהוא די אוהב כסף", חשב לעצמו, "כך שהוא יוותר לי על כך שהעזתי להסתכל עליו".

הוא ניגש אל המלך בצעדים רחבים, לחץ את ידיו בחיוך, ואמר לו "טוב לראותך אדוני המלך, אני רוצה לברך ברכה שיהודים מברכים כשרואים מלך!".

המלך הרים גבה בפליאה: "אני יודע קצת על יהודים", אמר, "אבל לא הכרתי את הטקס הזה שאתה מדבר אליו".

לאחר שהסביר למלך מה הוא מתכוון לעשות, הוא בירך בכוונה גדולה "ברוך שחלק מכבודו לבשר ודם", ואפילו לימד את המלך לומר 'אמן'.

"טוב שאתה שואל", השיב לו המלך

המלך הזמין אותו להתישב, ואמר לו עוד לפני שהחלה השיחה: "מצאת חן בעיני, אני חושב שתהיה לנו שותפות נהדרת".

הוא כמובן שמח לשמוע על כך, אבל אז שם לב שעל שולחנו של המלך יש חפץ מאוד מוכר... השעון שנתן לאותו חייל.

"לפני שאנחנו מתחילים לדבר על עסקים", אמר למלך, "אני אבקש את רשותו של הוד מלכותו לשאול מה עושה השעון שלי כאן, ומה זה אומר על מה שעלה בגורלו של החייל שהתיידד עימי???"

"טוב שאתה שואל", השיב לו המלך, "הידיד שלך חרג מכללי הטקס, הוא לקח חפץ מאורחו האישי של המלך, ולכן הוא יענש בחומרה..."

צמרמורת אחזה בו... "נענש בחומרה? עד כמה העונש שלו חמור???"

"זה תלוי בהחלטה שלי, והאמת שעדיין לא החלטתי, נראה בהמשך לא היה לי זמן לחשוב על זה".

"אדוני יודע שהוא לא לקח לי את השעון, אני נתתי לו אותו בחפץ לב..."

"כן הוא אמר את זה בחקירה, וגם החבר שלו אישר את הדברים, אבל עדיין מדובר בחריגה מהנהלים, ואנחנו פה מחמירים מאוד עם מי שחורג מהנהלים".

"אני יכול לבקש טובה אישית, אולי לבקש שישחררו אותו, זה די מלחיץ אותי שאנשים יענשו 'בחומרה', רק בגלל שנתתי להם מתנות. אם מצאתי חן בעיניך המלך, תינתן לו נפשו בשאלתי..."

"בסדר", השיב המלך, "אכן מצאת חן בעיני, ואני מעניק לו חנינה בזה הרגע".

לאחר מכן הוא אמר כמה מילים בשפה המקומית, והרצים יצאו שלוחים כדי לשחרר את החייל מכלאו.

כעבור זמן לא רב כבר הובא החייל כשהוא קשור בשלשלאות של ברזל, רועד מפחד. הוא נפל על ברכיו והתחנן לחמלה, הבטיח שלא יחזור לסורו, ונשבע בכל הקדוש והיקר לו שלעולם ועד לא יעז עוד לקחת מתנות מאורחו של המלך.

המלך העניק לו חנינה, והחייל הדומע השתטח מלוא קומתו ארצה כדי להודות לו ולהלל אותו על חסדו הגדול.

לאחר אותו טקס, החלה הפגישה העסקית, המלך התעניין כמה מוכן ידידי להשקיע, והוא התעניין מה המלך מציע בתמורה, כך הם ניהלו משא ומתן פורה במיוחד, ולאחר מכן עשו עסקים במשך תקופה מסוימת.

"באותו ביקור למדתי לראשונה מה זה נקרא 'מלך', ומה המשמעות של מלוכה", סיפר לי איש העסקים, "אבל גם למדתי מה זה נקרא 'חרטה על העבר' ו'קבלה לעתיד'. הצורה שבה החייל הזה התחנן על נפשו, מתוך ידיעה ברורה שגורלו נתון בידי המלך באופן בלעדי, והוא יכול להחליט בעוד רגע להעביר את חייו מעליו או לשחרר אותו לחיים ולשלום - אני נזכר בזה מדי שנה כשמתקרבים הימים הנוראים, ומייחל לעצמי הלוואי שתהיה ב'תשובה' שלי, עשירית מאותה 'תשובה' שעשה אז החייל על חטא לקיחת השעון..."

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ליל ראש השנה היה, וביקש מהם שיתנו לו את השופר לתקוע בו תיכף כשיעלה עמוד השחר. היום האיר ורבי אליעזר תקע בשופר וראה זה פלא, כמה רגעים אחר שסיים, שקטה הסערה ושבתי הספינה לשוט על מי מנוחות...

בראש השנה הכל יכול להיברא מחדש!

יצאתו מבית האסורים. א"כ כדי שייצא בפועל מבית האסורין היה צריך הקב"ה לקבוע מועד חדש, לא כפי שנקבע קודם לכן. זהו כוחו של ראש השנה לחדש ולקבוע דברים חדשים. כן הדבר בהפסקת השעבוד של ישראל במצרים, הרי מחמת קושי השעבוד קיצר הקב"ה את שנות השעבוד. גם זו קביעת מועד חדש, לא כפי שנקבע מראש. אם כן, ראוי הדבר לקרות בראש השנה, יום החידושים, יום הבריאות והקביעות החדשות. סיפור הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, סיפור שמכיר מכלי ראשון על אברך יקר שלפני ראש השנה ירש סכום נכבד מאוד, ובהגיע ימי ראש השנה, הרגיש בטוח בפרנסתו, ולאור זאת, בשנה זו, לא התפלל די על פרנסה, כי הוא חש שיש לו פת בסלו, וכבר הושיעו הקב"ה בענין הפרנסה עוד טרם חלה השנה החדשה. במהלך השנה, בעקבות מהלכים שונים ומשונים, הפסיד האברך את רוב כספו שירש. כשהגיעו שוב ימי ראש השנה, הבין וחש על בשרו בדרך הקשה את חשיבות התפילה בימים אלו. או אז הבין האברך שלפני גזר דין בשנה החדשה, אין לאף אחד כלום, והכל נגזר מחדש, ואף מה ששלך אינו שלך, אלא אם כן יגזור ויקבע כך שוב הקב"ה. ועל כן התפילות בימים אלו חשובות מאוד, כי רק בעבורן ובזכותן יגזור עלינו ה"ת עוד שנה טובה ומבורכת.

כמה הרפתקאות עברנו בשנה האחרונה

עובדא הוי בבית מדרשו של הגה"ק רבי יואל מסאטמר ז"ע שהשליח ציבור מיהר בתפילתו בימי הרחמים והסליחות, ואף הקהל מיהרו כמותו בתפילתם. היטיב חרה הדבר לאדמו"ר זצ"ל על שתחת שיתחזקו בתפילתם וינצלו את הימים המסוגלים לתפילה, מזולזלים בתפילה בימים כה נעלים, ואינם מתפללים בכבוד ראש ובמתניות, עד שלא יכול להתאפק ופרץ בכי מר קורע לב, וזעק מנהמת ליבו: "יהודית יקרים, הביטו וראו כמה אנשים שהיו עמנו בשנה שעברה, וכיום... כי כך נגזר עליהם בראש השנה שעבר... שימו לבכם, כמה הרפתקאות עברנו בשנה האחרונה, כי כך נגזר עלינו בראש השנה שעבר... והכל תלוי בתפילתנו... והאיך נקל ראש בתפילה, בימים כה מכריעים וחשובים...!?" כאשר נסע הגה"ק רבי אליעזר רוקח, בעל המעשה רוקח' ז"ע בספינה, כדי להתיישב בארץ ישראל, השתוללה רוח סערה בלב ים, והספינה איימה להיטבע. כאשר ראו יושבי הספינה את רבי אליעזר, חזות פניו העידה כי

הרב ישראל ליוש

בשנה אחת נזקק האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים ז"ע לניתוח. הרופאים קבעו שעליו לעבור ניתוח בדחיפות, והיה זה בסוף חודש אב, אך הוא ביקש לדחות את הניתוח לאחר יום הכיפורים. בני ביתו שחרדו מאוד למצבו, התחננו לפניו שלא ידחה את הניתוח, הרופאים הרי אומרים שזה 'פיקוח נפש' ממש, אך הוא עמד בשלו ולא הסכים להקדים את הניתוח, עד אחר יום הכיפורים. בהגיע המועד שנקבע, טרם הניתוח בדקו הרופאים שוב את מצבו, וראו שאין צורך לנתחו. בתגובה אמר הרופא לאדמו"ר: "הזמן פעל לטובתך..." ענה לו האדמו"ר: "ראש השנה פעל לטובתי..." והסביר לו ארוכות על הכח הגדול של ימי הדין ועל מה שאפשר לפעול בימים אלו להפוך הכל לטובה ולקרוע גזר דינו של אדם. אי' בגמ' (ר"ה י ב) "בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים". שאלו המפרשים: וכי מה החידוש שאמותינו נפקדו בראש השנה, והרי כל ישראל נזכרים ונפקדים לטובה, או חלילה... בראש השנה שהוא יום הדין? עוד נשאל: מה הדמיון בין שלושת עניינים אלו: פקידת האמהות, יציאת יוסף מבית האסורין וביטול העבודה במצרים? מהו הלימוד מכך שדברים אלו קרו בראש השנה? נראה לבאר שהגמרא מלמדת אותנו ש'ראש השנה' הוא יום של חידושים. ביום זה הקב"ה מחדש דברים חדשים, הפוכים מטבע הבריאה, ואף שונים ממה שתוכנן ונקבע קודם לכן. וזאת משום שהעולם נברא בתשרי, והרי ידועים דברי הרמח"ל: 'פֶּל תִּקְוֵן שְׁנַתְקֵן, וְאוֹר גְּדוֹל שְׁהָאִיר בְּזִמְנוֹ מִהַזְמַנִּים, בְּשׁוֹב תִּקְוֵת הַזְמַן הַהוּא, יָאִיר עָלֵינוּ אוֹר מְעִין הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן, וְתַחֲוֵדֵשׁ תּוֹלְדֵת הַתִּיקֵן הַהוּא...' א"כ סגולת ימי תשרי היא כח החידוש והבריאה, ולכן בראש השנה הקב"ה מחדש דברים נגד מה שכבר נקבע, ואף הפוך מבריאת הטבע. עתה נבין שזהו החידוש שאמותינו נפקדו בראש השנה, כי הן היו עקרות בטבען, ובראש השנה פקד אותן הקב"ה וחידש בהם כשהפך את הטבע והוציא אותן מכלל עקרות. משא"כ כאשר הוא פוקד בראש השנה את כל הנשים, אין זה חידוש הבריאה והפיכת הטבע, אלא רק גזירה על הטבע, כיצד עליו לנהוג. כמו"כ, יציאת יוסף מבית האסורין היה חידוש. שהרי ידועים דברי חז"ל שבעבור שביקש יוסף 'כי אם זכרתני' ובטח באדם, נדחתה

בגללך אני בוכה!! הצהיר האיש. מה עשיתי? שאל הבחור, מדוע אתה בוכה בגללי? תראה, ענה לו האיש. אתה הגעת לכאן בשעה מוקדמת בבוקר, עזרת לסבך להניח תפילין ויצאתם לתפילה ביחד. מאז אני לא רגוע...

הסיפור המיוחד וגם על העצה שאאמו"ר שליט"א מספר את אשר הדריך אותו המשגיח הגה"צ רבי אורי וויסבלום שליט"א, איך לקבל קבלות

מאת: הרב ישראל היימן

הנה יום הדין... שוב עומדים בתחילתה של שנה, לקראת ימים עמוסים ומלאים. ראש השנה, עשי"ת, יום הכיפורים, סוכות ושמחת תורה. אין מי שליבו לא זז מעט אפילו בימים אלו, אין מי שלא מקבל איזו התעוררות, קטנה או גדולה. רק צריך לשמור אותה ולא לתת ליצר למסמס את הימים האלו.

התקשר אלי משהו וסיפר מעשה נורא.

חמיו לאו"ט היה בקיץ האחרון בבית הבראה מסויים בהתאוששות אחרי טיפול רפואי. זהו מקום ציבורי שנמצאים בו אנשים מכל גווי הקשת ולא שייך לבחור בו את השכנים... לידו שכב יהודי קשיש פרופסור כלשהו בן למעלה מתשעים שנה שהתאושש גם הוא מטיפול מסויים.

בליל שבת קודש בשעה מאוחרת, סעודת השבת הקטנה הסתיימה והנכד ששהה לצד סביו התכונן לשנת לילה. לפתע הוא שומע את שכנו לחדר - הפרופסור הקשיש, שלא זכה להכיר את האור ולהימנות על שומרי המצוות, כשהוא מייבב בכי מר. הבחור הצעיר כמובן ניגש את החלק השני של החדר ושאל את היהודי המבוגר מדוע הוא בוכה והאם ניתן לעזור במשהו.

"בגללך אני בוכה!! הצהיר האיש.

מה עשיתי? שאל הבחור, מדוע אתה בוכה בגללי?

תראה, ענה לו האיש. אתה הגעת לכאן בשעה מוקדמת בבוקר, עזרת לסבך להניח תפילין ויצאתם לתפילה ביחד. מאז אני לא רגוע... אני לא זכיתי להניח תפילין מאז בר המצווה שלי, אתה מבין? פרצו הדמעות שוב מעיני, אני רוצה להניח תפילין עכשיו! תביא את של סבא שלך או את שלך ואני רוצה שתניח לי תפילין כעת!

הבחור לא ידע את נפשו

הבחור לא ידע את נפשו, השעה קרוב לחצות לילה של ליל שבת קודש... הוא מנסה להסביר ליהודי המבוגר שבלילה לא מניחים תפילין. הוא לא כל כך מבין אבל מסכים בלית ברירה להמתין עד הבוקר... בחוסר נעימות מסביר הבחור ליהודי שמולו שגם עם הגיע הבוקר הוא לא יוכל לקיים את משאלתו הטובה. אדם שלא הניח עשרות שנים תפילין ולא יודע בכלל שלא מניחים בלילה, קשה להסביר לו קצת על שתי אותות ועל כך ששבת היא במקום תפילין, אבל אחרי הסבר קצר ולא ממצה מבין היהודי שיש לו עוד למעלה מעשרים וארבע שעות

לחכות כדי לקיים את המצווה הנכספת. הוא שואל את הבחור מי יהיה כאן ביום ראשון, והבחור מסבר את אוזנו שכן דודו - בנו של מספר הסיפור יהיה כאן ממוצאי שבת ועד ליום ראשון בצהריים. "ואל תדאג, אני אומר לו שאתה מעוניין להניח תפילין".

מוצאי שבת, הנכדים מתחלפים ביניהם ומהקצה השני של החדר נשמע קולו המחוספס של הישיש: אל תשכח לומר לו! בוודאי, עונה הבחור ומעביר את בקשתו הנרגשת של האיש להתחזק מחר עם בוקר ולהניח תפילין.

מיד לאחר תפילת שחרית ניגש הבחור הצעיר לצידו השני של החדר עם שקית התפילין כשהוא נכון למשימה החשובה.

לתדהמתו הוא נתקל בסירוב...

לתדהמתו הוא נתקל בסירוב... האדם המבוגר שמולו אינו מעוניין להניח. הוא מסביר לבחור בכנות שלא נעים לו מריבונו של עולם, 'עכשיו אני אניח, מחר תלכו מכאן, ויותר לא אראה תפילין כמימים ימימה. אינני מעוניין להשית שקר בנפשי...'

הבחור מנסה להסביר שכל מצווה חשובה בפני עצמה והקב"ה שמח איתה ללא קשר למה שהיה או יהיה עוד, הוא מנסה להבטיח שיצור קשר עם ארגון קירוב שיוכל לדאוג לו להמשיך את המצווה בכל יום, אבל מצידו של הפרופסור המבוגר ניכרת המלחמה הפנימית ולבסוף לצער כל הנוכחים זו מסתיימת בלא הנחת תפילין.

באותו יום חזר הסב לביתו ולחיק משפחתו. לא כל הסיפורים נגמרים

בטוב ואותו יהודי כנראה החמיץ את ההזדמנות ואת ההתעוררות שהייתה לו. לא כל כך באשמתו, אבל היצר וחילותיו לא נתנו ליהודי כזה לעשות מעשה של קדושה.

הנכד הצעיר ובן דודו יצאו נרגשים מכל הסיפור ובאמתחתם מסר נוקב עד השיתין.

לעולם אסור לפספס רגע של התעוררות!! אסור לתת ליצר למשוך עלינו את שגרת החיים ולמסמס את ההזדמנות.

הרבה אנשים חיים בתחושה קצת קשה: למה להתאמץ בימים נשגבים אלו? הלא ההתעוררות הזו בין כה לא מחזיקה מעמד יותר מידי זמן, אי שם בתחילת או מקסימום באמצע החורף כבר כמעט ולא נשאר רושם מההתעוררות של ימים נפלאים אלו, אז בשביל מה נועדה כל העבודה הנשגבה? הלא הכל הולך כביכול לטמיון?

התשובה היא שאכן כך... בדרך הטבע היצר וחילותיו יעשו ככל אשר לאל ידם להרוס ולמחוק את אותם רגעי התעוררות, ישנה רק דרך אחת והיא לנסות ולשמר. קבלה קטנה, תזכורת לאותם ימים מרוכזים כל השנה, זו העצה היחידה.

אאמו"ר שליט"א מספר את אשר הדריך אותנו המשגיח הגה"צ רבי אורי וויסבלום שליט"א. באחת השנים בערב יום הכיפורים, אמר לו המשגיח: שהעולם חושב שלקבל קבלה בימים נוראים זה בשביל להתחיל במשהו את הדרך החדשה. אבל רואים שבכל זאת הרבה

המשך מעמוד 15 | הרב צבי גטקר

הזמן מושפלות לארץ, הוגבהו לשמים, ובעיניים לחות הוא בירך: שיהיה לכן חיים ארוכים.

ואכן שניהם האריכו שנים, מאותו היום, כל אחת מהם עד הגיעה לשנת ה'198.

כוחה של ברכת צדיק, ומעומק הלב, מלב נרגש.

הדרך להגיע לתפילה מעומק לב היא רק בהכנה מוקדמת, להתבונן כי אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, להתבונן כביכול כיצד הקב"ה ממתין ומחכה לשמוע את קולנו, וקורא בקול גדול: שובו אלי ואשובה אליכם, תשימו לב, התבוננו רגע ברצינות, באמת, מי אתם, מי אני בשבילכם, ומתוך זה תתפללו, מתוך כך תמליכו אותי.

לכשכך, הרי שה'שמע קולנו', וה'השיבנו' שלנו, יצאו מעומק הלב,

המשך מעמוד 15 | הרב ישראל ליוש

איש קדוש הוא, והתחננו לפניו שישא תפילה לפני קונו להצילם מהסכנה האיומה המרחפת על ראשם.

אותה העת, ליל ראש השנה היה, וביקש מהם שיתנו לו את השופר, למען יוכל לתקוע בו תיכף כשיעלה עמוד השחר, ויאיר היום. ואכן כך עשה, היום האיר ורבי אליעזר תקע בשופר כמצוות היום. וראה זה פלא, כמה רגעים אחר שסיים רבי אליעזר לתקוע בשופר, שקטה הסערה ושבה הספינה לשוט על מי מנוחות, ושמוחו מאוד כל האנשים. כאשר סיפר הגה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא זי"ע מעשה זה לתלמידיו, הסביר שלא היתה כוונת ה'מעשה רוקח' לעשות איזה סגולה בתקיעת השופר, כדי להשקיט הסערה, אלא כיון שראה

פעמים הקבלה לא מחזיקה מעמד.

העצה לזה היא לקבל את הקבלה בצורה שונה. כלומר לקחת דבר קטן מאד שהוא רק תזכורת, כגון נעילת הנעלים לפי ההלכה (ימין ואחר כך שמאל וקשירה של שמאל ואח"כ ימין), ובכל פעם שאדם מקפיד על הקבלה הקטנה הזו הוא מעורר שוב אפילו חלק קטן מההתעוררות של אותם רגעים. כך נשמרים הרגעים הקדושים לכל השנה.

זה עיקר הרווח מקבלה בימים נוראים.

וכדבריו המאירים של בעל 'הקדושת לוי' בשם הרמב"ן בדרוש לחג השבועות וז"ל: 'אופן הג', הוא על פי דברי הרמב"ן שפירש על פסוק: "מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (שיר השירים ה, ד). ופירש, כשמגיע לאדם איזה התעוררות של יראה ואהבה להבורא ברוך הוא, אזי תיכף ומיד יראה לעשות לה כלי, היינו שיעשה תיכף איזה מצוה, דהיינו שיתן צדקה או ישב תיכף ללמוד וכדומה, כי ידוע שהתעוררות הבאה אל האדם בפתע פתאום הוא אור הנשפע עליו מלמעלה, ונקרא בחינת נשמה, אזי צריך האדם להלבישה בגוף בכדי שיהיה לה חיזוק ובסיס שלא יהיה מוטה חס ושלום, כידוע למביני מדע. וזה פירוש הפסוק "מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ", כי חפץ הוא מלשון כלי, דהיינו ההתעוררות ההוא שבא אל האדם צריך תיכף ומיד כלי, וזהו "עד שתחפץ", עד כאן לשונו, אף שאין זה לשונו ממש'.

ועומק הלב כפי ששמענו, הוא משהו ענק וגדול, לב של יהודי. כשנדע את כוחנו, את כוח ליבנו, הלא נברך כ"א ואחד בברכת כתיבה וחתימה טובה לא מן השפה ולחוץ, אלא מעומק הלב, מי יודע כמה טובה וברכה אנחנו יכולים למשוך על סביבתנו, כאשר ברכת ה'לשנה טובה' תצא מעומק הלב, ברגש ובכוונה.

זו סיומה של שירת האזינו בה קורא לנו הקב"ה, שימו לבבכם, עצור, שימת לב, ואלו הם עיצומם של ימים.

בימי הרחמים שבהם אנחנו עומדים, זו ההזדמנות שלנו להגיע לעומק הלב, להתחנן מעומק הלב, זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלוקים חיים, ואף הוא ישיב לנו בס"ד ויכתבנו כולנו יחד בברכה שלמה אכ"ר.

שכלתה אליו הרעה וכלו כל הקיצין, עלה במחשבתו שיזכה עוד בימי חייו ויעשה עוד מצווה אחת וכאשר ראה הקב"ה את גודל חיבתו לקיום המצוות, עד שאפילו כשהוא שקוע בפחדיו וצרותיו, אין לו אלא רצון לקיים מצווה לכבודו ית', מיד נתעוררו רחמיו והצילו מן הצרה...

לדידן נאמר: שתקיעת השופר עוררה את הנהגת מלכותו ית', וכפי שהזכרנו, יום ראש השנה הוא יום החידושים והנהגת הבריאה מחדש אף כנגד מה שנגזר ואף כנגד דרך הטבע. א"כ זו הזכות שנתעוררה בתקיעת השופר של בעל ה'מעשה רוקח', וע"כ הפך הקב"ה את מחשבתו לטובה.

הילד מיאן להירגע וברגליו הקטנות בעט בקרקע בחזקה כשהוא דורש בקולי קולות: "סבא. רק תקיעה אחת! אני מבטיח לך בזאת, תקיעה אחת ודי, לא אבקש יותר!" לבו של הסבא נכמר בקרבו, ובקושי רב לקח את השופר, תקע בו תקיעה אחת ארוכה לשביעות רצונו של הניק..

על דרשתו המיוחדת של בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע: וכי מה מבקשים בניך המיוסרים, 'רק תקיעה אחת', האם תעמוד לנוכח בכיים ותחננוניהם ולא תתקע!

מאת: הרב אליהו שור

אולם הנכד לא מיהר להשלים עם חסרון תרועתו, והתחיל לבכות ולהתחנן בפני סביו שיתקע רק תקיעה אחת וזהו. נכמרו רחמי המנחת אלעזר, ונעתר אליו, ובלב כבד לקח את השופר ותקע בו תקיעה אחת...

ריבוננו של עולם, צריך אני לעשות תשובה!

מנהג עתיק יומין מונהג במה קהילות ישראל מהחשובות ביותר שהרב או מנהיג הקהילה נושאים מדברותיהם בפני הקהל לפני תקיעת שופר לעורר הלבבות ולשפר המעשים. גם במונקאטש נהגו במנהג זה, כאשר המנחת אלעזר היה נוהג בכל שנה לעורר בדברי כיבושין והתעוררות את הקהל בגודל המצוה והשעה. אך לא בשנה זו.

בשנה זו נעמד הרבי על הבימה, הסתכל על הקהל כשהוא מהורהר מאוד. אחר החל למרר בבכי בקוראו: "ריבוננו של עולם, צריך אני לעשות תשובה!" החסידים הביטו בפנים קרועות מתדהמה בפני רבם. "וכי רבם חטא?"

"אכן תשובה אני צריך", המשיך המנחת אלעזר, "באשר עברתי על ההלכה והמנהג שלא לתקוע בשופר בערב ראש השנה... תשובה אני צריך!"

"אולם", המשיך המנחת אלעזר, "עשיתי זאת כי לא יכולתי לעמוד לנוכח בכיו החזק של נכדי האהוב שביקש ממני 'רק תקיעה אחת' והמס את ליבי, ולכן תקעתי בשופר בערב ראש השנה".

בשלב זה גבר בכיו של הרבי, "אבינו שבשמים", פנה כלפי מעלה. "מליוני בניך הנתונים כבר זה אלפיים שנה בגלות קשה ומייסרת, עומדים לפניך, צועקים ובוכים: 'באשעפער, רק תקיעה אחת של ותקע בשופר גדול לגאלינו', ומיד אנו נגאליים"

וכי מה מבקשים בניך המיוסרים, 'רק תקיעה אחת', האם תעמוד לנוכח בכיים ותחננוניהם ולא תתקע!

רבוננו של עולם, שעה לשועתם ותקע כבר את התקיעה המיוחדת שתבשר את גאולתינו ופדינו נפשינו! ושלח מיד את משיח צידקנו שיגאלינו במהרה מהגלות המרה!"

חתן היה לו לכ"ק הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע, והרה"צ רבי ברוך רבינוביץ זצ"ל שמו, הרבה שנים חיכה לפרי בטן, באשר עברו כבר כמה שנים אחרי החתונה וזכר לזרע של קיימא אין. תפילות נרגשות והשתדלויות עניפות השתדל המנחת אלעזר בעבורם, עד שבעזר ד' יתברך הגיעה הישועה כשביום בהיר נולד להם לרבי ברוך וזוגתו בן בכור למזל טוב! השמחה הרקיעה שחקים, ובשעת הברית נקרא שמו בישראל: צבי נתן דוד, ובכינוי החיבה "הרשלה"...

ויהי הרשלה זה נושא חן בעיני כל רואיו ומכיריו עד למאוד, אולם מיוחדת הייתה אהבתו של סבו המנחת אלעזר אליו, כאשר בכל עת והזדמנות היה משתעשע עמו, עד כדי שבעת עריכת שולחנותיו הטהורים היה מושיבו על ברכיו מרוב חיבתו אותו.

חודש אלול הגיע. ובערב ראש חודש ניגש המנחת אלעזר אל הארון שבו מונח השופר בכל ימות השנה, כדי לנסותו האם קולו עדיין בתוקפו ובגבורתו, או שמא לא. תקע בו כמה פעמים הלחך ושוב עד שהונח דעתו שאכן השופר ראוי לעשות את תפקידו ומלאכתו נאמנה. היניק הרשלה שנכח בחדר בעת נסות המנחת אלעזר את השופר, הוטב לו ביותר לשמע הקולות והתקיעות היוצאים מהכלי המיוחד, כשהוא מתענג על כך תוך שהוא עושה תנועות ידיים בהתרגשות כמנהג הילדים, אולם מה מאוד התאכזב כשהסבא גמר לתקוע, ופנה לשים את השופר ארונה על מקומו. מאוכזב ביותר ביקש הילד מסבו אולי יאות לתקוע תקיעה נוספת לשמחו, המנחת אלעזר הסכים, ומיד תקע שוב פעם כדי לרצות את דעת הילד.

כך השתרש כעין מנהג אצל המנחת אלעזר בכך שבכל יום ויום בחודש אלול, בגמרו לתקוע את התקיעה המחויבת היה תוקע עוד אחת נוסף על הראשונות לשמח את לב נכדו אהובו.

עד שהגיע ערב ראש השנה, בו נהוג שלא לתקוע בשופר כלל, כדי לבלבל את השטן. ולכן לא תקע המנחת אלעזר באותו יום. הנכד שחיכה בקוצר רוח לתקיעתו היומית, התאכזב לגלות שהסבא אינו תוקע היום, אולם הוא לא ויתר והתחנן בפני זקנו שיאות לתקוע גם היום. המנחת אלעזר לא הסכים בצובטו את לחיו. "נכדי היקר, לא היום! היום הוא ערב ראש השנה ונוהגים לא לתקוע בו! בעזרת ד' מחר בראש השנה נתקע הרבה תקיעות, יותר מבכל יום!"

לטגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אל הסטיפלער זצ"ל נכנס פעם בעל תשובה בליווי תלמיד חכם כדי לקבל ברכה. "איני מעונין לברך אותו", אמר הסטיפלער, "יש לו בביתו ספרים פסולים". "הרב, הוא בעל תשובה!" אמר התלמיד חכם...

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

קוראים יומם וליילה, מתערבים עם המעשים הרעים, ואז מתעפשים גם הם... החלק של "סור מרע" הוא המפתח לתשובה אמתית. רבי ישראל סלנטר זצ"ל דיבר פעם בבית מדרש של מחללי שבת בעיר ברלין, ואמר להם: גם אם אתם לא מתכוונים לשמור שבת מהיום והלאה, לפחות תמטעו בחילול שבת, אם בכל שבת הייתם מחללים אותה עשר פעמים, תמטעו בחילול שבת ותחללו אותה בכל שבת רק חמש פעמים...

אל הסטיפלער זצ"ל נכנס פעם בעל תשובה בליווי תלמיד חכם כדי לקבל ברכה. "איני מעונין לברך אותו", אמר הסטיפלער, "יש לו בביתו ספרים פסולים". "הרב, הוא בעל תשובה!" אמר התלמיד חכם, "איני יכול לברך אותו!" חזר ואמר הסטיפלער. בעל התשובה הזדעזע. הוא חזר לביתו, חיפש וחיפש עד שמצא בארון ספר שנתר מהתקופה שבה עדיין לא שמר תורה ומצוות. הוא שרף את הספר וחזר אל הסטיפלער זצ"ל, שבפעם זו ברכו במאור פנים. ספר אחד פסול, טומאה אחת שיש לאדם - וכבר נמנעת ממנו הברכה! אנו מבקשים: "וטוהר לבנו לעבדך באמת", "טהרנו מטומאותינו". אין דבר מאוס בעולם יותר מנבלה, והמדבר דברי נבלה או שמנבל את שכלו, ל"ע, נקרא 'נבלה', כמו שאומר הפסוק (ישעיה לב, ו) "כי כל נבלה ידבר". לכן מלחמתנו צריכה להיות מופנית לחלק של "סור מרע", לשמור על טהרת הנפש. אנו מבקשים מהקב"ה שיטהר לבנו ונזכה לעבדו בלבב שלם, עם שני היצרים, מפני שזהו המבחן וקנה המידה לשיבה האמתית אליו! (שש באמרתך)

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ג)

הגמרא בסוף מסכת עוקצין מביאה את דברי רבי יהושע בן לוי: עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות". אומר על כך הגאון מוילנא זצ"ל (בספרו 'אדרת אליהו'): לכל אדם יש שני חדרים בלב, בחדר השמאלי שוכן היצר הרע ובחדר הימני - היצר הטוב. האדם קונה את ש"י העולמות ע"י שני יצריו, כאשר 300 עולמות נקנים בכך ששובר את היצר הרע, ו-10 עולמות נקנים ע"י ששומע אל היצר הטוב. והרמז לזה: ש"י - ראשי תיבות שמאל ימין. דוד המלך אומר (תהלים ל"ד ט"ו) 'סור מרע עשה טוב', ואמנם רבים מוכנים לקיים רק את החלק של ה'עשה טוב', ללמוד עוד חמש דקות ולעשות תענית דיבור בתחילת הסדר, אך כל עוד שהאדם לא נלחם ברע ומקיים 'סור מרע' - זה עדיין לא מספיק...

ה'חת"ם סופר' זצ"ל הביא על כך משל נפלא: מעשה באנשים שהגיעו להתארח באכסניה. אכסניה זו הייתה דירה סרוחה והתפריט בה כלל לחם מעופש בלבד, ללא מים להשיב את הנפש. והנה, רואים האורחים כי במרחק ניצב הר גבוה ותלול מאד ובו מעיין זורם ועצי פרי נפלאים, ואנשים יושבים שם ולוגמים מהמים הזכים וסועדים את לבם בפירות המשובחים. בעל האכסניה שם לב לעיניהם הכלות אל מול המראה משובב הלב, וחשש כי יברחו מהאכסניה שלו, ולכן אמר להם: "אל תדאגו, במקום שתצטרכו לטרוח לטפס על ההר ההוא, אלך אני לשם ואביא לכם מהפירות ומהמים שבהר". ואכן בעל האכסניה יצא לכיוון ההר, וחזר לאחר מספר שעות כשבידו הפירות הנפלאים וכלים מלאים במים הזכים. האורחים החלו לאכול מהפירות המשובחים ולשתות מהמים הזכים, אך אז היכו באפם הריחות הרעים שהיו בדירה וקלקלו את התיאבון, עד שהם קצו בפירות ובמים שרק מקודם היו משאת נפשם...

והנמשל: יש אנשים שמתאכסנים בדירה הסרוחה של היצר הרע, ובימי הרחמים והסליחות נפקחות עיניהם, ואז רואים הם כי המזון שלהם מר וסרוח, ולעמת זאת רואים הם את הר ה' הגבוה והתלול, עליו יושבים הצדיקים ואוכלים מפרי מעשיהם, וגם הם מתאוים לשפר את מעשיהם ולעלות לשם. היצר הרע רואה כי הוא עומד לאבד את הקליינטים שלו, ואז הוא מציע להם: 'אל תעבדו קשה, אני כבר אביא לכם מהפירות הגדלים שם', ואז הוא משדל אותם לקרוא תהלים יומם וליילה ללא הפוגה, ומשכיח מהם את דברי הרמב"ם (הלכות תשובה ב, ג) שהדבר הראשון שצריכים לעשות כששבים בתשובה הוא להתחרט על המעשים הרעים, ולקבל שלא לשוב עליהם עוד. ומה קורה אז? הפירות הטובים - התהילים שהם

האם מותר לומר בשבת את 'תפילת השל"ה'? ומדוע מותר לומר בשבת 'הרחמן' בברכת המזון?

חכמינו ז"ל אמרו, שאסור לאדם לתבוע צרכיו בשבת, דהיינו שאסור לבקש בקשות פרטיות בנוסף על מה שתיקנו להתפלל בשבת. ולדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, רק בקשות על פרנסה או רפואה אסורות, אבל בקשות על עניינים רוחניים מותרות; ולדעתו, לדוגמה, מותר לומר בשבת את 'תפילת השל"ה' וכיוצא בה, אך יש לדלג על חלקי תפילה הנוגעים לפרנסה ולרפואה. ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, אסור לבקש גם על עניינים רוחניים, וכן אין להתפלל על זיווג הגון, זרע של קיימא, וכדומה; אך בהרהור מותר לבקש על עניינים אלו.

ובקשות על גשמיות שהן חלק מנוסח הברכה שתיקנו חכמינו ז"ל, כגון בקשות רבות שבברכת המזון, בודאי שאינן בכלל איסור זה. ולדעת הערוך השולחן והמשנה ברורה, אף בקשות שאינן חלק מנוסח הברכות, אך נאמרות בקביעות על ידי כלל הציבור, כגון 'אלקי נצור' שבסוף 'שמונה עשרה', וסדר 'הרחמן' שבסוף ברכת המזון, מותר לאומרו.

מה יותר חשוב להמשיך ולהאריך בתפילה או למהר ל'ויכולו' עם הציבור?

אמירת 'ויכולו' לאחר תפילת ערבית של ליל שבת, נחשבת כעין 'עדות' על מעשה בראשית; ולכן, בהתאם לדיני עדות, יש לאומרה בעמידה. וכן ראוי לאומרה יחד עם הציבור, כיון שראוי שבעדות חשובה כזו יעידו לפחות עשרה יחד. והוסיף החזון איש, שמטעם זה כתב הטור שיש לומר 'ויכולו' בקול רם, דהיינו, שבכך אנו מכריזים ומעידים כביכול בפני כל באי עולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ.

ולדעת המשנה ברורה, ראוי להזדרז בתפילת הלחש כדי להספיק לומר 'ויכולו' עם הציבור, אך לדעת החזון איש, יתכן שמעלת האריכות בתפילה חשובה יותר. והגר"ש ז"א איערבך זצ"ל הורה, שאם אמר 'יהיו לרצון', ועומד בתפילת 'אלקי נצור', יאמר 'ויכולו' עם הציבור. ועוד הורה הגר"ש ז"א איערבך זצ"ל, שאם אמר 'ויכולו' בתפילת הלחש, ומיד כשסיים לומר התחילו הציבור לאומרו, מותר לו לחזור ולומר עמהם 'ויכולו' בתוך תפילתו.

ואם סיים את תפילתו לאחר שהציבור כבר אמר 'ויכולו' - לדעת המשנה ברורה, צריך לומר 'ויכולו' יחד עם אדם נוסף, כדין עדות. ובדיעבד, יאמר 'ויכולו' ביחידות, כקורא בתורה בעלמא, ואזי רשאי לאומרו גם בשיבה. ולדעת החזון איש, אין צורך להדר ולומר עם אדם נוסף, ואדרבה, פגם יש בדבר, שנראה כאילו הוא טורח להעמיד עדים על מעשה בראשית.

הברכה שנאמרת רק במנין קבוע ומה הנהיג הבן איש חי בעירו בנוגע לברכת 'מעין שבע'? וגם - המתפלל ביחידות - האם יאמר 'מגן אבות'?

בימים עברו, היו בתי הכנסת בשדות שמחוץ לעיר, במקום שהסכנה מצויה; ובתפילת ערבית של ליל שבת, שהיו כולם מתאספים לתפילה, היו מהם שהתאחרו, וכדי שלא ישארו לבדם בבית הכנסת, תיקנו חכמינו ז"ל, שהש"ץ יאמר לאחר התפילה ברכה אחת שיש בה קיצור של כל שבע הברכות שבתפילת ליל שבת, המכונה ברכת 'מעין שבע', כדי שעד לסיימה יסיימו גם המאחרים את תפילתם. וגם בדורות הבאים, כשבתי הכנסת כבר נבנו בתוך הערים, לא זזה התקנה ממקומה.

וברכה זו, אינה נאמרת אלא במנין קבוע, משום שסיבת התקנה של ברכה זו היתה מחמת חשש הסכנה למאחרים, כנ"ל, ובמנין אקראי, כגון הנערך בשבת 'שבע ברכות', או בבית האב"ל רח"ל, לא קיים חשש זה. וחסר בית הכנסת שמתפללים בה, ופתח בית הכנסת פתוח אליה, אומרים בה ברכת מעין שבע. וכן אם מסיבה מסוימת מתפללים כל בני בית הכנסת ברחוב, אומרים ברכת מעין שבע. וכמו כן, מקום תפילה זמני, שמתפללים בו בקביעות למשך תקופה מסוימת, אומרים בו ברכת מעין שבע. ובירושלים, יש שנוהגים לומר ברכת מעין שבע אף במנין שאינו קבוע; והגרש"ז אויערבך זצ"ל צידד, שמנהג זה הוא רק בירושלים העתיקה שבין החומות, שמפאת קדושתה נחשבת כבית הכנסת; ולדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, המנהג הוא אף בירושלים החדשה, שמחוץ לחומות. והבן איש חי כתב, שמנהג זה הונהג על ידי רבי שלום שרעבי זצ"ל [הרש"ש], על פי הקבלה, והוא נכון לגבי כל המקומות, וכן הנהיג הבן איש חי עצמו בבגד.

ועוד בנוגע לברכה זו: באמצעה של ברכה זו, יש פיסקה ובה תמצית של שבע הברכות, המתחילה במילים 'מגן אבות', ומסיימת במילים 'זכר למעשה בראשית'; ומנהג חלק מבני אשכנז, שהציבור אומר פיסקה זו יחד, ואחר כך שב הש"ץ ואומר בקול רם; אולם, מנהג כל בני ספרד, וכן מנהג רבים מבני אשכנז על פי דעת הגר"א, שהציבור אינו אומר פיסקה זו. והמתפלל ביחידות, לדעת המקור חיים, אינו רשאי לומר 'מגן אבות', ולדעת השולחן ערוך הרב, רשאי לאומרו.

באיזה ניגון ראוי לומר את פרק 'במה מדליקין'? מדוע נוהגים בקהילות רבות שלא לומר 'במה מדליקין'?

מנהג ישראל מימות עולם, לומר פרק 'במה מדליקין' בכניסת השבת, משום שמדובר בו מעניני הדלקת הנרות, ונזכרים בו שלושת הדברים שצריך אדם להזהיר עליהם בביתו לקראת שבת. וראוי לאומרו בניגון של לימוד משניות. ואף תלמיד חכם שמסיים מסכת שבת בכל שבת [כפי שיש נוהגים], צריך לאומרו עם הציבור, כדי שלא ילמדו ממנו אחרים להקל באמירתו. ומותר לאומרו לאור הנר, משום שנזכרים בו עניני איסור הדלקת נר בשבת, ואין לחשוש שיעשה מלאכה כלשהי כדי לשפר את האור. וכשיש מנין בכניסת השבת בבית האב"ל - יש שכתב, שלא יאמרו במה מדליקין, ויש

שכתבו לאומרו. ולדעת המהרי"ל דיסקין זצ"ל, אף האב"ל עצמו יאמר במה מדליקין, משום שההימנעות מאמירתו נראית כאבילות בפרהסייה בשבת, שהרי נוהגים לאומרו לאחר שקיבלו שבת [ראה להלן]; ובגשר החיים כתב, שהאב"ל לא יאמרנו.

ובימי קדם, נהגו לומר את פרק 'במה מדליקין' לאחר תפילת ערבית של שבת. והמנהג בדורות האחרונים, לאומרו לפני תפילת ערבית; ומקור המנהג הוא בכך שהיו מקדימים להתפלל ערבית, וקיבלו את השבת באמירת 'פָּרְכוּ', ועל ידי קריאת פרק זה ידעו לפני קבלת שבת במה מדליקים את הנרות, ותזכרו בשלושת הדברים שצריכים להזהיר עליהם בבית לקראת שבת; אבל לאחר תפילת ערבית, שכבר קיבלו את השבת, לא היתה עוד תועלת לענינים אלו. והעיר הגר"א נבנצל שליט"א, שלפי זה, בזמננו, שמקבלים את השבת באמירת 'בואי בשלום' ו'מזמור שיר', היה ראוי לאומרו לפני קבלת השבת. והערוך השולחן כתב, שמטעם זה - שכבר מקבלים את השבת בקבלת שבת - נוהגים בקהילות רבות שלא לומר כלל במה מדליקין, ואומרים אחר בין קבלת שבת לערבית את מאמר הזוהר 'כגוונא', ומסיים באמירת 'פָּרְכוּ'.

וטעם המנהג הקדמון לומר במה מדליקין לפני תפילת ערבית, כדי שאם יאחר אדם מלהתפלל, תהיה לו שהות להתפלל עד שהציבור יסיימו את אמירת הפרק. והואיל והאיחורים לתפילה נגרמו בדרך כלל מחמת עיסוק במלאכה בערב שבת עד שעה מאוחרת, לפיכך נהגו שלא לאומרו בערב שבת חול המועד, שבו לא עסקו במלאכה כבימות החול. וכמו כן, אין אומרים פרק זה ביום טוב שחל להיות בערב שבת, לפי שבפרק זה נזכרת אמירת 'עישרתם?' ואסור לעשר ביום טוב. ואגב כך, גם אין אומרים אותו בערב שבת כשיום טוב חל בשבת, כדי שלא לחלק ביניהם. ומנהג בני ספרד שלא לאומרו בשבת חנוכה, משום שנזכר בו פסול שְׁמַנִּים הפסולים רק לנר שבת ולא לנר חנוכה; ומנהג בני אשכנז לאומרו גם בחנוכה.

(מ"ב דרשו חלק ג, עמודים 86-90)

טועמיה

טעימות והגיגים מתוך הפרשה

בעל הטורים

פנים מתוך פירוש בעל הטורים על הפרשה

כל שהוא ובנו ובן בנו ת"ח הרי היא לו כנחלה שאין לו הפסק

- האזינו. לעיל מיניה כתיב את השירה הזאת עד תומם וסמך ליה האזינו כמו שהאזנתם ושמעתם לד"ת כן האזינו לדברי השירה הזאת.
- השמים ואדפרה. עולה תרי"ג כלומר האזינו לתרי"ג מצות.
- עשב פי שם ה' אקרא. מכאן שמתפללין על עצירת גשמים.
- דבר אחר עלי עשב פי שם ה' אקרא. מכאן שמברכין על כל מין ומין כדאיתא בברכות
- הלה. ה' גדולה. לומר וכי לה' תגמלו זאת שנתן לכם ה' חומשי תורה
- שאל אביה ויגדה וקנינה הרי ג' דורות. וסמך ליה פהנחל לומר כל שהוא ובנו ובן בנו ת"ח הרי היא לו כנחלה שאין לו הפסק
- אשפיתה מאנוש וקרם. ס"ת למפרע משה. לולי משה בחירו עמד בפרץ

אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן... ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה. בשלשה מקומות נאמר 'בעצם היום הזה'.

נאמר בנח (בראשית ז, יג) בעצם היום הזה בא נח וגו' במראית אורו של יום. לפי שהיו בני- דורו אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה, אמר הקדוש-ברוך-הוא, הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה. במצרים נאמר (שמות יב, נא) בעצם היום הזה הוציא ה'. לפי שהיו מצריים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחין אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלי זין והורגין בהם, אמר הקדוש-ברוך-הוא, הריני מוציאן בחצי היום, וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה.

אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה. לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והרגינו לנו את השליו והעלה לנו את הבשר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו, אמר הקדוש-ברוך-הוא, הריני מכניסו בחצי היום וכו' (ספרי. רש"י)

יום פְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם (במדבר כט א')

השביעי כשנשמע תקיעת שופר נירא ונחרד ונשבר לבנו לפני הבורא, כי כך הוא טבע קול השופר - מרעיד ומחריד, כמ"ש אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו.

השמיני להזכיר יום הדין הגדול ולירא ממנו, שנאמר קרוב יום ה' הגדול וגו' יום שופר ותרועה.

התשיעי להזכירנו קבוץ נדחי ישראל ולהתאוות אליו, שנאמר בו והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וגו'.

העשירי להזכירנו תחיית המתים ולהאמין בה, שנאמר בה כל יושבי תבל ושוכני ארץ (הם המתים הקמים בתחיה) כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו.

עוד שני טעמים שהיעב"ץ בסידורו מוסיף

האחד שהתקיעה היא התעוררות, להקיץ נרדמים מפשעים ואשמים, והתרועות לגנוח מלב, ולילל על הפסד הימים ואיבוד עולמים השני כנגד השטן המקטרג השונא, להחרידו ולבהלו.

בו וקול שופר חזק מאד, ונקבל על עצמנו מה שקבלו אבותינו על עצמם באמרם נעשה ונשמע.

הרביעי להזכירנו דברי הנביאים, שנמשלה הנבואה כתקיעת שופר שנאמר (יחזקאל ל"ג ד') ושמע השומע את קול השופר וגו'.

החמישי להזכירנו חורבן בית המקדש וקול תרועת האויבים, כמו שכתוב (ירמיה ד' י"ט) כי קול שופר שמעת נפשי תרועת מלחמה, וכשאנו שומעים קול השופר נבקש מאת ה' על בנין בית המקדש.

השישי להזכירנו עקידת יצחק שמסר נפשו לשמים, כן אנחנו נמסור נפשנו על קדושת שמו ויעלה זכרוננו לפניו לטובה.

עשרת הטעמים שרבי סעדיה גאון כותב מדוע רחמנא אמר תקעו בשופר

רבי סעדיה גאון כותב עשרה טעמים מדוע רחמנא אמר תקעו:

הראשון הוא, שבראש השנה ברא הקב"ה את העולם ומלך עליו, וכך עושים המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעים לפניהם בחצוצרות ובקרנות להודיע ולהשמיע בכל המקומות התחלת המלכות, וכן אנו ממליכים את הבורא ביום זה, וזהו שכתוב "בחצוצרות ובקול שופר הריעו לפני המלך ד'".

השני, שר"ה הוא ראשון לעשרת ימי תשובה, ותוקעים בו להכריז על ראשנו, כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ישוב, ואם לאו אל יקרא תגר כי אם על עצמו, וכן עושים המלכים, מזהירים את העם תחילה בקול כרוזא נפק לפרסם גזירתם, והעובר אחר שמיעת קול הכרוז אין שומעים לו טענות חסרון ידיעה והתנצלות.

השלישי להזכירנו מעמד הר סיני שנאמר

**ודון ידון אותנו במשפט, אדם שחי
עלי ארץ עם מפריעים ומשטינים
והמעכבים**

מדברי מרן הגר"ש הלוי ואזנר בעל 'שבת
הלוי' זיע"א

אָבינו מְלַבְּנוּ זְכוּר כִּי עֵפֶר אֲנַחְנוּ

תפילה זו היא לנו ללימוד זכות, דאילו היו מודדים בשמים מעשינו במידות של מעלה, אין כל בריה יכולה לעמוד, כי גם שמים וכל צבאם לא יזכו לפני הדר גאוונו, אבל מחסדי ה' שידו פרושה לקבל שבים, ולהחזירנו בתשובה שלימה, והקב"ה מקבל מה שאנו אומרים לפניו אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו, ודון ידון אותנו במשפט אדם שחי עלי ארץ עם מפריעים ומשטינים והמעכבים, שיש כאן בעוה"ז מלעבדו כדבעי, ואז אולי יש תקוה.

אָבינו מְלַבְּנוּ תְּרָם קָרָן יִשְׂרָאֵל עֲמָהּ.

הנה החרפה הגדולה לנו בין הגוים הוא, שהם אומרים שהעם אשר יעודו הוא להיות מורה דרך לכל העמים בהנהגתו ובצביונו הוא רודף אחר חיי עוה"ז ככולם, ואיני מדבר על הפוקרים שבנו, אלא גם אלו שהם רוצים להתנהג עפ"י התורה, מ"מ כל מטרותם היא הרדיפה אחרי חיי עוה"ז, וברוב גם אחר המותרות, והעם אשר צריך להיות כמאמר הנביא (ישעי' ע"ב ב' ג') והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה, ואיזה כבוד רואים כהיום, ואיזה כבוד ה' מפרסמים כהיום עמנו בכ"מ שהם. ע"כ אנו מתפללים, הרם קרן ישראל עמך, שאנחנו בעצמינו נרגיש הצורך ליעוד יותר גבוה ויותר נעלה מהרדיפה אחרי הבלי עוה"ז ותענוגיו הכלים, וכבר יבוא הזמן של ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שמות י"ט ו') (מתוך גליון מעינות הלוי ראש השנה תשפ"ד)

**וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק
מגויה זקנה (אן אלטע ערב'קע)**

הגה"צ רבי אלימלך בירדמן שליט"א: הנה ילפינן (תוס' ר' ה' לג: ד"ה שיעור, בשם הערוך) 'מאה קולות' בתקיעת שופר דר"ה מ'ותייבב אם סיסרא' (שופטים ה כח), ולכאורה צריך ביאור,

וכי לא מצאנו מהיכן ללמוד רק מגויה זקנה (אן אלטע ערב'קע), אלא, כי ידוע מאמרים שמלאך מן השמים עמד וספר כל פעיה ופעיה וכאן גילו לנו שאפילו דמעותיה של ערביה זקנה אינם במקרה אלא כל דמעה שדמעו עיניה היה קצוב ושקול מן השמים, ומלאך 'ספרן' עד שהגיעה ל'מאה קולות' שהיו קצובין לה מן השמים. ק"ו לכל דמעה וכל פעולה קטנה של כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, הכל מדוד ספור ומנוי מן השמים.

נפלאות מצינו בספר חסידים וז"ל: יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפילתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אעפ"י שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפילתו ועושה חפצו

(מלוקט מתוך באר הפרשה
ראש השנה תשפ"ד)

**על אף שחידושו של ה'ראשית חכמה'
אינו הדעה המקובלת והרווחת, בוודאי
שיש לנו להתחשב בדבריו**

מרן המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל: בימים אלו אנו מרבים באמירת י"ג מידות שהקב"ה גילה למשה רבינו, והבטיח לו עליהם הבטחה נשגבה, "כל זמן שישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם!"

ה'ראשית חכמה' מביא קושיית הגאונים שענינו הרואות שפעמים שאנו צועקים י"ג מידות בקול גדול ולא נענים?

מחדש ה'ראשית חכמה' שלא מספיק אמירת י"ג המידות גרידא, אלא צריך גם מעשים! שנלך בדרכיו של הקב"ה ונדבק ב"ג מידותיו, 'מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון'.

וכך דייק גם השל"ה הק' ממה שאמר הקב"ה למשה "יעשו לפני כסדר הזה" דמשמע עשייה, ולא רק אמירה בעלמא!

והנה משאר המפרשים שלא כתבו שההבטחה תלויה במעשים, נראה שהם הבינו בפשטות שההבטחה נאמרה על עצם אמירת י"ג מידות ואינה מותנית במעשים. אך על אף שחידושו של ה'ראשית חכמה' אינו הדעה המקובלת והרווחת, בוודאי שיש לנו להתחשב בדבריו, ועל כל פנים בוודאי שיש הבדל גדול אם רק אומרים את הי"ג מידות, או שגם מתעוררים על ידם ללכת בדרכי ה' ולנהוג כדרכיו.

ועל כן ראוי מאוד בזמן שאומרים את הי"ג מידות להתעורר לנהוג אותם הלכה למעשה, ועל כל פנים לפחות לעורר רצון לקיימם, ובוודאי שלא להסתפק באמירה גרידא!

(מתוך עבודת הימים הנוראים)

**מה תקנתה, אין לה כסף לצדקה, וגם
אין לה מה ללמוד כי לומדת מוסר**

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן שיבלט"א עם
מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

ש. בנוסח התפילה ותערב לפניך עתירתנו כעולה
וכקרבן, מה הכוונה כקרבן הרי גם עולה זה קרבן? ת. קרבן שאינו כליל.

ש. אבל כליל מקודש יותר, ואם כעולה למה לי למימר קרבן?

ת. מכל מקום, אין בו אכילת אדם, ויש בשלמים מה שאין בעולה.

ש. פלונית בקשה לשאול, כי כמה פעמים עברה על האיסור..., והיא יראת שמים גדולה וזה היה כבר לפני 40 שנה, מה תקנתה, אין לה כסף לצדקה, וגם אין לה מה ללמוד כי לומדת מוסר, ותעניות וסינופים גם אין לה אפשרות כיום?

ת. יש לדעת כי אין דבר העומד בפני התשובה.

ש. רק [שעם זאת] הרי היא מבקשת תיקון. חשב רבינו אולי כשתי דקות ואמר:

ש. תאמר 30 יום רצוף כולל שבת וערב שבת כל יום את התהילים כולו.

(מתוך 'כל משאלותיך')

צידה לדרך

הבו גודל - תניא מניין לאומר יהא שמייה רבא מברך שעונים אחריו לעלם ולעלמי עלמאי ת"ל הבו גודל לאלוקינו (ספרי).
תניא מנין לעומדים בבית הכנסת ואומרים ברכו את ד' המבורך שעונים אחריהם ברוך ד' המבורך לעולם ועד, שנאמר כי שם ד' אקרא
הבו גודל לאלוקינו (ספרי)

אנשים החלו לצעוק לעברו בכל הכח, נשים התעלפו ובכו בחוסר אונים - אך הילד ממשיך לצחוק מבלי להבין את הסכנה הנוראה

ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזו ויאמרו הנה יום הדין. לפקד על צבא מרום בדין. (נוסח התפילה לראש השנה)
הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א: בשיחת מוסר שנשא רבי משה חברוני, ראש ישיבת חברון, בימים הנוראים בהיכל הישיבה, פתח והקריא את לשונו של רבי אמנון ממגנצא בפיוטו המרטיט: "ומלאכים יחפזו, וחיל ורעדה יאחזו, ויאמרו הנה יום הדין..." אינני מבין - סקר בעיניו את עשרות הבחורים שלפניו - מדוע המלאכים מפחדים כל כך ביום הדין? וכי יש להם יום דין בראש השנה? הלא אין להם בחירה! אין שום סיכוי שלא יעשו את רצון ה'. מובן שבני אדם ירעדו ויתחננו על נפשם, אך מדוע מלאך צריך לירוא ולפחד?

אם נרצה להבין את התשובה לכך - המשיך - ננסה לתאר לעצמנו בנין גבוה בן עשרים קומות, אשר בגגו אין שום מעקה או גדר. באחד הימים הבחינו אנשים כי בקצה הגג מתרוצץ ילד קטן, בן שלוש שנים לכל היותר, ומשחק בכדור. הילד התרוצץ מצד אל צד, ובכל רגע נתון עלול היה ליפול.

עמדו עשרות אנשים למרגלות הבנין, התבוננו מבועתים במחזה הנורא, וסומרו למקומם כמשותקים. עד שיעלו למעלה לתפוס את הילד, ביכולתו ליפול! החלו לצעוק לעברו: "ילד, רד משם!" אך הוא כלל לא שמע אליהם. המשיך לרוץ אחרי הכדור שלו, קורא קריאות שמחה, וכמעט מחליק מבלי משים למטה...

אנשים החלו לצעוק לעברו בכל הכח, נשים התעלפו ובכו בחוסר אונים - אך הילד ממשיך לצחוק מבלי להבין את הסכנה הנוראה המרחפת תחת רגליו בכל עת ובכל שעה.

אוי, רבותי היקרים! - זעק רבי משה חברוני בחלל הישיבה - זהו המצב שבו אנו נמצאים ביום ראש השנה! המלאכים אינם רועדים על עצמם, הם רועדים מן המצב שלנו. הם רואים כיצד אנו משחקים כמו ילדים על פני תהום, ולא חשים כלל בסכנה האיזומה המתקרבת. הם זוחלים ורועדים בשבילנו.

הרי כעת נקבע לנו איזו שנה תהיה לנו בכל התחומים. כעת נקבע מה נרגיש, ומה יעבור עלינו בכל שניה ובכל רגע - כיצד ניתן, אפוא, להשאר שאננים!?

(מתוך הספר: ומתוק האור, ספר תפילתנו)

ובאחד הימים החליט כי נמאסו לו בכיות הנהגים ונקיפות המצפון בעקבות עבודתו

אריה שאג מי לא ירא (עמוד 8 ח)

כתבו הקדמונים כי אריה הוא ראשי תיבות: אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הושענא רבה. היה הגה"צ רבי ירחמיאל קראם זצ"ל שואל: 'ראש השנה - הבנתי מדוע הוא שואג, היות והוא יום הדין. יום הכיפורים - יום חיתום גזר הדין - הבנתי, הושענא רבה - יום מסירת הפתקאות - הבנתי. אולם אלול?! מהי השאגה של חודש אלול, והלא חודש אלול נקרא 'ימי הרחמים והסליחות', ומדוע הוא שואג?

ביאר רבי ירחמיאל את פשר העניין כדרכו, על פי משל הלקוח ממחוזותינו. שוטר תנועה עמד באחד הצמתים בירושלים, ועשה את מלאכתו נאמנה. היה 'תופס' אנשים שעוברים על חוקי התנועה על ימין ושמאל, ורשימת הדו"חות שהיה רושם מידי יום ביומו הלכה והתארכה. אולם, גם לשוטר יש לב, ובאחד הימים החליט כי נמאסו לו בכיות הנהגים, וגם נקיפות המצפון הבאים בעקבות עבודתו הרעה קשים לו מאד. לפיכך פנה השוטר למפקדו ובפיו בקשה: 'אנא תעביר אותי למשימות אחרות במסגרת עבודת השיטור שלי' המפקד שהיה אגוז קשה לפיצוח, סירב בתוקף להעבירו מתפקידו. אולם השוטר שקצה נפשו מעבודתו אמר ועשה מעשה. הוא פנה לפנסיונר משועמם, והבטיח לו תשלום בתמורה לכך שיסע עם רכבו הלך ושוב בכניסה לירושלים, ויאותר לנהגים הבאים מולו כי יש באזור ניידת משטרה. השוטר קיווה כי כך יבינו הנהגים את המסר, וימנעו מעבירות תנועה, וממילא תתייטר עבודתו מחוסר עוברי עבירות תנועה.

כך התנהלו להם העניינים על מי מנוחות, כאשר האדם שנשכר לעבודה משונה זו, עשה את מלאכתו על הצד היותר טוב. עד לאותו יום בהיר בו רכב דהר מעל המהירות המותרת, והגיע אל מול ניידת המשטרה. השוטר סימן לו לעצור והוא הצליח לעצור בקול חריקת בלמים מחרידה. 'מדוע נסעת מעל המהירות המותרת?' שאלו השוטר בפנים חמורות סבר. 'וכי לא ראית רכב שמאותת לך להאט את מהירותך?' 'לא שמתי לב', ענה הנהג. 'לא שמתי לב - למה?' תמה השוטר. 'לא שמתי לב שיש כאן שוטר...' 'אם כן, אתה תשלם קנס כפול!' אמר לו השוטר בזעם.

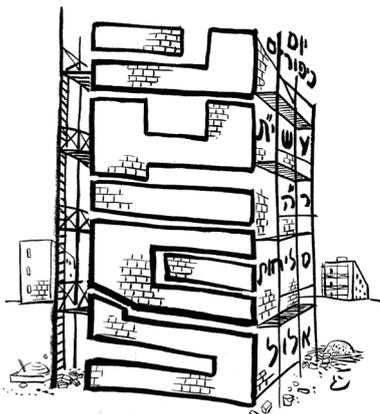
'אני דאגתי לרכב המאותת לכל הנהגים שיתאימו את מצב נסיעתם לחוקי התנועה, ואתה מחליט להתעלם, ולא להתייחס לכך?'

אריה שאג מי לא ירא...

אלול זהו 'השוטר'. מגיע חודש אלול, ימי הרחמים והסליחות, הקדוש ברוך הוא מאותת לנו שנשוב בתשובה בטרם יהיה מאוחר חלילה. אולם, אנחנו אדישים, לא שמים על לב כי אוטוטו מגיעים ימי הדין והמשפט, הייתה לנו אפשרות לתקן ולשפר את מעשינו, ואנו לא השתנינו.

כי אף חודש אלול שואג כהוגן.

(מתוך הספר ירחמיאל)

ללא מילים

בנס מופלא הוא ניצל, אבל כיוון שעמד לפני כיתת יורים, שיערה אחת שחורה לא נשארה לו

סֶמֶר מִפְּחָדָךְ בְּשָׂרֵי וּמִמְשַׁפְּטֵיךָ יִרְאֵתִי (תהלים קיט קכ)

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א: פירוש מרעיש לפסוק 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי' שח הגאון הצדיק רבי שלמה בלוך זצ"ל, ששמע מפי רבו מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהסביר את משמעות המילים באמצעות מעשה נורא:

היה בחור בן העיירה ראדין שהעלילו עליו כי הוא מרגל לטובת האויב, וחרצו את דינו. הצוררים לקחוהו מכלאו בכדי להעמידו מול כיתת יורים, והכל הצטערו ובכו לגורלו המר.

אך להפתעת כולם, כחלוף כמה שעות נפתחו דלתות בית המדרש, ו"בא הרוג ברגליו" - הבחור נכנס בעדן כשהוא בריא ושלם. לפליאת כולם, הסביר מה ארע: "כשניתנה ההוראה לירות בי, בדרך פלא הפסיקו הרובים כולם לעבוד... שום קליע לא נפלט. הם ניסו פעם ופעמיים, וכיוון שלפי אמונתם מי שניצל בדרך נס בעומדו לפני עונש מוות - משוחרר, שלחוני לדרכי ללא פגע".

"היודע אתה מה כן השתנה באותו בחור?" סיפר ה'חפץ חיים' לתלמידו. "הוא היה צעיר, בשנות העשרים לחייו, וכשהופיע אחרי הצלתו הפלאית - נהפך שערו השחור ללבן לחלוטין! בנס מופלא הוא ניצל, אבל כיוון שעמד לפני כיתת יורים, שיערה אחת שחורה לא נשארה לו בין שערותיו!" "וכך", סיים ה'חפץ חיים', "היתה הרגשתו של דוד המלך עליו השלום לפני ראש השנה! כי ברגע שאדם יודע שהוא עומד ברגעים הגורליים ביותר בחייו, אכן סומר בשרו מרוב יראת המשפט. אדם שחש שבעוד רגע הוא לא כאן, כל שערו עלול להפוך בן רגע ללבן בוהק..."

ואם דוד המלך כך, על אחת כמה וכמה כל אחד ואחד מאיתנו. כל יהודי צריך לחשוש מיום הדין הקרב ובא ולהתכונן כראוי לקראתו. ויש לדעת, כי כשם שחמורה היא ההתעלמות - כך מבורכת היא הרצינות ונטילת האחריות לידים. אם האדם שם אל ליבו את חומרת הימים, ומעורר בנפשו את משמעותם העמוקה של יום הדין, וחושש ומפחד מבואו - זה עצמו נחשב לו לזכות, כי הוא מכבד את המשפט ואת היושב בכיסא המשפט.

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

ומי שמתאמץ לא יודע לתקוע, שיבוא אלי אני יסביר לו

היה עשיר שהשקיע את כספו בתרנגול הברוקעל, ואיבד את כספו, והוא ביקש שאכנס איתו, לרבינו מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל. רבינו שמע הכל ואמר לו אין לי מה לעזור לך, כיוון שעכשיו התאריך כ'

שבט, תדאג שיזכירו לי בערב ראש השנה, כיון שכתוב בגמרא שמזונותיו של אדם קצובין מראש השנה לראש השנה.

בענין תקיעת שופר אמר מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל שאבא לימד אותם ברוסיה איך לתקוע, ומי שמתאמץ הוא לא יודע לתקוע, חבל, שיבוא אלי אני יסביר לו, זה חכמה ולא מלאכה, זה מקצוע.

תמיד באלול היה הרבה בעלי תוקעים שלימד אותם בסבלנות. כשהוא עצמו תקע, כולם ראו שלא התאמץ, והיה מחזיק את השופר ביד אחת והיד השניה היתה על הסטנדר.

(מפי תלמידו, נהגו ומשמשו הרה"ג רבי שמעון מרגליות שליט"א)

הוא פער פה, זרק אותי מהבית ואתה יודע מה הכי כאב? שהוא צעק עלי בשיניים שלי!

עלינו לשבח לאדון הכל (מתוך תפילת ראש השנה)

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל: סיפר לי רופא שיניים: הגיע אדם, ופיו עיי חרבות נצרך לשיקום פה ולסת, שיקום חניכים והשתלת שיניים, עבודה סבוכה ומורכבת, רווית סבלנות ועמוסת אחריות. אנו עובדים לפי מחירון. הקליניקה יקרה, המזכירה והסייעת והטכנאי מקבלים משכורת, ומס הכנסה שותף ברווחים. והמומחיות והמוניטין, ובכלל, איני צריך להתנצל. עמד על המקח והוזיל בשליש, שיהיה. עוד נותר רווח.

הגיע ועבר שלב אחר שלב, ניקוי ושיקום ותותבת זמנית ושיניים קבועות, עולם אחר. וזהו, לא שילם פרוטה.

מה עמדת על המקח, אם לא חשבת לשלם. כדי שהמצפון יציק לו פחות. טילפנתי, שלחתי תזכורות, והתעלם. החלטתי, אעלה עליו הביתה, הרי מדובר בסכום נכבד. אמרתי לו: "אם קשה לך, נפרוס לתשלומים, נגיע להסדר". לא תאמין: הוא פער פה, תצלינה האזנים. זרק אותי מהבית. ואתה יודע מה הכי כאב? שהוא צעק עלי בשיניים שלי!

חוצפן, עז פנים, לפחות תעקור את השיניים ששתלתי לך, לפני שאתה צועק עלי ומסרב לשלם, ומשיב רעה תחת טובה...

זהו: "אשמנו", חטאנו לבורא יתברך. "בגדנו", השבנו רעה תחת טובה. אבל גם: "גזלנו", בחיים שהוא נתן לנו, בבריאות שהוא חנן אותנו, בכח שהוא העניק לנו, בזמן ששייך לו- בכל אלו, המרינו את פיו!?

זהו: "מלכויות", להכיר בכך שהכל שלו. שהוא אדון הכל, והוא יוצר בראשית!

את ברכת מלכויות בראש השנה פותחים אנו ב"עלינו לשבח לאדון הכל, לתת גדולה ליוצר בראשית". כמה זה מחייב אותנו ל"מלכויות", לקבלת עול, "כדי שתמליכנו עליכם!" "עלינו לשבח לאדון הכל", הכל שלו! ויותר: "לתת גדולה ליוצר בראשית".

(מתוך הספר: "והגדת" ראש השנה)

לתגובות, הארות, והצעות

כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

אני לודי ודדי לי

בהיותי בחור, למדתי בישיבה באמריקה. באחת השנים, צעקנו כ"כ את מלות התפילה, עד שהשכנים [הגויים] התחילו לזרוק חפצים לעבר הלונות בית הכנסת, כדי שנפסיק לצעוק.

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל על הסוד והנצח הטמונים בימים הנוראים

הקשר הזו יש לנו את הימים הנוראים. מצוי אצל ילדים שקשורים לצעצוע או לחפץ כלשהו ולא נפרדים ממנו אפילו כשהולכים לישון. כך, להבדיל, אמר דוד המלך "זכרתך על יצועי" (תהלים סג, ו). לפני לכתו לישון היה מרגיש קירבה את ה'. זו, אמנם, מדרגה גבוהה מאוד, אבל כל יהודי יכול לחוש זאת מספר פעמים ביום. תפילת שמו"ע זהו זמן שקבע הקב"ה לכל יהודי לשוחח עמו בלחש, בסוד, לפרק זמן של כמה דקות [משך הזמן תלוי כמובן בכל אחד ואחד]. בזמן הזה עוצם היהודי את עיניו ונמצא רק עם הקב"ה ומדבר אתו בלחש, בסוד. "המגביה קולו בתפילתו הרי זה מנביאי השקר" (ברכות כד, ב).

"דרשו ה' בהמצאו" (ישעיה נה, ו) אם אתה רוצה לחפש את ה' ולמצוא אותו, הזמן הכי ראוי לכך הוא בעשרת ימי תשובה. "קראוהו בהיותו קרוב".

ננסה לפחות פעם אחת בשמו"ע לחפש את היופי הזה. בפרט ביום כיפור, זו צריכה להיות השאיפה שלנו. אמנם בכל התפילות ניתן להגיע למדרגות נפלאות. אבל עלינו לתפוס איזשהו קשר אישי עם הקב"ה. להגיע לרגע של סוד שאינך יכול לספר אותו לאף אחד ואפילו לא לעצמך, רק אתה מרגיש שזו אמת. זה פירוש תפילה באמת. כך צריכה להיות התפילה בעשרת ימי תשובה, אם לא כולה אז לפחות רגעים מסויימים ממנה. ננסה בכל הכוחות להגיע לכך ביום כיפור ולהמשיך את התחושה הזו גם אח"כ. אצל הרבה אנשים זה מורגש במקצת ביום כיפור, אבל אח"כ זה חולף. אך, אם זה נכנס לתוך האישיות של היהודי אזי הוא קנה נכס יקר, הוא זכה להגיע לכך שעבודתו בעשרת ימי תשובה לא היתה לחנם והצליח לבנות בימים אלו את דמות היהודי שבו.

יהי רצון שהקב"ה יעזור שתהיה לנו שנה טובה, וכתובה וחתימה טובה. (מתוך הספר שיחות - ימים נוראים)

השופר הוא כלי שהקב"ה ברא ושם בו תכונות מיוחדות. כשם שבעולם הגשמי יש לכל כלי את התכונה שלו, כן הדבר ברוחניות. לדוגמה, בתפילין אנו קושרים את ה"שמע ישראל" אל הלב ואל המוח. התכונה של שופר היא לתקוע. תקיעה פירושה לשבור. בכח השופר לפתוח דברים סגורים ולגלות סודות. במתן תורה, כשנתן הקב"ה את התורה, שהיתה עד אז גנוזה וחתומה, הוא פתח אותה ע"י שופר. בראש השנה, הקב"ה פותח את הגנוזות, את עומק האהבה שלו כלפי עמו".

יהודי שמגיע בבקר לביהכ"נ ומאמין שהקב"ה נמצא אתו ממש, פותח את הסידור וחושב לעצמו: בסידור כזה התפללו גם החת"ס והגר"א והחפץ חיים. הסידור הזה לא מתחיל אתי, אלא, בעבר הרחוק של עם ישראל. ובנוסף לכך, בעומק מלות התפילה טמון סוד. ואם אני מגיע מאוחר ולכן מדלג על כמה פרקים מפסוקי דזמרה, הרי אני יודע מה הפסדת.

גם בימים הנוראים טמונים סוד ונצח. אפילו גדולי הדורות לא ידעו מה באמת קורה בימים אלו.

לכל אדם יש סוד שידוע רק לו. אם מישהו יבקש ממנו לגלות לו את סודו, הוא יכול לענות: זה לא העסק שלך; אבל הוא יכול גם לענות: את הסוד הזה אני לא יכול להסביר לך. אתה לא תבין.

בהיותי בחור, למדתי בישיבה באמריקה. באחת השנים, באמצע "ובא לציון" שלפני תפילת נעילה, צעקנו כ"כ את מלות התפילה, עד שהשכנים [הגויים] התחילו לזרוק חפצים לעבר חלונות בית הכנסת, כדי שנפסיק לצעוק. חששו שמהו קרה שם...

אם היה נישא אלי אחד מהגויים ושואל אותי מדוע אני צועק, לא הייתי יכול לענות לו, אלא, רק לומר: "סליחה, אבל אני לא יכול להסביר לך... זה סוד, אתה לא תבין!"

קשה לומר זאת, אבל אדם שלא מרגיש שיש לו איזו נקודת סוד עם הקב"ה חסר אצלו משהו בלב של היהודי, ובשביל למצוא את נקודת

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 648
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה כשרצה שלמה המלך להכניס את הארון לבית המקדש אמר, "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם", שהיו הפתחים שפלים. ואמר "הנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד", אמרו השערים מי זה מלך הכבוד? שחשבו שעל עצמו אומר כן, מיד בקשו השערים לירד עליו ולרוצץ את ראשו, אילולא אמר "ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה". חזר ואמר "ה' עוזו וגבור ה' גבור מלחמה שאו שערים ראשיכם" אמר לשערים התגדלו שמלך הכבוד עליכם, מיד חלקו לו כבוד ונשאו עצמן ונכנס הארון. אמר להם הקדוש ברוך הוא, אתם חלקתם לי כבוד, חייכם כשאני אחריב את ביתי, אין אדם שולט בכם, תדע שכל כלי המקדש גלו, שנאמר "ויתן בידו את יהויקים מלך יהודה ומקצת כלי בית האלקים", אבל שערי בית המקדש במקומם נגזו, שנאמר "טבעו בארץ שעריה"

(במד"ר ט"ו י')

פרשת השבוע

שאלו הבארון בתמיהה ובחרדה רבינו, למה? חייך רבי ישראל ואמר, הדבר פשוט הוא, בתורה כתוב זישמן ישרון ויבעט, כשיהודי עולה לגדולה ונעשה עשיר, הריהו בועט בתורה וריבונו של עולם נשכח מלבו, ואילו אצלו נהפוך הוא, בלי עין הרע אתה עשיר מופלג, ואף על פי כן ביתך בית יהודי כשר לכל דבר, והכל מתנהל בו ברוח ישראל סבא, נו הרי זה שלא על פי התורה.

כי גוי אובד עצות המה (ל"ב ט"ו) היה אומר הרה"ק רבי שמואל שמעלקא שמעלקא מניקלשבורג זיע"א, שהיה מפורסם לבעל מנגן מיוחד במינו לאמר, כשאני נמצא במצב של אובד עצות, מפזם אני ניגון חדש, ובכוח הניגון החדש מתחדשות אצלי עצות רבות, ובכוח השראה זאת, יש גם בכוחי לייעץ לאחרים עצות טובות, אשר חזקה עליהן שיצליחו אם ישמעו לעצותי אלה. ניגון חדש זה בא מעולם חדש, אשר אין המקטרגים דרכו שם, ואין בכוחם לקלקל את העצות המתחדשות על ידי ניגון זה.

הצור תמים פעלו (ל"ב - ד') מסופר על רב גדול שלא נמנה על עדת החסידים, שמתה עליו בתור"ל, ומרוב צער לא יכול היה לשבת בביתו, ונסע אל הרה"ק מקוצק זיע"א, ולא הודיע לו כלום לסיבת בואו. שאלו הרבי פירוש בגמרא, ופירש לו הרב, שאלו הרבי א"כ הרי יהיו תמוהים דברי התוספות והרב פלפל ויישב גם את דברי התוספות. שאלו הרבי שוב, לפי זה יהיה קשה ממקום פלוני, והרב התאמץ והשיב על כל שאלותיו. או אמר לו הרבי מקוצק, א"כ שהכל בסדר ובצדק, ודאי שגם הקב"ה ישר וצדק פעלו, ובוה התנחם הרב וחזר לביתו.

וישמן ישרון ויבעט (ל"ב ט"ו) מסופר: כשבא הרה"ק רבי ישראל סלאנטר זיע"א לפראנקפורט, הזמין אותו הבארון רוטשילד שהיה ירא שמים, לבקר בארמונו. כשעמד להיפרד ממנו לאחר שתהה על תוכו של הבית ואורחותיו, פנה רבי ישראל אל הבארון ואמר, ימחול נא לי אבל עלי לומר לו את האמת, שאין אורחו של הבית כל כולו על פי התורה.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:55 ת"א: 6:57 ר"ת: 7:33

האזינו - שובה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:44 ת"א: 5:59

דרשה לשבת שובה כזו לא שמעתי מימי חיי

היה זה באחד מ"עשרת ימי תשובה" הג"ר מאיר ליהמן זצ"ל קם השכם בבוקר התפלל ואכל ארוחת בוקר, והתכוון לצאת לתחנת הרכבת, הוא עמד לנסוע אותו היום בראש משלחת שעמדה להיפגש עם שר החינוך בעיר הבירה, מלבד הרב היו במשלחת עוד שני יהודים מחשובי הקהילה, ושלתם נדברו להיפגש בתחנת הרכבת. רגעים אחדים לפני צאת הרכבת המהירה, הרב כבר לבש את המעיל העליון ועמד לצאת לכרכרה, כאשר שמע מהפרוודור קול בלתי מוכר מדבר עם הרבנית: "אני מוכרח לראות את הרב תיכף" "אולם בעלי מוכרח לצאת ברגע זה לתחנת הרכבת, בוא מחר" ניסתה הרבנית להיפטר מהאורה הבלתי קרוא. אולם ההוא לא הירפה "לא לא, לא אוכל לדחות הענין עד מחר" הכריז הקול בתוקף רב, "עלי לראותו תיכף ומיד, מדובר בהצלת נפשות פיקוח נפש", בשמעו את הדברים האלה פתח הרב את הדלת וביקש את האיש להיכנס פנימה.

"שלום עליכם רבי" פתח הזר שהיה ישיש נמוך קומה ובעל שערות שיבה, "האין כבודו מכירני?" "עליכם שלום" השיב הרב קצרות, "לא, אין לי הכבוד להכיר את כבודו, אולם במה הענין מה "בוער" כל כך לכבודו שמוכרח להיכנס אלי באופן כה דחוף? אתה מוכרח לעשות זאת בקצור נמרץ כי יש לי מעט מאד זמן." "תהיה בריא ושלם רבי" השיב הישיש בנחת "אולם המדובר כאן בפיקוח נפש" הרב עמד וחיכה לפרטים נוספים, ואילו הישיש התיישב בנחת, פתח ואמר: "באמת מפליא אותי שכבודו אינו מכירני, לפני שנה בשבת שובה שמעתי דרשה של כבודו, זו היתה דרשה, ממש בלעתי כל מלה, דרשה כזו לא שמעתי מימי חיי, אם ברצונך, אחזור עליה כאן מלה במלה".

"לא, לא מה אתה שח, אני מוכרח לרוץ לתחנת הרכבת, אני מבקש אותך מאד לדבר לענין, יש לי רגעים ספורים בלבד" "כן כן" גיחך הישיש "רגעים ספורים, לכולנו רגעים ספורים, אני מספר על הדרשה רק כדי להסביר מדוע באתי דווקא אל כבודו, הודות לדרשה זו יש לי אמון מלא אל כבודו, איי איי זו היתה דרשה, לי יש זיכרון טוב מאד רבי, דרשה זו חדרה והתפשטה בכל אברי, חבל באמת חבל שאין לכבודו זמן, הייתי חוזר על הדרשה מלה במלה ולא הייתי מחסיר אות או תג".

"ידידי היקר" קרא הרב אל היהודי בקוצר רוח "אני אמרתי לך כי עלי לרוץ לתחנת הרכבת, אם לא תגיע לענין עצמו בלי הכנות מיותרות, אאלץ לעזוב אותך כאן", "בריא ושלם היה רבי" חזר הישיש על פזמונו בלי ניד עפעף, "הלא כל רצוני לספר לכבודו את כל הענין, לפני כשלושים שנה התחתנתי וחייתי עם

ווגתי כעשרים וחמש שנים, היא היתה כה טובה ועדינה אשת חיל אמיתית, אולם לפני חמש שנים עזבה אותי פתאום ונפטרה לעולמה לא עליכם". "ר' יהודי" קרא הרב בכעס עצור "אם באת לבקשני שאחזיר אותה לחיים, הרי שחבל הן על זמנך והן על זמני, אנא תבוא בזמן אחר כשאינני ממהר כל כך, ואקשיב בסבלנות לקורות חיך, אולם עתה עלי למהר לרכבת העומדת לנסוע בעוד רגעים ספורים," הישיש תפס את הרב בשרוולו ואמר: "אנא הבן אותי נכון רבי, מדובר כאן בהצלת חיי אדם, אני מבקש את כבודו לשמוע אותי, השם יתברך נתן לנו ילדים טובים ההולכים בדרכי האבות, אולם הם נסעו לאמריקה ואחרי שנשארתי אלמן, כותבים לי כי אין טעם לשבתי כאן גלמוד ושאבוא אליהם והם ישאוני על כפיים.

ואכן נסעתי לי לאמריקה אולם שם לא מצא חן בעיני וחזרתי, זה היה לפני שנה, ובאמת איך שחזרתי שמעתי את הדרשה של כבודו איי איי, זו היתה דרשה" "שוב אתה מדבר על הדרשה" קרא הרב והעיף מבט מלא יאוש על שעונו, "טוב חסל סדר דרשה רק שישמעני כבודו, ובכן חזרתי מאמריקה בדיוק לברית של בתי הצעירה כלומר של נכדי הקטן, כיבדו אותי לשמש סנדק, אולם יום לפני הברית חלה הילד ונפטר בפתאומיות, "פתאומיות? אני באמת משתתף בצערך" אמר הרב "אבל בשביל זה באת אלי, התחשוב שאני יכול להציל את הילד?"

"לא, לא, לא בגלל הילד שמת באתי אל כבודו, אלא שלבתי נולד אתמול בן למזל טוב" "שיהיה במזל טוב לחיים טובים ארוכים, ומה אתה רוצה סוף סוף ממני?" "בתי ביקשה אותי שוב להיות סנדק ואני מפחד שהילד, חלילה לבל אחטא בשפתי חלילה, האם עלי לקבל להיות סנדק?" "שיהיה מישהו אחר הסנדק, סליחה אני מוכרח לרוץ, שלום, אני מאחל שהברית תתקיים בשעה טובה". באומרו זאת יצא הרב במרוצה דרך הדלת, בחוץ המתינה לו הכרכרה זה זמן רב, הישיש המופתע רץ אחריו, וכשהרב כבר נכנס לכרכרה הוא עוד שאל שאלה אחרונה: "רבי איזה שם לתת לילד? זוהי שאלת חיים בשבילי" "שם נחוץ לך" קרא הרב בחוסר סבלנות, "חיים, צבי, דב, זאב, זרח, ברוך" אחרי שגמר בשעה טובה עם הישיש, נשם הרב לרווחה הוא אמר לבעל עגלה, כי אם יצליח להגיע לתחנת הרכבת בעוד מועד, יכפיל לו את שכרו.

כשהגיעו לתחנת הרכבת, נכנס הרב בצעדים מהירים אל תוך התחנה פנימה, אולם הוא רק הספיק לשמוע את השריקה האחרונה של הרכבת שכבר עזבה את הרציף, נבוך ונכלם עמד הרב בתחנת הרכבת, מה יגיד עכשיו השר שהוא מחכה למשלחת בשעה היעודה, ואילו ראש המשלחת מאחר, וכל כך למה, בגלל יהודי שצריך שם בשביל נכדו, הרב עמד מיואש כאשר שמע פתאום שמברכים אותו לשלום, התברר כי שני חברי המשלחת לא רצו לנסוע בלי הרב, והם חיכו כאן בתחנה לבואו,

משל ונמשל

שנה בה ימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה

משל לפני אחד שהלך מעיר לעיר, כשהוא מחזר על הפתחים ומקבץ נדבות. על אם הדרך פגש בעני נוסף, והם הלכו יחדיו. ההלך סיפר לו, שעד לא מכבר היה בעל בעמיו, אלא שהתהפך עליו הגלגל והוא ירד מנכסיו. באין ברירה, החל לפשוט יד, אבל אין הוא יודע את כתובות הנדיבים בעם, אין הוא יודע מי מהם מכניס אורחים. כבר שבע ביונות רבים, גם שיסו בו כלבים. ריחם עליו העני הוותיק ואמר לו: "בוא והלווה אלי, ואדריךך בדרכך החדשה. בתוך זמן קצר תלמד את רזי המקצוע ותכיר את כל הנדיבים ומכניסי האורחים". הגיעו השניים לעיר הגדולה עיפיים ורעבים. אמר העני הוותיק: "בוא אתי ותכיר את גדול מכניסי האורחים!" נטלו, הוליכו לאכסניה גדולה והכניסו לטרקלין האוכל. ישבו לשולחן והמתינו בסבלנות. מעט אחריהם, נכנסה קבוצת סוחרים קולנית. אף הם התיישבו ליד השולחן וקראו לבעל הבית שתייצב בפניהם. הלה מיהר ובא, והם דרשו שיגיש להם מכל טוב: מנות ראשונות, אמצעיות ואחרונות. תוספות ופרפראות, מעדנים ומשקאות. בעל הבית ציווה, ומשרתיו מיהרו לערוך את השולחן, ועיני העני רואות וכלות. "זהו מכניס אורחים מאין כמותו, נקרא לו ונמסור את הזמנתנו!" "הס", אמר לו העני הוותיק, "שב בשקט, ואל תוציא הגה מפין!" "אבל מדוע?" התקומם הלה. "ראה, אם דורשים – מקבלים. הנה, בעל הבית מתקרב לעברנו. אני אבקש את מה שהם קיבלו!" "דום!" לחש חברו בבעתה. בעל הבית קרב אל שולחנם, והעני הוותיק קם בהכנעה. חברו עשה כמותו בלי להבין מאומה. "אני רואה שהבאת עמך חבר", אמר בעל הבית במאור פנים ונתן להם שלום. "חכו מעט, מיד יערכו לפניכם את השולחן!" לא עברה שעה קלה, ומשרתיו ערכו את השולחן לפנייהם וגדשו אותו בכל המטעמים. הם אכלו ושתו והללו את הנדיב. אבל העני לא נרגע. הוא תבע לדעת מדוע הורה לו חברו לשתוק. מדוע הם, בשולחן הסמוך, תבעו וקיבלו הכל במהירות. ואילו עליהם נגזר להמתין בשקט, בסבלנות, בלא לומר מילה. "מיד תבין", ענה לו חברו, "הנה, הבט וראה!" הוא הביט וראה כיצד סיימו האחרים את סעודתם הדשנה ושוחחו בהרחבת הדעת. בעל האכסניה ניגש אליהם, שאל אם היו שבעי רצון, האם רצונם בדבר מה. מששבו הללו את האוכל ואת השירות, הגיש להם את החשבון. חשבון בעבור הלחם, הדגים, הבשר, התוספות, הלפתן, על הכול! העני ראה והבין...

הנמשל: "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך" אנחנו לא באים לתבוע את הטובה ואת הברכה בזכות מעשינו. חשים אנו שלא בזכותנו וביושר לבבנו מגיעה לנו שנה טובה ומבורכת, שנה בה ימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה.

(מתוך מאמר)

הרב סיפר להם את סיבת איחורו, ולמרות המצב הבלתי נעים פרצו השניים בצחוקם כאשר שמעו את פרטי השאלה של "פיקוח נפש", לא היה מה לעשות והם נאלצו לחכות לרכבת הבאה שתצא בעוד שעתיים, הם ייאלצו להתנצל איכשהו בפני השר, נדברו כי ייפגשו בעוד שעה וחצי, והלכו הביתה.

בשוב הרב בשעה היעודה היתה תחנת הרכבת כמרקחה, נתקבלה ידיעה כי רכבת מהירה התנגשה ברכבת שניה, וקרתה תאונה קטלנית איומה, בה נהרגו רבים ועוד יותר נפצעו, כאשר התעניין הרב לדעת איזו רכבת היתה זו שהתנגשה, עבר רעד בגופו, היתה זו הרכבת המהירה אותה הוא איחר לפני שעתיים, בינתיים הגיעו גם שאר חברי המשלחת, וגם הם נדהמו לשמוע את הידיעה המרעישה, וכאשר נזכרו בשיש ה"טרדן" שוב לא צחקו, הם האמינו כי הישיש היה איזה מלאך שהשם יתברך שלח כדי להציל אותם מהסכנה, בהגיעם אל שר החינוך קיבל אותם בסבר פנים יפות, הוא חשב שהם היו על רכבת האסון והצטער מאד על כך, וכשסיפרו לו את אופן הצלתם המופלא, הוא שמח מאד על כך, בכלל כל השליחות הצליחה באופן יוצא מהכלל.

שנים לאחר מכן ביקר פעם הרב בעיירה קטנה, וכל יהודי המקום יצאו לקראתו לקבל את פניו, בין הבאים הכיר הרב את הישיש הלו, הישיש ניגש בריצה אל הכרכרה בה נסע הרב ואמר: "שלום עליכם רבי האם כבודו מכיר אותי? לפני כמה שנים שמעתי דרשה של כבודו בשבת שובה אי, אי, אי, זו היתה דרשה וזהו נכדי" באמרו זאת, הוא הרים ילד בריא מראה, הושיבו על ברכי הרב ואמר:

"בחור כארו זה הנכד שלי, חיים צבי דב זאב זרח ברוך". "כל כך הרבה שמות נתת לו?" שאלו הרב בהשתוממות. "בריא ושלם היה רבי" קרא הישיש "הלא שוב שכח כבודו כי הוא בעצמו אמר לי לתת לילד את השמות הללו, לי יש זיכרון טוב, אני לא שכחתי" אני זוכר עדיין כל מילה מהדרשה של כבודו". הרב לחץ את ידיו של הישיש ודמעות חמות זלגו מעיניו.

צ'ין אדם לחברו

ילד קטן גומל חסד גדול
 בעיירת מולדתו של החפץ חיים' היה שואב מים שהיו ילדים שנהגו להתעלל בו, בחורף המקפיא, לאחר ששואב המים היו מסיים את מלאכתו והיה משאיר את דליו ליד הבאר, באו ילדים שובבים אלה ומילאו את הדליים במים, בלילה היו המים קופאים ובבוקר כשהיה בא שואב המים כדי ליטול את דליו, היה עליו לעמול קשות במשך שעה ארוכה כדי לשבור את הקרח ולרוקן את הדליים. ישראל מאיר הקטן נוכח שתוכחתו ודבריו לילדים שיפסיקו מעשים אלו, אינה מועילה, ולכן הוא מצא עצה אחרת. בשעה מאוחרת, לאחר שהילדים עזבו את המקום ושובו לבתיהם, היה ניגש לבאר ושופך את המים מהדליים לפני שהם קפאו. בזכות מעשי חסד אלו, היה שואב המים מוצא בבוקר דליים ריקים, והוא לא העלה בדעתו שילד קטן בעל לב טהור, גומל לו חסד כה גדול.

אל נא תבלעו אותי חיים

שח הרה"ק רבי ברוך מקוסוב זיע"א: יש אנשים הנוהרים לא לאכול תולעת, אולם אין הם נוהרים מלרדוף אנשים, ולבלעם חיים, ואף למצוץ את לשדם, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "ואנכי תולעת ולא איש" עדיף שתביטו עלי כעל תולעת ואל נא תבלעו אותי חיים.

להקל יסורים מיהודי

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א שמעשה והתיימר אחד הלמדנים להוכיח, על פירוש מסויים של רבי איסר זלמן שאינו נכון. ולא

נתקררה דעתו עד שפרסם דבריו בירחון תורני והשתמש בביטוי שפירושו של רבי איסר זלמן משבש את האמת. משראה אחד התלמידים את דברי הלמדן המבקר, נודרו ובא אצל רבו עם תשובה ניצחת שיוכיח את צדקת דבריו של רבו. עיין רבי איסר זלמן בדבריו ואמר: אינני מתיר לך לפרסם דברים אלו, אותו למדן מבקר, הוא יהודי מר נפש ומדוכא ביסורים, ועתה כשיכול להתפאר בכך שנצחני בהלכה - ישמש לו הדבר פורקן ועידוד כל שהוא לצרותיו, ואם יש בי היכולת לעשות לו טוב על לבו השבור ובכל להקל מעט מיסוריו, למה לא אעשה כן?.

לפייס דעתה של אשתו

מסופר על הרה"ק רבי אריה לוי זיע"א, שפעם באו אליו בני זוג ששלום הבית אצלם לא היה מהמשובחים, כדי שישכין שלום ביניהם. לאחר שבסייעתא דשמיא עלה הדבר בידו, שיגר לו אותו אדם תרומה לשיבה. החזיר לו ר' אריה את התרומה בצירוף מכתב בו כתב: במקום שתשלח צדקה לשיבה מוטב שתקנה לאשתך בכסף זה בגדים ותכשיטים ותפייס את דעתה.

א שמעק טאביק

פעם אחת נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א א שמעק טאביק (טאבאק להריח) להרה"ק רש"ב מפרשיסחא זיע"א, שאל רש"ב את רבי יחזקאל: מה שמת בתוך הטאבאק שזה כל כך מריח טוב? ענה לו הרה"ק בקומיר: שמתו בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתתך לו".

תילולא דצדקיא

שבת קודש ג' תשרי
 הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה (תפארת ישראל)
 הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב
 יום ראשון ד' תשרי
 הרה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל (חיי אדם - תקפ"ב)
 הרה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק מאוסטראה המכונה בעל שם
 יום שני ה' תשרי
 נפתלי בן יעקב משבטי י-ה (ב' אלפים שכ"ז)
 יום שלישי ו' תשרי
 הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר ברוך (תקע"ב)
 הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)
 יום רביעי ז' תשרי
 זבולון בן יעקב (ב' אלפים שי"א)
 יום חמישי ח' תשרי
 הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)
 הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה מאיהעל (תרט"ו)
 יום שישי ט' תשרי
 הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל (תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רבטביץ שליט"א
 מדרש "ב' אב" אוד"ר רפרס יוסף הרש"ל על המעשרים.

הלכות מזוזה (ו')

א) נחלקו הפוסקים האם יש איסור להיכנס לבית של חברו שאין שם מזוזה, ולהלכה אין איסור, (שדי חמד כללים מערכת מ' ככלל קט"ו, ועיין פתחי תשובה סימן רפ"ה ס"ק א'). ויש שהקפידו בזה שלא להיכנס לבית חברו שאין בו מזוזה. (בספר הנפלא שער יוסף להגרי"א שליט"א, הביא שבספר תולדות אדם מובא שהגר"ז מואלאוין החמיר בזה ולא נכנס לבית חברו שאין שם מזוזה, יעויין שם, ועיין ברוח חיים יו"ד סימן רפ"ט ס"ב)
 ב) מותר להוריד את המזוזה בשביל צביעת הבית או ליופי, כגון שרוצה לשפץ את הבית, [ומשאיר בבית רהיטים שחייב להשאיר את המזוזה], כיון שהוא עומד להחזיר את המזוזה. (כן הורה הגר"ע פריד שליט"א להגר"י אביטבול שליט"א).

גמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת
 לב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
 לכל הגלוים אליו ולכל בית ישראל

קרית קרעטשניף רחובות
 טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר
 דפוס אישי מקצועי
 08-8422112 ההגנה 54 רחובות
 P6422112@gmail.com

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת הָאֲזִינוּ - כְּחָה שֶׁל תְּפִלָּה

"עֲלֵה אֶל הַר הָעֶבְרִים הַזֶּה וְכוּ' וּמֵת בְּהָר" (דברים ל"ב, מ"ט-נ')

ואומרים תהילים".

סגרתי את הטלפון ואמרתי כמה פרקי תהילים. התקשרתי שוב לאמא. אבא לקח את הטלפון ואמר: "בשביל מה לנסוע לבית החולים? מי אמר שיש חום גבוה? תמדוד עכשיו". מדדתי וראיתי שהחום ירד בהרבה. כשאמרתי לאבא: "אתה בעל מופת" - הוא צעק עלי: "ואתה אפיקורס".

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל המחיש כעין זה: אברך יש לו ילד חולה. הוא מגיע איתו למרפאה וממתין בתור. לפתע הוא נזכר שלא התפלל מנחה. הוא הולך להתפלל אבל מתפלל בחטף כי מפחד להפסיד את התור ורץ וחוזר לרופא. רבי ראובן מסביר: "סידרו לך פגישה עם רופא כל בשר, הרופא האמיתי היחיד שמועיל מהרופא ההוא. אם תבקש קצת יותר חזק ברפאנו, יועיל יותר מהרופא שאתה ממתין לו".

על דרך זה הגר"ח שמולאביץ זצ"ל אמר שכלל ישראל היו יכולים לצעוק ולתקן יום תפילה לקב"ה כדי לבטל את הגזירה של מיתת משה- ולהצליח. מוכח מזה שתפילה היא מציאות בבריאה! כמו שאפשר לשבור את תיבת נוח, כך תפילה יכולה לשבור גזירות רעות! ואם כלל ישראל היו מתפללים, זה היה עוזר!

בברכת שבת שלום וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות מברשת ציון

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"מ קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתי בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אגאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה יזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי יזרי בן פנחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קטנט בת דגט רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פרדאל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

בפרשה נאמר: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר: עֲלֵה אֶל הַר הָעֶבְרִים הַזֶּה וְכוּ' וּמֵת בְּהָר" (דברים ל"ב, מ"ח-נ)

רש"י פירש: בשלושה מקומות נאמר "בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה", בנוח, שהיו בני דורו אומרים אין אנו מניחין אותו להיכנס בתיבה. הקב"ה אמר: 'הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בידו כוח למחות- יבוא וימחה'. במצרים וכו' גם כאן במיתתו של משה, היו ישראל אומרים, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והעלה לנו את הבאר וכו' אין אנו מניחין אותו. הקב"ה אמר: 'הריני מכניסו למערה בחצי היום, וכל מי שיש בו כוח יבוא וימחה'.

התמיה עולה מאליה, במבול שייכת טענה שלא יתנו לנוח להיכנס לתיבה ושישברו את התיבה, וכן ביציאת מצרים שייכת טענת המצרים שלא יניחו לעם ישראל לצאת, אבל איך שייך להתנגד לפטירת משה על ידי מחאת כלל ישראל?

איש יהודי צדיק וירא אלוקים היה בבני ברק ושמו רבי יקותיאל משה שושן זצ"ל. בנו סיפר: כשהייתי אברך צעיר, היה לי תינוק בבית בן שלושה חודשים שקיבל חום גבוה. החום לא ירד למרות שקיבל התרופות. השעה היתה שתיים-עשרה בלילה. לא ידעתי אם לנסוע לבית החולים. התקשרתי ושאלתי את אמא מה לעשות.

אבא לקח את הטלפון ושאל מה קרה. סיפרתי לו שהתינוק חולה, והוא התחיל לצעוק עלי: "תהילים כבר אמרת?" והמשיך וגער בי: "יש לך ילד חולה כבר כמה שעות ואתה עוד לא אומר תהילים? עכשיו סוגרים את הטלפון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן אריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו יזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

זמני לכת

ע"א	כנסת לבית צאת לבית	יבין תמ
י"מ	17: 44	18: 55
ת"א	18: 02	18: 53
מ"ב	18: 03	18: 54
כ"ג	18: 04	18: 54

שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּהִלְכָה - יוֹם כִּיפּוּר

מהן הלכות יום הכיפורים?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי שליט"א:

תשובה: !

בתפילת שחרית בערב יום כיפור לא אומרים תחנון וכן נוהגים לעשות התרת נדרים. לא עושים מלאכה בערב יום כיפור. העושה מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם. מנהג טוב לטבול במקווה בערב יום כיפור (ללא ברכה). מי שלא יכול ללכת למקווה, ישפוך על עצמו שנים-עשר וחצי ליטר מים. אם גם את זה לא יכול לעשות, ישהה תחת הטוש במקלחת עד שישער כמות של שנים-עשר וחצי ליטר.

יום כיפור לא מכפר על עבירות שבין אדם לחבירו עד שיפייס את חבירו. אדם שביקש מחילה וחבירו לא רצה למחול לו, יחזור לבקש מחילה עד שלוש פעמים, בכל פעם יקח איתו שלושה אנשים. אם חבירו עדיין מסרב למחול לו- הוא לא חייב לפייסו. אם הוא צריך לפייס את רבו, יחזור אפילו אלף פעמים עד שיתפייס.

מכל מקום לא יהיה אכזרי מלמחול. **כל המעביר על מידותיו - מעבירים לו על כל פשעיו.** חובה קדושה לבקש סליחה מהוריו ורבותיו. בעל ואישה ימחלו זה לזה. טוב שיאמר בפיו: "אני מוחל וסולח לכל מי שחטא כנגדי בין בגופי ובין בממוני".

נוהגים להתפלל תפילת מנחה בעוד היום גדול כלומר בשעה מוקדמת. בתפילת העמידה לאחר שיאמר את הפסוק "יהי לרצון אֱמֶרִי פִי וְהִגִּיזֵן לִבִּי לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי" (תהילים י"ט, ט"ז) יאמר וידוי 'על חטא' כפי שנדפס במחזורים. יש נוהגים ללקות ל"ט מכות ברצועה כדי שמתוך כך יתן אל ליבו לעשות תשובה.

ילך לביתו ויאכל סעודה מפסקת. יש לפרוש מכל חמשת העינויים: אכילה, שתיה, רחיצה, נעילת נעלי עור ותשמיש המיטה לפני שקיעת החמה. (מצווה מן התורה להתחיל בכל דיני התענית לפני שקיעת החמה. ראוי לנהוג כך לפחות רבע שעה לפני שקיעת החמה).

מצווה להדליק נרות לכבוד יום הכיפורים. לפני ההדלקה יש לברך "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים". בנוסף יש להדליק נר נשמה, שכן הבדלה נעשית על נר שדלק כל היום. אין לברך על ההדלקה ברכת 'שהחיינו' אלא רק לאחר חליצת נעליים, מכיוון שבברכת 'שהחיינו' מקבל על עצמו קדושת יום הכיפורים. נוהגים להתעטף בטלית לפני שקיעת החמה (כדי שיוכל לברך עליה) ומתפללים את כל תפילות יום הכיפורים בטלית כדי שיתפלל בכוונה.

הכל חייבים להתענות ביום כיפור. גם נשים מעוברות ומניקות חייבות להתענות. אסור לרחוץ במים ביום כיפור. אפילו להושיט אצבע במים אסור. לא אסרו אלא רחיצה של תענוג, אבל אם ידיו או שאר גופו היו מלוכלכים- מותר לרחצם מכיוון שאין זו רחיצה של תענוג. לא ישטוף את פניו ולא את פיו. ביום כיפור בשחרית יטול את ידיו לסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו בלבד ויברך על נטילת ידיים.

וּיְתוּר וּישׁוּעָה

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך העלון 'מתיקות הפרשה'. יש בו כדי ללמד אותנו כי מויתורים רק מרווחים. להלן הסיפור מפי בעל המעשה: לפני כחצי שנה קניתי אופניים חשמליות. באותו זמן אחד מחברי קינא באופניים שלי. מרוב קנאה הוא צבע את האופניים החדשות בספרי. זה כאב לי מאד, אבל הבנתי שה' בוחן אותי כעת אם אני מוותר או חלילה מחפש לנקום בחבר. למרות שידעתי מי עשה לי זאת שתקתי ולא אמרתי דבר.

לא חלפו ימים רבים והאופניים היקרות והחדשות נגנבו לי. הצטערתי מאוד וחזקתי את עצמי שלכל הפחות לא רבתי והשפלתי את חברי על אופניים שגם כך אינם ברשותי. בשבוע זה (פרשת ויקרא ה'תשפ"ג) ביום שלישי עברתי ליד חנות אופניים. הבחנתי שם לפתע כי האופניים שנגנבו לי מוצעות למכירה. ניגשתי למוכר ואמרתי לו שאופניים האלו הם שלי והם נגנבו ממני. אמרתי לו שהצבע שעל האופניים זו ההוכחה שהם שלי. למרבה המזל הוא אמר מיד: "אם זה שלך- קח אותם".

האמת שכמעט התייאשתי מהאופניים וה' ברוב רחמיו החזיר לי אותם במתנה. אני בטוח שזכות הויתור שלא הקפדתי ולא נקמתי בחברי היא שעמדה לי, ולא עוד אלא שבזכות הצבע זיהיתי את האופניים שלי. ראיתי שמויתור רק מרווחים. גם מה שהיה נראה בהתחלה כנזק וקושי היה בסופו של דבר לטובתי. מעבר לעובדה שקיבלתי בחזרה את האופניים שלי קיבלתי שיעור מאלף באמונה וביטחון ששווים יותר מהכל.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב אהרן יחיאל הופשטיין זצ"ל

האדמו"ר הרב אהרון יחיאל הופשטיין זצ"ל המכונה 'רבי אהרלה קוז'ניצר': נולד בשנת ה'תרנ"א (1891) בקוז'ניץ. בן אחרי בן דור שישי לאדמו"ר רבי ישראל הופשטיין הידוע כמגיד מקוז'ניץ. בברית נקרא אהרון יחיאל. אהרון על שם הרה"ק האדמו"ר רבי אהרן פרלוב מקארלין והשם יחיאל על שם זקנו, אבי אביו, הרה"ק האדמו"ר רבי יחיאל יעקב הופשטיין מקוז'ניץ זיע"א. ב-י"ג אלול ה'תרס"ט (1909) נפטר אביו. רבינו היה באותו הזמן בן 18 שנים. רוב חסידי קוז'ניץ הכתירו את רבינו לשמש כאדמו"ר בקוז'ניץ במקום אביו. חלק מהחסידים הכתירו את הבן השני, רבי אשר אלימלך. בימי מלחמת העולם הראשונה נדד לאזורים שונים ברחבי פולין (רבינו התגורר בערים: וורשה, לובלין, ריקי, ראדום, פירקוב, לודז' ולבסוף קבע את מושבו באוטבוצק). בכל מקום שהגיע הוא השפיע רבות על היהודים באיזור. את עיקר תשומת הלב הקדיש לצעירים או לאנשים הפשוטים שביניהם, אלו שהיו צריכים יותר תמיכה רוחנית. אדמו"רים רבים הגיעו לרבינו. החזיר רבים בתשובה. מסעותיו חצו את יבשת אירופה. פעם נסע ללונדון לבדו ללא שום ליווי רק כדי להציל נשמה אחת של בחור. ביקר ברומה, אנטוורפן-בלגיה, צרפת, גרמניה ועוד מדינות במסגרות מסעותיו לחיזוק היהדות אצל בחורים שנזקקו לכך. התעסק בכל כוחו במצוות צדקה וחסד לסייע ולעזור לדלים ולאביונים. לא ירא לומר להם את האמת הצורבת מול עסקנים ופרנסים למרות שידע שהדבר עלול לעלות לו ברדיפות והתנכלויות כפי שאכן קרה. **בעל רוח-הקודש**. שעות ארוכות נהג לעמוד ולהגות בתורה בהתלהבות.

גדולתו בתורה היתה מופלאה. היה בקי בכל חדרי התורה. לילות רצופים ראו את האור דולק בחדרו או פגשו בו בביהמ"ד הריק באישון לילה כשהוא שקוע בלימודו. בתחילת מלחמת העולם השנייה רבינו היה בוורשה. על העיר הוטלה מצור והיהודים רוכזו בגטו. גם שם רבינו המשיך את עבודת הקודש כפי שהיה רגיל. תחת מטר הפצצות הנאצים היה יוצא לרחוב ללא פחד כדי להשיג מזון ומים לעניים ומדוכאים, לחזק ולעודד את רוחם. רבינו היה בין רשימת המבוקשים. דיוקנו הופץ בין השוטרים והחיילים. לא פעם התפרצו לתוך הבית בזמן ששהה שם. למרות שהצדיק ישב ליד השולחן ועסק בתורה, הם לא ראו את הצדיק. בסוף קיץ ה'תש"א (1940) הצליח להימלט מגטו וורשה לז'ליחוב. בערב ר"ה ה'תש"ב (1941) חלה בטיפוס. זמן קצר לפני שנפטר אמר שוב ושוב: "אני לא מסוגל לראות את הצרות של היהודים. שוחטים יהודים ואני לא יכול לעשות דבר". נפטר ב-ד' תשרי ה'תש"ג (1942). חי כ-51 שנים. בהלווייתו השתתפו אלפי אנשים וליוו את רבינו בדרכו האחרונה למרות הסכנה מהנאצים ששלטו שם. היתה זו ההלוויה האחרונה המסודרת בכל פולין בימי מלחמת העולם השנייה. ציונו בזליחוב שבפולין.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' יחיאל יעקב מקוז'ניץ. **אביו:** האדמו"ר ר' ירחמיאל משה. אמו: מרת ברכה ציפורה גיטל (בת רבי מרדכי ישראל טברסקי. מחוטיין). **אשתו:** מרת רחל בת-שבע (בת דודו רבי אברהם פנחס ספרד מקיניין)

האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן מלעלוב זיע"א סיפר כי כאשר הוא התארח אצל רבינו, הצדיק נתן לו חדר בביתו. ושם היה קובע את תפילותיו. "יום אחד נעלתי את הדלת על מנעול ובריה והתבודדתי בתפילה. כאשר סיימתי את תפילת העמידה ופסעתי לאחוריי הופתעתי לראות את רבינו לידי ומקשיב לתפילתי. עד היום אני תמה מהיכן יכל להיכנס שכן נעלתי את הדלת על מנעול ומפתח".

פעם אחת הרבי צעק שצריך להזמין מרכבה כי צריך להגיע דחוף לתחנת הרכבת. האנשים לא הבינו מה קרה והזמינו מרכבה. רבינו פקד על העגלון למהר ולהגיע לתחנה. שם מצא ילד יהודי קטן שמשחק על מסילת הרכבת. הילד לא הרגיש בסכנה. הצדיק לקח אותו בחוזקה. לאחר מספר רגעים עברה שם הרכבת על הפסים שהילד שיחק שם. רבינו הרגיש זאת מרחוק ברוח-קודשו ומיהר להציל את הילד.

פעם אחת רבינו ציווה שכל האנשים כולל הנשים וילדיהם יתקהלו בביהמ"ד שלו באטוואצק בתאריך מסוים. לשמע הבקשה התפלאו האנשים, אבל כולם ידעו כי רבינו ניחן ברוח-הקודש ולכן מילאו את בקשתו. ביום המיועד התקהלו כולם: גברים, נשים וטף. ביתו של רבינו היה מעל לבית-המדרש. הם ראו את הצדיק הולך ושב במרפסת וכולו תפוס בשרעפי קודש. לאחר זמן מה נעמד ושאל: "האם כולם כאן?" - "כן", השיבו. רבינו ירד והתחיל לחלק את כל הקהל לשלוש קבוצות. רבינו הפריד את אחד הילדים מאביו.

הילד ביקש להיות עם אביו, עזב את הקבוצה והלך לקבוצה שבה היה אביו. הצדיק לקח את הילד והחזיר אותו לקבוצה ששם אותו. הילד שלא רצה לוותר שוב עזב את הקבוצה ורבינו חזר על מעשהו כבראשונה. לאחר מכן רבינו ציווה על הקהל לשוב לביתם. כולם תמהו, מדוע עשה כן? לאחר זמן מה הנאצים ימ"ש שלטו שם. קבוצה אחת את כולם, ללא יוצא מן הכלל, נשרפו הי"ד. קבוצה שניה נהרגו ע"י שהנאצים ירו בהם ימ"ש ואילו הקבוצה השלישית כולם נשארו בחיים. באותה הקבוצה היה הילד שרצה להיות בקבוצה עם אביו ושהרבי לא הסכים שיעבור להיות שם.

פעם אחת בחורים רבים קיבלו צו גיוס. הם חששו להתגייס מכיוון שידעו שיאכלו אותם נבלות וטרפות ויתכן וגם ירדו מרמתם הרוחנית. הם פנו לרבינו. הצדיק ביקש שביום מסוים כל הבחורים יתייצבו אצלו. כאשר הגיעו לשם, הרב ביקש מהם להוריד את הציצית מתחת לבגדיהם ולשים אותה על החולצה. לאחר מכן ביקש שיתנו לכולם מטאטים וילכו בשורה כפי שהולכים חיילים עם נשק. הם הלכו סביב הרחוב בו התגורר הרבי וחזרו לביתו. הצדיק לאחר מכן אמר: "כבר עשיתם את כל מה שצריך ואתם פטורים מהגיוס לצבא". **ביום הגיוס שחררו את כולם באופן פלא.**

ויתור וישועה

ליבו נפתח. הרי הוא כל כך מצפה ומיחל לילד נוסף. אחת-עשרה שנים של המתנה ותפילות נרגשות. כשהבין כמה גדול השלום ושהוא יכול להביא ישועה, הדבר חלחל וחולל מהפך."

"בתחילת חודש אדר א' ה'תשע"ט נפגשו שני הגיסים. הם לחצו ידיים וסיכמו שהם מוחלים זה לזה מחילה מלאה. כל אחד מהם הניח את כאבו וכספו בצד ויצאו לדרך חדשה של שלום ושלווה ביניהם. עתה תבין את גודל ההתרגשות ששררה בברית המילה לבנו של הדוד שלי, התינוק שנולד."

"אחת-עשרה שנות ציפיה הסתיימו. ברגע בו נרשמה מחילה הדדית, הדוד שלי זכה בישועה מופתית!". ר' יוסף סיים את הסיפור והניח לר' שלמה לשקוע במחשבות. לאחר כמה דקות הוסיף ואמר: "תראה, אני מבין את כאבך, ובכל זאת, הרי גם אתה זקוק לישועה, עשה כחכמתך".

יום שישי בבוקר. ר' יוסף טרוד בענייניו. שיחת הלילה עם ידידו כמעט ונשכחה. באותה שבת ערך שמחת בר-מצווה לבנו ואירח את הוריו. לא היה לו פנאי לשאול את ר' שלמה על החלטתו. ליל שבת, דקות אחדות לאחר שעשה קידוש נשמעו נקישות בדלת ביתו, דבר שאינו מצוי בזמן זה.

בפתח היה ר' שלמה הוא אמר: "יישר כח ר' יוסף. אני לא מוצא את המילים להודות לך, שינית את חיי!". ר' יוסף שאל: "מה קרה?". ר' שלמה סיפר: "אחר שסיימנו את שיחתנו אמש, שבת לבית מהורהר. חשבתי שהרי המנוח איננו, מה יתן לי להותיר את שנאתו בלבי. בנוסף אולי בידי הזדמנות להיוושע מבורא עולם. כל הלילה התהפכתי על משכבי. בבוקר קיבלתי החלטה אמיצה: אני הולך להלוויה שלו".

"הדבר היה קשה מאוד עבורי. האם אני מסוגל לגשת למיטת המנוח ולהגיד לו 'מחול לך' בלב שלם? לאחר ההספדים ניגשתי לעברו וזעקתי 'מחול לך' שלוש פעמים, כדי לחוש שניקיתי לגמרי את ליבי מהשנאה כלפיו. הרגשתי שעשיתי את המעשה הנכון. בעת כניסת השבת, רעייתי הדליקה נרות. היא ביקשה בתחנונים לבורא עולם כי בזכות המחילה והסליחה של בעלה – ירחם עליה ה' וירפא אותה מהשיתוק".

"לאחר התפילה שבת לבית. כשנקשתי בדלת, נדהמתי לראות שמי שפתחה את הדלת היתה רעייתי. היא הלכה כאחד האדם! ואם לא די בכך, היא פתחה בדיבור שוטף! רעייתי בריאה לחלוטין. ערכנו את סעודת השבת בעיניים דומעות, חשנו שכל ליבנו ונפשנו אומרים שירה לבורא עולם על הנס. נזכרתי שהזכות כולה שלך. באתי הנה לספר לך, ולומר שאין לי מילים להודות לך! כך בעיצומה של סעודת השבת ר' שלמה ור' יוסף פצחו בתודה לבורא עולם על הנס המופלא.

להלן סיפור מופלא שהרב אשר קובלסקי שליט"א סיפר. יש בו כדי ללמד אותנו עד כמה גדולה כוחה של מחילה. ר' אשר שמע את הסיפור מפי הרה"ח ר' יוסף נברוצקי הי"ו מבית שמש, מלמד נודע בעיר וכך הוא סיפר: היה לו ידיד אהוב בשם ר' שלמה. גם הוא מלמד. נקשרה ביניהם ידידות אישית מעבר להוראה. בליל שישי, אור לערש"ק פרשת 'חיי שרה' ה'תש"פ התנהלה ביניהם שיחה. ר' שלמה סיפר את כאבו ומצוקתו באוזני ידידו:

"אני לא יודע מה לעשות. מחר בבוקר תיערך הלוויית אחד מקרובי משפחת רעייתי. אני לא יכול לתאר את מידת עוגמת הנפש שהמנוח גרם לי לפני כארבע שנים, עוול בל יכופר. מאז לא החלפנו אפילו מילה אחת. אני לא מסוגל לסלוח לו. אתה יודע שלא קל לי בחיים", ר' שלמה המשיך, "העוול שגרם לי הוסיף צער וקושי בחיי על הקשיים גם כך. לא רציתי בשום קשר אתו. מצד שני, עכשיו הוא נפטר, המת מוטל לפנינו. האם נדרש ממני לסלוח לו עכשיו כדי שיגיע נקי וטהור לבית דין של מעלה?", שאל.

ר' יוסף הבין היטב לליבו. רעייתו של ר' שלמה משותקת למחצה כבר כמה שנים. מתקשה לדבר ונזקקת לעזרה בכל הליכה. ר' שלמה מתמודד עם הקושי העצום הזה. הוא רק לא ידע על עוצמת הפגיעה מדוד פלוני. הוא שקל את דבריו ולבסוף נענה ואמר: "הקשב לי ר' שלמה. ראשית, אני במצב של 'אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו'. אני יודע עד כמה אתה מתמודד ומהיכן סמכותי לייעץ לך אם ללכת להלוויית הדוד ולסלוח לו".

"בכל זאת יש לי דוד שזכה בבת יחידה. מאז לידתה המתין וציפה לבשורה טובה נוספת במשך אחת-עשרה שנים! הבת גדלה אולם לא זכתה באח או אחות נוספים. הדוד היה מודאג. הוא ייחל בכל ליבו לזכות בילדים נוספים עד שלפני שבועיים זכיתי להשתתף בשמחת ברית המילה לבנו לאחר 11 שנות המתנה! אתה יודע כיצד זה קרה?".

"הסיפור התחיל כמה שנים קודם לכן. אחד מגיסיו של הדוד שלי ניסה את מזלו בהשקעה מסוימת. הוא לקח כסף רב גם מהדוד שלי. כדרך של השקעות לפעמים הן אובדות. במקרה שלו כל הכסף ירד לטמיון".

"אני לא יכול לתאר את המהומה המשפחתית שהתחוללה. הדוד טען כי גיסו גנב אותו ומעל באמונו. גיסו טען כי עשה הכל, אבל הכסף אבד ואין לו איך להשיב. בין שניהם נוצר סכסוך ומחלוקת נוראה. הדוד שלי לא יכול היה לסלוח על העוול ואילו גיסו כעס על שאינו מבין עד כמה התאמץ להציל את הכסף. שני הגיסים הפכו ליריבים".

"מישהו החליט לדבר עם הדוד שלי, אולי יסלח לגיסו. יתכן שהצדק עימו, אולם המחלוקת לא תורמת לשום דבר. אט אט

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל ולד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'נה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוקו דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל סעידה בת חביבה ע"ה ר' פאחול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה רחל רפאת בת השמת ע"ה שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן פרחא ז"ל פיבי מלכה בת מזל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה נעמי בת כתום ע"ה דוד יצחק בן פרחא ז"ל משה בן רוזה ז"ל אילנה (מתרזה) בת שרה ע"ה אליאור בן פרידה ז"ל מעדה בת בוסה ע"ה מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה שפרה בת פסיה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עזריאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל יצחק בן פנינה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל קאסנא בת דגיסו ע"ה ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל יעקב בן חביבה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אורה בת נעימה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה יודה בן סעידה ז"ל מעמד בת מסעודה ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל מישא אסתר בת תופחה ע"ה ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל אליוהו בן חיים משה גרשון ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה קל נשמות עם ישראל

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראש השנה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נצבים וילך - סליחות

- ב. ושמרו את השבת - בגדולת שבת האחרונה של השנה.....
- ב. פני ביום ההוא - כי אתה עמדי גם בשעת ההסתר.....
- ו. פרשת התשובה - ושבתי עד ה' אלוקיך.....
- יא. במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות.....
- יג. לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניו.....
- טו. ועד אחרית שנה - לנצל את הימים הללו לטובה כהכנה לקראת ר"ה.....
- יז. שתכין ליבנו ותכונן מחשבותינו - להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כראוי וכנכון.....

ראש השנה

- יט. בזאת אני בוטח - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט.....
- כא. כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה.....
- כג. כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה.....
- כד. בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה.....
- כט. ותגזר אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו.....
- לה. יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה.....
- לז. וחיל ורעדה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין.....
- לח. יראו וישמחו - וגילו ברעדה.....
- מ. וראה דמע עיני - ענין הבכיה.....
- מב. בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל על הפרנסה וכל צרכיו.....
- מד. תמידים כסדרם - חשיבות התפילות הקבועות ביום זה.....
- מה. כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר.....
- מז. עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר.....
- נ. כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות.....
- נא. זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם.....
- נג. כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות.....

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת נו"י - סליחות

עוברין לפניו כבני מרון מתחיל כבר בשבת זו, והערום יעשה בדעת לנצל כראוי שבת גדולה כזו.²

עוד איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ אות תמב) שבעת סעודה שלישיית נגזר איך יתנהגו עם האדם כל השבוע.³

פני ביום ההוא - כי אתה עמדי גם בשעת ההסתר

בפרשתנו (וילך לא יו"ה), וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, הקשו הראשונים, שאם אכן הוא יודע שכל צרותיו הם בעבור שאין אלוקיו בקרבו, נמצא שהוא מכיר בחטאו, א"כ, מדוע ממשיכה עליו מידת הדין, וכדכתיב בהמשך הכתוב 'ואנכי הסתר אסתיר'. וביאר הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע (תורת שמחה אות קפ), כי זה כלל גדול ביסודות האמונה המהורה, שלעולם הקב"ה אינו 'עוזב' את בני ישראל, וכדכתיב (תהלים צד יד) 'כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב', בכלל ובפרט, לכן גם בשעת 'חרון אף' בשמוצאים אותו צרות רבות ורעות חלילה לו לומר 'עזבני ה' זה' שכחני, אדרבה, זה עצמו שהוא חושב שהקב"ה סילק שכינתו מעליו, וכבר אינו משגיח עליו,

ושמרו את השבת - בגדולת שבת האחרונה של השנה תחילה למקראי קודש הוא החיזוק וההתחזקות בשבת קודש דנא, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרג"ה) וז"ל, ובאמת צריבין להתחזק בשבת אחרונה שבסוף השנה, כמאמרם ז"ל אילו שמרו ישראל שבת אחת מיד ננאלין, ויכולה השבת שתרחם (שבת יב.). עב"ל.⁴

וכך איתא ב'בית אהרן' (קכט: ד"ה עוד) בזה"ל, זה אנו מדברים תמיד, ששבת קודם הרגל הוא הכנה לרגל דכתיב 'תחילה למקראי קודש', כי משבת נשפע הקדושה בהרגל, עב"ל. והרחיב בדבר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (ד"ה אתם נצבים) 'כל הברכות והטובות והחסד שנעשה בכל ימי השבוע לכללות העולם או לאדם פרטי, הכל נעשה ונמשך בשבת קודש שלפניה וכו', ונמצאת למד מזה שגם ביום הגדול והנורא עת משפט עמו ישראל בראש השנה והקצבת חיותם ופרנסותיהם ומוזנותיהם, הנה הכל נעשה ונמשך בשבת שלפניו במקור מים החיים, ועל כן מבואר בשולחן ערוך (תכח ד), שלעולם קורין 'אתם נצבים' קודם ראש השנה, לפי שהוא מרמוז על ראש השנה, ד'היום' דא ראש השנה (זוה"ק פנחס רלא.), והראש השנה נרמוז ונחקק בשבת שלפניו על כן קורין אותו בשבת הזה, והיינו ש'כולם

א. וכך אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע (נו"י סוף אות א) בשם צדיקים קדמונים, שכדוגמת המטה, כאשר מרימים אותו אף רק בקצהו, מתרומם כל המטה כולו, כמו כן בשבת זו בקצה השנה, על ידי שיתרומם ויתקרב אל בוראו ירומם בזה את כל השנה כולה, להפכה לטובה ולברכה.

ב. ו'תוספת ברכה' יש בשב"ק זו, כדברי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע בשם רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שבשבת זו אין מברכין את החודש על אף שהיא שבת הקודמת לחודש תשרי, כי בשבת זו הקב"ה בכבודו ובעצמו מברך את החודש, ובכח 'ברכת החודש' זו אנו מברכין את כל שאר חדשי השנה (קובץ מכתבים, בסוף תהלים אהל יוסף יצחק ע' 193).

ג. עוד אמר, שלכן נקרא סעודה דזעיר אנפין - שצריך להיות קטן ושפל בעיני עצמו, והוסיף הרה"ק רבי שמעריל (ווארחיווקער) ז"ל - שהא בהא תליא, שבשעת סעודה שלישיית אפשר לו לבקש על שפלות. ולכן יש לבקש בסעודה שלישיית דשבת לפני ראש השנה שיזכהו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בראש השנה (שהרי אמרו [ר"ה כו:] בר"ה כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי').

אלא בכל מצב הקב"ה משגיח עליהם, אמנם עניין 'הסתר פנים' הוא שכביכול 'ידו נטויה עלינו', כלומר, שהניח ידו לחצוץ, להסתיר כדי שלא נראה אותו היאך הוא משגיח עלינו, והביא על זה ראיה ממה שנאמר 'ובצל ידי כסיתך', מלשון דבר המכוסה מן העין. אך בוודאי שהקב"ה מביט בנו ומשגיח עלינו לרחמיה.

יתר על כן מצינו בדברי ה'דעת זקנים' מבעלי התוס' על האמור בפרשתן (וילך לא יז) 'וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם', בזה"ל, זהו דרך חיבה, כאדם שחטא לו בנו ואומר לרבו להלקותו, והוא אינו יכול לראות בצרת בנו שרחמיו עליו, ומסתיר פניו שלא יראה בהכאת בנו, עכ"ל. והרי שאפילו ה'הסתר פנים' בא מגודל אהבתו של הקב"ה לבניו חביביו עד שאינו יכול לראות בצרתם, וגם בשעה שנאמר עליה 'וחרה אפי' עדיין חיבתו עלינו.

בפרשתן (נצבים כט ט), 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים' וגו', כתב רש"י בשם ה'מדרש'

הא גופא נחשב לחטא, ועל כן 'ואנכי הסתר אסתיר פני'. כי על האדם לדעת שהקב"ה נמצא אתו בכל מצב, 'וגם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'.

ובך דרש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פורים ד"ה אסתיר) את לשון הכתוב ואנוכי הסתר אסתיר - פני ביום ההוא, כלומר, שגם כשה'הסתר' כפול ומכופל עדיין פני ביום ההוא, שהקב"ה נמצא בתוך כל ההסתרה, ושוכן על האדם ששרוי בחשכה ר"ל. וכמו שפירשו בלשון הכתוב (ישעיה מה טו) 'אכן אתה א-ל מסתתר', שגם בשעה שנדמה כי א-ל מסתתר ידענו כי אכן אתה נמצא עמנו ומשגיח עלינו.

בדברים הללו ביאר הגה"ק הנצי"ב זי"ע (מרומי שדה חגיגה ה:) הא דאיתא בגמ' (שם) על הפסוק 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא - רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא טז) ובצל ידי כסיתך', והכוונה היא כי רב יוסף בא לפרש שאין הכוונה שהקב"ה הסתיר פניו מישראל ח"ו ואינו מביט בהם,

ד. וכעניין הזה פירש הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע (פרי אחרי) במה שאומרים ומתוודים ביום הכיפורים 'על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב', שכפשוטו היינו בשגעון ובדרך שטות, וכמו שנאמר בפרשת התוכחה (לעיל כח כח) ומה מקום לווידי ע"ז, והמהרי"ל מבאר 'דהיינו שמחשב, שהולך ומתרעם ח"ו על מידותיו של הקב"ה', ועל כך צריך להתוודות ולחזור ממחשבתו הרעה.

ה. כעין זה פירש בספר 'משכיות לבב' (על תהילים) בלשון הכתוב (קייט קיד) 'סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי', שכך אמר דוד המלך ע"ה, ידעתי שגם בזמן שאתה נראה כסתרי - בעת שהסתרת פניך, עדיין מגני אתה, מגין עלי ושומר אותי, על כן לדברך יחלתי...

ו. באופן נורא ביאר חכם מופלג שליט"א על פי מה שכתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לפסח שני) לפרש בלשון הכתוב (במדבר ט ו) 'ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא', כי 'ביום ההוא' רומז על הארה דלעתיד לבוא שע"כ נאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד' (ויסודו בדברי האר"י הק' עיי"ש), ומעתה יש לומר גם בפסוק זה 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', כי האמת היא שדייקא באותה שעה קשה של אסתיר אסתיר, דהיינו הסתר אחר הסתר והסתרה שבתוך ההסתרה, הרי הקב"ה קרוב ביותר עד שהוא כאותה הארה של לעתיד לבוא, וככל שיגדל ההסתר וירבה החושך כן יתקרב הקב"ה אליו בעת צרתו...

ז. וכמו שמצינו בפרשתן (וילך לא ב-ג) שאמר משה רבינו לבני ישראל 'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וגו', ה' אלוקיך הוא עובר לפניך, וביאר ה'ספורנו' שבא לנחם אותם שלא יתעצבו על מיתתו, וכך אמר להם 'אין לכם להתעצב על מה שתאבד מכם הנהגתי כי אמנם ה' אלוקיך עובר לפניך ובכך תזכו להנהגה יותר טוב מהנהגתי', כי ה' אלוקיני אמת וקיים לעד, ולעולם לא יטוש ה' את עמו.

ח. בפרשתן (וילך לא יט-כא), 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו', והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד', ולכאורה קשה שהרי ב'שירה' זו נאמרו תוכחות ופורענות הרבה, ואם כן מה מקום ל'שירה', וביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"א) שהוא על דרך שנאמר (תהלים קא א) 'לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה', ודרשו חז"ל (ברכות ס:) 'אם חסד אשירה אם משפט אשירה', וכן דרשו את האמור עוד (שם נו יא) 'בה' אהלל דבר באלוקים אהלל דבר' - בה' אהלל דבר זו מדה טובה, באלוקים אהלל דבר זו מדת פורענות, והיינו טעמא, כי כל ה'משפט' והדין הם לטובה, לגודל רחמיו של הקב"ה על בני ישראל, על כן שפיר נאמר 'את השירה הזאת'.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

ע"י הייסורים יכול האדם לעמוד ולהתייצב לפני השי"ת, וכמו שהביא הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהנה"ה) בשם הגר"א זי"ע 'שאלמלא היסורין לא מצינו ידינו ורגלינו בזה העולם', ומאריך לבאר כיצד בבוא האדם לב"ד של מעלה אחר אריכות ימיו ושנותיו אזי כף החובה נוטה ומכרעת (עיי"ש), 'ובתוך כך יוצאת בת קול שמברזיה ואומרת איה היסורים שהיו לו בעוהו בזה העולם, מיד נקבצים כל היסורים שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד ימין והקף זכות מכריעה הרבה והרבה, כי על ידי היסורים נתכפרו לו הרבה מעונותיו' והוא נשאר בחוקת צדיק", והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו. וכך אמרו חז"ל (ספרי האזינו) 'אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.

(תנחומא א) 'למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים וכו', התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום וכו', כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר, כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם, והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו, ודבריו הקדושים הם פיוס צרי ומרפא, יתד נאמן לכל מי שעובר עליו 'פרשת הקללות' ל"ע, ובתרתני. בראש ובראשונה ידע נאמנה שאין מקום ליאוש, אלא 'כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך עתיד להאיר לכם', שכשם שהקב"ה הוא ה'מעריב ערבים' כך הוא ה'גולל חושך מפני אור', ואם האפיל עליו אזי בוודאי שתאיר עליו השמש, וראה יראה בישועת ה' כי תבוא. עוד ישיב אל ליבו מה שכתב רש"י 'הקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו', והיינו שרק

וכן כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה וענתה) וז"ל, דהנה אע"פ שהשירה הזאת יש בה תוכחת הרבה וצרות אעפ"כ הם רחמים בשורשם, כי כוונת השי"ת רק לטובה, ברוגז רחם תזכור. עכ"ל. [ועיי"ש שמאריך בדברים נשגבים מה שאין הפה יכול לדבר].

ט. ועצם הידיעה שכל העובר עליו הוא בהשגחה פרטית ובחשבון מדוקדק ומאת ה' היתה זאת היא עצמה נותנת כח וחיזוק, ולאין אונים עוצמה תרבה, וכמו שיש לפרש בלשון הכתוב 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקים', כי הנה 'ניצב' הוא מלשון עמידה בחוזק וביציבות, והכי קאמר, אתם 'נצבים' ומחזיקים מעמד מתוך האמונה שאתם לפני ה' אלוקים המשגיח על כל עולמו ועל כל יציר נוצר.

ויתבאר ביותר במעשה שהיה אצל ה'משגיח' הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שפעם לא חש בטוב, וביקש שיקרא לרופא, וכאשר הגיע הרופא לדרוש בשלומו פתח ושאל האם הוא מרגיש בטוב, השיב ר"א כי אכן מרגיש טוב... חזר הרופא ושאל האם כואב לו באיזהו מקום בגופו, גם על זה ענה ר"א בלאו... התרעם הרופא על שקראו לו לחינם, ואמר, אם מע"כ מרגיש בטוב, וגם אין לו כאבים כלל מדוע הטריחו אותי, לבזבז את זמני ואת זמן מע"כ הרב לריק, נענה ר"א ואמר, אעפ"כ, אם 'תטפל' בי תוטב הרגשתי...

לאחר שעשה הרופא מה שעשה והלך מן הבית נגשו בני הבית ושאלו לפרש דבריו הסתומים... השיב ר"א ואמר, הבה נתבונן במעשים שבכל יום, ילד קטן בן כמה שנים רץ ברחבי הבית, לפתע נפל ונחבט כהוגן, כולו אומר מכאוב, זעקותיו עולות עד לב השמים ודמעותיו יורדות עד התהום... ניגשה אליו אימו הרחמנית ומתחילה לפייסו, מרעיפה עליו אהבה וקירבה, אף נותנת לו איזה צוקער'ל (סוכריה), וראה זה 'פלא' – התינוק נרגע וחדל מלבכות, אף הכאבים פוחתים והולכים... מעתה יש לתמוה, וכי בכוחו של צוקערל לרפאות את הרגל החבוטה או שמא היא סם רפואה... אין זאת אלא כי כך הוא מציאות הדברים שהטביע הקב"ה בעולמו, כל הרגשת כאב ממכה או נפילה וכיו"ב יש בה שני חלקים, א. כאב הגוף. ב. כאב הנפש, כלומר שמלבד האבר שבגוף שנחבט גם הנפש מרגישה שנחבטה, ועיקר הכאב הוא מהרגשה הנפשית (90% כאב נפשי ורק 10% כאב הגוף), על כן כשהאם חובשת את כאב הנפש על ידי שמפייסת אותו ומגלה לו ריבוי אהבה ממילא הנפש נרגעת, גם סמוך ליבו ובטוח באמו שהיא נוטלת אחריות עליו ותכנס לעניינים ותטפל בו, ולא נשאר אלא כאב הגוף שהוא 'בטל ביותר משישים' בכאב הנפש, וכאב הגוף בלא כאב הנפש כמעט ואינו כואב.

המשיך ר"א ואמר, אף אני כן, בשעה שתוקפים אותי ייסורים ומכאובים, הריני מתחזק באמונה הטהורה שכל אלו הגיעו אלי מאת אבינו שבשמים, הוא ה'מטפל' בי, והנני סמוך ורגוע שהכל מתנהל על הצד הטוב ביותר... וממילא אין מקום לייסורי הנפש ולרגשות הכאב, אלא רק אברי הגוף חשים שלא בטוב וצריכים עזר וסיוע רפואי, והם כשלעצמם כמעט ואינם תופסים מקום... על כן קראתי לרופא אך בעצם מרגיש אני בטוב...

י. בפרשתן (וילך לא יב), 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', ואיתא על כך בגמ' (חגיגה ג) 'ת"ר מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (ב) חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש

אלוקינו, שאין לנו לחקור אחר הנסתרות, כי מיהו שיכול להבין ולהשיג עומק דעתו ית' הנסתר מעיני כל חי". ואנו אין לנו אלא להתחזק באמונה פשוטה באבינו אב הרחמן המנהיג עולמו בחסד² ובריותיו ברחמים³.

ובך מבאר ה'אור החיים' הק' זי"ע את האמור בפרשתן (נצבים ל א) 'והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך' וגו', בהקדמת דברי חז"ל (ברכות ס:): 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה... ולקבלינהו בשמחה', והיינו, שצריך

והדרך להגיע להיות 'שמח ביסורים' אשר הפליגו חז"ל (שבת פח:): ברום מעלתו עד שעליו הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', היא כמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמיה"ל שער התבונה פ"ח) וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל. ובללו של דבר הוא כדאיתא בזה"ק (ח"ג קנש). לבאר הא דכתיב בפרשתן (נצבים כט כה) 'הנסתרות לה'

היום, אמרו לו תלמידיך אנו ומימיך אנו שותין, אמר להם, אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, עד שאמרו לו שרבי אלעזר בן עזריה דרש על פסוק זה הקהל את העם האנשים והנשים והטף, והקשה 'אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין', כדי ליתן שכר למביאייהו, אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני'. ומבאר בש"ך על התורה (מגורי האריז"ל) באופן נורא, שרבי יהושע הוקשה לו הטף למה באו – והכוונה היא כלפי תינוקות שמתים בקטנותם ל"ע, שאם אין להם חיים אם כן למה באו לעולם הזה, ומהי התכלית בדבר, ונחה דעתו בדברי רבי אלעזר בן עזריה שאמר כדי ליתן שכר למביאייהו, וכלשון קדשו 'כדי לתת שכר למביאייהו שהם האב והאם, ובפרט אם הוא בן זכר שמזכה אביו ואמו במילה, שמלין אותו ושמחין במצוה ועושין לה סעודה, ולזה הקדים האם שהיא מצטערת בלידתו, זהו כדי לתת שכר למביאייהו שהשתדלו בקיום מצות פריה ורביה, כן שמעתי. עכ"ל. ועל פירוש זה נענה ואמר רבי יהושע מרגלית טובה היתה בידכם...

יא. 'מעשה רב' היה אצל ה'חפץ חיים' עצמו, בעת שנסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם, ולא הודיעו על כך ל'חפץ חיים', ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז ג) 'בוחן לבות ה'', והרי שרק הקב"ה שהוא בוחן לבבות וכליות הוא היודע מי הוא 'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק...

פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלוויית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אָמרו נא, שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

יב. הרה"ק הרי"מ מזלאטשוב זי"ע (תורת המגיד מזלאטשוב ר"ה ד"ה סתרו) ביאר בלשון הפיוט 'נאפד נקמה סתרו יושר עצתו אמונה פעולתו אמת צדיק וישר'. שפעמים נראה לאדם כי הבורא נוהג עמו במידת הדין ובאופן של נאפד נקמה וסתרו יושר – ונסתר מאתו כי כל הנהגת הבורא ביושר היא, עצתו אמונה, שיתחזק באמונה שלימה, ואז כבר יוכח בעיניו שכל פעולתו אמת, צדיק וישר הוא.

יג. ובזכות האמונה יעלמו ממנו כל ההסתרים והצרות, ויצא מאפילה לאורה. וכמו שפירש הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (הפסרת כי תבוא) בלשון הכתוב (תהילים פט טז) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', כי אשרי העם היודעים ומתבוננים שגם ה'תרועה' והשבירה אינם אלא מה', ורק נדמה כהסתר, ועל ידי זה זוכים לבאור פניך יהלכון, ובאור פני מלך חיים.

יד. כתב ב'כד הקמח' (ראש השנה), שתיבת 'דין' היא בלשון יחיד, ו'רחמים' היא בלשון רבים, לומר לך שבכל מצב של דין יתרבו ויתגברו הרחמים כהנה וכהנה. ועל פי זה כתב ב'מגדלות מרקחים' (להגה"ק בנו של הגה"ק בעל ה'ערוגת הבושם' זי"ע) על נ"ך, ביאור נחמד בפסוק הנאמר בתהלים (קייט קנו) 'רחמיך רבים כמשפטיך חייני', כי לעולם הדין הוא יחיד (כי בעצמותו הוא יחיד, עיי"ש) והרחמים הנם רבים, והרי קיי"ל להלכה ש'יחיד ורבים הלכה כרבים', על כן כביכול חייב הקב"ה לפסוק 'כרבים' שהם הרחמים הגוברים, מבטלים וממתקים את כל הדינים, וזהו שאמר הקרא 'רחמיך רבים', וממילא כמשפטיך – עפ"י משפטי התורה חייני – תצילני מכל הדינים לחיי עולם.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

פרשת התשובה - ושבת עד ה' אלוקיך

בפרשתנו (נצבים ל ב), 'ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו' וגו', הנה פרשה זו יפה נדרשת בעניין התשובה, וכמו שמאריך הכתוב במקראות אלו, והרבה יסודות למדנו מכאן בעסק התשובה שהוא 'עניינא דיומא' טו.

תחילה וראש הוא במאמר הכתוב (פסוק ד) 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך', וכמו שאמרו צדיקי הדורות, שבא הכתוב להודיע לכל, כי אין מקום לייאוש כלל, שאף אם ירבה האדם לחטוא ח"ו עד שיהא כנידה בקצה השמים הרי משם יקבצך ה' אלוקיך", כי תמיד רחמי האב על בנו", ולעולם ידו פתוחה לקבל שבים, והקב"ה מצפה ט

לקבל את הרעה בשמחה בדרך שהוא שמח על הטובה, ומעתה יש לבאר כוונת הכתוב, כי הנה כלל מסור בידינו שאין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), וזהו אומרו והיה, ר"ל שיקבל באהבה ובשמחה את כל הקורות עמו וכל אשר יבואו עליך, בין אם יבוא עליו הברכה ובין אם ח"ו הגיע עליו הקללה, והוסיף לומר כל הדברים האלה ללמד שצריך לקבל את הברכה ואת הקללה באופן שווה, שישמח ב'קללה' כמו שהוא שמח ומברך על ה'ברכה'. והיינו טעמא, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם 'הקללה' אינה אלא 'ברכה', אלא שהיא מכוסה ומוטמנת ונרמית ב'קללה', אך לאמיתו של דבר היא הטובה הנמורה להאדם, ודייקא ממנה תבוא לו הברכה והישועה טו.

טו. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה נוהג לברך ב'שנה טובה ומתוקה', וביאר הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל, כי באמת כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם ה'מרירות' היא לטובה, וכדוגמת רופא שנותן תרופה מרה לחולה, שאין ספק שזהו הטוב ביותר בעבורו אלא שהיא מרה כלענה... על כן אין לנו להסתפק בברכת 'שנה טובה' בלבד, אלא נבקש שתהיה שנה טובה ומתוקה... שגם בעינינו נראה ונרגיש את 'מתיקות התרופה', ושיתחדש עלינו שנה טובה גם כפי קוצר שכלנו ודעתנו...

טז. וכבר איתא ב'לבוש' (ס"ח תכח ד) שקריאת פרשת 'אתם נצבים' צריכה להיות בשבת קודם ראש השנה, לפי שנכתב בה רבות מענייני התשובה.

יז. יתר על כן אמרו שני נביאים בסגנון אחד, הלא המה הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות) והרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קלא), כי 'קצה השמים' מרמז על מידת הקדושה (עי' זו"ב קלו), ובא הכתוב לומר, שאפילו מי שפגם רח"ל במידה זו, שאין לך 'נידח' כמותו, אף על פי כן משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך בכח התשובה.

יח. בדרך זה ביאר הגה"צ רבי נתן געשטעטנער זצ"ל (בספרו להורות נתן) מה שפירש רש"י בלשון הכתוב 'מחוטב עצך' - 'מלמד שבאו כנענים להתגייר בימי משה וכו' ונתנם משה חוטבי עצים ושואבי מים', והרי שחוטב עצך ושואב מימך הכוונה לכנענים, ולכאורה מניין לו לרש"י שהמקרא יוצא מידי פשוטו ואולי הכוונה באמת לישראלים שהם חוטבי עצים ושואבי מים. אלא, כי יהודי לעולם אין משתנה שמו מ'איש ישראל' ל'חוטב עצים ושואב מים'... אף אם נגזר עליו שזו תהא מלאכתו עדיין יהודי הוא... ובעל כרחך שפשוטו של מקרא שהכוונה לכנענים. ואין הדברים אמורים דווקא לעניין 'מלאכה', אלא ללמד יצא שבכל מצב יהודי שמו עליו, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא... לא נשתנתה מהותו במאומה, הוא חשוב ונחשב כמקדמת דנא, ישוב בתשובה והכל על מקומו בשלום.

והנה הגידו צדיקים מליצה ישרה לזכותם של ישראל לבאר הטעם שקוראים ביום א' דראש השנה 'וה' פקד את שרה' וכל העניין שלאחריו עם הגר וישמעאל, כי שם נאמר (בראשית כא כא) 'ותקח לו אשה מארץ מצרים', ופירש רש"י, 'ממקום גידוליה, היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי' (אם תזרוק מקל לאוויר יחזור למקורו ולמקומו, וכך היה אצל הגר, שאף שעזבה את בית אביה ואת ארץ מולדתה מצרים והלכה לאברהם, מ"מ לבסוף שבה למקומה הראשון), וזאת אנו באים 'להזכיר' לפני הקב"ה, רבש"ע, אף אם הרבו בניך לחטוא והתרחקו ממך, אך 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', אחרי ככלות הכל ישובו הם למקורם הראשון...

אף אנן נעני ונאמר, לכל מי שמתייאש מעצמו, ר' איד... 'זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי', גם אם עברת 'אגלולים' הרבה, דע לך ש'העצם' לא משתנה לעולם... ועדיין הינך מחובר ומקושר כבראשונה...

יט. וכבר הביא הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע (שפתי מהר"ש) ששמע מהרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו בעידן רעוא דרעוין בלשון הכתוב 'לעברך בברית ה' וכו' כורת עמך היום', כי סופי התיבות של כורת עמך היום הם 'כתם', ללמד שגם אם חטא האדם ח"ו ויש עליו 'כתם' עדיין הקב"ה רוצה לכרות עמו ברית.

לבי אלך, ופירש, 'והתברך בלבבו' - ויתייאש בלביה, והרי להדיא שהייאוש קשה מעצם החטא, שכל 'הקללות' האמורים בהמשך הכתובים קאי על מי שמתייאש, והיינו משום שכל זמן שהוא מנסה להתעורר ולהיטיב דרכיו הרי יש לו תקנה, אבל אם כבר מתייאש אחריתו מי ישורנה רח"ל.

וידע כי מצוות התשובה שייכת לכל אחד ואחד, וכדכתיב (ל יא-יב) 'כי המצווה הזאת^{כ"א} אשר אנכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא^{כ"ב},

ומחכה אפילו לאותו 'נידה בקצה השמים'^{כ"ג}. וכיוצא בדבר פירשו (מי השילות, פרי צדיק ובעוד ספה"ק) את הכתוב בריש פרשתן 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם', שבאיזה מצב שלא תהיו, עדיין אתם נצבים לפני ה' אלוקיכם.

וחלילה להתייאש ולומר הן רחקתי עד מאד מקוני ובוראי עד שאין לי תקנה, והבט נא ב'תרגום יונתן' על האמור (כ"ט יח) 'והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות

כ. שמעתי ממחנך גדול, שהיה אצלו אחד של"ע נתרחק מאד מן הדרך עד שהתגלגל להודו וכבר הסיר את הכיפה מעל ראשו, ושאלו המחנך מה לך כי באת אלי, השיב, שהיה ב'בית חב"ד' שם, ושם פגע בו יהודי ירא שמים שהכריז בפניו - 'לא יעזור לך כלום, אתה יכול ללכת עם כיפה או בלי כיפה, אבל דע לך כי בכל מצב הקב"ה מחכה אליך שתחזור אליו', ונכנסו בו הדברים כארס של עכנאי, והם 'מצלצלים' באוזניו כל העת ואינו מוצא מנוח לנפשו, והולך ממחנך למחנך למצוא את הדרך שיוכל לחזור בה. הוסיף המחנך, שאף אותו יהודי שהכריז כך בפניו אינו משער בנפשו איזו מהפכה דקדושה גרמו דבריו אלו... לדין ייאמר, בכל מצב שאנו נמצאים בו הקב"ה מחכה עלינו שנרצה להתקרב אליו, אין לנו אלא לפתוח את ה'אוזניים שבלב' ולשמוע את קול השי"ת הקורא אלינו 'שובו אלי'. כא. ונחלקו הראשונים על איזה 'מצווה' נאמר לא בשמים היא, ברש"י ועוד ראשונים סוברים שקאי על כל התורה כולה, והרמב"ן ס"ל דקאי על מצוות תשובה דמינה קאזיל. בין כך ובין כך הרי מצוות התשובה בכלל.

והנה לכאורה תמוה, אטו תשובה מילתא זוטרתה היא ו'לא רחוקה היא', והרי התשובה היא מהעבודות הקשות שבמקדש, אלא שאכן לא נאמר בפסוק שהיא מצוה קלה, אלא זאת נאמר כי קרוב אליך הדבר מאוד, שאינה תלויה בעזרת אחרים, אלא קרובה היא לאדם כי יש בו את כל הכוחות הנצרכים לחזור בתשובה.

כב. כי אכן אינו צריך 'לילך למרחקים' לחפש אחר 'התשובה', אלא היא קרובה אליו ובהישג ידו. וכה כתב הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל, מעשה שהיה - על סמך מה שמסרו לי שבשבת ר"ה יהיה 'חשמל כשר' במקוה - הלכתי למקוה כבר לפני שעה שלוש לשם, בפרוודור ובמדרגות היה חושך מוחלט, אך קיויתי שאחר שאפתח את המקוה יהיה שם אור. אך בקושי מצאתי בחושך את המפתח ופתחתי את המקוה, אך שם היה חושך מוחלט. מכיון שכבר פתחתי, חשבתי שאסתדר בחושך, מצאתי ספסל בחדר ההלבשה ושם פשטתי בגדי, ומשם הלכתי לחדר המקוה, החושך היה יותר ממצרים, ופתאום אבדתי כל יחס באיזה צד ופינה אני נמצא, וגיששתי בקירות וגם את המקוה לא מצאתי, והייתי משוטט הנה והנה ללא פתרון, ופתאום נטבלו רגלי במים, גם כן טוב.

נכנסתי, טבלתי ויצאתי, בשום אופן לא מצאתי את חדר ההלבשה ומיששתי בקירות ללא כל התמצאות, כי הכל נאבד ממני. ופתאום מצאתי חולצה ובגדים אך נוכחתי כי הם לא שלי, וכעבור רגע מצאתי את שלי והתלבשתי ורציתי לצאת, אך כאן נגמר הכל. פחדתי שעם כל צעד אסתבך יותר, והחלטתי מתוך צער להשאר לשבת על הספסל, עד ירחם... אך הצטערתי בלב שאצטרך להפסיד כל ה'קרבנות', ומי יודע אם גם לא פסוקי דזמרה, והתפללתי בלב לישועה.

והנה, לא עבר רגע ואני שומע צעדים מתקרבים ויורדים למקוה, ואני קורא בקול רם - אני לא רואה איך לצאת, רגע, רגע, ענה הקול. והנה יד שלוחה אלי ומעמידה אותי ברגע על מדרגות היציאה ונוכחתי כי גם עד כעת היו רק כמה סנטימטרים ממני ועד המדרגות שלא הרגשתי בהם.

המוסר השכל, אדם קרוב מאד לדרך התשובה, רק כמה סנטימטרים מפרידים, והוא חושב שהוא שרוי בחושך מוחלט ומתייאש. פתאום נשמתו מרגישה את צעדי הא-לוקים המתהלך בגן, והוא רק צרץ לקרוא במר נפשו, אני לא רואה לצאת מהחושך שאני שרוי בו. רגע רגע עונה הקול, והנה יד שלוחה אליו ומוציאה אותו למרחב, והוא רואה שרק מספר סנטימטרים הפרידו בין החושך לדרך האור, והוא בסכלותו חשב שאבדה דרכו. פתחו לי פתח כחודו של מחט, רק איזה קריאה קלה ותיכף אפתח לכם פתח שכל קרוניות ועגלות יכנסו בו. השיבנו ה' אליך

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

לא בשמים היא' וגו'. אלא 'יעזוב' רשע דרכו' כד, ותיכף ובכל עת יזכור את דברי הכתוב (כט יא) 'לעברך נחשב כמי שהתייצב על דרך טוב'.

ונשובה - שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעוונך, ע"י העוון שהוא חושך מוחלט נסתבכת עוד יותר, וכשלת. ונזכה לשוב בתשובה שלימה לפניו. עכ"ל.

כג. חיזוק עצום כתב הרה"ק ה'שפת אמת' מבערוז'אן זי"ע (דרוש לעשי"ת) לפרש בלשון הכתוב (ישעיה נה ז) 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל ה'', כי 'יעזוב' יתפרש כמו שנאמר (כג ה) 'עזוב תעזוב עמו', והיינו מלשון עזרה, ור"ל, שהקב"ה עוזר לרשע ומעורר אותו לשוב בתשובה,

כד. והנה רבים מקשים במה שאמר 'יעזוב רשע דרכו', וכי יש לרשע איזו דרך... וביאר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל ל'רועה נאמן' שנקלע ליער, ולפתע הוא רואה זאב שבא לטרוף את הכבשים, ב'מסירות נפש' החל מרדף אחריו, אלא שהזאב בעל כוח הוא בבריחה, ולא השיגו הרועה... עד... שהצליח הרועה לתפוס היטב בזנב הזאב אך הזאב המשיך במנוסתו, וכך יצא שהזאב בורח והרועה מחזיק היטב בזנב ונגרר אחר הזאב עד כדי סכנת נפשות... וכך נכנסו לתוככי העיר, והנה אך ראו בני העיר את ה'מחזה' ומילאו שחוק פיהם ולשונם רינה, לאידך היה הרועה צועק במר נפשו 'רחמנים בני רחמנים' הצילוני מן הזאב, הצילו... עד שנענה אליו חכם אחד עזוב נא את ה'שוואניך' (זנב הזאב), ותינצל נפשו.

וכך אנו אומרים לכל יהודי באשר הוא עזוב נא את השוואניך - מדוע עשית מהנהגתך 'דרך' ושיטה עד שאינך יכול לסור ממנה על דרך טוב, מי הכניס לך בדמיונך שהנך חייב להתנהג כך וכך, אין זה אלא הרגל רע, עזוב אותו וירווח לך...

כיו"ב אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח ד"ה וישלח) בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, דיש מין חיה הנקראת 'ביבער', וכך היא דרכה, להיכן שתלך, הרי בדרך חזרתה תשוב באותו דרך בדיוק ממש, וממילא כשרוצים לצודה מתבוננים בדרך הליכתה, ומכינים לה 'מלכודת' באותו מקום, וכשהיא תשוב בדרך חזרתה תלך ישר לתוככי המלכודת, ובאמת כשהיא חוזרת והיא רואה את אשר לפניו - כי היא עומדת להילכד - תתחיל לבכות, אבל עדיין אינה מעלה בדעתה לשנות דרכה, וכך היא בוכה ונכנסת תוך כדי בכיה למלכודת... ולכך ממש דומה היהודי ש'בדמיונו' חייב הוא ללכת בדרך פלונית, ואף שהוא רואה את גודל השבר ו'בוכה' עם כל זאת אינו נמנע וממשיך להכנס לתוככי הבור והכשלון - צא משגיגותיך, ותחליט בדעתך כי אינך מחויב לילך למקום פלוני... כלך בדרך אחרת, בדרך טוב, ותנצל נפשו.

הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי המשיל לפנינו אחים קטנים ששיחקו כשהאחד משמש כבעל העגלה והשני נדמה לסוס, 'בעל העגלה' מושך בסוס... והנה החל לירד גשם זלעפות, 'בעל העגלה' עזב את החוטים (מושכות) ומיהר אל הבית, אם הבנים שראתה כ רק בנה האחד שב הביתה דאגה לשלום אחיו מדוע בושש לבוא, מיהרה לצאת חוצה, ומצאתו עומד כשהוא כפוף תחת כיפת השמים וכולו רטוב עד לשד עצמותיו, ותשאלהו, מדוע תעמוד בחוץ, והרי הגשם יורד עליך ללא הפסק, השיב הנער, כיצד אכנס הביתה, והרי אנוכי 'סוס'... על כך אמר דוד 'אל תהיו כסוס כפרד אין הבין'... עומדים אנו בעשי"ת, והלה אומר 'איני יכול להיכנס כי סוס אני', איני יכול לעזוב ולשנות דרכי לטובה... מי גילה לך 'רז' זה שאתה סוס, ומי מכריח אותך להמשיך להיות 'סוס', עזוב את הרגליך הנלוזים, פקח עינך וראה כי עליך אמר הבורא 'נעשה אדם', ובנוחך להעפיל למדרגות ומעלות טובות לאין ערוך.

ידוע שלשמירת הפיל (שלא יברח) די בחבל דק וחלוש, אף שבוודאי בכוחו של פיל לעקור את החבל כלאחר יד, מכל מקום 'שמירה מעולה היא'... והסבר הדבר, מכיוון שכשהיה הפיל קטן בן יומו היה סגי לו בקשירת חבל דק, וכשניסה אז להשתחרר ממנו לא עלתה בידו, לכן קבע בנפשו שלעולם אין בידו לקרוע את קשרי החבל, וכבר איננו מנסה אפילו פעם אחת לחשוב אולי עתה משגדלתי ואני נושא משאות אדירים, כבר יכול אני לשחרר עצמי מחבל דק וקלוש זה... עלינו לדעת - 'מותר האדם מן הבהמה', להבין שאף אם כבר ניסה להתגבר על יצרו באיזה ענין ולא עלתה בידו, וכי משום הכי גם עתה לא יצליח, הרי יתכן שהיום נתחזקו כוחותיו ויוכל לנצח.

מעשה בחסיד אחד שנכנס אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, ובכה לפניו מקירות לבו על מצבו השפל ברוחניות, ובתוך דבריו פלט בלשונו שהוא כולו טבוע ברפש ובוץ, נענה הרה"ק מטאלנא והשיב לו - הבוץ הגדול ביותר אין לו קיום ויתייבש לבסוף אם אין מוסיפים לתת בו מים... כלומר, שאין עליו כי אם להחליט בהחלטה גמורה שמכאן

אתם נצבים, אתם דייקא (כי) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, לכן הוציא עצמו מן הכלל, עב"ל. והיינו שמושה רבינו אמר להם רק אתם זוכים להיות 'נצבים לפני ה' אלוקים', ולא אני, מאחר שלא הייתי עמכם בחטא העגל. וע"י התשובה זכו בני ישראל למדרגה נפלאה כזו לעמוד לפניו יתב"ש יותר ממושה רבינו, שהרי במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (ברכות לד:). ומבאר ה'שפת אמת' עוד, ש'היה כל זה הבנה לדורותינו השפלים', ללמדנו על כוחה של תשובה.

וברברים הללו כתב הש"ך עה"ת (ואתחנן ד"ה ובקשתם) לפרש בלשון הכתוב (לעיל ד ל, והוא ממש כלישנא דקרא בפרשתן) 'ושבת עד ה' אלוקיך', ולחיבת

שפירשו בספה"ק (וכע"ז בשפ"א תרל"ד) כי 'היום' הכוונה לאותו יום שהאדם עומד בו (לכל יום ויום מימי חייו), וכמו שאמרו (הובא ברש"י שמות יט א, לעיל ו ו) 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', ור"ל, כי בכל יום ויום נאמר לבני ישראל מחדש - אתם נצבים היום כולכם וגו', לעברך בברית ה' אלוקיך, כי צריך להתחדש תמיד לעבודתו ית"ש ולברות ברית (מחדש) עם הקב"ה, וזו 'מצוה תמידית' להתחדש בנשר נעוריו ולהתחיל מהיום והלאה מבלי להביט אל העבר, וכתינוק שנולד ממש.

נוראות מצינו במעלת התשובה^כ, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ט ד"ה בפסוק) לבאר דיוק לשון הכתוב 'אתם נצבים לפני ה' אלוקים', וז"ל. הענין הוא כי בנ"י נכשלו בחטא העגל וכו', וזהו שאמר

ואילך לא יוסיף קוצים למדורת העוונות, אלא יעזוב דרך רשע וישכון באהלי שם, וממילא יתייבש הבוץ מאליו ויצא מאפילה לאור גדול.

כה. הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ביאר מה שפירשו בגמ' (ר"ה יח.) מה דאיתא שבר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון, מאי כבני מרון וכו', ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון, שהנה עינינו הרואות שיש אחד העומד בראש ההר ורעהו עומד בתחתית ההר, ולאחר זמן מה התהפכו היוצרות ועולים ויורדים בו, ואם ברצוננו לידע מי הוא העולה ומי הוא היורד אין לנו אלא להביט אחר פניהם, שמי שפניו כלפי ההר הרי הוא העולה בהר, וסופו שיגיע לפסגה, ולעומת זאת מי שפניו כלפי הארץ הרי הוא בחזקת יורד, ואף אם עתה נמצא למעלה למעלה אך סופו שירד. על דרך זה הוא בענייני עבודת ה', אשר מי שעניניו נשואות כלפי מעלה ורוצה לעלות בהר ה', אזי אף אם נמצא עתה בתחתית שפל המצב מ"מ שם 'עולה' עליו, וכבר ידון על שם סופו, לעומת זאת מי שעומד בראש ההר אך ל"ע פניו למטה והרי הוא במצב של ירידה, אזי תחילתו יוכיח על סופו כי מר הוא.

כו. וכמו שפירש אחד מצדיקי דורנו שליט"א בדברי רש"י על הפסוק (נצבים כט יא) 'לעברך בברית ה' אלוקיך - כך היו כורתי בריתות עושין, מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בינתיים', שהכוונה היא שכל הרוצה לכרות ברית עם ה' אלוקיו על ידי התשובה עליו לעשות מחיצה מכאן - שלא לחשוב כלל על עברו, אלא יחשב עצמו כתינוק שנולד, ועוד עליו לעשות מחיצה מכאן - בינו לבין עתידו, שלא ידאג על העתיד היאך אוכל עמוד בעבודה הקשה, וכך יוכל לבוא לפני ה' אלוקיו ולכרות עמו הברית.

כז. נוהג היה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לברך את ברכת 'שהחיינו' בליל ב' דר"ה בעת ה'קידוש' כשהוא מכוון על ה'רימון' (ולא אכל רימון בלילה הראשון), בשנה אחת בטרם ערך את שוה"ט בליל ב' דראש השנה (בביהמ"ד שבשכונת מאה שערים בעיה"ק ירושלים) הודיעה בתו הרבנית קאפ ע"ה שנתגלה שהרימון 'מלא תולעים כרימון'... ואינו ראוי לאכילה, ואין 'פרי חדש' ל'שהחיינו', נענה הרה"ק הרמ"מ בפשטות (לא התכוון בכך הלכה למעשה, אלא להורות ולחדד את ענין ההתחדשות), ואמר, מה ה'בהלה', אעשה תשובה ואהיה כקטן שנולד, וכבר יהא ניתן לברך שהחיינו על הולדת הבן... כח. בפרשתן (נצבים ל ו), 'ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך', וידוע הקושיא, הרי התורה הק' היא נצחית, והכתוב מכריז ואומר לכל אחד ואחד מישראל ומל ה' אלוקיך את לבבך, וא"כ כלפי מי נאמר 'את זרעך', אלא ביארו (דברי יחזקאל משינאווא, שפת אמת תרל"ה, ישמח ישראל ט) שבא הכתוב לומר שאם אכן ישובו בתשובה שלימה וימול ה' את לבבך, אזי גם ימול את 'לבב זרעך' ואף הם יהיו עובדי השי"ת. והוסיף הרה"ק ה'דברי יחזקאל' זי"ע 'כי בחודש אלול הוא העת המוכשר לזה' (וע"ע ב'אהל משה' מאקווא אלול עמ' ח בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע מה שכתב באופן נורא בעניין זה). ומכאן 'עצה' להורים המצטערים הרבה רח"ל בגידול הבנים וחינוכם לדרך ה', ועיניהם כלות לישועת ה', שעל ידי שיתחזקו ההורים בעצמם יקוים בהם ומל ה' אלוקיך את לבב זרעך.

עד ה' יותר ממי שלא טעם טעם חטא, ע"ד מה שאמרו ז"ל (יומא פו): 'זדונות נעשות בזכויות', וזהו 'כי בשלת בעוונך', הכשלוך הוא בשונג והעוון הוא במזיד (ומה שייך לומר כי בשלת בעוונך), אלא הכוונה לומר שכשעושה העבירה במזיד ושב יש לו יותר זכות מן החוטא בשונג, כי החוטא בשונג לא טעם טעם החטא לפי שבא לו בלא כוונה, אבל בשעשה בכוונה הוא טועם מתיקות העבירה ופירש ממנה מפני אהבת ה' יתברך זה ודאי שברו גדול^ט, אם כן זדונות נעשית לו זכויות לא

הקודש נעתיק את לשונו, בא לומר, שלא יעלה בדעתך לומר שאחר שנמנף בעבירות לא ינקה לגמרי, ולא יהיה אהוב כל כך כמו הצדיק שלא הכעיסו מעולם, לזה אמר עד ה' אלוקיך, שתגיע עד שם, על ידי התשובה תגיע להתדבק ולחזור למקום שחוצבה, כמו שאמרו ז"ל (ברכות לד): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים וכו'. וזה פירוש הפסוק (חושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי בשלת' (כי מלשון נתנית טעם) לפי שבשלת וטעמת טעם החטא ופרשת, לבך תשוב

כט. וכלומר, שיותר קשה לפרוש מן החטא ולשוב בתשובה למי שטעם 'טעם חטא' רח"ל, ואם בכל זאת מתגבר ו'קורע' את עצמו, אזי מעלתו עדיפה הרבה יותר ממי שאינו צריך להתאמץ כ"כ, ו'לפום צערא אגרא'.

בדרך זה פירשו במה שנאמר (וילך לא יב) 'הקהל את העם האנשים והנשים והטף', והביא רש"י מדברי הגמ' (חגיגה ג) 'והטף למה באו - לתת שכר למביאייהם', כי מדרך התינוקות להרעיש ולבלבל את כל העם הנמצאים, ומפריעים להם מלשמוע היטב, אם כן 'הטף למה באו', מדוע נצטוונו להביאם, וכי לא מוטב היה שישארו בבית, ותהא היכולת ביד כל העם לשמוע בבירור ובנקל את כל דברי התורה האמורים ב'הקהל'. אלא ליתן שכר למביאייהם - כי עיקר השכר הוא על היגיעה והעמל, וע"כ ציווה הקב"ה להביאם בכדי שאכן יתקשו השומעים ואעפ"כ יתאמצו, ועי"ז יגדל ויתרבה שכרם הטוב.

איתא בגמ' (ר"ה טז) 'אמר הקב"ה, אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה', ואפשר לבאר סמיכות 'זכרונות' ל'מלכויות', כי הנה איתא שם עוד בגמ' 'אמר הקב"ה, תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'. והתמיהה ידועה מדוע נבחר ה'קרן' להזכיר עקידתו של יצחק יותר משאר אברי האיל (שהרי באותה מידה היה יכול הקב"ה לומר ליטול ברה"ג של איל ולנענע בה...), אלא ביארו צדיקים, שהלא נאמר בעקידה (בראשית כב ג) 'וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו', וזאת רצו לרמוז בתקיעה ב'קרן' האיל - שעיקר החשיבות הוא בדבר הבא בעמל ויגיעה בעת שהוא סבוך בסבך אחר סבך, ואין הולך הכל למישרין. ועפי"ז יתבאר שכאשר האדם 'ממליך' את הקב"ה עליו, ויודע שכל 'סבך' שאחוז בו לא נעשה מאליו אלא זהו רצונו של הקב"ה כדי שימליכנו משם דייקא, הרי באותה שעה עולה זכרונו לטובה ונזכר לו עקידת יצחק, ודייקא סבך זה הוא המעורר את ה'רחמים' בעת תקיעת שופר. ומזה ילמד האדם לנפשו שבראותו שהוא סבוך כל כולו, ועבודתו באה לו בקושי רב, שאם יקבל על עצמו את רצון הבורא באהבה ובהכנעה אזי נחמד הוא מאד למעלה, ומעורר רחמים רבים על עצמו ועל כל העם.

וכך למדנו גם מעצם דרך התקיעה בשופר, שצריך לתקוע בצד ה'קצר' דייקא (ואם תקע בצד ה'רחב' לא יצא ידי חובתו), ונתנו הפוסקים רמז לדבר בלשון הכתוב (תהילים קיח ה) 'מן המצר קראתי י-ה', ללמדנו כי עיקר התעוררות הרחמים הוא, כשהאדם נמצא ב'מצר' ולא נסוג אחור אלא הוא 'תוקע בשופר' לעשות רצון אבינו שבשמים, אז יזכה לסיפא דקרא 'ענני במרחב י-ה'.

וכאשר מסופר על הרה"ק רבי שלום שכנא מפרהאבישט זי"ע, שבאחת השנים כשהתפלל בבית מדרשו של זקנו הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע תפילת המנחה בערב ראש השנה [כידוע שהמקובלים (עי"ב בן איש חי פר' נצבים, דיני ר"ה אות ב) הפליגו, שביותר צריך לכוון בתפילה זו האחרונה שבשנה, ועל ידה אפשר להעלות כל שאר התפילות שלא נאמרו כהוגן], היה לו 'קטנות ובלבול המוחין' ולא היה יכול לכוון כלל בתפילתו, אך הוא לא אמר נואש ובכל כוחותיו התאמץ למעלה מהטבע והתפלל ב'פירוש המילות' כפשטן, לאחר התפילה ניגש אליו ה'מאור עיניים' ואמר לו, אמור נא לי אילו כוונות כיוונת עתה בתפילתך, כי אלפי אלפים נשמות היה להם תיקון על ידי תפילתך זו. כי 'עבודה' הבאה לאדם שלא בנקל והוא מתייגע ומתאמץ בכל כוחו, חשובה לפני כסא הכבוד עשרת מונים מבשעה שהכל הולך למישרין.

לזו שמחה מעשיית התשובה, שע"ז נהפך הרע לטוב, ושמחה זו היא כאשר שש על אבותיך - 'כדרך שהיה שמה בעבודת האבות הקדושים שעשו תמיד רצונו ונחת רוח לפניו'.

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות' לא, לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה טז), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור' לידי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש

שגגות, לזה אמר שובה ישראל עד היכן עד ה' למה לפי שבשלת וחזרת לעשות במזיד לטעום לזה ידבק בה', וכן הוא אומר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל אלי תשוב', כלומר בי תדבק, ועיין בהרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' תשובה ה"י) שהתשובה מקרבת את הרחוקים, ויסתייע פירוש זה באומרו עד ה' ולא אמר אל ה'. עכ"ל.

ביוצא בדבר ביאר הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע בכתוב בפרשתו (נצבים ל טו) 'כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבותיך', שהנה תכלית הבריאה היא להפך רע לטוב, וזו מתקיימת ביותר ע"י בעלי תשובה אשר על ידי תשובתם מהפכים את חלק הרע לטוב. ובוה יתפרש הכתוב לשוב עליך שהקב"ה יש

ל. ביתר שאת ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (שופטים ד"ה ואם ירחיב) בלשון הכתוב בפרשתו (ל ה) 'והיטיבך והרבך מאבותיך', שהלא פסוק זה נאמר על הזמן בו ישובו בתשובה, ובעלי תשובה הם במדרגה יותר מצדיקים גמורים, על כן 'והיטיבך והרבך מאבותיך' שהם היו רק בבחי' צדיקים גמורים, והיינו שבני ישראל יהיו במדרגה יותר מהאבות הקדושים, ואלמלי מקרא כתוב אי אפשר לאמרו...

לא. ודע כי השבת היא ההכנה וההקדמה לאמירת הסליחות שמתחילים לאומרם 'במוצאי מנוחה', וכמו שכתב ה'לקט יושר' זי"ע (או"ח ח"א עמ' ק"ח) בטעם הדבר שמתחילים לומר סליחות במוצאי שבת דייקא, כי ביום השבת קודש נפנה האדם מכל עסקיו להגות בתורה, והתורה משמחת לב לומדיה, וכן העם שמחים ב'עונג שבת', והרי 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה' (שבת ל:), על כן תקנו להתחיל ב'סליחות' מתוך שמחה של מצווה. דבר זה אף מרומז במאמרינו בתחילת הסליחות, 'איך נפתח לפניך פה דר מתוחים, באלו פנים נשפוך שיחים', כי הרי אמרו ז"ל (בר"ד יא ב) 'ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו', בירכו במאור פניו וקידשו במאור פניו, אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת, וממילא אנו אומרים אחר שעבר עלינו יום השב"ק ונתברכנו במאור פנים - באלו פנים דיקא נשפוך שיחנו, כי ב'פני שבת' נוכל להיכנס לימי הסליחות (עיי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע נצבים).

עוד ביאר הרה"ק המהרי"ד זי"ע, שהרי 'כל האומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קיט:), ומדרך העולם שאין נועלים הדלת בפני שותף, לכן תיכף לאחר השבת משהעדנו על בריאת שמים וארץ באמירת ויכולו, ונעשינו כביכול שותפיו יתברך, בידינו לחלות פניו בסליחה, כי בודאי יעננו ביום קראנו. בין כך ובין כך, כל בר דעת יבין וישכיל 'להשקיע' בשב"ק זו, בריבוי עסק התורה והתפילה בשירות ותשבחות, כי היא תחילה למקראי קודש, ומכוחה נזכה לשוב לאלוקינו כי ירבה לסלוח.

גם ידוע מה שכתב בספה"ק 'סידורו של שבת' (השורש הראשון) כי 'שבת' ר"ת שבת בו תשוב, וכן הביא הרה"ק החוזה מלובלין (דברי אמת מסות) ששמע מרבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'ששבת הוא שורש התשובה, לשון שבת - שוב', וכן כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (אגרת התשובה פ"י) בזה"ל, כנודע לידועים שהשבת היא בחי' תשובה עילה, ו'שבת' אותיות 'תשב אנוש', ועפ"ז נתנו עוד טעם לשבח על שתקנו להתחיל לומר סליחות במוצאי מנוחה, כי קדושת השבת מסייעת לשוב בתשובה שלימה באמת ובתמים, ולאחר 'הרוצה בתשובה' יכול לבקש 'סלח לנו'...

וכה כתב הגה"ק החיד"א זי"ע ב'נחל קדומים' על הא דכתיב בפרשתו (נצבים ל ב) 'ושבת עד ה' אלוקיך', כי וְשַׁבְתָּ אותיות וְשַׁבְתָּ, רמז, כי התשובה לא תכון אם לא בשמירת שבת, עיי"ש מה שמבאר בטעם הדבר, ומסיים 'הראת לדעת דלא אפשר לשוב בתשובה הראויה אם לא יזדרז מאד בשמירת שבת, והוא ריוח גדול דבנקל תעלה תשובתו לריח ניחוח, וזה רמז וְשַׁבְתָּ קרי ביה וְשַׁבְתָּ, כי התשובה והשבת צריכים זה לזה, כי בזה תשובתו תכון לעד'.

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו לדעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכו ויטיבם בתכלית הטוב לה.

וביותר הדבר נוגע ליום א' דסליחות לה, כמו שכתב ה'מור' (סימן תקפא) שרוב הציבור מתעניין ביום הראשון של סליחות, וכתב ב'אמרי פנחס' (אות תמה), שהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע 'החמיר מאד בטבילת יום א' דסליחות באשמורת, ויום ערב ראש השנה באשמורת וראש השנה ב' הימים כנהוג, אף שהקיל... מכל מקום טבילות הנ"ל חמיר טפי עכ"ל, והוא אשר דיברנו שאלו הימים שונים הם משאר ימות השנה בעניינם ובמהותם לה.

שומע והעיוור הוא' לה. ולדין הדברים אמורים, בהניע שבת סליחות, כבר אין מנוס לומר שלום עלי נפשי, אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קרש ההצלה' - תשובה תפילה וצדקה, 'שובו אלי ואשובה אליכם' לה.

וזה לשון ה'לקט יושר' (הל' תעניות אות יב, עמ' קיד), פ"א בקשתי ממנו (מרבנו ה'תרומת הרשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר, גם הקדמונים יודעים זה הטעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אעפ"י שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר ימות השנה, ולכן אינני מתיר לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה לה, ולדין יאמר אף כי נשתנו הזמנים

לב. ומשם הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר שם שהנביא צועק אלינו אל תהיו חרשים ועיוורים, כי בידכם הדבר - שלא להיות חרשים ועיוורים.

לג. משל אמרו בשם הגר"ח מבריסק זי"ע, לסוחר ממולח שהחליט להבריא סחורה יקרה מגבולות המדינה למדינה השכנה, וכך דרכה של הברחה, קובעים עם 'בעל עגלה' מהי העת המוכשרת להברחה, ומאז ועד היום המיועד הסוחר מכין את הסחורה האמורה, והנה מעת קביעת הזמן נודדת שנתו של הסוחר, אף שעדיין רחוקה ממנו ה'הברחה', כי הסחורה שלו היא, ואוי לו ולנפשו אילו יתפס 'על חם'... שהרי הסחורה ששוויה הון תועפות תוחרם בידי השלטונות, והוא עצמו 'ישב' בבור לאורך ימים ושנים, אכן בעל העגלה נם את שנתו בשלווה, בידעו כי לא לו החטא, הסחורה איננה שלו, מה גם שהוא רגיל לעשות את דרך הגבולות מפקידה לפקידה ומזמן לזמן, אמנם, ככל שמתקרבים לעת זמן אשר נקבע, מתחלת גם שנתו לנדוד בלילות, היחידי שאיננו מרגיש בכל הנעשה והוא ישן את שנתו בשלווה בטוב ובנעימים הרי הוא הסוס בכבודו ובעצמו הנושא את כל המשא הכבד הלז והוא ישן כ'שינת הסוס'... ומדוע, כי לגבי שווים המסע ברחובה של עיר והמסע בהרי הגבולות שבין המדינות - מה לי הכא מה לי התם... אחיי ורעי אהוביי וידידי, דוד המלך מתחנן לפנינו (תהלים לב ט) אל תהיו כסוס כפרד, הנה ימים באים ימי הדין, עומדים לפשפש באמתחותינו לראות איזה 'סחורה' נמצאת ברשותנו, וכבר עומדים אנו ממש 'בתחנה האחרונה' סמוך ונראה למעבר הגבול... אל תהיו כסוס שאינו מבין את משמעות הדברים, ונם לו בשלווה על מיטתו, וכשהוא מהלך אינו 'תופס' אם הוא ברחובה של עיר או במעבר גבולות המסוכן...

לד. וכע"ז הובא בשו"ת 'שלמת חיים' (או"ח שכ"ה) להגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים ע"ה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (יו"ד רמ"ז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מדי, על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ה'השכמה לסליחות', ולא התיר לו להחסיר מהשכמה זו (ע"י"ש), שנחשב כהתנו כן מעיקרא), וחזינן מכאן, כי הימים הללו שונים מכל ימות השנה.

לה. אחד אמר אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע אשר הינו משמש בקודש בר"ה כ'בעל תפילה' ועליו איבער זעהו דעם מחזור (לעיין במחזור להכין עצמו), נענה לו הרה"ק הן ה'מחזור' נשאר בדיוק כמו שהיה בשנה שעברה ואין בו שום שינוי, מוטב שתעיין ותבדוק בעצמך מאשר תבדוק במחזור...

כיוצא בדבר סיפר החסיד הישיש רבי משה בויס זצ"ל, שבצעירותו הסתופף בצלו של הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, ובאמצע חודש אלול נכנס אל הרבי בכדי להיפרד הימנו לקראת נסיעתו לעירו, שאלו הרבי למה הנך נוסע, ענה ר' משה אני 'בעל מתחיל', שאלו הרבי ומהו פירוש 'בעל מתחיל', ענה ר' משה זה העובר לפני התיבה ומתחיל את התפילה בפסוקי דזמרה, ענה הרה"ק ואמר לו, סע לשלום אך דע לך עם מי אתה מתחיל... לו. הרה"ק מסטרעליסק זי"ע היה אומר הכתיבה וחתימה של ר"ה ויוה"כ מתחיל כבר מיום א' של סליחות (אמרי קדוש ימים נוראים).

לז. צדיקי בית בעלזא לדורותיהם זי"ע הורו ואף נהגו, כחוק ולא יעבור לגמור ביום ראשון דסליחות את כל ספר התהילים בקהל עם. ומסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, בימי שיבתו כאשר לא היה בקו הבריאות, רצו

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

ג

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הנורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניו
לפניו, ולא זכר ויצרו אשר בראו יש מאין, וחם עשה
עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע, ואיך
מלאו לבו להבעים לפניו. ואיך טח מראות עיני החוטא,
מהשכיל לבבו. והמשכיל אשר נפקחו עיניו יוחקו הדברים
האלה בלבו ויבואו חדרי רוחו לח.

כתב ה'רבינו יונה' בשערי תשובה (ש"א אות י"ב), וז"ל,
'ויותר מהמה (-ממי שיצא נקי מכל נכסיו) ראוי שיצטער
ויאנה מי שהמרה את השי"ת והשחית והתעיב עלילה

המשמשים להניאו מלהכנס לאמירת תהילים בציבור בבית המדרש ביום א' דסליחות, אך הוא התגבר מעל כוחותיו
ונכנס לבית המדרש, ולאחר מכן התבטא בקדשו, האיך חשבתם למנוע ממני את ההתעוררות הרבה של ה'יהי רצון'
שלאחר אמירת תהילים.

עוד אמר הרה"ק מהרי"ד זי"ע שיגיעתו ב'עבודה' של יום זה גדולה מיגיעתו בראש השנה ויוה"כ.
פעם בא יהודי לפני הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע (בימים שהיה דר בעיר תל אביב) ואמר לו, אספר לרבי מעשה
שאירע בין זקיני לזקנך הקדוש, פעם הלך הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע אחר שהותו אצל רבו הרה"ק ה'חווה'
מלובלין זי"ע, מלובלין אל עבר העיר לעלוב, מרוב עניו ודלותו עשה את דרכו רגלי כי לא היו בידו אפילו כמה
פרוטות לשלם ל'בעל עגלה', בעודו בדרכו עמד לכבודו יהודי שנסע על גבי עגלה ושאלו, לאן פניו מועדות, ענהו
רבי דוד שפניו מועדות אל עבר העיר לעלוב, אמר לו האיש, יעלה נא מר על מרכבתי ונעשה את דרכינו בצוותא,
כי דר אנכי בכפר הסמוך לעיר לעלוב, ובדרך נסיעתי אעבור שם, בהגיעם אל עבר העיר לעלוב הודה לו הרה"ק
ונענה אליו, הנה יש לי בית מדרש כאן בעיר זה, ואבקשך שתבוא אלי ביום א' דסליחות. אותו יהודי חשב מיד
לעצמו, אה, הנה רק עשיתי עמו חסד וכבר ברצונו לנצל אותי שאבוא להשלים לו מניין בבית מדרשו, והחליט על
אתר שבהגיע היום לא ישים פניו אל עבר העיר לעלוב.

אתא ובא יום ראשון של סליחות, והרה"ק נכנס אל בית מדרשו כשהוא תר בראשו אנה ואנה, ומשלא מצא
את מבוקשו חזר לחדרו וכך היה כמה פעמים בזה אחר זה, שיצא מחדרו וחיפש בין הקהל, ומכיוון שלא מצא
חזר אל חדרו. אדהכי והכי נתעורר אותו יהודי וחשב לעצמו הן הרבי מלעלוב אדם קדוש הוא, ומה ביקש ממני,
שאכנס אליו, וכי כה גדולה היא הטרחה, נו, מדוע לא אקיים בקשתו, ובתוך כך עלה על מרכבתו ונסע אל עבר
העיר לעלוב הסמוכה ונכנס לביהמ"ד. משיצא עתה הרה"ק וראהו עומד שם ניגש מיד לאמירת סליחות, ולאחר
מכן אמר לו הנה בשנה זו עשית עמדי טובה גדולה, וברצוני היה לברכך ולהשפיע עליך שפע רב וכל טוב, על כן
קראתיך שתבוא אלי ביום א' דסליחות כי עתה עת רצון גדול בשמים ממעל, וכעת אברכך שתהיה לך ולזרעך
אחריך עשירות מופלגת ואריכות ימים ושנים. ואמר היהודי, הרי אני נינו של אותו יהודי המתברך, ומעיד אני
שהברכה התקיימה במלואה, באשר בכל הדורות מני אז גדלה עשירותינו וכולם האריכו ימים, ומזה נלמד מעלת
האי יומא רבה.

לח. בתחילת הסליחות אומרים פסוקי שבח בגדלות השי"ת, ואף שכבר נאמרו בזה כמה טעמים להבין מה עניינם
של 'פסוקי דזמרה' אלו קודם בקשת הסליחות, מ"מ נביא בזה ביאור נפלא, הגע בעצמך, הולך לו אדם מן
השורה ברחובה של עיר, כשהוא נחפז וממהר מאד ל'עבודתו', מרוב מהירות לא נזהר כראוי ובדרך מרוצתו פגע
באחד העוברים והשבים והפילו ארצה, והנה, מתחילה היה נדמה לו שפגע בילד קטן, ע"כ נענה לקראתו בשפה
רפה 'מחל נא...' וכמעט שהמשיך במנוסתו. אלא שלפתע הבחין כי לא נער קטון הפיל בפחותו אלא אדם מבוגר
ובא בימים, מיד התחנן לפניו 'אוי, מה עשיתי, מחל נא'... ומרבה בסליחה ומחילה בכל פה ובאופן יותר מכובד,
תוך שהוא מתרץ עצמו במאה ואחד תירוצים מדוע לא שם לבו לכל הנעשה, והנה משאך החל לפייס את הנופל,
פרצה זעקה קורעת מגרונו כי ראה לתדהמתו הגדולה שאין ה'נופל' סתם אדם מכובד מן השורה, אלא אחד מגדולי
זקני וצדיקי הדור.... כעת כבר לא מצא מנוח לנפשו אשר נבהלה מאד, ובקושי רב הצליח לחלץ מפיו בלב נשבר
ונדכה בקשת סליחה ומחילה בתחנונים ודמעות, על אשר בפזיזותו השפיל את כבוד גדול הדור עד עפר.

עתה, נחזי אנו, אם היה זה האיש ממשיך באותה בקשת סליחה למחצה לשליש ולרביע כבתחילה - אף לאחר
שנתברר בפניו שהנופל 'רשכבה' הוא, הרי היה מוסיף בזה חטא על פשע, בהראותו כי אינו מתייחס בכל חומר
הענין הראוי למעשהו הנלוז, נמצינו למידים שעצם הידיעה וההכרה במי שחטא כנגדו היא הנדרשת תחילה בטרם
יגש לבקשת הסליחה והמחילה. לכן מקדימים תחילה פסוקים המדברים בגדולת ה' ונוראותיו, ובחסדיו העצומים

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי" בית אהרן קלז): שאין לאדם לומר סליחות, אלא עליו לבקש סליחות לט. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא^מ, אלא יבקש מפנימיות לבו^{מא} לאב הרחמן שימחול ויסלח לו על כל העבר^{מב}. כהא דכתיב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה', שישפוך נפשו לפני בוחן כליות ולב^{מג}.

עמנו, למען תהיה בקשת הסליחה כראוי וכנכון. והן דברי רבינו יונה שצריך לזכור יוצרו 'אשר בראו יש מאין, וחסד עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע'.

לט. הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מפרש במה שאנו כופלים ואומרים בנוסח הסליחות 'דלתיך דפקנו רחום וחנון', ע"ד משל למי שיושב בביתו והנה שומע הוא כי מאן דהו דופק בדלת, הרי בידו ה'בחירה' אם לפתוח שעריו או לאו, אבל אם ישמע כי בא איש ובוועט בחזקה על הדלת, הרי הוא ניגש במהרה לראות מי הוא אשר מעיז לבעוט על דלתי ביתי, והנה בגשתו אל הדלת הרי הוא שומע כי עני ודל עומד לאחוריו וזועק בשארית כוחותיו - אם לא תעניק לי בזה הרגע פיסת לחם הריני מת מרעב כאן 'על אתר'... אין כל ספק שהלה ימהר ויחיש לעזרתו ויחיה נפשו ממות... אף אנו אומרים וזועקים, דלתיך דפקנו... פיקוח נפש... לא באנו הנה ל'נקוש' על הדלת אלא לדפוק בחזקה ולזעוק - רבש"ע אם לא תפתח לנו ותחיש במהרה לעזרתנו בכתיבת 'שנה טובה ומתוקה'... הרי 'על אתר' אנו ח"ו...

מעין זה אמר הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל אמר (בדרשה לפני תקיעת שופר בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע), כי לכן אומרים וכופלים 'כדלים וכרשים דפקנו דלתך - דלתך דפקנו רחום וחנון', כי המקבץ נדבות בין פתחי הבתים - פרוטה לפרוטה מצרפת, אם דלת אחת לא תפתח בפניו, לא יתעכב האיש שם זמן רב, אלא ימשיך במלאכתו לדלת הבאה, אמנם, אדם הרעב והצמא שכבר כמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ומרגיש כי בלא אכילה ושתייה תשוב נשמתו ליוצרה בעוד כמה רגעים, לא יסוב מדלת סגורה לדלת הבאה, אלא ימשיך לדפוק בכל כוחו, עד שיפתחו לו הדלת לרווחה, וישיבו את נפשו, כן אנו אומרים, דלתך דפקנו - כי כביכול אנו מרגישים שבלא... לא נוכל להמשיך, אלא נדפוק ונדפוק עד אשר יפתחו בפנינו השערים, וישיבו את נפשנו בכתיבה וחתימה טובה.

וזהו ג"כ פירוש הפיוט (סליחות ליום א' אשכנז) 'זוחלים ורועדים מיום בואך... רצה עתירתם בעמדם בלילות', כי 'עתירה' היא מלשון הפצרה מרובה (רש"י פר' תולדות עה"פ ויעתר לו ה'), לומר, שב'סליחות' איננו מסתפקים בבקשה גרידא אלא בתחינה והפצרה מרובה, ואל תאמר מי התיר לך להטריח כלפי שמיא, שמע נא לדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' (שם עולם, נפוצות ישראל פ"ז), וז"ל. וצריך איש נבר בתפלתו לפני השם יתברך, לדבר לפניו כבן קטן לפני אביו... כל זה יבקש מהשי"ת מעומק לבו, ובוודאי כשישמע הקב"ה את תפלתו הזו תתקבל ברוב חן ויקצוב לו מזונותיו. וכידוע שחוצפה כלפי שמיא מהניא אפילו בדברים פשוטים וכל שכן בדברים קדושים כאלו שהוא לכבוד השם, עכ"ל.

עוד ביאור אמרו בענין זה 'דלתך דפקנו', כי מדרך העולם בבוא העני לבקש נדבת ממון בביהכנ"ס או בביהמ"ד יש מי שיענה כנגדו ויאמר 'אין לי' אין הפרוטה מצויה כעת בכיסי... אבל כשמתדפק העני על דלת הבית לא ישיב את פניו ריקם, כי לכן בא העני הנה ביודעו שבתוך ה'בית' יש לבעה"ב עכ"פ שווה פרוטה אחת ויותר. לזה אנו אומרים דלתיך דפקנו כביכול, דוגמת העני שבא אל העשיר במקום שבוודאי 'יש לו', ולכן ממשיכים לאמר 'אל תשיבו ריקם מלפניך' - א"א שתשיב פנינו ריקם, שכן יודעים אנו להדיא שיש לך, והכל בידך - תן לנו שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה 'שמחה לארצך וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך'.

מ. הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשנו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחננים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא לטהר עצמם מכל טינוף ועוון, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

מא. ויתבונן במה שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם, סליחות תנג) שהפזמון 'במוצאי מנוחה' של יום א' דסליחות נבנה עפ"י אותיות א' ב', וכל אות חרוז בפני עצמו, רק אות נ' וס' סמוכים זה לזה - נא סגבם' (שגבם) להסמיך את הנ' וס' יחדיו, שיעלו לתיבת 'נס'... כי אכן אין בידינו מעש לבוא עימם אל המלך אלא רק לניסי הקב"ה אנו מייחלים, וכמו שאנו מבקשים 'תראם ניסיך עושה גדולות', וע"כ עלינו להרבות בתפילה ובתחנונים לפני מלך שומע תפילה.

מב. סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו, בא ואלמדך כוונת אמירת

ועד אחרית שנה - לנצל את הימים הללו לטובה כהכנה לקראת ר"ה
 כתב הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (נצבים ד"ה הכל) וז"ל.
 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק ז"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא ע"י 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי"ג, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק"ג.

הסליחות, רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד, להתפלל בקול רם, ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא יצדק קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה.
 מג. שמעו נא למעשה שהיה לפני כמה שנים כאן בארץ הקודש, באחד הימים ראה מוכר בחנות התכשיטים איך שילדה קטנה נכנסה לחנותו ומתבוננת בתכשיטים הפרושים על השולחנות, אחר היא נגשה למוכר ושאלה אותו האם הוא מזהב אמיתי, ויען המוכר - הן, ומה המחיר, שאלה המוכר וכי יש ברשותך מעות, ענתה הילדה הן, ופתחה את ארנקה ושפכה על השולחן את כל המעות שבו, המוכר שראה עם מי יש לו כאן 'עסק' - כי כל המעות עלו יחדיו לכמה פרוטות בודדות רצה לשלחה מעל פניו, אבל הילדה נענתה לעומתו, שמע נא, לפני כמחצית השנה מתה עלי אמי ז"ל, ונשארנו כחמשה יתומים קטנים בבית לבדנו, והנה אחות גדולה יש לנו בבית, אשר היא דואגת לנו כאם רחמניה - מבשלת ומכבסת, מאכילה ומשקה אותנו, היום יש לאחות זו 'יום הולדת' והנני מכירה את 'טעמה' כי אוהבת היא מאד תכשיט זה, לכן אספתי כל רכושי והבאתיו הנה ע"מ לקנות עבורה תכשיט נחמד זה... לבו של המוכר עמד להתפלץ לנוכח דיבורים אלו... ע"כ אמר לה, קחי נא תכשיט זה חנם אין כסף...

בערבו של יום, הגיעה ה'אחות' ותכשיטה בידה, ושאלה, האם אחותי הקטנה קנתה תכשיט זה היום... השיב לה המוכר בהן, שאלה הנערה, וכי שילמה על כך, השיב המוכר - היא שילמה מחירו המלא. תמהה האחות והרי ידעתי שאין לה כל כך הרבה מעות, אמר לה המוכר, הנה, תכשיטים הללו אין להם מחיר קבוע... אלא הכל לפי המוכר והקונה, קטנה זו שילמה את כל תמורת התכשיט - שכן היא נתנה את כל לבה עבורו, והצליחה לרגש גם אותי עד שלא יכולתי לעמוד כנגד רגשות לבה של יתומה זו...

עד"ז יאמר לדידן לעת שאנו ניגשים לבקש סליחות ולעורר רחמים משמי מרומים, ובמה 'נשלם' לו להקב"ה... אשר על כן מקדימים לומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים', כי בשברון לב אמיתי 'נקנה' לעצמו סליחה ומחילה, כי לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה.

מד. עוד אמר הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע (נצבים ד"ה דתשרי) בלשון הזמר 'אזמר בשבחין' (לליל שב"ק) יהא רעוא - יה"ר מלפניך אבינו שבשמים, קמיה דתשרי - שעוד בטרם יבוא חודש תשרי על עמיה - יעוררו עצמם עם בני ישראל, ואז דיתענג לשמיה במתיקין ודובשין - ירגיש מתיקות בעבודתו יתב"ש, ויזכה להשפעות טובות בבני חיי ומזוני רוויחי.

מה. והנה שמענו רבים האומרים כבר עברו עלינו רוב ימי אלול... וחבל על דאבדין... הנה, ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע למי שחושב כן כשהוא 'מוצא' עצמו ב'שים שלום' שבסוף תפילת 'שמונה-עשרה', והוא שם לבו כי כל התפילה כולה עברה עליו רק בשפתיים, ואילו לבו היה 'במקום אחר'... ומה תועלת יש לכוון בברכה האחרונה, ודחה הח"ח 'טענה' זו בשתי ידיים, במשל למה הדבר דומה, לנערה שעמדה בשוק והעמידה לפניו שולחן מלא תפוחים, עברו שם כמה 'שקצים' והתאוו תאוה... ורצו לקחת בלי לשלם, מה עשו הפכו את השולחן ונתפזרו התפוחים על הארץ והחלו ללקט מכל הבא ליד, החלה הנערה לבכות בקול רם ולזעוק על החמס והעושק לאור יום, אמר לה חכם אחד, לא עת לבכות עכשיו... אלא עשי כמעשיהם, המה חוטפים, גם את תחטפי ותצילי ככל האפשר, הרימי תפוחים מכל הבא ליד, ולכל הפחות הם יהיו לפליטה... אבל אם תבכי - לא ישאר בידייך כלום... המשיך הח"ח על זה הדרך, כי 'הנזכר' בסוף התפילה שלא כיוון עד עתה, אל יבכה ויקונן על שהיצר הרע 'גזל' ממנו את התפילה... אלא לכל הפחות 'יתפוס' את הברכה שנשארה, יכוון בה בכל ליבו, וממנה יהיו לו 'רווחים'

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

עדותו עדות, עד כאן דברי ה'כלבו'. מוסיף על זה הצ"ח, שהנה אמרו (קידושין סו:) שאף שעד אחד אינו נאמן מכל מקום הינו רק בשאר עדות, אבל נאמן הוא על מומין שבגופו, והרי אמרנו שעל ידי החטא עשה האדם לעצמו 'מומין שבגופו' כפיסח או עיוור, ועל כך יש בידי השטן להעיד אף ב'עדות יחיד' של השמש, והעצה היעוצה היא רק והיה לפנות ערב בפנות השנה, ירחיץ האדם במים - בדמעות, את נפשו רוחו ונשמתו, וינקה אותם מכל סיג ופגם, וממילא יסורו מאתו כל המומים שבגופו, ובוהו כבוא השמש לבדה להעיד כנגד בני ישראל, לא יקבלו את עדותו, ובני ישראל יזכו לבוא אל תוך המחנה שכינה, ויצאו זכאים בדין¹¹.

ביותר צריך חיזוק בערב ר"ה - יום אחרון בשנה, וכפי שהמליצו עליו צדיקים בדברי חז"ל (ר"ה ב:) יום אחד בשנה חשוב שנה, והרי דין זה נאמר במנין השנים למלכים (בשטרות), וכלומר שהמלך שנתמנה למלכות אף ביום אחרון של שנה ייחשב לו ממחרת כשנה שניה, כיו"ב לענין המלכת ממ"ה הקב"ה על עצמו, המקבל עול מלכות שמים על עצמו ביום זה, נחשב לו כמו שעברה עליו כל השנה בקבלת עול מלכות שמים (הובא בליקוטי הרי"ם, ער"ה)¹². ואף ברגעים אחרונים של השנה עדיין בידו להתנתק לגמרי מן היצר הרע בשעתא חדא וברגעא חדא. וכעין שכתב הרמב"ם (הלכות

וכבר כתב רבינו ה'מאיר' ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק א) על הפסוק (ישעי' נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, וז"ל, ובדרש אמרו ז"ל, על ענין היותו קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה בהפצר תפלות, כדי שיכנס בראש השנה במהרה הלב.

נפלאות מצינו בדברי הגה"ק ה'נודע היהודה' זי"ע (דרושי הצ"ח דרוש א אות ו-ח), המבאר בלשון הכתוב (לעיל כג יב) 'והיה לפנות ערב ירחיץ במים וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה', כי מי שנשבה ברשת יצרו ונכשל בראיית מראות אסורות רח"ל, הריהו נחשב כ'עיוור', כמו כן, השומע דברי איסור נחשב כ'חרש', ומעתה היאך יגש אדם זה להתקרב אל בוראו, והא כתיב (ויקרא כא יח) 'כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עור או פסח', ואף זה בכלל אלו ה'בעלי מומין' ייחשב. עוד מקדים להביא בשם ה'כלבו' (והוא מפורש בזה"ק ח"ג ערה). שכאשר בא יבוא השטן להשטין ולקטרג על עם בני ישראל ביום הדין, אומר לו הקב"ה לך נא והבא 'עדים' נאמנים אשר יעידו כדברך, ואכן, השטן הולך אל השמש והירח ומבקשם לבא להעיד לפני בית דין של מעלה. והנה, השמש שומעת לו ובאה להעיד, אך הירח אינו רוצה לספר בגנותן של ישראל, לכן מתכסה באותה שעה כמו שנאמר (תהלים פא ד) 'בכסה ליום חגנו', וממילא נשארת השמש לחוד, ועד אחד אין

הרבה.. אף אנן נעני ונאמר, אל תבכה על הימים שחלפו, אלא החזק בימים הנמצאים, ולכל הפחות תשקיע מעתה בריבוי תשובה ותפילה וצדקה, ומהם יהיו לך רווחים לכל השנה הבעל"ט...

וכבר הבאנו מה שסיפר אחד מתלמידי הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל המשגיח דישיבת 'קול תורה', שליווה את רבי גדליה בערב ראש השנה לעת ערב בדרכו לבית הכנסת, וביקש מרבו שיאמר לו איזה דבר חיזוק והתעוררות לקראת האי יומא רבא, נענה לו רבי גדליה 'עדיין נשארו כמה דקות (מינוט) בחודש הרחמים - אלול, צריך לנצל את זה'... ויש להסמיק לזה מה דאיתא בתשובות מהרי"ל (תשובה ל"ג) אודות הרוצה להוסיף בערב ר"ה מחול על הקודש - ולקבל על עצמו קדושת יום טוב קודם חשיכה, ומסיק שלא יקדש 'קידוש היום' קודם צאת הכוכבים, כדי שלא יאמר 'מקדש ישראל ויום הזיכרון', ויתחיל את 'יום הדין' קודם זמנו, ואפשר להעמיס בדבריו שלא ימעט מימי ה'רחמים' של חודש אלול, ודי בהערה והארה זו...

מו. מובא (דעת זקנים עמ' עד) בשם הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשרנאסטרעא זי"ע [בן הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע], שעצה היעוצה לצאת זכאי בדין, שבשלושה ימים קודם 'יום המשפט' לא תהא לו שום שייכות עם היצה"ר, כי בדיני עדות קיימא לן (סנהדרין כז: שו"ע חו"מ סימן ז סעיף ז) 'הדיין יכול לדון את אהבו ולא את שונאו, ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דיבר עמו ג' ימים מחמת איבה', ואמרו חז"ל (ברכות סא:): 'צדיקים יצר טוב שופטן, רשעים יצר רע שופטן', וממילא זה האיש שלא דיבר עם השטן שלושה ימים מחמת איבה, נפסל השטן מלהיות הדיין שלו ולכן יצא זכאי בדין, אך כל זה בתנאי קודם למעשה שבימים אלו יעזוב אותו לגמרי, ולא תהא לו שום שייכות עמו מטוב ועד רע.

מז. ושם הובא שאמר כן לחסיד אחד בעת רדת היום בער"ה, בתוספת דברים ש'מקצת היום ככולו' (פסחים ד.) וא"כ 'ברגע' אחרון של השנה אפשר לתקן את כל השנה - ע"י תשובה אמיתית מעומק הלב.

שתכין ליכנו ותכונן מחשבותינו - להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כראוי וכנכון

כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (תהילות ישראל על תהילים מב) וז"ל, עיקר תפלת חודש אלול שיוזמין הקב"ה לנו מקור דמעה שנוכל להתפלל בר"ה זביוה"ב בבכי ודמעות שלישי, עכ"ל. ומבאר טעמא דמילתא שהרי 'שערי דמעות לא ננעלו' (ברכות לב:), ואם ברצוננו לפעול לנו שנה טובה ומתוקה בתפילותינו בר"ה ויוה"כ על ידי שיעלו התפילות לשמי מרומים ויתקבלו שם באהבה וברצון לפני מלך שומע תפילה - מוכרחים אנו להתפלל בבכי ובדמעות שלישי.

ובזה מבאר מה שנאמר (תהילים מב ב) 'כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים', שבשם שהאיל עורג למצוא מוצא ומקור מים, כן נפשי תערוג אליך אלוקים שתתן לנו 'אפיקי מים' - מי דמעה, וזהו גם האמור להלן (פסוק ד) 'היתה לי דמעותי

תשובה ב ב) 'ומה היא התשובה, הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד'.

כתב ה'שור' (או"ח סימן תקפא) נוהגין באשכנז להתענות כולם ב'ערב ראש השנה', וסמוך לזה ממדרש ר' תנחומא, משל למדינה שחייבת מס למלך ולא נתנו לו, בא אליה בחיל לגבותו כשנתקרב אליה בעשרה פרסאות, יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך, הניח להם שלישי. כיון שנתקרב יותר, יצאו בינוני העיר לקראתו, הניח להם שלישי השני. כשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל. כך, המלך זה הקב"ה, בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה. ער"ה הגדולים מתעניין^{מ"ח} ומוותר להם שלישי עונותיהם, בי' ימים בינונים מתעניין ומוותר להם ב' שלישים, ביוה"כ הכל מתעניין, ומוותר להם הכל. נמצא האי יומא חלק מבפרת עמו בני ישראל^{מ"ט}.

מח. כתב ב'גליון חתם סופר' (על השו"ע סי' תקפא) 'והגדולים המתבטלים ממלאכת שמים אינם מתענים בשארי ערב ר"ח, רק בערב ר"ה לקבל פני המלך ית"ש'.

והנה כבר הקשה ה'בית יוסף' מדוע נהגו להתענות כולם והרי במדרש לא נזכר אלא ש'הגדולים' מתענים בער"ה ולא הקטנים (עיי"ש ובמג"א). ותירץ הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות דרוש יא תקצ"ב), כי הן אמת כאשר המלך בא לפקח על עסקי המדינה ולדונם על אשר לא שלמו לו מס, בוודאי מן הראוי שהגדולים יקדמו פניו לרצותו, אכן בשעה שהמלך נכנס לבית החולים לחלק צדקה לחולים ולעניים, אזי הכל יוצאים לקראתו בערבוביא, או שהעני והמוכה והמעונה ביותר הוא הקודם תחילה. ומעתה יש לומר, כי בשנים קדמוניות כאשר בא הקב"ה לפקח על עסקי המדינה יצאו הגדולים תחילה, ועל כן אמרו במדרש שרק הגדולים מתענים, אכן בעוה"ר אחר שמטה ידינו ואפס עצור ועזוב (כדלהלן לב לו), אם כן 'תחילת ביאתו של הקב"ה' (אינה לדון את תושבי המדינה, אלא) לחלק צדקה ורחמים, כי אינו חפץ בהשחתת ח"ו, וממילא הכל באים בערבוביא, ואין הגדולים בלבד יוצאים לקבל פניו, אלא 'הקטנים עם הגדולים', על כן כולם צריכים להתענות.

ועפ"ז ביאר במקראי קודש האומרים בתחילת ה'סליחות', לך ה' הצדקה - 'יום בואך' הוא כדי לחלק צדקה, על כן לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך - אין אנו מקדימים לשלוח את מי שיש בידו חסד ומעשים, אלא כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, וכל ה'דלים והרשים' מקדימים ומזדרזים להתחנן על נפשם לקבל את ה'צדקה', ומהאי טעמא שומע תפילה עדיך 'כל' בשר יבואו ולא דווקא הגדולים...

ומלבד החיזוק הגדול בדבריו הקדושים, כי בדורות האחרונים (ובפרט בדורנו אנו, כשהחושך יכסה ארץ, קול יעקב נוהם מתהומותיך, איש איש נגעו ומכאובו) הרי עיקרא דהאי יומא רבה הוא 'לחלק צדקה ורחמים כי אינו חפץ בהשחתת ח"ו', אך עוד זאת נלמד מכאן על עבודת היום בער"ה המוטלת והשייכת לכל אחד, ואל יניח ל'גדולים'...

מט. אגב אורחא, מן העניין להביא מה שכתב בקונטרס 'מועדי רגל' שבסוף ספר 'נפש יוסף' (ג:), מצאתי כתוב להמקובל האלוקי הר' החסיד כמוהר"ד שרירו זצוק"ל (והובא במועד לכל חי להר"ח פאלאגי), שבערב ראש השנה יקרא פר' והיה כי תבוא מתחילה עד והגר אשר בקרבך (מפסוק א' ועד פסוק י"א), וכל הקורא סדר זה מעביר הקב"ה כרוז ואומר, גביתי מאדם זה כל החובות ומוחל על חטאתיו, ויסיים בעוד השמש על הארץ, וידוע דאית ז' מרומים ונוטל הקב"ה נשמת זה האדם ממש ומקריבה על גבי זה ואומר הרי הוא טהור וקבלתי כל חובותיו כפליים בכל חטאתיו (ועיי"ש שמביא תפילה שיאמרנה לאחר עשיית סגולה זו, ושהקב"ה יאמר לנשמתו אחר כך 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך').

באר הפרשה - פרשת נו"י - סליחות

לחם יומם ולילה, שכשם שצריך להתפלל על ה'לחם' (עיי"ש שמבאר כל המזמור על ענייני ר"ה) אודות 'דמעת' -
והפרנסה יומם ולילה כך היתה לי תפילתי בימים אלו 'שיתן הקב"ה לנו לב בשר'ג.

נ. מסופר על איש עני ואביון אשר נכנס ביום שישי אל ה'קצב' וביקש ממנו שיואיל בטובו לתת לו קצת בשר לכבוד שב"ק בחינם, למען יזכו הוא ובניו לענג את השבת, ריחם עליו ונתן לו מעט מראש הבהמה ומעט מהלב, כי הם חתיכות אשר אינם ראויות כ"כ לאכילה ואין הבריות קופצים עליהם, וכך נשנה הדבר מידי שבוע, אלא שבאחת השבועות בבואו אל הקצב הודיעו הקצב, כי תם הבשר, פרץ האיש בבכי מר, ואמר בשברון ליבו, מה בקשתי כבר, א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ... (מעט ראש ומעט לב), כך על דרך זה אנו מבקשים, רבש"ע תן לנו א ביסלע קאפ און א ביסלע הארץ, האר עיננו ופתח ליבנו בקדושת היום. גם מן הראוי לומר את התפילה שתיקן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'קודם התפילה' בה אנו מבקשים והכן לבבנו... אמנם כל דברינו אמורים להתפלל לזכות להתפלל בר"ה כדבעי, אכן אם אינו מצליח לכוון בתפילתו בימים נוראים וקדושים אלו, ומרגיש שלבבו אטום וסתום, אל יפול רוחו בקרבו, אלא ידע כי עבודה זו של התאמצותו להתפלל יקרה היא בעיני ה', ופועלת גדולות ונצורות.

ידוע דבר המעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'צמח צדק' שהיה מכין עצמו במשך כמה שעות לתפילתו, ובא והתלונן לפני רבו כי בבואו להתפלל אין לו כל התעוררות הלב... אמר לו רבו, מה איכפת לך מתי אתה מתפלל הרי כבר התפללת לפני התפילה...

וכבר ביאר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בנוסח התפילה (בפיוט 'לא-ל עורך דין') 'לצופה נסתרות ביום דין', שהנה רבים מכינים עצמם בהכנה דרבה לקראת ר"ה, אך בהגיע יום הדין פעמים שלא ירגישו כל התלהבות והתעוררות בעת התפילה, ולא עוד אלא שיראה את רעהו שלא הכין עצמו כלל מבעוד מועד, ואילו בר"ה הינו מתפלל בהתלהבות וכל עצמותיו תאמרנה חיות והתעוררות, לא יפול רוחו בקרבו אלא יתחזק באמונתו שהקב"ה 'צופה נסתרות' ולפניו גלויים כל סתרי לב, והוא לבדו יודע את מכאוביו ויסוריו. והוא לבדו יודע כמה 'הכנה דרבה' עשה מבעוד מועד. ביותר הדברים אמורים 'לכית יעקב אלו הנשים' הזכות להיות מטופלים בקטנים הצריכים לאמם, והן הן מגדלות את המשכו וקיומו של כלל בני ישראל, ומחמת זה אינן יכולות להלך לביהכנ"ס לשפוך נפשם בתפילה יחד עם רבבות אלפי בני ישראל, שחלילה להם לבוא לידי עצבות במחשבה שלא זכו להתפלל.

וישימו אל לב מה שהעיד הגאון רבי לייבל לאפייאן זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אליהו לאפייאן זצ"ל, אבי היה אומר יש לי בקבלה, שהנשים הנמצאות בבית בימים נוראים ומטפלות בילדים, אינן זקוקות לכל התפילות וכל המצב שיש בבית הכנסת בכדי שיעלו תפילותיהן למעלה, כי יש צינור מיוחד להעלות תפילתם עד לכסא הכבוד, ובכמה תיבות שיש להם אפשרות לומר ולהתפלל הם מתקרבות לכסא הכבוד ככל הקהל הקדוש העומד שעות ארוכות, מכתיר את המלך, מבקש ומתחנן מאת המלך הקדוש היושב על כסא רם ונשא.

ראש השנה

וזוהו שאנו אומרים בסליחות לערב יום הקדוש, 'בידי אין מעש ועל זאת ליבי יפחד, אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטה באומרים ה' אחד, כי באלו הימים צריכים ביותר לבטוח על אחד יחיד ומיוחד, אלוקינו שבשמים, הוא המנוס ומפלט לנו, כדאמרי אינשי שהאות דל"ת שבתיתבת אחד (בשמע ישראל) היא ד' רבתי, לומר כי מקום יש לכל בר ישראל להיכנס ב'דלתות' האמונה השלימה באחדות ה', וכל הרוצה לחסות תחת כנפי השכינה יבוא ויכנס^{נא}.

ובענין הזה כתב אחד מרבנותינו הראשונים ה"ה הר"מ מנרבונא (ה"ד ב'ספר המאורות' על מס' ר"ה, אחר גמר

בזאת אני בוטה - להאמין ולבטוח בהקב"ה שיצדקנו במשפט כתב ה'טור' (סי' תקפ"א) וז"ל, רוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה וכו', מנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו' ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בר"ה לפי שיוודעין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה. הוסיף ע"ז ה'מ"ז' (סק"ה) 'מכבסין ומסתפרין בער"ה, המעם בטור להראות שאנו בטוחים בו יתברך שיוציא לצדק משפטינו^{נא}. והיינו משום שהבטחון עצמו הוא גורם שנזכה בדין^{נב}.

נא. סיפר הגרא"מ שך זצ"ל שבימים האחרונים לחיי הגרי"ז מבריסק (שנלב"ע ערב י"כ), כאשר היה חולה מוטל במיטתו, הזכיר לפניו שצריך לבטוח בה' כי יוציא לאור צדקנו, אמר לו הגרי"ז וכי לזה בטחון ייקרא - והרי איננו מפחד כלל. ומתי בשם 'בטחון' יקרא, כאשר מתיירא האדם ואעפ"כ מתחזק לבטוח בה'. ואכן זה כלל גדול נקוט בידך, אי אפשר ליראה בלא בטחון, ואי אפשר לבטחון בלא יראה, שכן יראה לבדה יכולה להביא על האדם מרה שחורה רח"ל, ולעומת זאת בטחון בלא שתקדם לו היראה אינו בטחון כלל, ואף יכול להביא לידי פריקת עול ח"ו. אלא זאת תורת העבודה כמו שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות (ר"ה פ"ד ד"ה העובר) 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

וכדברי ה'פרישה' (או"ח סו"ס תקפא) שהביא, יש מקשים על מה שכתב ה'טור' ללבוש בגדים לבנים בראש השנה, לפי שישראל יודעים שהקב"ה יעשה להם נס ויצאו זכאי בדין, דאם כן יש ללבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן, 'יש לומר, שאם כן אין הוכחה שבטוח בהשי"ת, כי שמא אינו מפחד כלל מיום הדין, ואינו חש [ומרגיש כלל שיש דין ומשפט בעולם], אבל עכשיו שלובש לבנים זיכרון ליום המיתה מראה שזוכר ביום הדין, אלמלא שבטוח בהשי"ת'. והוא כעין מה שהבאנו לעיל, שמצד אחד זוחלים ורועדים מאימת המשפט מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ, אך לאיך גיסא יבטח במלך חפץ בחיים שיכתוב אותו בספר חיים טובים.

נב. יש שביארו בנוסח הסליחות 'חסות בצילך הנה באנו', דהנה בגמ' (ב"מ פה:) מסופר על רבינו הקדוש שסבל יסורים נוראים למשך י"ג שנים, ואיתא שם שהיסורים באו לו מפני מעשה שהיה, ואף הלכו ממנו על ידי מעשה, ומעשה שהיה כך היה, יום אחד עבר לצדו של רבינו הקדוש עגל שהוליכוהו לבית השחיטה, העגל שפחד מהשוחט רץ ותפס מחסה תחת גלימתו של רבי, שילחו רבינו הקדוש ואמר לו, זיל, לכך נוצרת, ועל כך גזרו עליו משמיא לסבול מכאובים רבים למשך תליסר שנים. ולכאורה צריך ביאור וכי עד אז לא שחטו עגלים, או שמא תאמר שלאחר מעשה זה נאסר עלינו לשחוט עגלים, לא ולא, אלא ביאורו, דוודאי שחטו ועדיין שוחטים עגלים, כי לכך הם נוצרו, ומ"מ כשבריה אחת מבריותיו של מקום באה לתפוס מחסה תחת כנפיו של אדם - אף שלא בצדק, אין לו לשלחה מעל פניו. וכן ייאמר לדידן, בימים אלו באים ומתחננים אל קל רחום וחנון ואומרים לו, אף שעוונותינו ענו בנו, מכל מקום 'חסות בצילך הנה באנו', והיאך תוכל לשלחנו מעמך, לימדתנו בתורתך שאסור לאדם לשלוח את הבא לחסות תחת כנפיו מפחד השוחט, ואם כן חוס ורחם עלינו והשפּע עלינו שנה מאירה ומצליחה, ללא כל פגע חלילה.

נג. ועל זה רמזו את אמרינו בתחילת הסליחות 'כדלים וקרשים דפקנו דלתיך' כי הכוונה על האות דל"ת, שאנו רוצים לזכות ולהיכנס בה, בצילא דמהימנותא שלימתא.

וסילקא שיסתלקו אויבינו ועונינו, ותמרי שיתמו אויבינו ויתמו חטאינו, על כן ראוי לכל אדם לאמת בלבו שאין עוד מלבדו, ומאתו ישאל העזר והטוב, ולא ילך אחר נחשים, כי הרעים יהפכם על אויביו לרעה ויהפכם אליו לטובה. עכ"ל. ולמדנו כאן פרק נכבד בהלכות אמונה כי לעולם לא ישבר לבו בקרבו, שהרי את הכל הקב"ה עושה ובידו להפך את הכל. ומלבד זאת למדנו פרק נכבד בהלכות תפילה שע"י התפלה אפשר להפוך את הכל לטובה ולברכה.

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (הגהות חכמת שלמה או"ח תקפג א) על עניין אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, שאין הכוונה לאכול מאכלים הללו דרך תפילה - 'דאין מקום לתפילה בשעת אכילה', אלא עיקר טעם אכילתם הוא כדי לגלות ולהראות שהוא מאמין בהשי"ת שיפסוק עליו שנה טובה, 'ובפרט לפי מה שכתבתי בדרושים לפרשת תבא שנת תרי"ב, דבראש השנה יהיה משמח ואומר כל מה שעושה הוא יתברך הוא לטובה, ובוה יהיה נהפך באמת לטובה', ולכך מהאי

דבריו על המסכתא) בביאור מנהג אכילת ה'סימנים' בליל ר"ה, וז"ל, גרסינן בהוריות (יב.) 'אמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי 'סילקא ותמרי', סימן קרכס"ת, ע"כ. ונהגו עלמא למנקט כל חד וחד, ואומרין אקרא יהי רצון מלפניך ה' או"א שיקראו לפניך זכויותנו, ושיקרע רוע גזר דיננו. רוביא, ירבו זכויותיו. כרתי, יכרתו שונאינו. סילקא, יסתלקו עוננו. תמרי, יתמו שונאינו, יתמו עוננו. ומזה יוכל כל משכיל לדעת, כי רבותינו עליהם השלום רמזו על זה שלא יסמוך אדם על הנחשים וסימנים (ומזה יבוא לחשוש ולפחד מהם), רק שישים בטחונו בצור אדון הכל אשר בידו להפוך את הקללה לברכה, שהרי בזה תראה שכל אלו הפירות שהם קרכס"ת שמותיהם משונים ונוטים יותר לרוע מטוב, וכינונו על זה שיתפלל האדם י"ה שרוע השמות יהפוך אותם הצור יתעלה על כלוי העונות והאויבים, שהרי לשון קריעה לשון קשה הוא, ונבקש מאתו שיקרע רוע גזר דיננו, וכן לשון רוביא מורה על לשון ריב ומדון, ואנו מהפכין אותו בתפלתנו לריבוי הזכות, וכן כרתי שיכרתו שונאינו,

נד. וכך כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע וז"ל, רבינו הקדוש [הר"ן] מלעכאוויטש זי"ע בכל ראש השנה היה מרגלא זאת בפיו הקדוש 'חדות ה' הוא', ר"ל שמחה וגודל נחת רוח לפני השי"ת הוא מה שאתם חושבים ומאמינים בחסד השי"ת אשר הוא מעוזנו, וזהו 'היא מעוזכם', עכ"ל.

נה. ידועים דברי השל"ה הקדוש (עיקר דבריו הובאו במשנ"ב שם סק"ב) דהעיקר הוא להתעורר באותה שעה לתשובה, דמנא ליה שעל ידי אכילת 'כרתי' יכרתו שונאינו, והלא כמו כן יתכן חלילה איפכא, שיכרתו זכויותיו ח"ו, ופשיטא שאין עצם האכילה גורמת להכרית השונאים אלא התפילה והבקשה עם התשובה פועלות לעורר רחמים בשמים ממעל. נו. מעשה באחד שהתאונן בפני רבו על שלום ביתו המעורער עד היסוד, ובתוך כדי הדברים סיפר לו עד היכן הגיעו הדברים, שבליל ר"ה נתנה לו נוו"ב את זנב הדג, נענה הרבי, וכי מפני זה אמרת שנהיה לזנב, והלא העיקר תלוי באמירה, ומה לך כי העמידה זנב ולא ראש. וכבר איתא ב'משנה ברורה' (תקפ"ג סק"ה) שיזהר מאד שלא יכעוס בימים אלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב.

פעם הגיע אברך אל הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע כי לא השיגה ידו לקנות 'ראש' ומי יודע איזו שנה תעלה בגורלו, אמר לו הרמ"ח, קח נא את זנב הדג, ואמור בקול גדול שכבר יהיה סוף וקץ לכל צרותינו. והעומק שבדבר, כי ביד כל איש ל'סדר' מצבו יהיה מה שיהיה לטובה ולברכה על ידי שיאמין כי אכן יעזרהו הקב"ה לטובה... מדוע יתאונן ויבכה, בכל עת יש מוצא לסבך שהוא שרוי בו.

ידוע דבר המעשה שהגאון רבי יהודה פתייה זצ"ל ישב פעם בליל ר"ה בסעודת היום כשהוא מיסב בחבורת אורחים כולו אומר כבוד והדר, לבוש בבגדי לבן, ועל השולחן מנורה גדולה מאירה בנרות גדולות, והנה אחד המסובים דחף בטעות את השולחן נפלה המנורה וכבו הנרות... וחשיכה השתררה בחדר... רבי יהודה עצר בעצמו שלא לכעוס, מכיוון שחשך כל פני הבית לכן כשיצאה הרבנית ומגש דגים בידה נפל המגש והכל נשפך לארץ... ויקם רבי יהודה לראות ולהבין מה אירע עם הדגים אך אז... שוד ושבר... הרב החליק מציר הדגים ונפל על הארץ וכל בגד הלבוש נתלכלך וניטנף... ובכל זה שלט ר"י בעצמו לא כעס ולא רגז מאומה... בגמר השנה העיד ר"י על עצמו כי מעולם לא הייתה לו שנה טובה ומתוקה כשנה זו, בהארת פנים ממעל, בכל אשר שלח ידו הצליח ה' דרכו, אף היה לו חידושים גדולים וגילויים נפלאים בתורה...

ומעוטרת, על בן מבקש מעמנו אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^י, ואז אוכל להשפיע עליכם ברצוני הטוב^ט.

ובה כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' ראה) לבאר בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טז:): 'שלשה ספרים

נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין ואחד של צדיקים גמורין ואחד של בינוניים, צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים', שפותחים בפני האדם שלשה ספרים אלו, ובידו הברירה והבחירה היכן לכתוב את עצמו, שכפי שגומר בדעתו כיצד יתנהג לשנה

שעמא נראה, שיהיה אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד וגם זו לטובה, ולכן מהאי שעמא תיקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם בן, כדי שאם ח"ו נגזר להיפוך יהיה נהפך על ידי אמירה זו לטובה, אמן בן יהי רצון, עכ"ל.

כדי שתמליכוני עליכם - קבלת עול מלכות שמים לכל השנה איתא בגמ' (ר"ה טז:), 'אמר הקב"ה, אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם^י, כלומר שאבינו שבשמים רוצה להוציא לצדק דיננו, ולהשפיע עלינו שנה טובה

מכאן יבין כל איש לפי מצבו באשר הוא כי העיקר בלילה (וביום) הקדוש הזה - לקבל את הכל באהבה ושמחה, מתוך שלווה הנפש כי הכל לטובה ולברכה, ואז אכן, כל אשר יארע לו לא יהא לו אלא עוד 'סימנא טבא' לטובה, ברכה והצלחה.

וכך היו אומרים זקני ירושלים, שאם נהגו לאכול בר"ה חלה ותפוח בדבש כדי לרמוז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, ק"ו שאין לך סימן יותר טוב מלהיות זיסע יוד (יהודי מתוק), כלומר, להסתובב ביום הזה בשמחה ובפנים צוהלות, וזה יהא לו לסימן להיות כן בכל ימות השנה.

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על אחד הצדיקים, ששנה אחת בליל ראש השנה בבואו לקדש על הכוס נשפך היין, וכשחתך את פרוסת המוציא נפלה החלה מידו, וכן הדגים נשרפו ולא היו ראויים לאכילה. משהבחינה הרבנית במקרים אלו התחילה לחשוש אולי יש בכך סימן לא טוב מן השמים, ובפרט בר"ה שמרבים בסימנים טובים, והתעצבה על לבה מה זאת עשה אלוקים לנו. אך הצדיק השיב בניחותא, שאין כלל ממה לחשוש, דכל הטעם שעושים את הסימנים בעת האכילה מדברים טובים ומתוקים היינו מפני שזה גורם לטבע האדם להיות רגוע ושמח, נמצא שעיקר הסימן טוב הוא בפנימיותו של האדם שהוא שליו ושמח ובטוח בישועת ה', וא"כ הגם שאירעו לנו כמה סימנים לא טובים, מיהו אם נישאר שלווים ובטוחים בחסדי ה' אזי בוודאי נזכה לשנה טובה, כי פנימיות הלב הוא הסימן הטוב ביותר לרחמים וחסדים (ואדרבה, דייקא שלווה הנפש אחרי מהפכות כאלו תחשב שלווה הנפש באמת).

נז. ובכלל ה'שתמליכוני עליכם' - חיזוק ויסוד עמוד האמונה שהקב"ה מלך על כל הארץ, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין דבר הנעשה בזה העולם שלא ברצונו, ואין דבר נעלם מנגד עיניו, ועל כן אמר הקב"ה 'אמרו לפני מלכויות', ר"ל כל ימים אלו בעמוד והחזר קאי - חזרו פעמים הרבה אודות 'מלכותו בכל משלה', וש'המלך יושב על כסא רם ונשא', עד שיכנסו הדברים לתוך הלב, וכל עצמותיו תאמרנה כי 'מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור'.

והוסיפו לבאר בזה, כי היות ואבינו מלכנו חפץ שנזכה בדין ונזכה לקבל את כל ההשפעות הטובות בגשמיות וברוחניות לכל השנה הבעל"ט, על כן נתן לנו את ה'עצה' והכח שעל ידה אכן נזכה ל'זכרנו לחיים', לזה 'גילה' הקב"ה וציוונו 'אמרו לפני מלכויות' - החזיקו בעמוד האמונה כי ממנה תוצאות חיים, וכמקרא מפורש (חבקוק ב ד) 'צדיק באמונתו יחיה', וגדולה היא האמונה להמתיק את כל הדינים, ולהמשיך התעוררות רחמים רבים לטוב לנו כל הימים. נח. וכך אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מג"א ריש פר' ויקרא) שכאשר נתמנתה אסתר למלכה עשו לכבודה משתה גדול והנחה למדינות עשה (אסתר ב יח). כיו"ב, ביום ראש השנה - שאנו מוסיפים כוח בפמליא של המלך עושים הנחות והטבות לבני המדינה, דהא מלכותא דרקיעא הוה כעין מלכותא דארעא, ולכן נקרא ראש השנה בשם יום הזיכרון, כי ביום זה יעלה זכרונו לפני השי"ת לזכות לישועות גדולות ונפלאות, כאמרם (ר"ה יא.) 'בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים', כן יש ביד כל אדם לצאת 'ממצרים'.

נט. הרה"ק מדז'וריק זי"ע היה אומר שהפרש בין אדון למלך - שהאדון עושה ככל העולה ברצונו ואילו המלך צריך להימלך בשריו ויועציו ואינו מוציא גזירה או פסק דין ככל העולה על רוחו לבד. ואכן בטרם פרוץ ה'מלחמה' (מלחה"ע השניה) אמר הרה"ק שעתה נעשה הקב"ה כ'אדון' וכביכול אינו נמלך בצדיקיו ונגזרה הגזירה....

על מלכות שמים דוגמת מה שאנו זועקים בסיום 'נשמת' המלך... המלך... גם במשך התפילה - מלוך על כל העולם כולו... ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, המלך הקדוש.

כי זה היום תחילת מעשיך, וכפי שמדייק הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש ה) שלא נאמר 'היום היה הרת עולם', אלא 'היום הרת עולם' שביום זה עצמו הוא הרת עולם, וביום זה נבראים מחדש השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה. ועל כן בכל שנה מתחדשת מלכותו יתברך, וכמו שרמזו בספרים על יום זה בפסוק (שמואל א' יא יד) 'לכו נא הגלגל ונחדש שם המלוכה', כי כמעשהו ב'ששת ימי בראשית' שברא עולמו 'יש מאין', אף בזו העת הרי הוא בורא את העולם כולו מחדש, ועלינו 'לחדש את המלוכה', לקבל על עצמנו את מלכותו, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

ובזה ביאר רבינו סעדיה גאון (בטעמו הראשון) מדוע תוקעים בשופר, וז"ל, וכן עושין המלכים בתחילת מלכותם, שתוקעין לפנייהם בחצוצרות וקרנות וכו', וכן אנו ממליכין עלינו את הבורא יתברך ביום זה, וכן אמר דוד (תהלים צח ו) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

ועל ידי זה יזכה שיוכל להמליך את הקב"ה על עצמו גם במשך כל ימי השנה הבאה עלינו לטובה, כי

הבאה כן נכתב מלמעלה, אם מקבל על עצמו להיות מה'צדיקים הגמורים' אזי אכן נכתב הוא שם לאלתר לחיים ולשלום^פ, וכן על זה הדרך לגבי שאר הספרים.

נפלאות מצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שופטים תרע"א), על מה שנאמר (לעיל כ ב-ג) 'והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה', ופירש רש"י 'שמע ישראל - אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם', ומבאר מהו עניין 'קריאת שמע', 'דק"ש היא קבלת עול מלכות שמים, ואף שהאדם רואה שכמה פעמים קבל עליו עול מלכות שמים ולא נעשה מזה כלום - אף על פי כן לא יהא שפל בעיני עצמו רק עליו להתחזק ולהתחיל מחדש, וזהו כחם של ישראל'.

ומסיים בזה"ל, וכן הוא בר"ה, בזכות זו הקבלה שאדם מקבל על עצמו להיות טוב מכאן ולהבא, ואינו משניה על זה שכבר קיבל בשנה העברה ולא נעשה מזה כלום, רק מאמין שמעתה יהיה טוב בזכות זה זוכין בדיון, אך צריכין לראות שתהיה הקבלה באמת ובלב שלם. עכ"ל.

ואכן מבואר בספה"ק כי זה 'תקפו של יום' להמליך את הקב"ה על עצמו - לקבל עליו עול מלכות שמים^פ, וכן להשתוקק על גילוי כבוד מלכותו ית' בכל העולם, שעל כן הרבה מתפילותינו ביום הזה נסובים

הוסיף על דבריו חתנו הרה"ק ממאכניווקא זי"ע שלכן ביקש מאתנו כביכול על ימים אלו - אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם - כלומר, שאיהפך לבחינת מלך, ואהיה מוכרח להימלך בצדיקים וכן לשמוע את דעתם (בתפילתם) של כל בני ישראל המתחננים אלי לתת להם שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה בכל עניניהם... לטוב להם כל הימים (מפי המשב"ק הרה"ח הנודע ר' שרגא בעלז, ושיבח הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע פירוש זה עד מאד).

ס. הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע (תורת אבות ר"ה ג) היה אומר בפסוק (ירמיה לא יט) 'כי מדי דברו בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם ה'', שהאדם משיח לבו לפני ה' - 'מדי דברי בו', בתרעומת על עצמו, וכי זה נקרא 'זכור' שהנני זוכר את ה' העומד עלי וציווני לקיים תורה ומצוות, לא, אלא מהיום והלאה 'אזכרנו עוד' אוסיף לזכרו ביתר שאת ויתר עוז. ובזה הרי הוא זוכה לסיפא דקרא - 'המו מעי לו', שיתעוררו עליו רחמי שמים, וישיב לו הקב"ה באותה מדה, 'רחם' וכי לרחמים אלו רחמים ייקרא, מהיום - 'ארחמנו נאם ה'', שירחם עליו עוד, ויזכה לשנה טובה.

סא. והזמן גרמא לתשועת הנפש' מיד 'שונא' הוא היצר הרע, וכך כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, איתא (ר"ה יא). בר"ה יצא יוסף מבית האסורים, וצ"ב, למאי נפק"מ, הרי מאי דהוה הוה, ויש לומר, דהנקודה הישראלית נקראת יוסף, והיא יוצאת מבית האסורים שלה בר"ה, כלומר, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים שלא יכולים לצאת לחופש - מיצרים ותשוקות לבם וכו', יוצאים בר"ה לחופש, כי על כן החודש הזה נקרא 'תשרי' מלשון 'שרי ואסר' (קשר והתיר הקשרים), שהחודש הזה מתיר אסורים.

ובן כתב ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) 'ולו בכח יגבר איש בראש השנה להיות לבו מלא יראה ורתת וזיע מפחד השם ומהדר גאונו וכו', 'מצא עזר כנגדו ומצא כדי גאולתו וחיתה נפשו לכל השנה כולה'.

כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי - ימי עבודה והכנעה

נודע מה שכתב הרמב"ם (פירוש המשניות ר"ה פ"ה) 'שהם ימי עבודה והכנעה^{כג} ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנום אליו'. ומפורש בן להדיא בגמ' (ר"ה טז:), 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה^{כד}, ופירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין בר"ה^{כה} לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח כג) תחנונים

מראש השנה נמשך הכח והקדושה לכל השנה^{כו}. וכך ביאר הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע (רמזי ר"ה ד"ה אמרו לפני) בלישנא דגמ' אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם, וז"ל, שהכוונה שתאמרו המלכויות בר"ה ככל לבכם, שעיי"ז תמליכו את ה' ב"ה כל השנה ברוב עזו, ע"כ. וכל השנה תלויה עד כמה מקבל ע"ע באמת ובכל ליבו ונפשו בראש השנה, וכלשונו שם עוד 'ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלוקינו בכל המ"ח שעות שבר"ה, שבוה ימשוך קדושה ודבקות ה' על כל השנה, שיוכל להיות דבוק בנועם ה' כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ב"ה, עכ"ל.

סב. הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ביאר, שראש השנה הוא ה'גליפה' של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בר"ה כך יתנהגו עמו כל השנה. ולכך אין אוכלים דברים חמוצים בראש השנה, כי האוכל דברים חמוצים מעוות את פניו לרגע מחמת החמיצות, ויישאר ח"ו 'גליפה' כזאת לכל השנה (אמ"פ תפא).

ומוסיף שם, שלכן לא רצה (הרה"ק מקאריץ) לדרוש בר"ה שמא ח"ו יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה שנעשה רושם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה כי אם לעסוק כל היום בתורה ובתפילה, גם אחר הסעודה.

והסביר ענין ר"ה, שהוא דומה לבנאי הבונה בניין גדול לשם ולתפארת, שקודם לבנייתו ישרטט את כל הבניין על צורה קטנה, כל חדר וכל פינה אשר ברצונו לבנות בבנין הגדול, לא יפול דבר משרטוט זה. כמו כן בראש השנה משרטט הקב"ה שרטוט על כל השנה, ולכן כל ענין קטן שעושים בראש השנה, עושה רושם גדול על כל השנה כולה. סג. פעם שמע הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל את הש"ץ אומר 'המלך' בימים הנוראים, והרגיש בו כי הלה מחזיק עצמו ליש', ניגש אליו בהזדמנות ושאלו מדוע לא אמר 'המלך' כהוגן, תמה הלה על שאלתו שהרי בוודאי אמרו בקול ובנעימה כמנהג ישראל תורה, נענה רבי אליהו ואמר 'כשאתה אמרת 'המלך' היו שם שני מלכים, כי אתה בעצמך היית גם כן 'ישות' בפני עצמך, ואין שני מלכים משמשים בכתר אחד...'

סד. סיפר אחד מגאוני וצדיקי ירושלים זצ"ל, שאביו היה משמש כשליח ציבור בימים נוראים בבית הכנסת 'זהרי חמה' שבעיה"ק ירושלים במשך שנים רבות. לפני ראש השנה תרפ"ה הגיע אדם חשוב מחוץ לארץ והביע את רצונו להתפלל הוא כש"ץ בימים הנוראים. אביו הסתפק מאד בדבר, כי קשה היה בעיניו לוותר על מנהגו זה לרדת לפני התיבה, והוא הלך איפוא ליטול עצה מאת המקובל הקדוש רבי שלמה אלישיב זיע"א, בעל ה'לשם שבו ואחלמה', כדת מה לעשות. נענה בעל ה'לשם' ואמר לו, כשמזדמנת עגמת נפש לפני יום הדין, היא מועלת רבות - לזכות בדין, אם כן, כדאי לך לוותר. ובכל זאת, אם נגזר עליך להיות ש"ץ יזדמן לך במקום אחר... (אכן, כך הוא שבקשוהו במקום אחר נכבד למאד).

סה. כה כתב הגאון הצדיק רבי חיים פרידלנדר זצ"ל במכתב ממיטת חליו בער"ה תשמ"ה, וז"ל, עושה את עצמו כרש, ודאי אין הכוונה היא שעושה את עצמו כאילו, אלא שר' יצחק נותן לנו דרך בעבודת ר"ה, ביאור הדבר, שהאדם יבין ויבהיר לעצמו בראש השנה, שכל צרכיו בשנה החדשה מדי יום ביומו נגזרים עליו ביום זה. כלומר, כרגע אין לו כלום, וצריך לקבל את הכל מחדש.

ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה ובית וכו' איך יוכל יהודי זה לעמוד בר"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום כעני בפתח, אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו הוא רק ברצון הבורא ית', ועד כמה שהבורא רוצה יש לו, ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שהכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו.

לתקוע בצד הקצר והצר, שיש בזה ללמד לאדם להבניע עצמו¹ ולהרגיש שהוא ב'מיצר' לולא ה' עזרתה לנו², ועי"ז יצא למרחב.

בראש השנה נפקדו - זמן שינוי כל עניני הטבע והמזלות לטובה

בגמ' (ר"ה י:), 'בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה', וכתב המהרש"א (יא. ד"ה אתיא) וז"ל, לכך נקרא ר"ה יום הזכרון, דבו ביום זכרון כל המעשים בא לטוב

ידבר רש"י³. והרי שעל האדם להרגיש בבניסתו לימים הללו כמי שאין לו מאומה, וכלשון הפייטן (שחרית ליום ב' דר"ה) 'אתיני לחננך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים בעני בפתח'. ו'כדלים ורשים דפקנו דלתיך'⁴.

בן איתא עוד בגמ' (כו:): שמצוה לתקוע בשופר של איל כפוף, כי 'כמה דכייף אינייש דעתיה מפי מעלי', כי הכנעתו⁵ 'וכפיפותו' כלפי שמיא מעוררים עליו רחמים רבים⁶. ורמזו לה גם באופן התקיעה שצריך

בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה - מה יהיה לו, ועד כמה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו, אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו, אם כן ודאי ידבר תחנונים כעני בפתח - שאינו דורש שיתנו לו אלא רק מתחנן... אם האדם מבין כך את הראשית של ראש השנה שהיא ממש התחלה חדשה, לכן מרגיש את עצמו באמת בבחינת רש, כי צריך לקבל את הכל מחדש עבור כל יום ויום של השנה החדשה, אז הוא זוכה לאחרית טובה לגזר דין של חן וחסד (ע"כ המכתב).

סו. עובדא ידענא באברך שבימים שלפני ראש השנה נפל בחלקו ירושה גדולה - סכום שלפי הנהוג בקהילתו היה בו כדי להשיא את כל צאצאיו בהרחבה, וכה אמר האברך נכנסתי לראש השנה מתוך הרגשה כי 'מסודר' אנכי... ולא היו תפילותי מקרב לבי... סוף דבר היה שלא עלתה השנה יפה.

סז. הגרי"ז מבריסק זצוק"ל היה נוהג להרבות באמירת תהלים במשך כל היום כולו של ראש השנה, וביאר הנהגתו זאת, כי ביום הזה דומה האדם כמי שהתמוטטו לו נכסיו רחמנא ליצלן, שגם מי שעד עכשיו היה מסודר בפרנסתו וכל בני משפחתו היו בריאים ושלמים וכן בשאר הדברים, ברגע זה הכל תלוי על בלימה, ועולה על כף מאזניים, וההכרעה תלויה בידו - על כן יש לו להרבות בתפלה, לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום שיתן לו שנה טובה, וזה פשטות כוונת התפלה 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך' פשוטו כמשמעו ממש גם בגשמיות, שברגע זה עומד בעירום ובחוסר כל כפשוטו ממש.

והסביר, שעל כן הוא מעדיף לומר תהלים יותר מללמוד שיעוריו הקבועים, כי בדרך לימוד מתעורר אצלו הערות וקושיות על הנלמד, ועליו לחפש בספרים כדי למצוא יישוב לקושיות, ולפעמים יכול לבוא עי"ז לבזבז רגע כמימרא בעת החיפושים, לכן הוא מעדיף לעסוק באמירת תהלים כדי שבכך ינצל את כל עיתותיו בתכלית השלימות.

אחד מתלמידי הגרי"ז מבריסק(הגאון הרב אלפה שליט"א) מספר שפעם נכנס אל בית רבו בר"ה בצהרים, ומצא שהרב יושב עם כל בניו סביב השולחן והכל אומרים תהלים בהתעוררות עצומה (בהיסטוריה...) משל אירעה איזו צרה ועקתא. נחרד התלמיד ושאל את בנו הגדול, מה קרה... הגרי"ז שמע את שאלתו וענהו לא, וכי לא שמעתם מה קרה לאחותי, נבהל התלמיד ושאל, מה אירע, הוסיף הגרי"ז לומר וכי לא שמעתם מה קרה לאחיני... מה אירע... אז הכריז הרב הידעתם מדוע לא שמעתם את כל הנ"ל, כי עתה אנו מתפללים על זה שזה לא יקרה...

סח. ובכלל ה'הכנעה' הוא לקבל את כל העובר עליו באהבה, ומעתה אל יתרעם האדם על תקלות שונות שנעשו ביום הזה שלא כרצונו, כגון, שברצונו היה להתפלל במקום פלוני ומשום מה נאנס והוצרך להתפלל במקום אחר, וכן דוגמאות למאות שהשטן זה היצה"ר מנסה עי"ז להפיל את רוחו של האדם מחמת דברים של מה בכך, אלא המשכיל לא יגרר אחריו ויתחזק להיות בשמחה, וידע כי אדרבה דייקא 'תקלות' אלו הם 'ימליצו טוב בעדו' אם יכניע עצמו לקבלם ברוגע ובשלוות הנפש מתוך הכנעה לרצון ה'.

סט. וכן איתא עוד בגמ' (ר"ה טז:): ש'שינוי מקום' מקרע גזר דינו של אדם, וביאר הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ד) טעמו של דבר, 'שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות ענו ושפל רוח', והרי ש'הכנעה' קורעת גזר דינו של אדם ומעבירה את רוע הגזירה.

ע. מספר אחד הרבנים הצדיקים, בנסיעתי לארה"ב הודעתי (ע"י סוכן הנסיעות) שהנני נזקק שיוליכו אותי ברחבי שדה התעופה בכסא גלגלים. ואכן, בהגיע הזמן בא אחד מעבדי המקום, הוליך והוביל אותי לכל המקומות הנדרשים,

ולרע, ואלו הנשים שהיו עקרות מצד טבעם ומזלם, שבתובת ספורות אלו כתב המהרש"א 'תוקף קדושת ועלה זכרונם לטובה בר"ה לשנות טבעם ומערכה שלהם, היום' אשר ניתן להפוך בו את כל הטבעים והמזלות עב"ל"ע. ודבריו הם כ'מועט המחזיק את המרובה', ולשנותם לטובה" מן הקצה אל הקצה ע"י.

תוך כדי שהוא עוקף את כל התורים, והוליכני מדלתות אחריות (אונטערשטע טירן), גם בארה"ק וגם בארה"ב. ולמדתי מזה לענין ימי ר"ה, כמו שבענין זה ברובא דרובא שירות כזה ניתן רק לאנשים מכובדים המשלמים ממון רב, טבין ותקילין, כדי שיוליכו אותם בדרכים מיוחדים, בדלתות אחריות וכו', והנה בא אדם פשוט ביותר, אין לו ממון, ואין לו 'קשרים' רק מספר שהוא 'נכה' – אין בידו להלך בכוחות עצמו, ואכן, הכל נפתח בפניו... שלא כי הצפוי... וכל זה מבלי שידרשו ממנו 'מסמכים' המעידים על אמיתות הדבר, שאכן א"א לו לילך על רגליו, רק מספיק בזה שהוא מצהיר על עצמו כנכה...

כיו"ב לדידן, דורות הראשונים היו עורכים עבודות גדולות, ועתה חסרנו הרבה, אין לנו כל אלו, לזה בא ה'שופר' ומראה לנו שבכפיפה אחת – אפילו שאין לו כלום, רק מייצג עצמו כאילו הוא חרס הנשבר, מיד ייפתחו לנו כל השערים, מה שאמור לארוך זמן ארוך ודרך ארוכה – את הכל עוקפים, ומגיעים עד מהרה לתכלית... לתכלית טוב, מתוך שלום ושלוה לטובה ולברכה, חיים טובים ארוכים ולשלום.

ועל דרך שאמר הרה"ק מסטרעליסק זי"ע, לבאר בנוסח שאנו אומרים בסליחות (י"ג מידות) 'יה"ר מלפניך שומע קול בכיות', והיינו אף מי שאינו בוכה באמת, אבל הוא משמיע קול בכי, להראות כי חפץ הוא לבכות על מצבו, לבכות בתפלתו, גם לו תנתן המתנה שהקב"ה ישמע לקולו כמו שהוא שומע את הבוכים ומוזילים דמעה. המעמיד עצמו ומראה שרוצה להיות בעל לב נשבר פועל כמו בעלי הלב נשבר.

עא. משל למה הדבר דומה, לבן מלך שסרר ונהג שלא כשורה עד שהוצרך המלך להרחיקו ולהגלותו 'משולחן אביו', והעביר את כל תפקידי הבן לאחד מהיועצים העומדים לפניו. ברבות הימים נכמרו רחמי האב ונמלך בדעתו להשיב את בנו אל הארמון, והתמלא אותו יועץ בחרדה שמא יטול המלך ממנו את ה'שררה' ויחזירנה לבנו לחדש ימיו מקדם, מה עשה, נטל כלי מלא בצבע שחור, וכאשר חזר בן המלך והכל נחפזו לקבל פניו נתן לו היועץ ידו לשלום, ובתוך כדי כך מילא אותו בצבע מבלי ששישמו לב לדבר בכדי שיהיה שחור מכף רגל ועד ראש ולא יכירנו המלך, ואכן נהפכו פניו כשולי קדירה. כשעמד הבן על יד אביו, אמר לו, אב הרחמן, אמת שאי אפשר להכיר אותי, אך הבט נא בתוך עיניי, בהם לא פגע המשחית, ותראה מיד כי אני הוא בנך. וזהו שאומרים בתפילה 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים – שכבר אי אפשר להכיר עלינו שאנו 'בנים' כי הושחרנו בעוונות, הרי עינינו לך תלויות, והבט נא בתוך העיניים, וממילא תחננו ותוציא לאור משפטנו. וכן אומרים עוד (היה עם פיפיות) 'עין נושאים לך לשמים', בתקווה שהקב"ה יראה את העיניים... ועומק הדברים הוא, שנושאת עין למרומים מורה על ההישענות על חסדי המקום, מתוך הכרה שאין אנחנו יכולים 'להסתדר' מבלעדי עזרתך וישועתך, והא גופא מעורר רחמים במרומים.

עב. ידוע משם הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (עיי' ח"ח עה"ת, הח"ח חייו ופעלו עמו' תתשיח) שלכן אנו קורין בראש השנה 'וה'פקד את שרה' כי לידה זו הייתה כנגד ולמעלה מדרך הטבע, שהרי לא היה שייך בסדר העולם שיהיה לה ילדים (עיי' יבמות סד:), ולהורות לנו כי ר"ה הוא זמן של מהפיכות לטובה ולברכה למעלה וכנגד הטבע, ואף אם ח"ו עד עתה היו לו צרות למעלה ראש מעתה 'דף חדש' מתחיל, והכל יתהפך לטובה.

עג. איתא בגמרא (ר"ה ג:) על הכתוב (נחמיה א-ב) שהנביא נחמיה שמע על הרעה וחרפת בני ישראל שנשארו בירושלים, כתיב שם, 'ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך יין לפניו ואשא את היין ואתנה למלך ולא הייתי רע לפניו, ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים ואתה אינך חולה, אין זה כי אם רע לב (שרוצה להרוג את המלך), ואירא הרבה מאד ואומר למלך, המלך לעולם יחיה, מדוע לא ירעו פני אשר העיר בית קברות אבותי חרבה ושעריה אוכלו באש', ואז שלחו המלך לבנות את בית המקדש השני, ע"כ. והדבר תמוה, וכי המלך לא ידע ולא הכיר מציאותם של בני אדם, שלפעמים קמים בבוקר על צד שמאל (ללא מצב רוח), היום אינו ב'כלים'... (ער איז נישט אין די מוד...) מדוע החליט שאם רואה פנים נפולות הרי זה מורה בהכרח שיש לו מחשבות זדון והוא מורד במלכות.

אלא ביאורו, כי בבית המלכות יש הכל, כל השפע וברכה, וכי 'כלום חסר בבית המלך' – את הכל ניתן לתת לו, כל משאלות האדם ניתן למלא בבית המלכות. על כן, אם האדם שוהה בצל המלך, תחת קורות ביתו חייב להיות

באר הפרשה - ראש השנה

למעלה, עד שאי אפשר להכיר איזה מהם היה העליון ואיזה התחתון. כך היא המהפכה בראש השנה, שהכל מתהפך להיות נוצר מחדש.

עוד אמרו שם בגמ' 'בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין', בראש השנה במלה עבודה מאבותינו במצרים'. והרי שאין לך ישועה הנעשית בעולם ליחיד או לרבים שלא 'נכתבה בספר' ביום זה, וכמוכא לעיל מתשובות השואל ומשיב' וז"ל, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא. והיינו משום ש'זה היום תחילת מעשיך' והבריאה מתחדשת כבתחילתה.

אף לנו ייאמר, לכל יחיד באשר הוא, זה היום תחילת מעשיך', לעמוד ולהתחדש בזה היום הן ברוח - בתורה ועבודת ה'. הן בגשם - בכל עניני חייו בפרנסה וכלכלה, ברפואות וישועות וכל שאר השפעות, שביד

נוראות אמר הרה"ק השם משמואל' זי"ע (תרע"ד ד"ה נראה), שהנה שינוי הבריאה הגדול ביותר - שלא היה כמוהו עוד בעולם הוא להפוך ולד זכר לנקיבה, ושינוי בזה אירע בראש השנה, ומדייק זאת מדברי הפייטן (שחרית ליום א'), זכר לה יושר ארחות, עובר להמיר בבטן אחות, חושבה כהיום זכרה להאחות - שבר"ה נהפך ולד הזכר שבמעיי לאה אמנו ונולד ממנה בתה 'דינה'. והיינו, כי זה היום מיועד למהפכות ע"ה.

והיינו טעמא כי בראש השנה נברא העולם מחדש בלא שום שייכות למה שהיה מקודם לכן, ואף אם ב'עולם הקודם' היה מזלו רע, הרי עתה מתחיל הכל מחדש וכתינוק שנולד דמי. וכפי שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס השלם תפא) שיום זה הוא כמו שלוקחים חתיכת מלח שנקרא 'טאלפין' ומבשלים אותו בקדירה לעשות 'טאלפין' חדש, וכל המלח נבלל ונתהפך שם מלמעלה למטה, ומלמטה

צופרידן (מרוצה) לגמרי, וזאת טען המלך לנחמיה, אם פניך אינם קורנות מאושר ומרוב כל בהיותך בצל קורתך, והרי אינך חולה, הרי זה מוכיח בעליל שמתרוצצים בקרבך מחשבות של מרידה במלך וכו'.

אף אנו, בראש השנה הננו נמצאים ועומדים בבית המלך, שהרי היום 'אמרו לפני מלכויות', והוא יום המלכת ה'. כל האוצרות ניתנים בידינו, הכל פתוח לפנינו - רק תתפלל ותבקש על כך, על כן חייבים להלך בזה היום בלב מלא שמחה, עם פנים מאירים (קורנות) באושר ושמחה, כי אם לאו תחול עלינו טענת המלך מדוע פניכם רעים. נהלך נא בפנים שמחים ונזכה לקבל הכל מבית המלך, בשפע רב ועצום כראוי לבית המלך, כי כלום חסר בבית המלך.

עד. כיוצ"ב אמר הרה"ק השם משמואל' זי"ע (ר"ה תרע"ד ד"ה מנהגנו) דע"כ מטבילין בדבש בימים אלו, להורות כי הדבש הוא טהור היוצא מן הטמא (שהרי הדבורה עצמה אסורה באכילה) שנהפך הטמא והאסור להיתר גמור (גם הדבורה 'רודפת' את האדם ועוקצת ואילו הדבש הוא הדבר המתוק ביותר), ולא עוד אלא שכל דבר טמא שנפל לתוך דבש הותר הוא עצמו באכילה, שנהפך להיות כדבש עצמו (שו"ע י"ד פא ח), להורות לנו, שכך יש בידינו כוח להפוך את כל מצבנו ברוח ובגשם ביום הזה, ולהפוך את הדינים לרחמים מגולים.

עה. ומסיים השם משמואל', ואיש הנלבב יקח מזה תוכחת מוסר לנפשו שאין זמן מוכשר להתהפך מרע לטוב יותר מר"ה, כי אם כך נעשה בענייני הגוף, ק"ו שבענייני נפש יש ביד האדם להפוך מהפכות אדירות לטוב לו כל הימים.

עו. הרה"ק האמרי אמת' זי"ע אמר פעם קודם ראש השנה לאברכים שהשקיעו מיטב כספם באיזה 'עסק' ואבדו את כל ממונם ונעשו רשים וחסרי כל, הנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים ומיד החלו שבע שנות השבע, והרי שגדול כוחו של יום זה, להפוך את מצב האדם מן הקצה אל הקצה, התחזקו להתפלל ויגביה הקב"ה קרנכם למעלה למעלה.

עז. אגב אורחא, הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפג א) 'ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה טובה'. יש מקשים, מה ענין התפוח והרי ה'יהי רצון' מכוון אל רמזי הדבש שהוא מתוק ומבקשים כיו"ב שנה מתוקה, אבל אין מכוונים בו שום רמז על התפוח (דוגמת 'כרתו' על הכרתי, או 'תמו' על התמרים), והיה אפשר להסתפק בטבילת החלה בדבש או בכל פרי או מאכל אחר בדבש.

יש שרמזו, כי כך הוא דרכו של פרי התפוח, כאשר תחתוך אותו לשניים תמצא פרי יפה במראהו הטבעי בצבע יפה מאד, אם תניחנו על השולחן ותחזור לעיין בו אחרי שעה תמצא שהחל לשנות צבעו (לצבע חום, ברו"ן) ואחרי יום שלם יימצא שחור לגמרי, ואם תמתין יומיים לא תכיר אותו כלל מרוב שחרותו. אמנם ה'שמירה' עליו הוא

כל אדם לפעול לעצמו שנה טובה ומתוקה בבניע"ח חיי איש איש כפי מחסורו^פ. ואין הדבר תלוי אלא בדינופא ומזוני^{עט}, ולצאת מ'בית האסורים' כל חר וחר בריליה, ב'תשובה תפילה וצדקה המעבירין את רוע הגזירה'^{פב}.

מריחת דבש עליו, כי עי"ז ישאר בשלמות צבעו ביופי שניתן לו משמיה. כך אנו נוטלים תפוח בדבש, ומרמזים בזה לסימנא טבא ומתפללים על זה, רבש"ע, הנה הכל נקיים כעת, נשמות ישראל מאירים ביופים, אנא, רצוננו להשאר בנקיות זו כל השנה, בל יביא עלינו היצר לכלוך ושאר טינוף כל השנה, דוגמת הדבש השומר על תפוח.

עח. הנה כתיב ברש"י (יבמות סד): ד"ה שלש פקידות. וז"ל. שהקב"ה פוקד העקריות לשמוע תפלתן בר"ה וגוזר עליהן הריון. ואיתא מהרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ר"ה ד"ה וה' פקד) וז"ל בראש השנה שאז נברא העולם הוא עת פקידת עקריות. וכן איתא מהרה"ק 'אמרי נועם' זי"ע (ר"ה ד"ה בנוסח) כי ראשי תיבות של 'נפקד כהיום הזה' הוא הנ"ך שהוא השם הממונה על ההריון, כמו שכתוב (בראשית טז יא) 'הנך הרה' כידוע.

וכבר אמרו צדיקים (אמרי נועם אות יב) רמז לכך - כי 'וידגו לרוב בקרב הארץ' בגמטריא ראש השנה. וב'תפארת שלמה' (ליוה"כ ד"ה רב איקלע) פירש (בנוסח ונתנה תוקף) 'כמה יעברון כמה יבראון', כמה יעברון - כמה יתעברו בזאת השנה, וכמה יבראון - שיבראו ויתרפאו מחליים. מסופר על אברך שהמתין זמן רב לזש"ק, וציוה לו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שיכוון ליבו בתיבות 'כמה יעברון' להיפקד, והוסיף לומר שהוא בדוק ומנוסה.

וכן כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטים חדשים, ימים נוראים) וז"ל. 'מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון 'וה' פקד את שרה', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקריות' (וכן הוא שם פר' ויצא בנוגע לכל השנה).

עט. כתב הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת תרל"ט יום שני) ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע - חיי בני ומזוני, וכאשר נשפע בראשית הבריאה ביום זה. חיים - נאמר ביום זה 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). בני - נשפע גם כן הכח המוליד במאמר 'פרו ורבו' (שם א כח) וכאשר היה בפועל כידוע. מזוני - הוכן לו עוד במאמר 'תדשא הארץ' (שם יא).

פ. הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע היה מפרש בלשון התפילה (ברכת זכרונות) מי לא 'נפקד' כהיום הזה, מלשון 'וה' פקד' את שרה, וזה הכוונה מי לא נפקד אין איש שלא נפקד ונזכר לכל מיני ישועות ביום הזה.

וכך כתב הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע (דעת משה לאלול ד"ה איתא בילקוט) וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרה"ק אאמו"ר זצלה"ה (המגיד מקאזניץ זי"ע) שבר"ה היה שמח עד למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה, אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה ו'כל טוב' לכל ימי השנה.

פא. מאמר נורא אמר הגאה"צ רבי יצחק הוטנער זצ"ל בהספדו על הרה"ק מסאטמאר זי"ע - והדברים שייכים מאד לדידן בימים הללו. וכה אמר, הנה כתיב בפרשת נח (ז כג), 'וימח את כל היקום וכו' וישאר אך נח ואשר אתו בתבה', וברש"י ביאר, אך נח, לבד נח, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, גונח וכוהה דם (ב"ר לב, יא). מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו, ועליו נאמר הן צדיק בארץ ישולם (משלי יא, לא). ויש להקשות, מדוע מגיע לו 'עונש', עד שרש"י הביא את הפסוק שהצדיק משתלם על עוונותיו בעוה"ז, והרי נח היה טרוד יומם ולילה עם כל הבהמות והחיות, להאכילם להשקותם ולהחיותם, ורק לכן איחר בכמה מינו"ט (דקות) להאכיל את הארי, וכי עליו ללקות על כך שהארי יכישו...

אלא ביאורו, שאכן הקושיה עצומה היא, ובאמת היה נח צודק, והיו בידו כל התירוצים הנכונים שבעולם על איחורו, ומ"מ, בשעת סכנה - כאשר כל העולם הולך ונחרב, והופקד בידו הארי היחיד שנשאר בעולם (- כל שאר האריות שביקום נימוחו ממי המבול), ואם לא ישמור עליו לא ישארו כלל אריות בעולם, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור יותר מכל משמר, ולהעמיד לפני הארי את כל מחסורו למען לא יוכחד גזעו וזכרו מן העולם (וכיוון לומר בהספדו שהרה"ק היה מהדור דעה הקודם, ולאחמ"כ הוא נשאר שריד יחיד לדור דעה הקודם, כמה יש לנו לבכות על אבדתו).

אף לדידן ייאמר, הנה יום ראש השנה הוא היום היחיד שבו נקבע הכל לכל השנה הבאה, כעת הוא 'אריה שאג מי לא יירא' (כמו שנשאר אותו אריה אחרון בעולם) אין מועיל עתה כל טענת אונס וכל תירוץ אפילו אם צודק לגמרי, בזמן כזה אין תירוצים ואין טענת אונס - חייבים לשמור על הימים הללו יותר מכל משמר, ולסדר לעצמנו גמר שנה באופן טוב, ולזכות לשנה הבאה בשנה טובה ומתוקה.

פב. על כן יאמרו המושלים לאמור, כי שנים המה 'מנהיגים', זה מנהיג 'רכב', וזה מנהיג 'מטוס', אלא שאותה פעולה של נסיעה (לחיצת רגל או יד על הכפתור - הדושה, המיועדת לצורך נסיעה) תקדם את הרכב בכמה וכמה מטר (רגל), ואילו

באר הפרשה - ראש השנה

ואשר על כן חלילה לנו^פ מלבזבו אפילו רגע אחד בלישנא הגמ' (שבת יא.) 'כל מיחוש ולא מיחוש ראש', בהאי יומא^פ, כשכל השערים פתוחים לרווחה^פ. שכשם שאינו דומה מיחוש שבראש למיחוש בשאר וכבר רימו זאת הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה כל) אבריו, כי אדם הלוקה מכה חזקה בכל רמ"ח איבריו,

המטוס יתקדם בכמה וכמה ק"מ (מייל), וההבדל פשוט, כי הרכב בהיותו על הארץ מוגבל הוא בנסיעתו, הן מחמת עיקולי הדרך והן מחמת כח המשיכה של כדור הארץ המגביל את מהירות הנסיעה, לעומת זאת בשמים ממעל הכל פתוח... באין מעצור ומפריע... כך בימים אלו כשעדיין לא נקבע הדין לשנה הבעל"ט הרי 'הכל פתוח'... ותנועה אחת בכוחה לפעול גדולות ונצורות...

והנה נאמנים עלינו דברי חז"ל, אך שמא תאמר כי הדברים נאמרו רק ל'אנשים גדולים' ולא לפחותי ערך כמוני, על כן שמע נא עדותו של תלמיד חכם חשוב מירושלים הקורא בכף ידיהם של הפונים אליו (המבקשים מאתו שיגלה להם ממשמוניות כף ידם) ומגלה להם את מזלם, מצבם ומעמדם בעבר ובעתיד, אבל בימים שבין ראש השנה להושענא רבא אינו מקבל את קהל הבאים, וטעמו ונימוקו עמו, שאין כל טעם למשמש בסימני הימים בזמנים אלו, כי מדי יום ביומו הם משתנים בפועל ממש, ושינויים אלו ניכרים לכל ה'מבינים' בחכמת שרטוט הימים (אלא שאדם מן השורה לא יוכל להכיר בכך), ואומר הרב הנ"ל, אם יכניס אדם את ידו בכל יום מימים אלו במכונת הצילום ויצלם תמונת שרטוטי ידיו, יוכלו להראותו כי ישנם שינויים גדולים מיום אל יום, כי כל מה שיארע בו בכל ימות השנה נקבע בימים אלו ובידו לבטל מעליו כל גזירות קשות ואכזריות...

פג. יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה 'שנהיה לראש ולא לזנב', שהנה מדרך בעלי חיים שכשרוצים להביט על זנבם הרי הם מסובבים ראשם לאחור, ועל דרך זה אנו מבקשים שנהיה לראש - שנצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער מדוע לא נצלנו את ר"ה העבר 'עד תומו'.

דבר נורא אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהגם שאין לנו שמץ השגה בקדושתם של האבות והאמהות הק', אך מדברי הגמרא ששרה ורחל נפקדו בר"ה מבואר שאף הן לא היו יכולות לפעול לעצמם זרע של קיימא, אלא רק בר"ה לגודל סגולת היום. ומכאן נלמד ק"ו בן בנו של ק"ו אלף פעמים לדידן, עד כמה עלינו להשתדל בכל עוז ותעצומות לנצל את ר"ה, כי ממנו תוצאות חיים.

פד. כה אמר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שהיה זועק בימים אלו מנהמת לבו הטהור 'מען זאל זיך נישט דרייען ווי א נאר אויפן מארק', פירוש, שלא יהלך בימים אלו כשוטה המסתובב בשוק באפס מעש במקום שאפשר לו להרוויח הון רב.

פה. וכמו שכתב רבינו סעדיה גאון (בטעם השני לתקיעת שופר), וז"ל, כי יום ראש השנה הוא ראשון לימי תשובה, ותוקעין בו בשופר להכריז על ראשינו כמי שמזהיר ואומר כל הרוצה לשוב ושוב ואם לאו אל יקרא תגר על עצמו, ע"כ. וכלומר, שמכריזים ומודיעים לכל, דעו נא כי עתה פתוחים כל השערים עד אחרי נעילה, ומי שאינו מנצל זמנים אלו בל יבוא בטענות אח"כ...

מעשה היה בקהילה אחת שנתיישרה בעיר חדשה בארץ הקודש, מכיוון שעדיין לא בנו בנין מפואר ל'בית הכנסת' מיהרו להזמין קרוואן $\epsilon\epsilon\epsilon$ (נאה ומתוקן, ביום המיועד הגיעה משאית (טראק) גדולה אשר הובילה את הקרוואן למקומו, קשרו הפועלים את הקרוואן אל המנוף (קרע"ו) בחבלים עבותים, והחלו מכוונים את הקרוואן בעודו באויר למען ינוח על מקומו הנכון, כשהפועלים מכריזים לנהג המנוף 'ימין'... ו'שמאל', עד עד שעמד על מכונו בדיוק נמרץ, לא פחות ולא יותר, התירו את החבלים ויצקו מעט בטון (סעמענט) לחבר את הקרוואן למקומו לבל יזוז. נכנס ה'מרא דאתרא' לבדוק שהכל כשורה, ונבהל לראות כי בטעות העמידו את הקרוואן הפוך, ה'מזרח' במערב... עליונים למטה ותחתונים למעלה... ונמצא ש'ארון הקודש' עומד לכיוון ההפוך, מיד נענה אחד הפועלים, מה כל הרעש, הנה אצעק שוב 'ימין ושמאל' עד שההיכל יעמוד כדת וכדין... גערו בו, שטיא שכמותך, בעוד שהקרוואן היה באוויר אכן היה ניתן לצעוק ימין ושמאל ולסדרו בנקל, עכשיו שכבר הוא מונח על גבי קרקע ומחובר לה כבר לא יועילו צעקות ואף לא לחיצות על כפתורים למיניהם...

לדידן ייאמר, עתה בימים אלו, עדיין לא 'נקבע' גזר הדין לשנה הבעל"ט אלא הוא 'תלוי ועומד באוויר', ובידינו הדבר 'להזיזו' ולשנותו כפי הצורך, אל נמתין עד לאחר הכתיבה והחתימה שלא נצטרך להזיע הרבה בתפילה ותחנונים לבטל את הגזר דין החתום...

ותגור אומר ויקם לך - עוצם וגודל כח התפילה של כל יחיד בימים אלו

איתא במשנה (ב"מ קה:) ונפסק להלכה (ש"ע ח"מ שכב ס"ב) החובר שדה מחברו (ששוכר את שדהו בסכום קצוב לשנה) אם נשדפה השדה ונתקלקלה כל תבואתו יחד עם כל שדות המדינה (מכת מדינה) אין החובר צריך לשלם על שנה זו, שהרי כל השדות שבמדינה נשדפו ולכן נחשב כאילו לא קיבל מאתו שדה לשנה זו. ונסתפקו בגמרא (קו.) באם ציווה עליו המחכיר לזרוע שם חטים והחוכר

אף אם המכה תכאב מאד לא יבא בדרך כלל לידי סכנה, אבל מכה שבראש עלולה לגרום לו נזק עצום לכל ימי חייו ח"ו, כי העיקר תלוי בראש, כך לגבי ראש של השנה, שאם אם עברו עליו כל ימי השנה 'במיוחשים' שונים, אך ישמור על ר"ה כבבת עיניו שלא יעבור רגע בבטלה. וכן רמזו בפסוק (קהלת ב יד) 'החכם עיניו בראשו', שהמשכיל רואה שהכל תלוי ב'ראש'ו, ומבין כמה יקר ערך של כל רגע ורגע בראש השנה^פ, שהוא המשפיע^פ על כל השנה^פ.

פו. וכן אמרו שמניין השעות בראש השנה הוא ארבעים ושמונה כמניין 'מח', לרמז שר"ה הוא ה'מח' של כל השנה שהכל תלוי בו, וח"ו למי שיש נקב במוחו אפילו כמלוא נימה...

פז. ידוע שהרה"ק בעל התניא זי"ע היה מרבה באמירת תהילים כל יום ר"ה עד לאחר תפילת מעריב בליל ב' דר"ה ואפילו 'מאמר' לא אמר, ולא משה ידו מתוך ה'תהלים - מחזור, מחזור - תהלים' [אף שכבר נודע חשיבות מאמרי הדא"ח בעיניו] מאחרי מנחה של ער"ה עד אחר ערבית בליל ב' (ספר השיחות רי"צ תחילת תש"ב, והביא שם שכך היה מנהגו של המגיד ממעזריטש).

אף הוא היה מזהיר את תלמידיו בראש השנה על שני דברים, שימעטו בשינה [היינו להימנע מתוספת שינה על ההכרח, כי הישן פחות ממה שגופו צריך עלול להיות עייף ומבולבל, ויצא שכרו בהפסדו], וכן ימנעו משיחה בטלה. הנהגות אלו שווים הם לכל אדם, וראוי להחזיק בהם ולקיימם.

וכן הייתה דרכו בקודש של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, שהשכים קום בר"ה, וכבר מעלות השחר עמד בבית המדרש והתחיל להתפלל פסוקי דזמרה בדביקות, ושימש כשליח ציבור בכל התפילות מרישא ועד גמירא, וכן תקע את התקיעות בשופר, ואת תפילת מוסף סיים כשעה אחר חצות היום, ואז הלך לאכול ולשתות כמצות היום, אולם כל הסעודה ארכה לו כחצי שעה, ואז חזר לבית המדרש והגיד תהלים בציבור בהשתפכות הנפש עד סוף היום (הובא באהל אלימלך אות שמב).

וכבר מצינו בפוסקים (עי' משנ"ב תקפ"א סק"ג) שמן הראוי לסיים שלוש פעמים ספר תהלים מר"ח אלול ועד יום הכיפורים, ואין לנו כלי זיין חזק יותר מאמירת הפסוקים שחיברם דוד המלך ע"ה לכל הדורות, לשפוך את הלב לה' ולעורר רחמים וחסדים בעולם.

פח. הנה כתב הרמ"א (או"ח תקפ"ב ט) וְנוֹהֲגִין שְׁפָל אֶחָד אוֹמֵר לְחֻבְרוֹ (בליל א' דר"ה) לְשָׁנָה טוֹבָה תִּפְתָּב (טור). ובמג"א הביא מספר עשרה מאמרות שלא לומר 'ותחתם', ובביאור הגר"א מאריך הרבה על ענין זה הלוח ושוב, ומראה מקום מספרי הפוסקים לכאן ולכאן.

ואמר הגאון רבי מרדכי גיפטער זצ"ל, הנה בהלכות איסור והיתר, וכן בטריפות, וגם בחו"מ מביא הביאור גר"א תילי תילים של הלכות ברמז גרידא וקיצור נמרץ, כשאינו מפרט אלא כותב ועיין... ועיין... ואילו כאן הוא פותח את כל הענין, ומאריך בכל השיטות וטעמיהם, ומאי שנא. אלא ביאורו, שבא להראות בזה מה המשמעות וחשיבותה של כל מילה ומילה בר"ה, ר"ה שפילט מען זיך נישט מיט ווערטער (כל מילה מדודה בר"ה, ואין משחקים בהם) לכל תיבה ותיבה יש השפעה גדולה ועצומה לכל השנה.

פט. הגיד הגאון ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמי שאינו מתעורר בראש השנה לעמוד בתפילה ובתחנונים, הרי הוא דומה לבעה"ב שארמונו עולה בלהבות, והוא נח על משכבו בנחת וברוגע, ואף שכולם צועקים לעברו 'אש, אש', הרי הוא מתעלם מהם ואינו טורח להביא מים כדי להציל את רכושו, והנמשל ברור, שבעת כזאת יש בידו לפעול שיפסקו עליו שנה של שפע וברכה, ואילו הוא בסכלותו מתנהג כאותו טיפש שאינו מתאמץ להציל מן הדליקה, ובזה מבואר דברי הירושלמי (הובא ברמ"א תקפ"ג ס"ב) 'מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', היינו שאינו נותן אל לבו לנצל את הזמן 'בריש שתא'.

בדרך צחות אמרו, כי הנה מ'חובת' האדם ומ'זכותו' להיות 'אויס בעטען' (לבקש), וא"כ תחילה וראש עליו להיות 'אויס בעטען' (להפסיק לישון)... ונכלל בזה כל פירושי השינה...

בין והתבונן נוראות בכח התפילה, כי לא נאמר דין זה דווקא אם המחכיר מצדיקי הדור הוא או לכל הפחות מל"ו צדיקים נסתרים, אלא כל יהודי יהיה מי שיהיה בידו למעון אני בקשתי בתחילת השנה על חיטים - וללא כל ספק שאם היית שומע לקולי לא הייתה התבואה נפסדת אף ב'מכת מדינה'... וע"י טענה זו חייב החוכר לסלק דמי חכירותו, ומכאן תראה בכוחה של תפילת כל יהודי בימים הללו, שהיא פועלת כתפילתו של צדיק הדור^{צא}, ומובטח לו שתתקבל לפני ארון הכל^{צב}.

לדידן הדברים אמורים, אם זה האיש הפשוט בידו לפעול בתפילתו ש'בראשית השנה' להנצל מ'מכת מדינה' - כלומר שכל העולם יפסידו ממונם והוא ישאר ברווחיו, אף אנו נפעל כיו"ב, בכל העניינים, לרפואה שלימה כנגד דעת כל הרופאים שכבר ייאשהו^{צג},

שינה מדעת בעל הבית זורע שעורים ונשדפו השעורים במכת מדינה, האם חייב החוכר לשלם, שהרי כל השדות נשדפו במכת מדינה וא"כ ההפסד של בעל השדה הוא ולא של החוכר, או שנאמר, שבעל השדה יכול לומר לו - אילו היית זורע חיטים כמו שציוויתך היה מתקיים בי (איוב כב כח) 'ותגזר אומר ויקם לך', ופירש רש"י (ד"ה ותגזר) מה שתבקש מן היוצר יעשה, ואני לא ביקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחני בשעורים אלא בחיטים. ומסקנת הש"ס בצד השני, כלומר שאנו מקבלים טענתו, ואומרים שמאחר שהתפלל בראש השנה שיצליח ה' דרכו בחיטים שיזרעו בשדהו, בוודאי היה מצליח בחיטים - אעפ"י שכל בני המדינה הפסידו את תבואתם, ורק מכיוון שהחוכר שינה זורע שם שעורים הפסיד יחד עם כל בני המדינה שהרי על זה לא התפלל בתחילת השנה^{צד}.

צ. נוראות מצינו בתוס' (ר"ה טז.) בגמרא הובאה מחלוקת אם נידונים בכל השנה או רק בר"ה, ומתוך סוגיית הגמרא מקשה התוס', וא"ת לרבנן (שאינן נידונים בכל יום) מי לא מתפללים בכל השנה 'רפאנו וברכת השנים', כלומר ומה יש להם להתפלל והרי כל הדין כבר נגמר בר"ה, ומבאר התוס' - ואומר ר"ת ש'יתרפא' מתפללים כל השנה לכל הדעות, כי רק מתי יחלו נגזר בראש השנה אמנם מתי יתרפאו לא נגזר, ואפשר בכל השנה לפעול לטובה. מעתה החכם ישכיל להבין שהבקשה על יחלה זמנה דייקא בראש השנה. ואל יהא מהצועקים על העבר...

צא. והוסיפו בזה דבר נפלא, שהנה פסוק זה של 'ותגזר אומר ויקם לך' נאמר על חוני המעגל (תענית כג.) שפעל בתפילתו כפי רצונו וכבן המתחטא על אביו ועושה לו רצונו, וללמדנו שכל 'יהודי פשוט' יש לו כח בר"ה לפעול בתפילתו כחוני המעגל...

צב. ברבים מספרי הקודש לדורותיהם האריכו לרמז עניין ראש השנה במזמור ב' שבתהילים, שם נאמר (פסוק ז) 'אספרה אל חק בני אתה אני היום ילדתיך', כי 'חק' רומז לראש השנה, וכמו שנאמר (פא ד-ה) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', וכן 'היום' - דא יומא דדינא, והיינו שבהאי יומא רבא הקב"ה אומר לכל אחד ואחד מבני ישראל בני אתה, ואני היום ילדתיך - כי ר"ה הוא זמן חידוש העולם, וכדאיתא במדרש (שוח"ט קב) 'אתה בורא אותם בריה חדשה', ומה כתיב מיד, שאל ממני ואתנה, שהשי"ת פונה ואומר, התפללו לפני ותשאלו כל מאווייכם ורצונות ליבכם, ואתנה...

צג. הביטו וראו למעשה נורא המורה בעליל על הכח האדיר של תפילה לבטל כל גזירות רעות ולשנות את הטבע מן הקצה אל הקצה, (וכאשר עיניכם תחזינה מישרים בהצגת ה'דפים' documents) המעידים בבירור יותר מאלף עדים... ידידינו ומכרנו, האי גברא יקירא שליט"א חש שלא בטוב במהלך הקיץ דשנת תשפ"ב, בחודש אייר הלך לרופא לעשות 'בדיקות', והבדיקה הראתה שיש מוטציה (כמצורף בדף 1) וכמו שכתבו הרופאים נמצאה מוטציה. בחודש תמוז התייעץ הרופא עם מומחה, והיועץ כתב שזה מתאים למחלה והוסיף יזומן להמשך טיפול בהקדם במרפאה המטואונקולוגית דוידוף בלינסון (כמצורף בדף 2). בי' אלול - לאחר שהוזמן לבית החולים דוידוף, ולא רצה להכנס לשם בשום פנים ואופן, הלך באופן פרטי לד"ר קובורסקי - הרופא שעמו התייעץ הרופא הראשון, בכדי לשמוע על משמעות תוצאות הבדיקה הנ"ל, ואמר לו שהבדיקה הזאת הנה מדוייקת מאד, ואין שום אפשרות שבדיקה נוספת תשנה את התוצאה, ביקש האיש היות ואנחנו מתקרבים לימים הנוראים, ובכח תפילות ומעש"ט לשנות הכל לטובה, לכן הוא מבקש שיערכו לו בדיקה נוספת לאחר חגי תשרי, הרופא הסכים, וזימן אותו למחלקת המטולוגיה בבלינסון לתאריך ה' חשוון תשפ"ג (כמצורף בדף 3).

והנה בבדיקה שנערכה לו בה' חשוון תשפ"ג זימנו אותו לחזור בי' כסלו לצורך התחלת הטיפול (כמצורף בדף 4), אבל ביום י' כסליו הגיעו התשובות שהוא נקי לגמרי, ונכתב שחור על גבי לבן jak2 שלילי, לסיכום אין עדות מעבדתית למחלה, המשך טיפול: לא, סיכום והמלצות ביקורת בעוד 3 חודשים, ממש ברוך שפטרנו מעונשה של המחלה הזו (ואף ללא שום

או לרוות נחת דקדושה אף בשכל המחנכים הרימו ידיהם בייאוש, להפקד בוש"ק כנגד דעתם של כל המומחים, להעמיד הבית על תילו אף אם כל עושי השלום עזבוהו לנפשם, וכיו"ב איש איש בנגעו ומכאובו יש בידו לעלות על דרך המלך ע"י תפילותיו עתה בראשית השנה.

ואף אם נגורה כבר הגזירה רח"ל, אזי בכח התפילה בראשית השנה יד לבטל כל גזירות קשות ורעות י"ה, וכמו שהוכיח ב'ערבי נחל' (דרוש לפסח דרוש ב) דהנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה (בראשית טו יג) 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה' - והיא גזירת 'שעבוד מצרים' שיצאה מפורש מפי הגבורה, ואעפ"כ כש'ויאנחו

טיפולים המפרכים נפש וגוף). ואכן אין תימה בדבר מה נשתנה, כי כאן לפני אלול ר"ה ויוה"כ כאן לאחריהם... כי אכן ידע היטב לנצל את הימים המסוגלים לקבלת התפילות גם לאחר גזר דין, ובחסדי ה' הבריא כליל.

וכאמור, אין אנו עוסקים כאן במעשה בצדיקי הדורות אלא ביהודי 'מן השורה' שחי עמנו בדור הזה... שהאמין בכל ליבו ונפשו בכוחות הכבירים

של התפילות בימי הרחמים והרצון ונאחז בהם כבקרב הצלה, והם שעמדו לו... על כן נתחזק באמונה בכוחה של תפילה ובזה נציל אותנו ואת כל אשר לנו לטוב לנו כל הימים.

צד. מעלה יתירה יש בה בתפילה שבלייל ראש השנה, וכמו שכתב המגיד מדובנא זי"ע (קול יעקב, איכה ב יט) על הפסוק 'קומו רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה' ומבאר בזה"ל, משל לאחד שהיה דר בעיר מלאה נכרים אין שם יהודי בלתי הוא לבדו, והעיר היתה מתנהגת ע"פ ממונים אשר הפקיד השר עליה, והשר לא היה דר בעיר ההיא כי אם רחוק מאתה, ומשפטו לבא אחת בשנה לפקח על עסקי העיר ועניניה, וכל יושבי העיר היו שונאים את היהודי תכלית שנאה וישטמוהו תמיד ויארבו לנפשו, ובבוא השר אל העיר ליום המועד הנה ברצות היהודי להתייצב לפניו לשחר פניו ולהפיק רצון ממנו על כל נגעי לבבו, היה מוצא תמיד את מבקשי רעתו עומדים לפניו ומדברים שטנה עליו ומשניאים אותו בלב השר עד אשר לא יכול היהודי להרים פניו אל השר לשאול צרכיו ממנו וגרם לו זאת שירד מטה מטה וידל מאד, לימים נתייעץ עם אוהביו מה לעשות בזה ויעצוהו לשמור את יום המועד בבוא השר העירה, ואז ישכים הוא להתייצב לפני השר קודם אור היום אולי עוד לבדו ימצאנו בטרם יבואו שוטניו להלשין עליו, ואז יפיק רצון ממנו לכל משאלותיו, אחר שאין עומד לנגדו לשטנו

הנמשל הוא, כי גם זאת העצה היעוצה לנו מחז"ל הקדמונים, להשכים בליל ר"ה להתפלל כל הלילה על כל נגעי לבבנו, בטרם בוא יום הדין אשר השטן עומד על ה' לקטרג עלינו ולהסך בעדנו מעבור תפילה, וזהו קומי רוני בלילה לראש אשמורות, רומז על מה שנאמר (איוב א) ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' וכמאמר חז"ל שהוא ר"ה, וראש אשמורות הוא קודם ר"ה, וזהו כמים לבך נכח פני ה' כלומר דרשוהו בהמצאו לבדו, בטרם עוטרם על ידו שוטניו, ושפכו לבבכם נוכח פניו בעצמו, אולי יחנן ה' צבקות אותנו, אחר שאין שטן ואין פגע רע עדיין עלינו, עכ"ל. וכלומר, מעלה יש בזה הלילה, כי המלך כבר נמצא עמנו - 'כי כבר בא' לשפוט הארץ, אבל עדיין לא נתיישב על כסא הדין, ועדיין לא התייצבו המקטרגים, וזוהי השעה המוכשרת ביותר להתחנן לפני המלך.

סגולה גדולה ונפלאה שמעתי מאנשי מעשה, לומר ולסיים ב' פעמים את כל ספר תהלים בליל ראשון דראש השנה, והיא מסוגלת מאד לישועות גדולות, [ויש שנתנו רמז לדבר בפסוק (תהילים פא ח) 'אענך בסתר רעם', בסתר ר"ת ב' ספרי תהילים ראש השנה]. וכבר נמצא לזה מקור בספר 'בינת יששכר' (שנדפס בפראג לפני כמאתיים חמישים שנה), וז"ל 'ראיתי בספר אחד שטוב לומר בליל ר"ה שני פעמים תהילים מרישא עד ספא, שמזמוריה הוא ק"נ, וב' פעמים ק"ן הוא ש' גימטריא 'כפר', והוא מעניינא דיומא שצריך כפרה, עכ"ל.

ושמענו עדות נאמנה מפוסק מפורסם שהמתין עשרים ושתים שנה לזש"ק, באחד השנים בער"ה הטמין לו איש טמיר ונעלם מכתב בו נכתב סגולה זו, קיים זה מה שכתוב בזה, ולפקודת השנה נולדה לו בתו היחידה.

אף הוא עצמו פרסם דבר הסגולה, ובשנה אחת דיבר לפני קבוצת בחורים מבוגרים מישיבה ידועה, כשלושים בחורים קיימו את הסגולה ועד ג' ירחים באו כ"ט מהם בקשרי השידוכין.

האף אומנם כי סגולה זאת קשה לרבים לקיימה - בפרט שלמחרת היום יש לעמוד שעות ארוכות בתפילה במוח צלול, עכ"ז הובאה זאת הסגולה למען ידעו דורותיכם חשיבותה וכוחה של האי סגולה, והעיקר הוא לנצל את הזמן כראוי ולא לבטל אפילו רגע אחד ביום קדוש זה, ויאמר עכ"פ פ"א תהלים או חלק ממנה כ"א כפי יכולתו או יחלקם בין בני הבית וכיו"ב.

בני ישראל מן העבודה ויזעקו' מיד 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה' (שמות ב כג) ויצאו לחרות אחר מאתיים ועשר שנות גלות בלבד. והיינו שכן הוא רצון מתחילה בעת הגזר דין, שעל ידי הצעקה ישתנה דינו, פירוש, שמיד בעת שהקב"ה גזור את הגזירה גזור גם כן שתתבטל ע"י התפילה.

זבזה אמרו ליישב מדוע אומרים בראש השנה זכר ליציאת מצרים, מה ענין יום תחילת מעשיך ויום הדין' של ראש השנה ליציאת מצרים, אלא, לומר לך, כמו שבני ישראל פעלו 'מהפיכות' ובטלו גזירות ע"י התפילה עד שיצאו ממצרים קודם הזמן, כך בידו של כל איש ישראל לעשות מהפכות ביום זה¹², ואין דבר

ומידי שנה בשנה מעידים עדים נאמנים 'אותות ומופתים' שזכו בזכות זה, שינוי המזל מן הקצה אל הקצה, ואף בדברים שהיו נראים כלאחר גזירה' - שאין שום סיכוי בעולם שיהפכו לטובה, בבני חיי ומזוני, בזיווגים הגונים, איש איש די מחסורו אשר יחסר לו.

דוגמת משפחה אחת אשר היו בה ארבעה מעוכבי שידוכים - כל אחד ואחד מהם עם 'סיפור' משלו - אחד כבד יותר ממשנהו, באמצע הסעודה בליל ראש השנה נדברו מסגולה זאת, ותהי 'חרדת אלוקים' במקום, חלקו ביניהם את התהלים כנ"ל, ובתוך אותה שנה נישאו כל הארבע עם זיווגים הגונים 'לכתחילה שבלכתחילה'. וכן הוא בבני - שמעתי מאיש נכבד ומוכר בפלורידא, שהמתין כעשרים שנה לזש"ק, וכל פעולות שעשה אך לתוהו הועילו, ובשנה אחת אמר בכוונה וביראה פעמיים תהלים ונושע למעלה למעלה מדרך הטבע, וכל זה רק טיפה מן הים הנשמעים במשך השנה מישועות נפלאות הבאות לאחר קיום סגולה נפלאה זו.

אחד מני אלף, שני אחים האחד כבר טיפס גילו לכ"ח ולאחד כבר מלאו ל"ב שנים, בר"ה תשפ"ג קיים הצעיר את הסגולה ובתוך שנת פ"ג נישא למזל"ט, כמעשהו עשה האח המבוגר בר"ה פ"ד, והוא נישא במשך שנה זו למזל"ט.

(והגם שאיננו בקיאים בחשבונות שמים כלל וכלל, ושמעתי מתאוננים האומרים קיימנו הסגולה ולא נושענו, דע לך כי פעמים הוא דומה לאיש שכמה ימים לא בא דבר מאכל לפיו, ונכנס לחנותו של חברו בבקשת תחנונים, אנא, עברו עלי כמה ימים בתענית, הב לי מנה יפה של מאכל חריף פלוני, והמוכר שנאמן לידידו לא נתן לו אלא מיני מאכלי חלב קלים, בידעו שהמאכל החריף הריהו כסם המוות אחר תענית בן כמה ימים, אף אנו איננו מכירים בחשבונות שמים, את המוטל עלינו נעשה, ומן השמים ירחמו עלינו, ובוודאי נזכה לשפע רב וישועות גדולות בכפלי כפליים, עכ"פ בדברים הראויים לנו דוגמת הידיד שנתן לימתענה' אוכל המשיב נפשו...).

צה. הרה"ק ה'ערבי נחל' (לר"ה) מביא מעשה נורא על אחד מתלמידי האר"י הק' זי"ע (בספר היכל הברכה הביא מעשה זה והזכיר שמו של אותו תלמיד - רבי יוסף מערבי) 'שביום ראש השנה בא אליו אליהו הנביא ז"ל ואמר לו למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים, כי גברו מאד המקטרגים עד שמיכאל השר הגדול המזכיר זכותן של ישראל נשתתק ותש כוחו ואין בפיו מה לדבר', שאלו התלמיד שהרי באותה שנה למדו תורה הרבה, ואיה זכות התורה, השיב אליהו שעל הא גופא הקטרוג כיון שלמדו שלא כהוגן (עיי"ש). חזר ושאלו 'ומה אברהם אומר לדבר זה, הלא הוא אבי ישראל ולמה אינו בא לשם הלא לא ישיבוהו ריקם, השיב לו שאברהם אומר שהוא בוש ונכלם מליכך לבקש על נפשם' וכו'.

ויהי כשמוע הרב את דבריו עמד בפחד ורעדה, וצעק בקול מר עם ה' חזקו ונתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, שובו והשיבו מכל פשעיכם, מי יודע ישוב וניחם ה' על הרעה, כי יצא הקצף מלפניו כי רבו חזקו יד המקטרגים ולא נשאר עוד מענה בפי מליץ שלנו, וכל כך צעק בדברי כיבושים שיקבלו תשובה על עצמם, עד שבא אליו אליהו ז"ל ואמר לו שנתלבש אברהם אבינו עליו השלום בכח התשובה של אותו בי כנישתא, ובא לפני הקב"ה להרחיק דינם של ישראל עד יום הכיפורים כדי שבתוך כך ישובו מדרכם וכו', ומיד אחר ר"ה כתב הרב ההוא לכל מקומות הקרובות שיעמדו על נפשם לשוב בכל האפשרי והודיעם כל הדברים. עכ"ל.

והדברים מרעידים כל לב עד היכן גדול כוחה של תפילה, שבאותה שעה קשה לישראל, שמיכאל שר ישראל כבר לא היה בכוחו להמליץ טוב, אברהם אבינו 'אבי ישראל' מתבייש ללכת לבקש על בניו, אך עדין תפילה יכולה לבטל כל הדינים ולהשבית כל מקטרגים וכמו שאמר אליהו הנביא למען השם התחזק להרבות בתפלה ותחנונים.

עוד זאת למדנו על גודל הכח שנתן הקב"ה לברואיו בעולם הזה, שרק ע"י התשובה היה כח לאברהם אבינו לדחות את הדין עד לאחר יום הכיפורים, והרי שיתכן שאדם בתפילותיו ובתשובתו 'מזעזע' את כל העולמות, וגורם לעליונים' להתעורר לבקש מלפניו ית' על אותו אדם.

צו. וכך כתב רש"י על האמור בפרק פ"א בתהילים שהוא ה'מזמור של ר"ה' (פסוק ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם' - 'אתה קראתני בסתר ביני ובינך, ואני עניתך בקול רעם, הודעתי גבורות ונוראות בפהרסיא', והרי שהתפילה פועלת 'גבורות ונוראות בפהרסיא' (והגם שהתפילה מועילה בכל השנה, אך גדול כוחה ביותר בר"ה).

עומד בפני התפילה^{צז}, לבטל כוחם של כל המקטרגים והמשטינים^{צח}.

וכה כתב הרה"ק האור המאיר (ר"ה) וז"ל. ואין לך חיך מתוק מזה, שהארון ה' צבאות ביקש כזאת מיריגו, לאמר לפניו מלכיות זכרונות בנזכר, כדי שתבוא זכרונכם לפני לטובה. ונמצא כל עצמו יתברך דורש טובתנו, להטיב לנו באחריתנו (ומוכיח בזה לאלו האנשים שכשמאריכים התפלה בר"ה נחשב להם כמשא כבד). וכזה רמז הנביא (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד'. הכוונה, הבן יקיר לי אפרים - כל ישראל מכונים בשם אפרים... והוא לפני ילד שעשועים, ובודאי אין כוונתי להכביד עליהם משא כבד, אלא הכל לטובתם ושלמותם, ומדי דברי בו - זכור, כלומר מה שאני מצוה שיאמרו לפני זכרונות, כוונתי לטובת עצמם, (כי רוצה אני לזכרם תמיד עוד -) כדי שתבוא זכרונם לפני, וזהו דברי בו זכור, כוונתי כדי שאזכרנו עוד לטובה, עכ"ל.

וזכר איתא במדרש (שוח"ט) על הפסוק (תהלים קב יח-יט) 'פנה אל תפילת הערער ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל קה', אמר רבי יצחק, כלפי דורות אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפילה אחת שנשתתיר להם שהם מתפללין בראש השנה ויום הכפורים, ולא תבזה אותו מהם, הוי 'ולא בזה את תפילתם'. 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא', אלו הדורות שהן כמתים במעשיהם ובאין ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ואתה בורא אותן בריה חדשה. וללמדנו כי הקב"ה שומע תפילת כל פה ואפילו אם נחשב כ'מת במעשיו', אך גדול כוחה של תפילה בר"ה עד שנברא כברייה חדשה^{צט}.

ובך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (מועדים הגש"פ ד"ה ובמקהלות) בביאור דברי הטור (א"ח סימן תקפב) על נוסח התפילה 'ובכן תן פחדך' - ותקנו לומר 'ובכן' כלשון המקרא 'ובכן אבוא אל המלך' (אסתר ד טז), לפי

צז. מעשה נורא אירע בישיבה דגייטסעד לפני כשלושים שנה, באותה שנה נלב"ע ל"ע בחור צעיר מבני המקום, מכיוון שכן הרי ב'נתנה תוקף' בימים הנוראים לאחמ"כ הייתה התעוררות עצומה בקרב תלמידי הישיבה, ובהגיעם לתיבות ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה נעו אמות הספים לגודל הזעקות וקולי הקולות שנשמעו בהיכל, אף ה'בעל תפילה' הגאון הנודע רבי מתת'י סאלאמאן זצ"ל משגיח דישיבת ליעקוואד (שהיה אז משגיח דגייטסעד) זעק בקול גדול ותשובה ותפילה... עד שדם ניתז מגרונו על המחזור שעמד לפניו ונמחקו תיבות 'רוע הגזירה'... וראה זה פלא, כי אכן 'נמחקה' רוע הגזירה... ובשנה שלאחמ"כ לא נפקד מהם איש, ולא נפטר אפילו יהודי אחד בכל גייטסעד באותה השנה.

צח. אמנם, לא יהא שוטה המאבד מה שנותנים לו, וינצל את כוחו זה ב'השגות גדולות'... כמו שהיה הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע מעורר בדבר מעשה שהיה, באחת המלחמות בתוך סערת הקרב ירו האוחזים בחיצים חץ מוות בצאר ניקולאי ימ"ש, אחד החיילים שראה את אשר עומד לקרות בעוד רגע קט החל לזעוק בקול מר, הסוס אשר עליו רכב הצאר נבהל מהקולות וקפץ למעלה, וכך נכנס החץ בגוף הסוס והרגו ואילו הצאר נשאר בחיים. כשוך חמת המלחמה קרא הצאר לאותו חייל, ואמר לו כי ברצונו להכיר לו טובה על אשר הצילו ממוות לחיים, על כן יבקש ככל העולה על דעתו וימלאו כל משאלותיו, נענה החייל, שהיות והממונה עליו בצבא המלך מציק לו ומתעלל בו על כן מבקש שימנו אחר תחתיו, נענה לו המלך אכן אעשה כבקשתך.. אך שוטה שכמותך מדוע לא בקשת להיות בעצמך מפקד. על זה הדרך נאמר לדידן, הקב"ה נתן בידינו כח התפילה לפעול גדולות ונצורות לטוב לנו לכל השנה הבעל"ט - אל תהיו כאותו שוטה המאבד מה שנותנים לו, אל תכניסו את כל כח תפילתכם בזוטות ושטויות - אלא כל בר דעת יסדר לעצמו בתפילתו 'שנה טובה ומתוקה' בכל ענייניו...

צט. הנה אנו מתחילים את פסוקי מלכויות עם על כן נקוה לך, ולכאורה צריך ביאור, שהרי פסוקים אלו נאמרו על ידי עכן, ושמו מרומז בר"ת ע"ל כ"ן נ'קוה (סדר היום' כאן, בשם התולעת יעקב), והרי מבואר בגמרא (סנהדרין מד.) שעכן עבר על החמורות שבחמורות, ומדוע מזכירים את שמו מיד בתחילת המלכויות... אלא, אדרבה, להורות, כי ביום הזה (ובכל השנה) ניתנה הרשות אף לגרוע שבישראל להמליך על עצמו את הקב"ה כאילו לא חטא מעולם, כי הקב"ה כביכול ממציא את עצמו לכל בניו יהיה מי שיהיה, ומצפה שיחזור בתשובה, וביותר בימים אלו 'דרשו ה' בהמצאו'. כי אכן, ענין מלכויות שייך לכל אחד, וגם מי שנמצא [לדעתו] בהרי חושך ומלא עוונות וכו' גם עליו יש חיוב 'להמליך' את הקב"ה עליו ועל מעשיו.

באר הפרשה - ראש השנה

לה

לפני ה' כי בא לשפוט הארץ, ומכאן הוכיח רבינו המאירי (חיבור התשובה מאמר ב פ"ז) על מצות השמחה שיש ביום ר"ה, כי בא ה' לשפוט את הארץ, ואנו זוכים לקבל את פניו ק"א.

ובך איתא בדרשות 'חתם סופר' (ו"ך אלול תק"ע) וז"ל, אבל הענין כי יום ר"ה הגם כי הוא יום נורא - יום דין ומשפט על כל יצורי תבל, מכל מקום אינו יום עצבון, ואדרבה דווקא בחדוות לב של תשובה ואהבה ודביקות ובכיה של שמחה - הטיבו 'נגן' בתרועה.

שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני מ"ה הקב"ה. ואמר המהרי"ד שכוונתו לומר כסיפא דההוא קרא 'אשר לא בדת', וכלומר שאף מי שנראה לו שאינו כדאי להתפלל אל ה' אל יתייאש, אלא יבוא אל המלך ויזעק אל ה' מעומק לבו.

יגילו במלכם - שמחה גדולה ביום המלוכה

אמר קרא (תהילים צו יא-יג), 'ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלואו, יעלו שדי וכל אשר בו וגו',

ולא יאמר הן 'מחוסר כפרה הנני', כי ע"י ההכנה והתעוררות נכנס להיות 'צדיק גמור' וזוכה להיכתב בספרם של צדיקים גמורים. וראיה לדבר מדברי הגמרא (קידושין מט:): 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו', והקשה המנחת חינוך (שסד א) שהרי לא התודה כלל וכיצד נהפך לצדיק, אלא שהיודוי בא לכפרה וצדיק ורשע אינו תלוי בכפרה כלל 'נהי דאין לו כפרה בתשובה בלב מכל מקום הוי צדיק כיון שמתחרט לפני קונו יתברך'.

ק. ה'שאגת אריה' (סימן קב) האריך להוכיח מכמה ראשונים, דכולהו סבירא להו שיש מצות שמחה מן התורה בראש השנה, ובמשנ"ב (תקצו סק"א) מסיק כן להלכה, ועיי' הגהות חתם סופר לשו"ע (סימן תקצו) שדייק מלשון המשנה (ר"ה כט:): 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', שיש דין יו"ט לראש השנה ומחויב במצות שמחה (ועיי' שועה"ר).

ורמז לה הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (כי תבוא ד"ה והיה) על פי מה שכתבו המקובלים כי צירוף שם הוי"ה ב"ה השייך לחודש תשרי הוא 'והי"ה', והרי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ללמדנו על עבודת ה' שבחודש זה שצריכה להיות מתוך שמחה.

וכן רמז הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטי אמ"ח) שהר"ת של מ'לכיות ז'כרונות ש'ופרות (עם הכולל) עולה בגימטריא שמח, ללמדנו דאע"פ דהוא יום הדין מ"מ צריכים להיות בשמחה.

קא. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, פעם שלח הצאר ניקולאי ימ"ש הודעה מבית המלכות לכל עיירות מדינת רוסיא, שהמלך עתיד להופיע במקומם ביום פלוני, ועליהם להיות מוכנים ומזומנים ליום הזה. ה'קבלת פנים' הראשונה הייתה בעיר המלוכה פעטערבורג והיא הייתה בשלימות עם כל הכבוד כראוי, לאחמ"כ נתקיימה קבלת פנים במוסקבה - שנערכה גם כן באופן מכובד מאד, אלא שכבר הייתה במעט פחות מפעטערבורג, וכן בכל עיר ועיר לפי ערכם ומעמדם. והנה מנהג משונה היה בעיר אחת רחוקה ונידחת שהיו תושביה פוערן (כפריים נבערים חסרי דעת), שכל אורח שהגיע לעירם התקבל בקבלת פנים מיוחדת - שהיו כולם סוקלים אותו באבנים. על כן כאשר קיבל מושל העיר את ההודעה מבית המלכות לא ידע את נפשו מרוב בהלה, ומיהר ואסף את כל בני העיר לאסיפה דחופה, בה הסביר להם שהמלך עומד לבקרם, והאריך בגודל הזכות שיש להם לקבל את פני המלך, ובזאת ביקש מהם מעומק הלב שאינו מבקש מהם לטרוח ולעשות מאומה לצורך הקבלת פנים - לא לנקות את הרחובות ולא לקשטם בפרחים נאים, רק שיזהרו בדבר אחד ווארף"ט ניט קיין שטיינער, אנא אל תזרקו אבנים עליו ועל מרכבתו. ואמר ה'חפץ חיים' דבכל שנה יורדת השכינה לעולם בראש השנה, ועלינו לערוך 'קבלת פנים' כראוי וכיאות לכבוד מלכו של עולם [וכדאיתא מהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (ר"ה דרוש ג) לפרש נוסח התפילה (שחרית דר"ה קודם קדושה) לשמוע תפילות מלבנות באות, שכביכול הקב"ה מקדים ובא טרם יבואו בני ישראל להתפלל בבית המדרש] והנה האבות הקדושים שהיו מרכבה לשכינה היו מקבלים פניה ברוב פאר והדר כדוגמת פעטערבורג, אחריהם היו משה ואהרן ושאר הנביאים שהייתה 'קבלת הפנים' שלהם כמעט כהאבות, וכן לאחריהם בכל דור ודור - תנאים, אמוראים, גאונים והראשונים, שהיו עורכים בכל ר"ה 'קבלת פנים' לכבוד השכינה הקדושה, עד דור האחרון שלנו, מה דורשים מאתנו - ווארף"ט ניט קיין שטיינער - אל תזרקו אבנים, אך בה' אל תמרודו... כל חד וחד לפום דרגא דיליה (הובא בלקט רשימות להגר"מ וואכטפויגל זצוק"ל - אלול ימים נוראים).

שמא תאמר 'לשמחה מה זו עושה' ביום הדין, שהלא כבר איתא בגמ' (ר"ה לב): 'אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה, ואם כן מה מקום היום לשמחה.

והביאור בזה כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה, וז"ל, זכרון תרועת מלך בה יגילו במלכם', כאמרו (תהלים פא ב) 'הרנינו לאלוקים עוזנו הריעו'. וזה מפני היותו יושב אז על כסא דין, כמו שבא בקבלה (ר"ה מז), כאמרו (שם פסוק ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, וראוי לנו לשמוח אז יותר על שהוא מלכנו', שיטה בלפי חסד ויזכה אותנו בשפטו אותנו', כאמרו (ישעיה לג כב) 'כי ה' שופטנו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושענו, עב"ל'.

ב'שמך יגילון כ'ל היום ר"ת בכיה, אבל עצבות ושברון לא יזכר ולא יפקד כי הוא מסיטרא דקליפא וסיטרא דינא ואין לעורר דין ביום ההוא. ע"כ. ומפורש נתנבא הנביא (נחמיה ח י) ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.

ראיה עצומה הביא בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדורה רביעאה ח"ג תשו' קכ"ה) וז"ל לכאורה ראיה מפורשת דלא שייך בזה יומא קשיא דהרי אנו מברכין שהחיינו עליו, ודרי מבואר דשהחיינו אין מברכין רק על דבר שמחה (ולכך בספירת העומר אין מברכין שהחיינו מטעם דאינו דבר שיש בו הנאה רק ענמת נפש - זכר לחורבן בית מקדשנו) וא"כ אם נימא דעיגום נפש הוא ודינא קשיא פשיטא דלא שייך שהחיינו... וע"כ דאין נקרא דינא קשיא, והוא רחום יכפר עון והיום קדיש, וכבר נפקדו האמהות באותו יום, וכל הטובות ושפעת קדושה נשפעו ביום ההוא, והרי עד היום עושין בר"ה שני ימים אף בא"י (ואילו ר"ה היה 'יומא קשיא' לא היו מתקנים לעשות ב' ימים לר"ה רק משום מנהג אבותנו), עב"ל.

וכבר אמר הרה"ק מקאצק זי"ע בדרך צחות כי הנה העולם נוהגים שלא לאכול אגוזים בר"ה כי 'אגוז' בגימטריא 'חטא' (והיינו 'אגוז' עם הכולל) וכמובא ברמ"א (סי' תקפג ס"ב), ועל דרך זה צריך להיזהר שלא לחטוא ח"ו כי גם 'חטא' הוא בגימטריא 'חטא'...

קב. ומוסיף עוד ה'חתם סופר' (טור ג ד"ה והיות) שלכן לא התפללה חנה לזש"ק עד שפייסה אלקנה בדבריו, כי הייתה בעצבות ובלב נשבר וידעה שהתפילה לא תועיל, אבל אחר שנתיישרה דעתה מדברי הפיוס של אלקנה אז 'ותקם ותתפלל'.

קג. וכך ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פר' נצבים ד"ה אתם) את טעם הדבר שאין נפילת אפיים בערב ראש השנה, לומר שאין לאדם להסתובב בימים אלו בפנים נפולות. וכבר איתא בתנא דבי אליהו (פ"ט"ז) אמר לי רבי ומה שנתנה ישעיה בן אמוץ מכל הנביאים שנתנבאו כל הטובות והנחמות לישראל. אמרתי לו בני מפני שמקביל עליו מלכות שמים בשמחה.

קד. נפלאות מצינו בגודל הקירבה שיש בין קוב"ה לישראל בדברי הרה"ק רבי יחזקאל מראדמסק זי"ע (נכדו של התפאר"ש) וז"ל, בכל ימי השנה וכו' דיש מסך המבדיל בין ישראל לאבינו שבשמים, אבל ביום ראש השנה אין שום מבדיל וחוצץ בין ישראל לאביהם שבשמים...

קה. מסופר על יהודי מתושבי ארה"ב (כהיום יושב על התורה ועל העבודה בארה"ק), שאביו ואמו שהו במחנות העבודה בתקופת המלחמה, ולאחר המלחמה פרקו מעליהם עול מלכות שמים לגמרי רח"ל, אולם מאחר שהיו מיוצאי פולין שוחחו בבית בלשון ה'אידיש', ובזה היה כל הזיקה של בנם ליהדות. משנעשה בן עשרים החל לעסוק במסחר ה'סמים' ביחד עם שני שותפים גוים, כעבור חמש שנים תפסו אותו אנשי השלטון בעיצומו של המסחר. אחד מהשותפים הצליח לברוח ולהימלט, השני הפך להיות 'עד מטעם הרשויות' (עד מדינה) בתמורה להקלת עונשו, ועליו רצו לגזור לשבת בבית האסורים כעשרים וחמש שנה כפי חוקי המדינה. מיד שכר 'עורך דין' מומחה שיעמוד לימינו, אולם העו"ד אמר לו שלפי הנראה אין מנוס מעונש שיאסרוהו לשנים רבות בבית האסורים, ואין בידו אלא לנסות להמעיט במקצת מקצבת השנים. הלה נבהל עד מאד ותיפול רוחו בקרבו. לאחר כמה ימים פגש (במסעדה שבציריך) באיזה יהודי זקן, היהודי שראה כי פניו נפולות שאלו הגידה נא לי מה אירע עמך ולמה נפלו פניך, ה'סוחר' לא אבה לענות לו באמרו וכי מה יועיל לי זקן זה. אולם הזקן הפציר בו, והוסיף לומר לו, הנה עברתי את המלחמה וכבר עברו עלי צרות רבות ורעות, אולי יש בידי לעזור לך, ויספר לו כל הקורות עמו, נענה לו הזקן, כפי הנראה

באופן אחר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ר"ה תרמ"ח) שישראל עם קדוש מלאים ביום זה שמחה וחדווה, כי על אף שהוא 'יום הדין', אבל בני ישראל מבקשים להתראות לזיכרון לפנינו לטובה, ולכן שמחים הם ביום זה.

וחיל ורעה יאחזון - יראה ופחד ממשפט ודין איתא בגמ' (ר"ה ת.), 'באחד בתשרי ר"ה לשנים', ונתבאר שם שהכוונה 'לדין קו', דכתיב (דברים יא יב) מראשית השנה ועד אחרית השנה, מראשית השנה נידון מה יהא בסופה ק"ה, ופירש רש"י, הקב"ה הן בתשרי

לא תצמח ישועתך מה'עורך דין', בוא נא עמי לצדיק פלוני ובוודאי תועיל לך ברכתו, ולקחו לצדיק עליון שהתגורר אז בניו יארק וברכו בהצלחה.

בהגיע יום המשפט המתינו הכל לעורך דין שיגיע, אולם 'אחרו פעמי מרכבותיו' והלה בושש מלבוא, עד שהתקשר להודיע שאיחר את המטוס (פליגער) וכבר אין בידו להגיע, והינו שולח את אחד מתלמידיו למלא מקומו. ואכן, ויבוא תחתיו איש אשר היה ניכר בעליל שאינו אלא 'מתחיל', הלה פתח פיו בדברי סנגוריה שלא מן הענין, ודיבר דיבורים שאין בהם כל טעם וריח, וכך האריך בדבריו במשך שעה אחת... כתום דבריו הודיע השופט שהיות ואין שום הוכחות וראיות לתביעה שאכן הלה חטא, על כן הכל בטל ומבוטל, והלה יצא לחפשי חינם. לא האמין האיש למשמע אוזן, שהנה נתהפך עליו הגלגל בבת אחד ויצא מאפילה לאורה, וניגש אל העורך דין המתחיל לשאלו כיצד הצליח להשפיע על השופט ולהטות ליבו מן הקצה אל הקצה, נענה לו העורך דין ואמר, הנה השופט הוא זקני, והיות שזה לי לראשונה שהנני מופיע כסגור בבית המשפט, רצה זקני לעודדני ולהחדיר בי את הביטחון והאמונה בכוחותי, על כן פטרך לגמרי מהעונש. חזר אותו האיש להודות לצדיק שברכו, הצדיק ביקש ממנו שיתחיל להניח תפילין כהודאה לה' על הניסים והנפלאות שעשה עמו עד ששב בתשובה שלימה. ולדידן אם 'בשר ודם' ריחם בדין על 'נכדו', ק"ו ש'אבינו שבשמים' ירחם עלינו בעמדנו לפניו למשפט כרחם אב על בנים, אלא שעלינו לזכור שאנו 'בנים למקום'... קו. כתב הסמ"ק מצורף (מצוה צא, הערה רעו) שלובשים בגדים לבנים בר"ה 'לפי שיש שמחה גדולה, כדי שלא תזוח דעתו עליו ולכך לובשה על בגדיו שיזכור יום המיתה'. ונראה ביאור דבריו בדרך משל למלך שרצה להכתיר את בנו יחידו להיות 'ממלא מקומו', וציווה לקרוא לכל השרים והנכבדים מכל מדינות המלך, והוציאו את הכתר המפואר מבית הגנזים ונתנו לאחד מהמשרתים העוסקים תדיר בנקיון הארמון שהוא יניח את הכתר על ראש המלך, פשיטא שיכול 'לצאת מדעתו' מרוב שמחה שאיש פשוט כמותו הוא הנבחר מכל השרים והמלכים לזכות להניח את הכתר במקומו, והרי זה למעלה מדעתו ומהשגתו... כך הקב"ה בחר בנו מכל ריבי רבבות מלאכים שרפים וחיות הקודש העומדים לפניו לשרת וביקש מעמנו 'תמליכוני עליכם' - שאנחנו נמליך אותו על כל העולם, על כן הנהיגו ללבוש לבנים להזכיר יום המיתה, ובזה תתיישב דעתנו.

קז. הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל לא היה מתעסק במשפחתו בשידוכים (באמצע השנה) למי שעדיין לא דובר בו שידוכים בראש השנה העבר, מפני שלא התפלל עליהם בר"ה. פעם אחת דחקו בו מאוד, ושינה מהרגלו ואירס את בנו אף שלא הקדים תפילה על כך בראש השנה שחלף, ולדאבון לב לא זכו לבנים ולאחר כמה שנים התפרדה החבילה רח"ל (מפי נכדו). ודאי שאין הדברים אמורים הלכה למעשה, ולא נהג כן אלא לפי מדרגתו, אך לא הובא אלא למען נשכיל כי הכל תלוי ועומד בר"ה, ועד כמה צריך להרבות בתפילה בר"ה על כל דבר ועניין. עובדא הוה, שפגע איזה זבוב בהגה"ק ה'חזון איש' זצוק"ל, והיה מסבב סחור סחור סביבותיו, וכל כמה שהעומד בסמוך לו ניסה לסלקו לא עלתה בידו, נענה אליו החזו"א ואמר, עזוב נא, הרי זה ראש השנה'דיגע פליגעל (הרי זה זבוב של ראש השנה), כלומר לפני עידן ועידנים בימי ר"ה כבר נפסק שהזבוב יטריד אותי ולא יועילו כל טצדקי שבעולם להפריעו מלקיים גזירת וציווי ה'.

קח. יש שביארו בנוסח התפילה מדוע בכל הרגלים אומרים 'זמן שמחתנו, זמן חרותנו', ובראש השנה אין אומרים אלא 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', כי כל המועדים הינם זכר למה שהיה (אלא שבכל שנה מתעורר ענין המועד מחדש) אבל בראש השנה אינו על שם העבר, אלא ע"ש ההווה והעתיד... וכל מהותו של מועד, הוא כי היום הוא יום הזכרון לכל ברואי עולם להיפקד ולעבור לפני קונם כבני מרון.

פעם בימי שבט נפל למשכב אברך צעיר לימים בחולי הריאות מחמת הצינה עד שהשיב נשמתו ליוצרה, נענה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל ואמר וכי חושבים אתם שאברך זה מת עתה בימות הצינה וממנה, הרי הוא כבר 'נפטר' בעת שהחמה יקדה בראש כל אדם בתוככי המחזור של ר"ה... (שם הצטן כי תפילתו הייתה בקרירות).

באר הפרשה - ראש השנה

את כל באי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הבא קט. וכך אנו אומרים בפיוט 'ונתנה תוקף' מי יחיה וכו' וכו', ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין... עוד מצינו בזוה"ק (ח"ג צח:) על הכתוב (קהלת ג יד) 'והאלוקים עשה שיראו מלפניו' שקאי על יום הדין, שהוא יום יראה ופחד מה' ומהדר גאונות'.

מריעים בשופר, ומבאר בזה"ל, אבל הכוונה שאין זה כשאר מצוה זמנית, כמו נטיילת לולב שאם נטלו כבר יצא, אבל כאן כל היום יהיה 'יום תרועה' ומתרגמין יבא או גנחתי גנח או ילולי יליל, וכינה היום על שם דבר זה לומר שאימת היום יהיה עליך קאי, עכ"ל ק"ב.

יראו וישמחו - וגילו ברעדה

מערתה תעלה התמיהה, כיצד ניתן להיות בשמחה וביראה גם יחד... אך באמת אין בזה סתירה כלל, וכמו שכתב הר"ק הר"ב מפשרהא זי"ע במכתב

וכבר כתב ה'צל"ח' (חגיגה יד.) לבאר הטעם שאמר הכתוב (במדבר כט א) 'יום תרועה יהיה לכם', שלכאורה היה צריך לומר 'תעבירו שופר תרועה' וכמו שנאמר לעניין יובל, ומהו 'יום תרועה יהיה לכם', וכי כל היום

להמחיש הדבר, אמרו, מעשה באב שעמד ל"ע לפני 'מיטת' בנו שנלב"ע ל"ע בעת ה'טיול' שערך המלמד עם תלמידיו, וזעק בקול לא לו, אינני מאשים את המלמד... וכבר חישבו המלווים שהוא עומד להאשים את ה'מנהל', אך הוא המשיך, אינני מאשים את המנהל, וחשבו - מי יודע את מי הוא עומד להאשים במר לבו, עד שאמר הנני מאשים את עצמי, על שלא שפכתי כהוגן שיח לבי לפני ה' בעתו ובזמנו כאשר היו ספרי חיים ו... פתוחים, אם הייתי יודע מה 'מדברים' עלי בשמים באותו הזמן - אזי לא הייתי עוזב את בית המדרש אפילו לרגע אחד... הבה נהיה החכם עיניו בראשו ונרבה במעשים טובים, ונוסיף בתפילה, ואז ישמע הקב"ה לקול שוועתנו וננצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

קט. מן הראוי לעורר בדברי ה'מגן אברהם' (תקצ"א בסופו), ש(פעמים) בראש השנה אחד דנים לפעמים לכמה שנים, כדוגמת חלומו של פרעה שהיה בראש השנה וחלם על שבע שני השבע, והמשכיל בעת ההיא יתפלל וירעיף עולמות כי בתפילה זו יפעל לטובה לשנים רבות.

קי. איתא בגמרא (ר"ה לג:) דילפינן אופן ה'תרועה' בראש השנה מאם סיסרא, כדכתיב (שופטים כח ל) 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בושש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו', ושם בתוס' (ד"ה שיעור) - שלכן תוקעין מאה קולות כנגד מאה פעיותיה. יש שביארו את עומק הכוונה, שאם סיסרא ידעה שבנה סיסרא מנצח תדיר בכל מלחמותיו ויוצא מהם כשידו על העליונה, אך כעת כשראתה שבושש לבוא, נכנס החשש בליבה שמא הפעם שונה הדבר וקרב המלחמה מתנהל בקשיים רבים, ובפחדה כי רב החלה לבכות ולייבב מאה פעיות. כמו כן לדין בראש השנה עלינו לעורר את לבנו על ידי מאה הקולות, שהנה אכן, עד השתא הכא זכינו לחיות בטוב ובנעימים, ועודנו נמצאים על פני האדמה, מכל מקום מי יודע אם גם הפעם יעבור כל הדין עלינו בשלום ובשלווה, ועל דא וודאי קא בכינן, להתעורר לשוב אל ה' ולפעול שנה טובה ומתוקה.

הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל למוצש"ק סליחות) ביאר את דברי הפייטן (בפיוט 'במוצאי מנוחה' א' דסליחות) 'זוחלים ורועדים מיום בואך, חלים כמבכירה מעברת משאך', שבני ישראל חלים ומתפחדים כאשר היולדת את בנה בכורה, ומדוע המשיל פחדם של בני ישראל למבכירה דיקא, כי לעולם יגדל הפחד מדבר שעדיין לא עבר עליו כדוגמת המבכירה שמעולם לא עברה צער לידה והיא חוששת ומפחדת יותר מלידתה השניה והשלישית שכבר יודעת לקראת מה היא הולכת. אף אנו לעת עתה דופקים אנו בשערי רחמים בכסה ליום חגנו כי על כל עניני האדם מעמדו ומצבו דנים בשמים ממעל מחדש, והכל מכוסה מאתנו ואין איש יודע מה יהא בדינו בשנה עתידה זו, ועל כן חלים, זוחלים ורועדים מיום הדין הנורא.

קיא. הנה כתיב (תהלים קיט קסא) ש'רים ר'דפוני חנם ו'מדברך פ'חד לבי, והוא ראשי תיבות שופר וביניהם תיבת חינום. וראיתי לצדיק אחד שמביא בספרו בשם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לבאר בענין זה, עפ"י מה שפירש הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע פסוק זה, שאם יהודי מפחד וירא מה' אזי רדיפת השרים היא לחינום, כי אין בידם להזיק למי שירא מה', כי כל מטרת הרדיפות היא להביאו לידי יראת ה', כמאמר הכתוב (קהלת ג יד) והאלוקים עשה שיראו מלפניו, וזה כח השופר שמעורר פחד וחרדה מה', וממילא כל הרדיפות הינם בחינום, והכל מתבטל כעפרא דארעא. קיב. כבר אמרו המושלים על הא דאמרינן בתפילת ונתנה תוקף 'כבקרת רועה עדרו, מעביר צאנו תחת שבטו, כן תעביר ותספור ותמנה נפש כל חי', ומהו הדמיון לרועה, אלא הכוונה לעת אשר הרועה 'מעשר' את עדרו,

מועד לדון כל חי, ראוי לעמוד בו ביראה ופחד יותר מכל שאר מועדי השנה ק"י.

(בסוף ספר קול שמחה) שבימים אלו השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכהו ה' להיות שניהם גם יחד.

ו'סתירה' זו כבר עסק בה הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמ"פ החדש תס"ט), שלכאורה יש קצת סתירה כי מצד אחד מקרא מפורש הוא (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים... ואל תעצבו כי חרות ה' היא מעוזכם', ומאידך גיסא מצינו להאר"י הקדוש (שעה"כ דף צ. הובא בבאה"ט תקפ"ג) שאומר שמי שאינו בוכה בתפילות ראש השנה, סימן הוא שאין נשמתו שלימה. אלא ביאורו, דהוא כמו שמחת נישואין, ששמחה גדולה היא ק"י ולאידך הלב דופק מאימה ופחד ברצונו

ומפורשים הדברים ב'ספר החינוך' (מצוה שיא) 'ומשורשי מצות המועד הזה, שהיה מחסדי הא-ל על ברואיו לפקוד אותם ולראות מעשיהם יום אחד בכל שנה ושנה, כדי שלא יתרבו העוונות ויהיה מקום לכפרה, והוא רב חסד ממה כלפי חסד, וכיון שהם מועטים מעביר עליהן, ואם אולי יש בהם עוונות שצריכין מירוק נפרע מהם מעט מעט וכו', נמצא שהיום הנכבד הזה הוא קיומו של עולם, ולכן ראוי לעשות אותו יום טוב, ולהיותו במנין מועדי השנה היקרים, ואולם מהיותו יום

שהרי הוא מעבירם אחת לאחת דרך פתח צר, ועל כל 'עשירי' שבהם מכה בשבט הטבול בסיקרא (מין דיו אדום). הצאן שכבר עברו את הפתח נכנסים לחצר הסמוכה וביניהם אף כל ה'עשיריים' אשר הסימן האדום על גביהם, וכולם משתובבים יחדיו, ואילו היו יודעים שסימן זה בא לומר שתיכף יבוא הרועה וימסרם לשחיטה, ודאי שהיו ממהרים כל עוד רוחם בנפשם לשטוף ולהעביר מעליהם סימן ואות זה. כמו כן בימים אלו ישנם אנשים אשר ל"ע נכתבים ונחתמים לאלתר ל... אך אינם יודעים ומכירים בזה וממשיכים את הילוכם בנחת עם כל הקהל הקדוש בטוחים ושאננים במקום שיחושו למהר לרחוץ את עצמם מכל ה'סימנים' שאינם טובים. ועל כל אחד להתעורר לרחוץ רשימה וחתימה זו על ידי 'תפילה רותחת' ובמעייין דמעוות המתגבר, אולי ירחם עליו האלוקים.

משל נורא משלו (ז' הגה"ח רבי שמעון אהרן הרשקוביץ זצ"ל) לבאר את הכתוב על ראש השנה (תהלים פ"א ד) 'תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו', מהו אומרו 'בכסה' שהוא מלשון כיסוי. משל ליהודי אחד שהלך לבית עולמו והוא עדיין צעיר לימים ל"ע, ותיהום כל העיר, ובאו המספידים להספידו והוא שוכב על הארץ מעוטף בטלית, כל העם העומדים מסביבו מבכים מרה את האסון הנורא אשר מי ירפא לו, ובתוך כל הקהל סבב בנו הקטן, שעדיין אין ביכולתו להבין גודל הצרה אשר נחתה עליו, כמה יחסר לו אביו כל ימי חייו, והחל משחק עם הטלית ולמשוך בציציותיו, ניגש אליו מאן דהו ואמר לו, יקירי, האם הינך יודע מי מכוסה מתחת טלית זה, הלא הוא אביך אוהבך ששוב לא תזכה לראותו. כך אף עלינו להתעורר בראש השנה, כי כולם מסתובבים שלווים ושמחים, אך אין איש יודע מה מונח 'בכסה' ליום חגנו 'מה מכוסה מתחת הטלית', ומה יבוא על כל אחד ואחד לאחר גזירת וחתימת הדין בהאי יומא, אמנם על ידי תפילה ותחנונים לפני המקום נזכה שיתכסה לנו 'תחת הטלית' שפע רב וכל טוב.

קיג. משל למה הדבר דומה למי ששרוי בעת שמחתו, ויוצא במחולות וריקודים כשבנו הקטן בחיקו, והנה אם יהיה שקוע כל כולו רק ב'שמחה' אזי יכול הבן להישמט מידי ולהימעך בין שאר הרוקדים ח"ו, אמנם אם יתן ראשו בדאגה על שמירת הבן ולא יסיר עיניו ממנו הרי לא ישמח כלל, ואין מקומו בתוך המעגל... אלא הרי הוא שמח ודואג על הקטן כאחד. כיוצ"ב ייאמר לענין ר"ה, כי צריך להיות בשמחה גדולה מעבודת היום ומגודל הכוחות אשר ניתנו בידו לפעול לעצמו אך טוב וחסד, ומאידך צריך לדאוג מאימת הדין, ואם יאחז רק במידת השמחה אזי יחסר לו במידת היראה, לעומת זאת אם ירבה בדאגה תחסר לו השמחה, ולא ינצל את סגולת היום כראוי. אלא צריך לקיים בעצמו 'וגילו ברעדה' בבת אחת.

קיד. באופן אחר ראיתי לצדיק המבאר זה הענין בדרך משל, הנוסע בספינה או בספינת האויר (מטוס) בתחילה מראים לו חגורת הצלה לשעת חירום וסכנה, ואז הוא מתחלחל מרוב פחד. אבל כשמגיע עת הסכנה ח"ו (שלא תבוא) הוא נתפס בחגורה זו בשמחה רבה.

ובזה מבאר מדוע אין מברכים שהחיינו על השופר עד ר"ה, כי כשמראים לו את השופר בטרם יבוא ימי הדין, הנו מתחלחל ומתמלא אימה ופחד, אבל כעומד ביום הדין עצמו, הנו תופס בשופר זה הממתיק את הדינים, והוא המליץ טוב וסנגור שלו, בוודאי הנו מתמלא שמחה כמוצא שלל רב.

באר הפרשה - ראש השנה

ומכ"ש בתפילת יוה"כ, והיה אומר מו"ל כי מי שאין בכיה נופלת עליו בימים האלו הוא הוראה שאין נשמתו הגונה שלימה^{קט"ו}. ואכן הפלינו צדיקי הדורות במעלת תפילה היוצאת מן הלב בבכי ותחנונים, כי הקב"ה מתרצה בדמעות^{ק"ז}.

נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (אות קל) וז"ל, יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תוקף תחנונים ודמע עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אע"פ שאין בידו זכות ומעשים טובים מקבל הקב"ה תפלתו ועושה חפצו.

כתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (תוכחת מוסר, ליום כ"ד) התפלה שמתפללים בדמעה היא חשובה וקרובה מאוד להתקבל, כידוע על פי מאמר

שיעלה הזיווג יפה (ומקדימים הרבה תפילות ובכיות קודם הנישואין, ובעת העמדת החופה). כמו כן ביום הגדול הזה, היום הרת עולם, מצד אחד יש כאן שמחה גדולה שמחדשים את המלוכה, ואנו קרוצי חומר זוכים להמליך את השם הנכבד והנורא ולהכריז בכל העולם כולו 'המלך', היש לך חיד מתוק מזה, על זה אנו אכן ששים ושמחים כי חג ה' לנו. אך לאידך ניסא בוכים אנו כי איננו יודעים מה ילד יום, ומה טומן בחובו השנה החדשה הקרבה ובאה, ולכן זוחלים ורועדים אנו ביום הדין^{קט"ו}.

וראה דמע עיני - ענין הבכיה

כתב ב'שער הכוונות' (דף צ.) גם היה נוהג מורי ז"ל לבכות הרבה בתפילת ר"ה אפי' שהוא יו"ט

קטו. וביאור הדברים, כי מדרכו של עולם, שאין זורקים מהבית את השולחן אשר נשרט ונסדק, אבל הבא לקנות שולחן חדש בודק מכל צדדיו אם שלם הוא, ולא יקנהו אפילו עם שריטה אחת קלה. כמו כן, אף שמשך כל ימות השנה מותר הבורא כביכול לאדם אף אם אין הנהגתו כל כך כדבעי, אך בראש השנה, אינו כן, כי כל העולם נברא מחדש, והשי"ת אשר מלוא כל הארץ כבודו מביט על האדם, ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי. ואם הוא מושלם ללא כל שריטה, אז הוא משית עליו כל טוב, אמנם לא יתייאר אלא יזעק אנא עבדא דקוב"ה, ובזכות זה ירחם ה' עליו ועל עמו להצילו מכל רע להיטיבו באחריתו.

וכן דימו את היום הזה למה שנהגו בנקיון הבית לקראת הפסח - שרבים יריקו את כל החפצים המונחים אחר כבוד בארונם זה כשנה תמימה (מפסח העבר) ויבחנו היטב כל חפץ וחפץ האם עדיין צורך יש בו... אף כאן 'וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'... ושמחה גדולה היא שעושים 'סדר' בעולם, לאידך פחד גדול יש בזה, ואין לנו שיעור רק כח התפילה.

קטז. וכתבו הפוסקים שמי שאינו בעל בכי לכל הפחות ישא את קולו ויעשה עצמו כבוכה, בכדי להתעורר ולעורר זכויות של מעלה. והסמיכו לכך את הפסוק (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכי' (אלף המגן תקפב סקמ"ה, ועיי' מעשה רב להגר"א, רז).

קיו. הרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיל את הענין, לבן המלך שהורחק מבית אביו לאחר שסרח והזהר רבות ע"י אביו המלך, ולא שת לבו לכל האזהרות... כעבור שנים נתעוררה האם - המלכה בגעגועים אחר בנה ויצאה למסע ארוך - לתור אחריו ולבקרו, עד שהגיעה לאותה מדינה מרוחקת, מקום אשר הבן כלוא תחת בית מגודר הנעול בשלשלאות ומנעול כבד, מאחורי הגדר זעק הבן לאמו 'זעקה גדולה ומרה' כי רע ומר גורלו, יסורים קשים ומרים נחלתו, כה הוסיף הבן להתחנן ולעורר רחמי אמו שתצילנו מבור הגלות הלזה... ותען האם - המלכה הנה אזרוק לך מבעד לחרכים את המפתח בו תפתח את המנעול ותצא לחפשי... נטל הבן את המפתח הכניסו למנעול... ולא נפתח, שוב ניסה ולא נפתח... זעק הבן אל אמו, אני אנה אני בא, הדלת והשער אינם נפתחים... אולי אין זה המפתח הנכון, אמרה האם בטוחה אני שזה המפתח הנכון... אלא שברבות השנים שלטה החלודה במנעול ולכן אין המפתח פותח... עצה אחת לך בני היקר, שפוך נא דמעות כמים על גבי המנעול ובוזה תוסר כל החלודה, יפתח המפתח את המנעול ויבוא הבן אל אמו... אף אנו אין לנו אלא לשטוף את שערי הלב בדמעות רותחות ובוזה יסורו כל המחיצות והחציצות ונזכה לצאת ממאסר הגלות והצרות, להתקרב אל אבינו שבשמים ולפעול שנה טובה ומתוקה. הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ זי"ע (קדושת נפתלי ר"ה) רמז כזאת, דבש ר"ת 'שימה דמעתי בנאדך' (תהלים נו ט), ומבאר שלפעמים רוצה הקב"ה לכתוב טוב על ישראל, ובא השטן ומייבש את הנאד של דיו - ע"מ שלא יוכלו לכתוב בו טוב עליהם. ע"ז מבקשים, רבש"ע, 'שימה דמעתי בנאדך' - שתשים הדמעה תחת הדיו, 'הלא בספרתך' - ובאופן זה תכתבנו בספר חיים טובים.

חז"ל (ברכות לב:) מרוב חשיבות של תפלות שבדמעות ק"ח. והנה, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר המה

הרה"ק הישמח משה' זי"ע (תוכחת חיים לר"ה יד) המשיל את מעלת הבכיה במשל למלך שכעס על עבדיו ורצה להענישם, התכנסו כל העבדים והמשרתים לטכס עצה איך לפייס את המלך. נעמד שר המשקים ואמר, כי כפי שהוא מכיר את המלך זה שנים רבות לא יצליחו לפייסו בשום מתנה או דורון ורק עצה אחת יש להם, להגיש לפניו משקה פלוני אשר ידעתי כי המלך אוהבו ביותר, ויצרפו למשקה כתב התנצלות, ומסתבר שבעידן ריצוי ושמחה כזה יסלח להם על עוונם. והנמשל, כי הקב"ה מתרצה בדמעות שהאדם שופך מעומק לבו כמים מפני שזהו כביכול ה'משקה' החביב אצלו יתב"ש, ובאותה שעה יש בידו האפשרות לבקש גם מחילה על פשעיו.

וזה לשון הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (דרוש לר"ה) הנה העת לפייסו על כל מה שעשינו לו, ובמה מפייסין לו הנה השי"ת נקרא מלך מתרצה בדמעות שיכולין לפייסו בדמעות, אין אנו יכולין לפייסו בדבר אחר רק בדמעות. כן מספרים על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, בשעת עמדו על הבימה קודם תקיעת שופר הרים את ראשו אל עבר עזרת הנשים ופנה ואמר - נשים צדקניות, שטפו את השופר אשר בידי בדמעותיכן, בכדי שאוכל לתקוע בו כראוי וכיאות.

וזהו טעם הדבר אשר מצינו תפילות שונות שתיקנו גדולי הדור במשך הדורות בשפת האידיש, כיוון ששערי דמעות לא ננעלו (ב"מ נט.) ורק כאשר יבינו את אשר הן מתפללות תיזל דמעה מעיניהן (כי נשים רבות לא היו מבינים בלשון הקודש), אמנם לאנשים לא תיקנו תפילות בשפת האידיש, על אף שבצוק העיתים רבו העמי ארצות וכדו' שלא ידעו קרא וכתוב, כי האשה דמעתה מצויה.

עוד יש בכח הדמעות לרחוץ את הלב... הנה איתא בגמ' (ב"מ נט.) 'אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו', וביאר הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל שאינו מדבר על השערים אשר בשמים, כי וודאי שערי שמים עדיין פתוחים ועומדים לקבל תפילותיהם של בני ישראל, ולא דיבר אלא על שערי הלב שנסתם ונחתם עד שאי אפשר לו להתפלל ולשפוך נפשו לפני ה', מה תקנתו אעפ"י ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו - יפתח מעיין הדמעות ויזיל דמעה כמים ובזה יפתח את סגור לבו ויוכל לעמוד בפני בוראו בתפילה ותחנונים לפעול דבר ישועה ורחמים.

מסופר שפעם אחת הגיע הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע לבקר קבוצת חיילים מצבא הצאר הרוסי (וכידוע עד כמה הפליגו גדולי הדורות במעלת יהודים אלו אשר עמדו בעוז ובתעצומות בניסיונות קשים ומרים לשמור על יהדותם), בתוך הדברים אמרו לו, הנה כבסנו וצחצחנו את הכפתורים שעל המדים שאנו לבושים בהם לכבוד ראש השנה, יורנו הרבי כיצד 'נכבס' את הנשמה, שאלם ה'צמח צדק' במה ניקיתם את הכפתורים, השיבו בחול ומים, אמר להם ב'אלו' תנקו גם את הנשמה, כי תהילים הם כנגד החול והדמעות הם המים שבהם רוחצים ומצחצחים את הנשמה עד שתשוב להבהיק כבראשונה, ובתהלים ובדמעות נצחצח נשמותינו (צמח צדק, ספר השיחות, ער"ה תר"ד).

ק"ח. משל למלך שהרחיק את בנו למקום רחוק, והיה הבן מתגעגע לאביו ושולח לו מכתבים בדם ליבו 'אב הרחמן, השיבני אליך ואשובה', אך לא קיבל שום 'תשובה', ולא הצליח להבין, כיצד אביו אוהבו אינו מתייחס למכתביו כלל ואינו משיב לו מאומה, עד ששאלו ידידו, הגידה נא, כיצד הנך שולח את המכתבים, השיב הבן ששולח אותם דרך בית ה'דואר', אמר לו ידידו, אכן נודע הדבר, כי בבית הדואר יושבים שונאים, והם משמידים את המכתבים הבאים ממך, ועדיין לא באה לידי אביך אפילו 'אגרת' אחת... אין לך עצה אחרת, רק לשלוח אותם באניה עד לעבר הים, ומשם יקחנו שליח לבית המלך.

כך פעמים שהאדם מתפלל ולא נענה וחוזר ומתפלל ושוב לא נענה... ובמר ליבו שואל מדוע לא עלתה התפילה לרחמים ולרצון לפני אדון כל... אכן פעמים שיש עליו 'מקטרגים' הסותמים שערי תפילה ומונעים ממנה לעלות למרומים, ואין לו עצה אלא כלשון הכתוב (איכה ב יח) 'הורידני כנחל דמעה', להרבות בנהרי דמעה, ואז 'תפליג' תפילתו בנהרות אלו ותגיע למחוז חפצה מבלי מפריעים ומקטרגים.

מעין הדברים פירש הרה"ק הישמח משה' זי"ע במה שנאמר (קהלת יא א) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו', שהכוונה היא לבקשה הנשלחת למרומים על פני המים - אלו הדמעות ששופך כמים, שהם עושות רושם רב במרומים, ופועלות כמו עבודה וגיעה של ימים רבים, וזהו כי ברוב הימים - הנפעל ברוב הימים תמצאנו בנקל אם תבקש בדמעות.

בדמעות אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממונה, בספר חיים פרנסה טובה ישועות - החובה והזכות להתפלל כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו וכו', והקב"ה ברחמיו על הפרנסה וכל צרכיו
יעתר לו וימלא משאלותיו לטובה אמן כן יהי רצון, הנה ביום הזה נכתב בספר קצבת מזונותיו של כל עב"לקיט.
בריה בעולם" (ביצה טז.), והזמן גרמא להתפלל

וזה לשון הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש ד) ואשרי למי שמתפלל בדמעה ובלב נשבר ונדכה כי לא ישוב ריקם.

קיט. אך פשיטא שאין הכוונה לבכיה מתוך עצבות ח"ו, אלא מתוך שמחה, וכמו שכבר הזכרנו מה שכתב ה'חתם סופר' זי"ע כי 'בשמך יגילון כל היום' ר"ת בכיה, ללמדך שהשמחה והבכיה משולבים זה בזה ואינם תרתי דסתרי.

שמא תאמר כיצד אכן ניתן לשלב בין השמחה לבכיה, כבר כתב ה'לבושי מרדכי' (חותנו של המהרי"ץ דושינסקי) בלישנא דקרא (תהילים מז ח) 'כי מלך כל הארץ אלוקים זמרו משכיל', שאם אנו מתעוררים כי הוא 'מלך על כל הארץ' כיצד שייך לומר לפניו, אך על כך אמר הכתוב 'משכיל' - שמי שיש בו דעת ושכל יודע שאין זה סתירה כל וכלל.

וכבר ביארו בזה במשל נחמד, למלך שהיה לו בן יקר, שלמגינת לבו וצער הרב הפסיק מוחו לפעול לפתע פתאום רחמנא ליצלן, ואע"פ שדרש ברופאים גדולים ומומחים לא הצליחו למצוא מזור ורפואה למכתו, בלית ברירה נאלץ המלך להכניסו למוסד מיוחד לחולי נפש. והנה מנהל מוסד זה שמח על כך כמוצא שלל רב, מפני שהמלך שילם לו ביד רחבה על כל יום ויום שטיפל בבנו במסירות, ולפיכך כאשר לאחר כמה חודשים נרפא בן המלך לא הסכים המנהל לגלות על דבר רפואתו למלך, כי ידע שאז יוציא אותו משם ושוב לא יקבל מאומה מבית המלך.

בכל יום ויום חיכה בן המלך שיבואו להוציאו משם, אך תוחלתו נכזבה, על כן שלח מכתב בקשה לאביו המלך בו נאמר שב"ה כבר הבריא מחליו, והוא ממתין בכליון לשוב לחיק אביו, המנהל שלא רצה לשלחו השמיד מיד את המכתב וכך קיווה שלא תגיע דבר הבשורה אל המלך, אך הבן הוסיף לשלוח עוד ועוד מכתבים ולא ידע מדוע לא יבוא אביו לקחתו, והרי גדולה אהבתו לאביו ואהבת אביו אליו, עד שהתבונן בנעשה והבין שהמנהל מונע מבוא המכתבים ליעדם, מחמת רצונו להשאירו שם. מה עשה הבן, הערים וכתב 'מכתב' בו כתב דברים מקוטעים וציורים שונים כדרך הפעוטות בני שלוש... ובין השורות הסתיר כמה אותיות, בהם זעק למלך שיוציאו משם, המנהל שראה מכתב 'מהודר' כזה שמח ושלחו לבית המלך, שהרי בזה יחשוב שבנו עומד עדיין במצבו הראשון. ויהי כאשר נתקבל המכתב בבית המלך התעמק המלך בחכמתו בקשקושי הדברים, והבין מיד את זעקת ובקשת בנו החביב, ותיכף שלח להוציאו משם.

והנמשל, כי בני ישראל זועקים אל ה' בתפלה ובתחנונים, אבל המקטרגים אינם מניחים, והם מעכבים את התפילות מלהגיע לפני כסא הכבוד, לכן מתחכמים בני ישראל ובחכמה מתחילים לשיר זמירות ותשבחות למלך א-ל חי וקים, ואלה עולים למעלה באין מפריע מפני שהמקטרגים אינם מתאמצים לעכבם, בסוברים שאין בהם שום תחינה ובקשה, אך האמת שבתוך הרנה והשירה מסתירים דברי תפלה ובקשה, והקב"ה אב הרחמים שומע לקול תפילות עמו ישראל וממלא משאלותיהם לטובה ולברכה.

קכ. איש חסיד היה בדורות הקודמים בעיה"ק ירושלים ושמו הרב יוסף וויינבערג ז"ל אשר הקב"ה בירכו בעשירות, פעם אחת אירע 'משבר' גדול בענייני המסחר, וכל ה'סוחרים' שבירושלים הילכו כשהם דואגים טרודים ומבולבלים - כי כל עתידם היה תלוי ועומד כיצד יגמר זה המשבר... זולתי ר' יוסף הלז ששלוות נפשו לא פסקה בכהוא זה, באחד הימים נסע ר' יוסף לטבריא ופגשו הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע שהיה דר אז בטבריא, וישאלהו הרבי כיצד היו בך כוחות הנפש לעזוב את ביתך ועסקיך בזמן כזה במצב כזה שהכל תלוי ועומד, ענה ר' יוסף ואמר מיין יריד איז ראש השנה (ה'יריד' שלי הוא בר"ה), כלומר כי אז הוא הזמן לשנות את הקצוב לו לאדם, אבל במשך השנה אין בזה אלא 'גילוי' כמה ומה נקצב בר"ה... מאז היה ה'ברכת אברהם' חוזר הרבה על דבריו אלו מיין יריד איז ראש השנה... מיין יריד איז ראש השנה...

זיך איין (מתפתים לחשוב) צווחין ככלבים הב הב, ואין מתפללים בר"ה ויו"כ על פרנסה, דאס האבין זיי ניט, און דאס בעטין זיין ניט' [אינס במדרגה זו שלא לבקש על הפרנסה, וכיון שאינם מבקשים אינם זוכים לפרנסה, ונמצאים 'קרח מכאן ומכאן'].

עוד שם (אות תפד) וגם פעם אחת ציוה לומר פרשת המן בכל עשרת ימי תשובה, וכמה פעמים שמעתי שהיה מזהיר להתפלל על הפרנסה ושאר הצטרבויות ולהאמין שהש"ת ימלא שאלתו בנוראי, והיא מצווה רבה קב"ד.

ולבקש עליהם 'אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה', וכיו"ב משאר הצטרבויותיו... ואף אם יבוא אי מי ויטען מדברי הזוהר הק' (תיקו"ב כב.) 'צווחין ככלבין הב הב', הרי כבר אמר מרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת ליקוטים לר"ה ויו"כ כד) שדברי הזוה"ק לא נאמרו על זמנינו קב"א שחוסר הפרנסה מפריע לאדם לעבוד את בוראו בישוב הדעת, וכיון שכן לית לן בה. ואף חובה קב"ד להתפלל על הפרנסה קב"ד.

ביוצא בזה הובא ב'אמרי פנחס' (תפד) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע, וזל"ק 'שוטים רעדין

קבא. כה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (בליל ר"ה תש"ט, בשנה הראשונה להנהגתו), זקני ה'חידושי הרי"ם' זי"ע אמר בשעתו ובזמנו, שביום ראשון דר"ה אין לבקש על גשמיות, כי אם על מלכות שמים ועל 'יודישקייט', ורק ביום השני אפשר לבקש על פרנסה וכיו"ב, והוסיף ה'בית ישראל' שהרי שני ימים של ר"ה נחשבים כ'יומא אריכתא' וכקדושה אחת, ואכן גם יודישקייט ופרנסה קדושה אחת הם, והא בהא תליא, כי בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בתורה ותפילה ולגדל צאצאינו כראוי זקוקים אנו לשפע של פרנסה בכבוד, וממילא ניתן לבקש על פרנסה גם ביום א' דר"ה (פאר ישראל ח"א עמ' רצג).

וכיו"ב אומרים משם הרה"ק רבי משה מקאברין שרבו הרה"ק מלעכאוויטש הקפיד על מי שכתב בקוויטל (פתקא בבקשת רחמים) בימים הנוראים בקשות על פרנסה, באמרו, איך באפשרי לאדם לחשוב בעת זה על צרכי הגוף בעת שצריך לחשוב במה יתרצה העבד אל אדוניו. מ"מ אמר הקאברניער אך עתה היהודי שמבקש על פרנסה מבקש על טהרת הנפש, כי תוכן רצונו שיהיה לו דעה צלולה להתפלל עבור לפני המקום, או לאמר קאפיטל תהלים בדעה צלולה או ללמוד, לכבד שבתות לשלם שכר לימוד, והכל הוא לעבודת ה' יתברך.

וכבר פירש הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע מה שאמרו בגמ' (ר"ה טז:) שתוקעין מיושב וחוזרין ותוקעין מעומד כדי לערבב השטן, כי עיקר התירוץ של האדם על שלא השלים עבודתו למקום כראוי הוא משום טרדות וערוב הפרנסה, שלא היתה לו דעה צלולה ללמוד ולהתפלל. אך השטן טוען, שאין זה תירוץ, כי היית צריך לעבוד לבוראך ולא להשגיח על טרדת הפרנסה, לזאת אנו תוקעין בשופר ומתערבב השטן (ואינו יכול לטעון את טענותיו), ורואה השטן כי באמת זהו תירוץ כי מי שנתערבב שכלו מחמת הטרדות אינו יכול באמת לעבוד עבודתו בשלמות (שיח שרפי קודש).

וכיו"ב כתב הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (שמועת יצחק, שבת תשובה אות ו) והוסיף בצחות הלשון, שאז אומר לו המלאך מיכאל הבט וראה, הנה מתקיעה אחת מיד אתה נבהל, א"כ, איך מלאך ליבך לדבר על 'בני אדם', שאתה 'מלאך' ובכל זאת נבהלת, מה יעשה 'אדם' קרוץ חומר כשטרדות מכלכלים אותו.

קבב. יש שהמליצו, כי אדרבה המתפלל רק על ענייני רוחניות בלבד (אף בכל השנה) נראה חלילה כ'כופר' במקצת. כי הרי הוא כאומר - בכדי להתעלות ברוחניות נצרך הנני לסייעתא דשמיא וע"כ אתפלל ע"ז, אבל בענייני גשמיות יש בידי זיך אליינס אן עצה געבען' (לשית עצות בעצמו ולהסתדר)...

וכן אמר להדיא הגאון רבי ישראל סלאנטער (כוכבי אור עמו' רסב), וכן הורה מרן החזו"א שיום זה ניתן לבקשות - אף לכל צרכי האדם (מעשה איש ח"ג עמו' קנז).

קכג. אדרבה, הן הן עיקר התפילות, וכפי שאמר הרה"ק מוהר"ש מליובאוויטש זי"ע, כי האנחה והבכיה על המצב הגשמי בראש השנה, הוא תשובה עילאה (הובא בליקוטי דיבורים ח"ד עמוד תשכ).

יש שרמזו זאת בלשון הכתוב (קהלת ט ד) 'כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת', שהנה המתפלל על עניינים רוחניים דומה הוא ל'אריה' אכן המתפלל על גשמיות כבר דימו אותו בזוה"ק ל'כלב', אך טוב הכלב החי - טוב המבקש על פרנסה בחיות ומתוך ליבו, באמונה שהקב"ה שומע תפילתו ויכול למלאות משאלתו מזה שמתפלל על רוחניות ואינו אלא כמת... שמתפלל בלא לב.

קכד. פעם באה קבוצת חסידים להסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, אך שהו שם רק בשעת התפילה ואילו את הסעודות אכלו במקום אחר, משהבחין בכך הרה"ק נענה ואמר בדרך צחות 'חסידים אלו

באר הפרשה - ראש השנה

התפילה, ובעיני ההמון יש שמאריכים בפיוטים שונים ואילו את נוסח התפילה הקבוע שבכל יום אומרים במרוצה, אך האמת שהן דברים העומדים ברומו של עולם, אין לשער גודל השיבותן קנה, ואין לזלזל בהם קני. והוכיח כן הרה"ק ה'מניד' ממעזריטש זי"ע במכתב קודש (תורת המניד שבת ומועדים ר"ה, נדפס בליקוטים יקרים' אות קלד), אבל בזה אני מזהיר אתכם בשארי התפילות ותחנונים וקרבנות ופסוקי דזמרה וק"ש וברכותיה, שאתם דשים אותם בעקב והם עומדים ברומו של עולם, כל אחד ואחד בפני עצמו הוא שלם ועליון ונישא מאוד ואתם אומרים נואש לתפילות אלו, כי עיקר מגמותיהם לתפילת העמידה, אבל אתם טועים ומבוכים בזה קני.

ויש הטוענים, האיך נתפלל על בני חיי ומזוני לפני מלך א-ל רם ונישא, כבר הפריך טענתם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע (כנסת דוד, ערך הון את הכל), והעמיסו בנוסח התפילה קדוש אתה ונורא שמך - הרי הקב"ה קדוש ונורא, ואיך אפשר לבקש מאתו על קויליטש (הלה), ושאר עניני פרנסה, לזה אומרים 'ואין אלוה' מבלעדריך', כי אין לנו למי לפנות אלא על הקב"ה הון את העולם. כי ממי נבקש אם לא מאתו יתב"ש.

תמידים כסדרם - חשיבות התפילות הקבועות ביום זה והנה עיקר התפילה הוא מה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה והחכמים בכל הדורות והם המה יסודות

מתפללין כאן על הפרנסה, ואילו אכילתם במקום אחר הוא... עמד שם החסיד רבי נתנאל רדזינר ז"ל [זקנו של הרב נתנאל רדזינר ז"ל מבני-ברק, שהקים את בית המדרש לתורה ולחסידות 'אש קודש', וזכותו קיימת לעד] והרהר לנפשו, הלא איתא בזה"ק שאין להתפלל על הפרנסה בראש השנה, ומהו שאמר להם הרבי שהם מתפללים כאן על הפרנסה, ויהי כאשר עבר החסיד לפני הרה"ק מסטאלין להתברך בברכת שנה טובה, עצר אותו הרבי ואמר לו מה שאסור להתפלל על הפרנסה היינו רק לאדם שיש לו פרנסה ומבקש עוד, אבל מי שאין לו פרנסה כלל מותר לו להתפלל על כך בראש השנה...

והוסיף, שבזה מדויק היטב לשון הזה"ק 'צווחין ככלבים הב הב' ולא אמר פעם אחד 'הב', והיינו מפני דקאי על אלו שיש להם ומבקשים להוסיף עוד על מה שכבר ניתן להם. אולם מי שאין לו - ואף המבין להשים עצמו כ'רש' - בידיעה שבראש השנה הכל חשבון חדש והרי הוא כמי שעדיין אין לו כלום, לו נאה ויאה לבקש 'הב לן מזוני'. קכה. צא ולמד מדברי ה'מטה משה' (אות לא) שמביא משמיה דרב שרירא גאון ורב האי גאון ורבי יהודה החסיד, שהמכוון בפיוט 'אדון עולם', ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין שטן ופגע רע בר"ה וביו"כ בתפילתו, ואויביו נופלים לפניו.

ראה אזהרת ה'מטה אפרים' (תריט ס"ו) לומר ברכות קרי"ש של ערבית בכוונה עצומה, 'ובפרט ברכת 'השכיבנו', שכולה בקשות עצומות, אומרים בבכי ובתחנונים כי הוא שעת רחמים ועת רצון, וכל המכוון בו מובטח שאין תפילתו חוזרת ריקם, וממוצא דבר אתה למד, שיש בקשות קבועות שאומרים מידי יום ביומו, וצריך ליזהר מאד לכוון בהם, כי באמירתם פועלים דברים נשגבים, ויזכור שכל הבקשות העצומות האלו [והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון... והסר שטן' וכן הלאה] הנאמרות בראש השנה קאי על כל השנה כולה ולא רק על אותו יום בלבד.

וביותר צריך להיזהר לכוון בתפילתו בראש השנה, דהתפילות שמתפללים ביום הזה אינם בקשה רק על יומו (כדרך התפילות בכל השנה) אלא מכיוון שבזה היום נכלל כל השנה הבעל"ט הרי גם התפילה שבו תפילה ובקשה היא על כל השנה, ויתן אל לבו לכוון כך בכל תפילה וכל בקשה שפיו ימללו בזה היום.

קכו. על כן יאמרו המושלים, משל למה הדבר דומה, לאחד שנתבע לדין והלך אל 'טוען' (עו"ד) שילמד אותו מה יענה ליום הדין... אלו טענות יאמר בכדי שיזכו אותו הדיינים, ולימד אותו הטוען היטב מה לומר, ובכדי שלא יכשל בלשונו ולא ינקש בשינונו הוסיף הטוען לסדר לו את כל הטענות וההוכחות לדבריו על גבי הכתב, דבר דבור על אופנו. ויהי היום והגיע עת המשפט, ובתחילה הרצה התובע את דבריו, וכששאלו הדיינים את הנתבע מה בפיך - הוציא את הדף מחיקו והחל להקריא בקול יבש וחסר חיות... לחש הטוען באזניו געב פייער - תן אש... כי אמנם אותם טענות יש בהם כדי לזכות אותו אך הרבה תלוי כיצד אומרים אותם... על דרך זה ייאמר, אנשי כנסת הגדולה סדרו לנו 'מחזור' שלם, תפילות ערוכות שבכוחם להמתיק כל גזירות רעות ולהשבית כל שטן וכל מקטרג, לשכך כעס וחמה ולהשפיע שנה טובה ומתוקה בכל מילי דמיטב, אך געב פייער... (הקדמה לספר 'קדושת היום').

קכז. והאריך בזה בספה"ק 'יושר דברי אמת' (אות נו) 'ועוד צריך אני לעוררך ולהזכירך ולהזהירך, אף שכבר ידוע הוא לך, אבל להזכיר אני צריך, בענין התפילות של ראש השנה ויום הכיפורים, שהעולם אומרים אותם באמת

מפני זעם המלך נסתם פי המליצים הטובים עלינו ויתגברו המקטרינים. והתייעצו בני המדינה לאמר סמא דמלתא מתחילה להשתדל להעביר זעם המלך, מה עשו, בחרו איש אחד חכם מאוד ונבון הדבר ויוכל לכלכל דבר. והיה האיש ההוא ברחן מאוד, וכאשר האיש ההוא בא אל המלך התחיל לדבר בפניו דברי משל ומליצה ובדברי חשק ובשמחה גדולה, ובדברי שבחים וגדולתו ורוממותו של המלך, ובמלתא דבדיחותא כאלו אינו מכלל בני המדינה ואינו בכלל הנידונים, ולא זו משם עד שבא ממשל למשל ומשמחה לשמחה עד שהעביר זעם המלך, ולא עוד אלא שגרם שמחה ותענוג גדול למלך. וז"ש בזהר (ח"ב, קו.) דוד מלכא, בדיחא דמלכא הוה, שהיה משמחו במלתא דבדיחותא בשירות ותשבחות ומזמורים שהיה מזמר בהם הקליפות ובוה העביר פנים של זעם והכעס מהמלך. ובראות המקטרינים כי המלך נתרצה ברצון ושמחה, נסתמו דבריהם וברחו להם, ומליציו הטובים נתגברו ויצא לאור משפטם, עכ"ל לקי"ח.

ואל יחשוב האדם שעליו ללכת בגדולות ולכוון שמות ויחודים ורזין עילאין בראשי תיבות וגימטריאות בעת התפילה, כי זה אינו נכון, ועיקר הכוונה היא פירוש המילות, וכלשון ה'בית אהרן' (דף ד:) 'העיקר הוא לשמוע פירוש המילות'.

כי תצא למלחמה - התעוררות קודם תקיעת שופר

בספרי הקודש האריכו בהרחבה יתירה אודות הזמן שקודם תקיעת שופר, בו יוצאים אנו למלחמה קכט לערבב את השטן ולהמתיק כל הדינים

הגם שבאמת העמידה היא העיקרית שהיא כמדבר לפני המלך בעולם האצילות עצמו. אכן, מי שאין לו מפתחות חדרים החיצונים האך יכול לכנס בחדרים הפנימים, כי לכן תקנו הקדמונים מתחילה העולמות על הסדר כידוע, שהם נגד ד' עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשייה, מתתא לעילא, ופשיטא ביום הדין הגדול והנורא הזה קודם שיבוא לתפילת העמידה צריך שיהיה בכסה ליום הגנו, פי' צריך לכסות ולהמתיק את יום הדין הגדול שהוא ראש השנה הנקרא יום, כמ"ש (איוב א ו) ויהי היום וגו' ויבוא גם השטן, זה ראש השנה שהדין מתגבר בו ורבו המקטרינים והם המונעים ומבדילים מלהתפלל התפילות... כי לכן תקנו תחילה סדר הקרבנות שמכפרין, כמ"ש רז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה וחטאת כאלו הקריבם וכיוצא בזה שאר הקרבנות. ואחר זה תקנו לומר פסוקי דזמרה, לומר הקליפות ולהכניעם, שהוא מלשון לא תזמה כידוע, ומכל שבן ביום ר"ה שצריך לזוהר בהם מאוד טרם בואו אל היבל המלך למשפט להשתיק המקטרינים ולראות שיהיו לו מליצים טובים.

ועוד תקנו לומר מתחילה זמירות שירות ותשבחות להעביר פנים של זעם, משל למלך שבחר יום אחד מוגבל לעיין ולהשגיח במעשה בני המדינה, והעמיד המלך מליצים ומקטרינים כנימוס המלכות. והנה כאשר שמעו בני המדינה את הדין הגדול והנורא, אימה חשיכה גדולה נפלה עליהם ולא קמה בהם עוד רוח ויצעקו צעקה גדולה לאמר אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה וביותר שפני המלך זועמה עלינו כי הרבינו לפשוע ולא עשינו ציווי ומרדנו בו ומי יכול לעמוד מפני זעמו. ובוודאי

בהתעוררות גדול, אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפילות החדשות הנאמרים במחזור, אבל התפילה הסדורה בפסוקי דזמרה וקרבנות וקריאת שמע ותפילה הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה, ואינם יודעים כי זה העיקר וזה התוספות, ולא יקובל התוספות בלתי העיקר, ובדרושים של הרב ר' בער זלה"ה בהכתבים יש שם דרוש ארוך על גנות האנשים האלו, ואתה ידעת זה מעיקרא מעצמך ממנהג הקדוש מו"ה מנחם מענדל זלה"ה מפרעמישלאן שעשה העיקר עיקר, בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכוונת התיבות ואותיות כידוע, ובה מעלים התפילות הפסולות של כל השנה, כידוע מכל הספרים ואין להאריך בזה'.

קכח. ואמר אחד מצדיקי דורנו, שהאומר פסוקי דזמרה במרוצה ורק בהגיעו להמלך מתחיל הוא להתלהב ולכוון יש עליו טענה ותביעה כמו שאמרו במלך בשר ודם (גיטין נו:) אי מלכא אנא, אמאי לא קאתית לגבאי עד האידנא, (אם אנכי המלך, מדוע לא באת אלי עד עתה), ומרמז להקב"ה מלכו של עולם - שישאלהו, מדוע אמרת פסוקי דזמרה במהירות וכמצוות אנשים מלומדה בלא כוונה... ורק ב'המלך' נזכרת במלכות שמים, (כעין המסופר על הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע שנתעלף פעם בגשתו להמלך - והסביר שנזכר בדברי הגמרא אי מלכא אנא אמאי לא אתית לגבאי עד השתא, היכן היית בכל חודש אלול...). קכט. דבר נפלא כתב הגאון רבי שלמה קלוגער זי"ע (הג' חכמת שלמה סי' תקפה ס"ב) וז"ל, ולפענ"ד, יש לומר התוקע קפיטיל (מזמור) קמ"ד בתהלים קודם התקיעות, משום שנאמר (שם א) 'המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה',

אש סביב, ועד תקיעת שופר אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ולזאת אפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה וכו' כי אי אפשר לשער גודל האש עד שבא השופר קלב.

ועל כן הזמן גרמא לשוב בתשובה שלימה קלי, ואף מי שעדיין לא 'התעורר' - יחוס על עצמו ועל נפשות בני ביתו קלב וירויץ לתפוס מבעוד מועד קלה, וכל אחד

ולהפכם לרחמים גמורים אכי"ר, כאשר מי לא יירא ויחרד קל מאימת הדין קלא, וכלשון הפייטן (ונתנה תוקף) 'ובשופר גדול יתקע, וקול הממה דקה ישמע, ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון, ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון'. וכאותו לשון נורא שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש דרוש יד) 'עמדו נא וראו מה נורא יום ה' אשר תלהט

כי היא מלחמה גדולה אשר אנחנו נלחמים יום זה, ויש לו להתפלל ע"ז מקודם, ולפענ"ד הוא מסוגל אם יאמר בכוונה, עכ"ל.

קל. פעם כאשר הוצרך הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע להוכיח בעל עבירה באמצע ימי החורף, קרא לו ואמר לו בקדושתו 'כי צד לא פחד לבך, והלא עוד מעט יגיע הזמן שלפני תקיעת שופר'...

אמנם כבר מילתנו אמורה שאין הפחד והתעוררות היראה סתירה לשמחה, וכבר כתב הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל (בסוף סידור הגר"א, 'כתר ראש' אות קד) שרבו הגר"א מוויילנא זי"ע היה שמח שמחה גדולה בטרם ניגש לתקיעת שופר. ובזה מבאר 'הלבוש' (סי' תקפד ס"ב) מה שכתבו הפוסקים שנוהגים שהבעל תוקע עולה לתורה בראש השנה, כי פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובזה יעלה בידו לתקוע את התקיעות מתוך שמחה וחדוה. ונתנו רמז בדבר כי 'שופר' ר"ת שחוק פינו ולשונו רינה' (תהילים קכו ב), ללמד על חובת השמחה שבתקיעת שופר.

קלא. ומהאי טעמא כתבו בספה"ק שלא להתוודות קודם התקיעות, בכדי שלא להזכיר שום חטא ח"ו ולא לתת ל'בעל דין' מקום למצוא טענה ועלילה בזמן נורא כזה (וכל הדין דברים שזוכר בפוסקים לגבי יודי בלחש ובמחשבה הוא רק 'בין התקיעות' - לאחר שכבר החלו לתקוע, וכבר החל השופר לפעול פעולתו לטובה).

קלב. יש ש'דרשו סמוכים' בדברי הגמרא (שבת קיז:) 'תקיעת שופר ורדיית הפת...', שנסמכו זה לזה ללמד, שכשם שברדיית הפת מזדרזים מאוד כי אש בוערת בתנור ואם לא ימהר להוציא תשרף הפת... כך יש לך לדעת בראש השנה כי הזמן בוער כאש ויש למהר להציל, וההצלה תהא ע"י השופר.

קלג. הא לך לשונו של הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה שנת תקפ"ט דרוש א לר"ה) והנה מזה נמי יש סמך להקדים הבכיה אל השופר, וכן נאמר בשיר השירים (ב יד) 'הראיני את מראיך השמיעני את קולך', וא"כ כיון שהקב"ה רוצה לראות אותנו תחלה ואח"כ לשמוע השופר, וא"כ אם המלך מלכי המלכים רוצה לראות אותנו תחלה, צריך לראות לרחוץ הפנים תחלה היטב יפה כראוי, לכך צריך לרחוץ הפנים שלנו בדמעות ונהיה ראויין להראות לפניו ית' ואח"כ נשמיענו את קולינו בהשופר. עכ"ל.

קלד. שנה אחת קודם התקיעות פנה מרן ה'בעל שם טוב' הק' זי"ע וזעק מנהמת לבו - הבאתם את טפכם ובניכם הנה, יעשה כל איש 'חשבון נפשו' שמא הוליק את בניו לבית המדרש כמו שהוליק אברהם אבינו את יצחק בנו לעקידה וכו', על כן עשו תשובה גדולה והתפללו בעד בניכם' (כתר שם טוב אות שלה).

קלה. ובזה ביארו מנהג ישראל לומר 'למנצח לבני קרח מזמור' (תהילים מז) קודם התקיעות, שהרי אף הם היו באותה עצה, וכבר עמדו סמוך לשאול תחתיה, אלא שברגע האחרון... 'על פתחה של גיהנום', עצרו בעצמם ושבנו אל ה' בלבב שלם, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.) 'מקום נתבצר להם בגיהנם', ובא ללמד, להתעורר עתה בתשובה 'ברגע האחרון' שקודם התקיעות...

באופן אחר אמרו, שיש בזה לימוד זכות על בני ישראל, שהנה בני קרח חזרו בתשובה ממש 'בסוף' ונתקבלה תשובתם 'ובני קרח לא מתו', אם כן תתקבל תשובת בני ישראל בזה היום אף למי שהגיע עד לשאול תחתית... החסיד המפורסם הרה"צ רבי מרדכי ראקוב זצ"ל נענה פעם מתוך שמחה אל רבו הרה"ק 'החווה' מלובלין זי"ע - היום אירעו נסים ונפלאות לבני ישראל, שאלו הרבי לפשר כוונתו, השיב החסיד, כי אילו היו קובעים לומר קודם התקיעות ז' פעמים פרק קי"ט לא הינו מגיעים לתקוע בשופר מחמת אריכות הפרק... הגם שבפשטות נראים הדברים כמילתא דבדיחותא בעלמא, מ"מ עומק יש כאן, שהרי פרק קי"ט מדבר על 'תמימי דרך' השלימים בעבודתם, שם נאמר אשרי נוצרי עדותיך... בכל לבי דרשתיך... ותורתך חנני, דבקתי בעדותיך, זכרתי משפטיך מעולם, חצות לילה אקום... טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... מעתה, אם היו אומרים פרק זה לפני התקיעות היו המקטרגים

אחד נידון כפי מעשיו כמו שביארנו במשנה, ויתעורר לפשפש במעשיו ולחזור ממה שהוא בידו מן העבירות, והמתרשל בזמן הזה מן התשובה אין לו חלק בה' אלוקי ישראל, שכל השנה אין ההתעוררות מצוי כל כך ואף מדת הדין מתייאשת ממנו וממתנת לו עד זמן זה, והוא אצלי מה שאמרו אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין עד שיקדשו ב"ד של מטה את החודש, עכ"ל.

ובזוודאי מידה טובה מרובה, כי המתעורר בימים אלו יש לו חלק באלוקי ישראל, ויזכה לשנה טובה ומתוקה ושפע רב עד בלי די.

עורו ישנים - 'לשמוע' קול שופר

ידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורוקלט עורוקמ ישנים משנתכם קמא,

יקבל על עצמו קבלה טובה קלו לכל השנה הבעל"ט קלו, והיא שתעמוד לו לזכות בדין ולקבל את כל ההשפעות הנוראות והעצומות שעל ידי השופר, וכמו שכתב הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) וז"ל. עת רצון הוא זמן התקיעות להתחרט הרטה גמורה על כל אשר נואלנו ואשר חטאנו 'בכלל ובפרט', ולקבל כל א' ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא - קל או חמור, כי כזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות קלה.

נוראות כתב המאירי (ר"ה טז:) - אף על פי שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשיו לשוב מדרך הרעה, כמו שאמרו ז"ל (אבות ב י) שוב יום אחד קודם מיתתך, מ"מ בזמן הזה, ר"ל בראש השנה ראוי לו להתעורר ביותר, אמרו ז"ל דרך משל ג' ספרים נפתחים ברה"ע על הרשעים ועל הצדיקים ועל הבינונים, ר"ל שכל

מתעוררים לטעון שיפשפשו במעשיהם של בני ישראל האם 'קיים זה מה שכתב בזה'... ומי יעמוד בדקדוקי המשפט. אכן נס גדול הוא שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור'...

קלו. והיות ש'הזמן קצר והמלאכה מרובה'.. ואין שעת הכושר ביישוב הדעת כל כך להתחיל להתבונן בעצמו איז קבלה טובה יקבל על עצמו לפי מצבו ועניינו, קבלה אשר יוכל לעמוד בה באמת... על כן עצה טובה קמ"ל לעשות כל אותו 'חשבון הנפש' בעוד היום גדול (ואפילו מקודם ר"ה...) מתוך מתינות ושיקול הדעת, ואז יגמור בדעתו הנהגה טובה שינהג בה בל"נ במשך כל השנה הבעל"ט, ומקודם התקיעות יתן דעתו על אותה קבלה שכבר חשב מקודם, ויחזור ויקבל אותה ביתר שאת וביתר עוז.

קלו. וכאותו מעשה בחסיד שנכנס אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע קודם ראש השנה והזכיר את עצמו שהוא משמש כ'בעל תוקע' ומבקש שהרבי ילמדנו את כוונת התקיעות. נענה הרבי ואמר 'בשעת התקיעות יש לכוון 'רחמנא אמר תקעו' [ולקיים מצות עשה דאורייתא], אולם בכל ימות השנה תזכור שהנך 'בעל תוקע'... והדברים אמורים לכל אחד ואחד, שבכל השנה כולה צריך לזכור את ימי הדין. ואפשר לרמז כן בלשון הכתוב (ויקרא כג כד) 'זכרון תרועה' - שהחובה לזכור את התקיעות בר"ה גם באמצע השנה.

וכן פירש הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיום ר"ה נקרא 'יום הזכרון' כי על האדם לעשות פעולות שבכל השנה יזכור כי עבר עליו 'ראש השנה' בתחילת השנה. ע"י שיקבל ע"ע קבלה שתלווה אותו בכל השנה.

קלח. הנה חז"ל (עיי' ר"ה לג:) למדו כמה וכמה הלכות ב'תקיעת השופר' של ראש השנה מתקיעות דיובל, ולכאורה צריך ביאור הרי תקיעת היובל הייתה תקיעה אחת (של ב"ד) לחמישים שנה, ובס"ה כל מנין תקיעות הללו בכל שנות קיומו של 'כלל ישראל' אינו עולה כי אם כ"ז יובלות שנהגו בעם בני ישראל, ומדוע למדו משם לראש השנה הנהוג זה אלפי שנים וכבר תקעו ויתקעו ריבי רבבות של תקיעות, ושפיר היה ללמוד יובל מר"ה ולא להיפך, אלא אפ"ל עומק הכוונה דבא ללמדנו דכמו שביובל ע"י 'תקיעה אחת' יצאו אלפי עבדים לחרות עולם, ואלפי שדות שבו לבעליהם, והכל בכוח אותה תקיעה אחת, אם כן יש לנו ללמוד לדידן - שבאיזה מצב שרק נהיה, אפשר לנו בתקיעה אחת לצאת לחרות עולם מידי של יצר זה... להיות אדם חדש.

קלט. ועפ"ז ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ד"ה אני ישנה) 'ולכן מן התורה מספיק רק קולות אחדים בתקיעת שופר, שעל ידם יתעורר הישן, אבל מרוב עתים וימים שנתמעטו הדורות התקינו חז"ל מאה קולות, כי לא בקל יתעורר הישן מתרדמת הבלי הזמן, וצריך הרבה לעוררו עד שיתעורר'.

קמ. ואפשר לבאר הטעם שכפל הרמב"ם בלשונו וכתב 'עורו עורו' [כן נדפס במהדורת 'פרנקל' על פי כתב יד קדשו של הרמב"ם], שבא לרמז שעלינו להתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

באר הפרשה - ראש השנה

ונרדמים הקיצו מתרדמתכם קמב, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן, ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה, ומחשבתו אשר לא טובה. שעל ידי קול השופר צריך להתעורר ולחזור בתשובה קמג. ויכניע עצמו קמד לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירנו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התיימש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותנו כמו שקבעו ביניהם מבערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה... ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

קמא. כבר אמרו להמשיל, לשריפה שפרצה בבית, ובאותה שעה היה אחד מבני הבית ישן על מיטתו בשלוות נפש, והנה באו כמה 'חכמים' אשר רצו 'להציל' את הלה מן הדליקה, והחלו למדוד גודלם של חלונות הבית וגם את מידות המיטה בניחותא ובכבוד ראש, זעק להם מאן דהו שוטים, בטלנים, הרי תוך כמה רגעים ישרף הלה עם מיטתו גם יחד - העירו אותו... הקיצו אותו... ויברח כל עוד נשמתו באפו... כיו"ב לדידן, אחינו בני ישראל, ביום הדין הנורא, הפסיקו למדוד וללכת הנה והנה, הקיצו עצמכם, התעוררו להתחיל להלך בדרך המלך - מלכו של עולם. פעם נכנס הגאון הגדול הרב מפוניבז' זצ"ל אל היכל ישיבתו הרמה, ושאל את תלמידי הישיבה כדת מה לעשות באדם הישן, אשר רואה בחלומו אריה גדול הפוער פיו לבלעו חי, ובפחדו כי רב זועק האיש זעקות נואשות עד לב השמים שיחושו להצילו משיני הכפיר השואג לטרף, שאל הרב מפוניבז' האיך נוכל להצילו, הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, מ'זועקט איהם אויף... מ'זועקט איהם אויף... (מעוררים אותו משנתו העמוקה), ובזה סר כל הפחד והמוות, ומוסר ההשכל מדבריו הוא, שלפעמים שוקע האדם במשך השנה בתרדמת הזמן, והוא מהלך בדמיונות היצר הרע, ולזה בא קול השופר לעוררו משנתו, ויתפקח מכל 'חלומותיו', ויראה שלא דובים ולא יער, וכל היצר הרע עם שלל תאוותיו אינו אלא חלום ודמיון בעלמא.

וכן מצינו בכל מקום שנכתב בשו"ע ופוסקים אודות ה'סליחות' נכתב לקום לסליחות, וברבינו יונה (שע"ת א ג) כתב 'לא ימצא איחור התשובה אלא בעמי הארץ אשר המה ישינים שוכבים', כי זוהי 'פתחה של תשובה' להתעורר ולהתנער משנתו בהבלי הזמן, להתפקח ולהתחיל לעבוד את ה'.

קמב. הנה מצינו ג' לשונות מעניין השינה, 'תנומה' שהיא הקלה שבשינה, למעלה ממנו 'שינה', ו'תרדמה' קשה מכולם (עד שנפסק שאפשר לצרף את הישן למנין, שו"ע או"ח נה ה, ואילו שיכור השרוי ב'תרדמה' אינו מצטרף למנין, משנ"ב צט י), ולזה הביא הרמב"ם כי הרמז לתקיעת שופר הוא בלשון 'עוררו... ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', כי הכל מתעוררים לקול השופר.

קמג. ביאור נורא ביאר הרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (עפ"י דבריו בד"ה א"י היתקע), דלכאורה אם השופר בא לעורר את ישראל לתשובה, מדוע הוצרכו ל'שופר', והרי היה אפשר לתקן שבכל עיר ועיר ידרוש החכם 'דרשת התעוררות' בקול חוצב להבות אש. ומבאר בדרך משל, לעיירה מוקפת חומה שהתגוררו בה עניים ועשירים, והעמידו שומר בפתח העיר שישמרו אותם מן המזיקים והגנבים, והנה כאשר יבחין השומר בכנופיית גנבים המתקרבים לעיר ויצעק גנבים... גנבים... לא יתאספו אצלו כי אם העשירים לבדם הדואגים על כספם ורכושם, ורק הם יסייעו לשומר להתגבר כנגד הגנבים ולגרשם מתחום העיר, ואילו העניים ישארו בבתיהם, כי לא איכפת להו כ"כ אם יכנסו הגנבים בתוך העיר, מאחר שבלאו הכי אין מה לגנוב מהם, אך אם יצעק השומר בקול אש... אש... העיירה בוערת וכל הרוצה להציל את נפשו עליו לעזוב את העיר, אזי ימלטו כולם על נפשם.

והכי נמי אם היה החכם דורש לפני העם להתחזק בענייני תפילה, היו חלקם אומרים שהם מתפללים כהוגן ואין הדברים מכוונים אליהם, ואם היה מעוררם בלימוד התורה היו התלמידי חכמים מתנערים ואומרים שהם עסקו בתורה כל השנה כולה, ואם היה מוכיחם על ענייני גמילות חסדים היו העסקנים הולכים בלב רגוע, שלא אליהם

ומצינו ב'ר"ן' (ר"ה ג. מדה"ר ד"ה למה) שביאר בדברי הגמ' (ר"ה טז.) 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השמן', וכתב וז"ל, פירוש כדי להכניע את היצר, כדכתיב 'אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו', וכדריש לקיש דאמר (ב"ב טז.) הוא שמן הוא יצר הרע'. והרי שעניין התקיעות הוא לגרש את ה'שאר שבעיסה', אותו יצר הרע המסית ומדיח אותנו בכל השנה קמ"ה. וכן כתב ה'חינוך' (מצוה

נאמרה התוכחה, ולכן אמרה תורה לתקוע בשופר בקול רעש גדול, שזה מעורר כל אחד ואחד לחזור בתשובה בכל מצב שהוא, ולב יודע מרת נפשו והוא עצמו מכיר בנגעי עצמו, וכדוגמת השומר הזועק אש... אש... הגורם לכולם לברוח ממקומם.

קמד. סיפר הרה"ח הישיש רבי זאב אייזנבאך זצ"ל ששמע מאחד מזקני ירושלים ששמע מזקנו בעל המעשה, בהיותו ילד קטן נסע עם אביו באחת השנים לשהות בראש השנה בצל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, והיה שם ציבור גדול מאד של חסידים, ומחמת הדוחק והצפיפות היו חייבים להוסיף עוד מקום לעמוד בעת התפילה, לכן עשו חור גדול בגג בית המדרש, והרבה מן החסידים עמדו על הגג ומשם הביטו אחרי הרה"ק מטשערנאביל בעבודתו בקודש.

אך עדיין שרר דוחק גדול בבית המדרש, ומחמת גודל הדוחק והצפיפות שהיו קודם התקיעות התעלף בעל-המעשה חסר אוניס, מיד מיהרו לעוררו מעלפוננו והשיבוהו אצל הבימה – מקום ששלט האוויר (תחת החור שבגג) בסמוך להרה"ק מטשערנאביל, מפני שהותו במקום קרוב כ"כ זכה אז לשמוע דברות קודש שדרש הרה"ק מטשערנאביל באותה שנה בקול חוצב להבות אש קודם התקיעות, וכה אמר, ה'תקיעה' היא קול שופר חלק המורה על מדת הגאווה, ואילו תרועה מורה על שברון לב ומדת ענווה, וזהו הרמז בפסוק (תהילים מז ו) 'עלה אלוקים' כדי לסלק מדת הדין המרומז בשם אלוקים, צריך לקיים 'בתרועה' שיהא לבו נשבר בקרבו, אך סילוק שם ה' המורה על רחמים נעשה חלילה 'בקול שופר', דהיינו קול התקיעה שנדמה בעיניו שהוא חלק ואין בו פגם, רחמנא ליצלן. ויהי כאשר שמעו הקהל את דבריו הקדושים יוצאים מעומק לב טהור געו כולם בבכי, והעיד הילד שמן הגג נשפכו דמעות כמים שהרטיבו את כל בגדיו מכף רגל ועד ראש.

כיוצא בדבר כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שסט:) כי 'בחצוצרות וקול שופר הריעו' (תהילים צח ו) ר"ת 'בושה', כי העיקר הוא ה'בושה' על מעשיו הרעים מתוך שברון לב. וכן רמז לה הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (ח"ב עמ' קלא) כי 'שופר' עם האותיות עולה כמניין 'שברון לב' (590), כי עניין השופר הוא להביא לידי שברון לב אמיתי.

וכבר כתב הפרי מגדים זי"ע (סי' תקצ"ב ס"ק א) בשם 'הגאון מהר"ח ראפאפארט' לבאר את נוסח הברכה במוסף של ראש השנה, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך', דלכאורה יש לדייק מדוע אמר שומע בתקיעת שופר ומאזין בתרועה. ועוד, מהו 'ואין דומה לך' - וכי אין עוד מי שביכולתו לשמוע קול שופר ולהאזין לקול התרועה.

אלא, דהנה חז"ל (תנחומא האזינו ב) פירשו את הפסוק (דברים לב א) 'האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי', שהאזנה פירושה מקרוב ושמיעה מרחוק. ועל כן כשדיבר משה רבינו אל בני ישראל אמר האזינו השמים, כיוון שהיה קרוב לשמים, ואילו לארץ שהייתה רחוקה ממנו אמר ותשמע הארץ אמרי פי. עוד יש להקדים, שתקיעה קול פשוט היא, ורומזת לצדיק מעיקרא שמעולם לא נכשל, ואילו תרועה קול שבור הוא, ורומזת לבעל תשובה שרחוק היה ונתקרב אל ה' ולתורתו. וזהו שאומרים שומע קול שופר, את קול התקיעה - קול פשוט כקולו של צדיק מתחילתו, את קולו הוא 'שומע' רק מרחוק. אך 'מאזין תרועה' לקולו של 'בעל תשובה', וקול זה שומע ה' מקרוב אחר שיש בו מעלת 'לב נשבר', ו'קרוב ה' לנשברי לב'. ובדבר הזה אנו משבחים ומפארים את הבורא ש'אין דומה לך', כי הקב"ה משתמש במאנין תבירין ואילו מלך בו"ד אינו משתמש בכלים שבורים.

קמה. הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע נכנס פעם אל בית מדרשו לתקיעת שופר, וכבר עלה אל הבימה, ולא אבה לתקוע בהראותו שבסמוך עומד 'דבר אחר' האוכל ומכלה פירות בשדהו של אחד היהודים, ולא יוכל לתקוע עד שיגרשוהו משם, ואכן שני אברכים יצאו וגירשוהו ומיד החל בתקיעות. כעבור שנים סיפר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע סיפור זה, ונענה ואמר 'אזא מעשה פון דער מוש'ער האב איך נאך נישט געהערט' (סיפור נורא כזה מהרה"ק ממוש עוד לא שמעתי), נענו החסידים ואמרו, שלבטח התלהבותו של הרבי היא ממעשה החסד והצדקה של הרה"ק ממוש, שאף בזמן מרומם קודם 'תקיעת שופר' דאג לשדהו של יהודי [כדוגמת המסופר על הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע

באר הפרשה - ראש השנה

הנבנם לקודש הקדשים לפני ולפנים קמ"ח ככל חוקתו ומשפטו - עד שאסרו מחמת זה שופר של פרה.

ובמקום אחר (שנת תרמ"ח ד"ה איתא) מפרש לפי זה מה שאמרו (ר"ה מז.) 'אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר', ובפשטות אינו מובן הקושיא ובמה, והרי כבר אמר 'אמרו לפני זכרונות - כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה'. ומבאר, 'אלא, דקאי על מה שאמרו 'אמרו לפני', ואיך יכולין להתקרב לפניו - ע"י השופר.

בדברים אלו כתב גם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ומסיים 'כאשר כח הציור מועיל למוסר [היינו כשאדם מצייר לפניו הדברים לנגד עיניו יועילו לו זה להתעורר לתוכחת מוסר], יצייר האדם עצמו אילו היה כהן גדול והיה צריך להיכנס ביום הכיפורים לבית קדשי הקדשים היה חרד מאד לנפשו כל יפגעהו רעה חלילה, כן יחזק אמונתו אמונת חכמי התלמוד אשר פסקו וחדלו [פירושו, שאסרו ופסלו] שופר של פרה, משום אין קטיגור נעשה סניגור, ואכן השופר בין דלזכרון אתו, והאדם נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנבנם לקודש הקדשים דמי, והדברים בחווייתו, ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה' (הובא באגרות ומכתבי הגר"י סלנטר, מכתב עג).

שיא) 'וזהו ענין זכרון תרועה הנזכרים בו, כי התרועה קול שבור, לרמוז שישבור כל אחד תוקף יצרונקמו ויתנחם על מעשיו הרעים'.

והזמן מסוגל ביותר שתתקבל התשובה וכמו שהביא ה'פלא יועץ' (ערך ר"ה) בשם הרש"ש (נהר שלום בסדר תפילות ר"ה ותק"ש) כי התעוררות תשובה מועילה היום כנגד טורח גדול בזמן אחר קמו.

כלפנים דמי - בשגב וגדולת זמן התקיעות

איתא בגמ' (ר"ה נו.) שופר של פרה פסול ואין יוצאים בו חובת התקיעות, משום דאין קטיגור נעשה סניגור, וכיון שהעגל נולד מן הפרה לכן אי אפשר לרצות את הקב"ה כאשר מזכירים עוון זה, ודיננו שווה ל'כהן הגדול' שאינו נכנס בבגדי זהב לקודש הקדשים, כדי שלא ייזכר כל רמז הטא בעת ה'ריצוי' לפני ולפנים. ורק ב'היכל' לא חששו כ"כ, ומותר לגשת אל הקודש בבגדי זהב, מעתה, יש לתמוה, וכי 'תקיעת שופר' של ר"ה ב'קודש הקדשים' היא, וביארו בגמרא כיוון דלזכרון הוא כפנים דמי (ולכן אין לתקוע בשל פרה כדי שלא להזכיר אותו עוון). מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ה, תרמ"ט, וכן הגידו רבים מצדיקי הדורות), שהתקוע בשופר דראש השנה בכל מקום שהוא, הרי הוא חשוב ככהן גדול

שמצאוהו קודם תפילת 'כל נדרי', כשהוא מנדנד תינוק בעריסתו אשר אמו עזבתו והלכה לביהכ"נ, כי זה כל מהותם של צדיקים, שאף בזמנים אחוזי שרעפים זוכרים הם את עם ה' לעשות עמהם חסד ואמת]. אך ה'בית אברהם' נענה ואמר בלהב, 'מדוע אינכם מבינים עמקות המעשה, הרי כל כוונת התקיעות היא לעקור את ה'דבר אחר' מכרם ה' צבאות בית ישראל', כי זהו כל התקיעות שכל אחד יעקור את כל הרע מגופו רוחו ונשמתו. קמו. וכבר הבאנו מה שכתבו בספה"ק כי 'שופר' ר"ת 'שורש פורה ראש ולענה' (דברים כט יז), כי בכח השופר לעקור כל השרשים הרעים אשר המה 'אבות נזיקין' לכל החטאים.

קמו. אף על העבירות החמורות ביותר יש בידו לשוב באותה שעה, וכמו שאיתא ב'צמח צדק' (ליקוטים אות ג), דגבי שופר כתיב (תהלים פא ד) 'תקעו בחודש שופר', ואצל יעקב אבינו נאמר (בראשית לב כו) 'ותקע כף ירך יעקב', ואותיות 'תקעו' הן אותיות 'ותקע', ללמדנו שבעת תקיעת שופר יכול האדם לתקן אף מה שפגם ברכו דהיינו אביזריהו דגילוי עריות.

והרש"ש (הובא בפלא יועץ שם) הוסיף, שאפילו מחטיא את הרבים מתכפר על ידי תשובה בעת התקיעות, וכן יש תיקון גם לכל ה'פגמים' עליהם איתא בזה"ק שלא מועיל עליהם תשובה רח"ל.

קמו. הוסיף ע"ז עוד ה'שפת אמת' (תרס"ה ד"ה איתא) כי הנה בשלושה רגלים נצטוונו במצות 'עליה לרגל', ושם הותר לעמוד רק ב'עזרת ישראל', אמנם בר"ה ניתן 'להיכנס' עד לקדש הקדשים (שע"י השופר כלפנים דמי), הרבה הרבה יותר מבשאר רגלים. ומבאר טעמא דמילתא כי 'מקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', ועל ידי התעוררות התשובה שמכח תקיעת שופר זוכים אנו להתקרב ביותר לאבינו שבשמים ולהתעלות עד שאנו עומדים במקום שצדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, דהיינו בשלושה רגלים בעת העלייה לרגל.

זכרון תרועה - סגולת התקיעות ברוח ובגשם

אמרו במדרש (ויק"ר כ"ג) בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מבסא הדין ויושב בבסא רחמים קמט. וכבר נזכר מה דאיתא בגמ' שעל ידי השופר עולה זכרון בני ישראל למוצה קי.

וביארנו צדיקי הדורות (הרה"ק בעל התניא, שם משמואל תרע"ט בשם אביו הרה"ק האבני נור, ועוד) כי הנה איתא (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) שכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות שבתורה, ונמצא שבשעה שישראל נוטלין את שופרותיהן ותוקעים הרי כביכול מתעורר כן גם למעלה, ואף הקב"ה 'תוקע' בשופר, ועל זה נאמר ובשופר גדול יתקע. ועניין התקיעה של מעלה הוא בדכתיב (בראשית ב' ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי

האדם לנפש חיה', שהרי 'מאן דנפח מדיליה נפח' - וכלשון הרמב"ן (שם) 'כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו', וכביכול הקב"ה נפח באדם הראשון 'משלו', ועי"ז נעשה לנפש חיה, כי הקב"ה הוא מקור החיים ונתן מהחיות שבו לתוך גוף האדם. וכך מתחדש העניין בכל שנה ושנה, 'כי זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון', ועי"ת תקיעת שופר מתחדש בריאת האדם. ושוב אין לו שייכות לעבר אלא הרי הוא נולד מחדש כאיש אחר לגמרי, ואף אם עד עתה היה נוטה מזלו לרע, אזי מעכשיו יכולים כל השרשים שבו וכל מזלו להתהפך לטוב.

ואכן אין בקוצר שכלנו להשיג גודל הרחמים המתגללים על ידי 'סדר התקיעות' קמט לבטל כל גזירות

קמט. כך המליץ הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כי כביכול הקב"ה משתומם על עצמו - כיצד הגעתי הלום, לשבת על 'כסא דין', אין זה אלא כי 'השטן' קטרג על בני ישראל, ופיתה אותי לכעוס על בני ישראל, הרי לי שכח אדיר יש לשטן בפיתויו, א"כ מה טענה יש לי על בני ישראל כשהם חוטאים, הרי כל חטאם אינו אלא מחמת כוחו הגדול של השטן לפתותם... מטעם זה עצמו עובר קוב"ה מכסא דין לכסא רחמים.

וכעין שביאר הרה"ק המהרי"ד (פרי וירא) את נוסח התפילה 'כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו וכו' כן יכבשו רחמיו את כעסו מעלינו, ולכאורה קשה, הנה אנו מבקשים שהקב"ה יעורר רחמיו ויכבוש את כעסו, ואילו אברהם אבינו כבש את רחמיו ועורר את מדת הדין והגבורה לשחוט את בנו.

והסביר המהרי"ד, דהנה אמרו חז"ל (תנחומא פרשת וירא פרק כב) שבלכת אברהם אבינו אל ה'עקידה' בא השטן למנוע שלא יקריב את יצחק, לאחר שראה שכל ניסיונותיו אינם מצליחים החל לטעון טענות שונות ומשונות מדוע יש לאברהם להימנע מעשיית העקידה, עד שענה לו אברהם, אכן, צדקו דברך, אלא שאתה 'שטן' אתה, וכלל מסור בידנו לעשות תמיד איפכא מדברך. כיו"ב אנו מבקשים מאת ה' להשיב למקטרגים לאמר 'אכן, צודקים אתם בטענותיכם, אלא שעלי לעשות 'איפכא' מטענותיכם', ואכתבם בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אמן כן יהי רצון.

קנ. כתב ב'חידושי הרשב"ץ' (ר"ה טז:) וז"ל, אמרה תורה תקעו לפני בשופר כמו שתוקעים בשופר לפני המלך ואומרים 'יחי המלך', ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו, עכ"ל, וכלומר שבתקיעה מכריזים אנו כי אבינו שבשמים הוא מלכנו, ועולה לנחת רוח לפנינו עד שפוקד לשלום את עבדיו.

באופן אחר נתבאר בספה"ק בדרך משל לבת מלך שיצאה מארמון המלוכה ותעתה בדרכה ולא מצאה 'דרך המלך', וברוב הדרך נתקלו רגליה באבנים ונפלה כמה וכמה פעמים, עד שנקרעו בגדי המלוכה וכל מראה תואר פניה הושחת עד שלא היה ניתן להכירה. בהגיעה אל 'בית אביה' עכבוה השומרים מלהיכנס, אמרה להם, הניחו לי כי בת המלך אנכי, השיבו לה כנגדה, כל היום מגיעים הנה 'אורחי פרחי' הטוענים שהם ממשפחת המלך... עד שזעקה בקול מר, אבי, אבי, אף אם אינך מצליח להכיר אותי אך הקשב לקולי והכר נא האם בתך אני אם לא. כיוצא בדבר, אנו אומרים אל הקב"ה, אף אם אנו מלאי עוון עד שלא ניתן להכיר עלינו כי אנו בניך, אך שמע קולנו, ותיווכח כי אכן הננו בניך ואתה אבינו. וזהו ענין קול שופר, קול העולה לשמי מרום לעורר רחמים כי בנים אנחנו למקום ב"ה, ועי"ז עולה זכרונו לפני לטובה. והדברים אמורים גם לגבי השמעת קול תפילה ובקשה, שהקב"ה 'שומע' את הקול, כי קולך ערב, ומתעורר זכרונו לפני לטובה.

קנא. כך הביא הגה"ק ה'חתן סופר' (מקנה וקנינים עמ' קנו) שהנה האר"י הק' זי"ע רמז בכתוב (בראשית ט' יד) 'והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן', שה'ענן' רומז על מה שנאמר (איכה ג' מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה',

רעות קניי, ולהשפיע כל מילי דמיטב, הן בסייעתא דשמיא בבני חיי ומווני קניי, לטוב לנו כל הימים, וכבר אמר בכל מלאכת עבודת הבורא קניי, והן בהשפעות טובות הרה"ק מרוזין זי"ע (עירין קדישין השלם) אילו היו יודעים

והיינו כשהחושך מכסה ארץ והקטרוג מתגבר ומעכב את התפילות מלעלות לשמי מרומים ח"ו, ומה העצה לכך, שתיראה ה'קשת' בענן, ורומז על תקיעת שופר, שהרי תיבת 'קשת' עולה ל'ראשי תיבות' של תקיעה שברים תרועה (זח"ג רל:), וכלומר, שעל ידי התקיעות מתפזרים כל העננים, ויתגלה האורה, וכמו שדרשו חז"ל (שוח"ט) מה שנאמר (תהלים כז א) 'לדוד ה' אורי וישעי' אורי בראש השנה.

קנב. כתב בספר 'פנים יפות' (אמור ד"ה בחודש) רמז נפלא על הפסוק (תהלים פא ד) 'תקעו בחדש שפר בכסה ליום חגנו', כי הנה ידוע שהאותיות יכולות להתחלף עם האותיות שלפניהם (שער הכוונות, ענין הפסח דרוש ב). אותיות הקודמות לתיבת 'חדש' הוא 'גזר', והקודמות ל'כסה' הוא 'דין', והוא רמז ל'גזר דין' שבראש השנה, והאותיות שקודם תיבת 'שפר' הם קר"ע. וכלומר שע"י השופר קורעין גזר דין, וכמו שאנו מבקשים 'קרע רוע גזר דיננו'.

קנג. כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (דברי חלומות יד), וז"ל, בכל מצוה ישנה קדושה מיוחדת כפי אור של אותה מצוה, מצות שופר מביאה יראה בלב וכמו שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו', וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי, וכמו שנאמר (דברים י יב) 'מה ה' א' שואל מעמך כי אם ליראה' ונאמר (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל וגו' את האלוקים ירא וגו' כי זה כל האדם, ועל כן מצוה זו בראש השנה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה... ומסיים שם, וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בראש השנה. וכאותו לשון כתב הוא עצמו (רסיסי לילה אות לה) שכל כוחנו לעסוק בתורה בכל השנה כולה בא מכוחו דשופר בר"ה.

קנד. הרה"ק ה'עטרת ישועה' זי"ע אמר (ליל ר"ה קודם קידוש ד"ה בהפטרות פנחס) ש'תקעו' בגמטריא 'עושר', לרמז על כח השופר לפתוח שערי פרנסה טובה בהרחבה לכל בני ישראל. עוד אמר לבאר עפ"י דברי חז"ל (ר"ה כו:), 'שופר מאריך' - שע"י השופר נזכה לאריכות ימים (עטרת ישועה פר' תצא ד"ה א"י כי תצא). ואף יזכה לארוכה' ורפואה שלימה (שם, פר' ראה ד"ה א"י ראה).

כן הוא מסוגל לפקידת עקרות, כי האותיות שאחר עקרה הם שופר, וכלומר שהשופר יוציאם מלהיות בכלל עקרה.

הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ה ד"ה תקיעת) כתב על דברי חז"ל (שבת קיז:), 'תקיעת שופר ורדיית הפת... ללמדנו שתקיעת שופר משפיעה פרנסה.

איתא ב'שער המלך' (ש"ג פ"ד) וז"ל. ובשעת תקיעת שופר בשעה שקולו מחזיק ברכה 'ברכת השופר' יתעוררו את עצמן בבכיה רבה, וביותר בעניית אמן אחר הברכה, שבעת היא יכתב קצבת הפרנסה וכל השפע לכל השנה כולה, עכ"ל.

סיפר הגה"ח רבי אברהם גאטליב שבבחרותו למד בישיבתו של הרה"ק רבי מנדל מווישווא זי"ע, פעם באו לעיר שני תלמידים מישיבת ראדין בשליחות לדבר מצוה, ובצאתם את העיר נתבקשו לשאת כמה דיבורים לפני בני הישיבה, סיפרו השניים, שבראדין היה נהוג לעשות 'הפסקה' לפני תקיעת שופר כנהוג בכל תפוצות ישראל, והנה, רבים מבני הישיבה ניצלו את הזמן להכנה לקראת התקיעות, אך גם היו כמה מהתלמידים שלרוב שעמום היו מטיילים ברחובות העיר ומתבוננים בכל בית הכנסת - כמה מתפללים יש שם, מי הבעל תפילה, והיכן הם עומדים עתה... ובחזרם לישיבה השמיעו לרבים את אשר ראו עיניהם, בעמדם בחוצות הישיבה ונשאו 'מדברותם' נכנס הח"ח ל'תקיעות' ושמע את שיחתם, והבין היטב את המדובר, עלה הח"ח על מדרגות ארון הקודש, ופתח פיו, משל ל'בן יחיד' ששלחוהו הוריו ללמוד בישיבה הרחוקה לגודל מסירות נפשם למען יגדל בנם יחידם בתורה וביראה טהורה, בימים ההם היה קשה מאד לשמור על 'קשר' מעיר לעיר ובפרט כשהם במרחק כה גדול, כך עברו ימים ושנים שלא שמעו זה מזה, לדאבון לב חלתה האם וכעבור כמה שנים השיבה את נשמתה ליוצרה, ולא ידע האב כיצד יודיע 'בשורה' כזאת לבנו יחידו, נמלך בכמה ידידים נבונים, שיעצוהו לשלוח לבנו 'בגד חדש' ובכיסו יטמינו 'פתקא' בה תיכתב דבר הבשורה, וכך יקל מעט על הבן וימתיק בשמחת הבגד את עצבונו על פטירת אמו... וכן עשו, הבן שמח עד מאד בקבלת בגד חדש בשליחות מעיר מולדתו, אך משמצא את הפתקא והבשורה הנכתב בה נהפכה שמחתו לאבל ותוגה ל"ע... והנמשל, היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, וכדי שלא נקבל את

בני אדם כח זעת רצון של תקיעת שופר היו מחזיקים את הזמן בשתי ידיים קנה.¹ שמקבל האדם על עצמו בימים הקדושים האלו הוא 'המלבוש החדש, לנפש החדשה, לשנה החדשה'.

וזו העצה היעוצה לזכות בדין, וכמו שכתב הריטב"א בהא דאיתא בגמ' (ר"ה טו:) ש'שינוי מעשה' מקרע גזר דינו של אדם, שאין לומר שהכוונה ששב ממעשיו הרעים, שהרי אין תשובה מבלי שישוב מדרכו הרעה, שלא יהיה כטובל ושרץ בידו, אלא הכוונה ל'מעשים של רשות שאינם הגונים קצת', ועי"ז ישתנה דינו לטובה קנה.²

כתבנו בספר זכויות - ענין קבלות טובות בלל גדול ב'דרכי התשובה', לקבל על עצמו קבלות טובות וגדרים וסייגים, כל אחד לפי עניינו ומצבו קני, ועל ידי זה יעלה ויתעלה בעבודתו ית"ש. והדברים אמורים ביותר בעמדנו בשערי השנה החדשה, שצריך האדם לקבל על עצמו על כל השנה הבעל"מ קני. וכך היה אומר הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע, ש'קבלה טובה'

הבשורה בקושי הטמינוהו ביום חג וכו', זהו 'בכסה' ליום חגנו, אך דעו נא - מהי הדרך להמתיק ולבטל את הגזירות הנכתבים בפתקים הללו, לזה הקדים הכתוב ואמר תקעו בחודש שופר - ועי' 'תקעו' זה ממתיקים את כל הכתוב ב'כסה' - את כל הדברים הנכתבים בפתקאות הללו שלא לטובה, כיצד העזתם לדבר 'דברים בטלים' בזמן נעלה כזה... אדרבה, כל ערום יעשה בדעת להכין עצמו כראוי לקראת התקיעות, ויזכה להפך הכל לטובה ולהמתיק לעצמו את השנה לשנה טובה ומתוקה

קנה. כתב ב'אור' דוד' (להגה"ק רבי דוד מייזליש, אסתר א א) אמרו חז"ל (ר"ה כז:) כל הקולות כשרין בשופר, היה קולו עב או דק כשר. ענינו ללמוד, דבעת תקיעת שופר הוא עת רצון מאד והתגברות הרחמים אשר אז נתקבלו כל התפילות, וכל הקולות כשרין ונתקבלו, הן 'קול עב' היינו על עניני גשמיות ועניני עולם הזה, או 'דק' היינו צרכי עבודת השי"ת, הכל כשר.

קנו. עצה טובה קמ"ל, שיתחיל בקבלות קטנות, ולא יטו יעלה ויגיע מעלה אחר מעלה עד שיגיע לתכלית הטוב. כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם אלא שיתחיל, וה' יגמור בעדו. ויש לרמז במה שנפסק בשו"ע (או"ח תקפו יב) שצורת השופר צריך להיות רחב מצידו האחד וצר מצידו האחר. והיינו דאמרן, שדיו להתחיל ב'צד הצר' - להתחיל בקבלות קטנות, וסוף דבר יגיע לכל המעלות הטובות. וכמו שאמרו חז"ל (שה"ש רבה פרשה ב, ב כעין לשון זה) פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

כיו"ב רמז לה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בהא דאמרו (ר"ה כה:) 'יפתח בדורו כשמואל בדורו', שאם בשר ודם פותח פתח בעבודתו הרי הוא חשוב אצל הקב"ה 'כשמואל בדורו'. אף אם לא פתח אלא פתח קטן, כיון שהוא עושה כן בדורו, היינו בימיו ובמצבו הקשה, נחשבת לו עבודתו כעבודת הקודש של שמואל הנביא בקוראי שמו (שש"ק ח"א תצו הובא ב'ליקוטי הרי"ם' ר"ה כה: עיי"ש).

וכפי שכבר פירשו על מאמר חז"ל (ילקוט ראובני, האזינו ד"ה והאסף) 'אין בין גהינום לגן עדן אלא כחוט השערה בלבד', והכוונה לאותה קבלה טובה, אף אם אינה אלא דקה מן הדקה 'כחוט השערה' הרי היא מוציאה את האדם מגהינום ומכניסתו לגן עדן.

קנו. כך פירש הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (ליקו"א אות כט) בפסוק (משלי לא כז) 'צופיה הליכות ביתה', שכשם שהנוסע ליריד אזי כל דעתו בעת שהותו ביריד הוא לקנות דברים הנצרכים לו לאחר שיחזור לביתו, כך צריך לזכור בכל זמן טוב למלא אסמיו בקניינים שיהיו לו גם 'כשישוב לביתו'.

ואכן מילתא דפשיטא שאין די בקבלת עול מלכותו ית' רק בימים אלו... בצחות רמזו בפסוק (תהלים סא ז) 'ימים על ימי מלך תוסיף', שלא ימליך את הקב"ה רק לימים הנוראים ואח"כ ישכחנו, אלא יוסיף ימים על 'ימי מלך' אלו ימים הנוראים שאומרים בהם 'המלך', וישעבד כל רמ"ח איבריו וש"ס"ה גידיו אליו יתב"ש בכל עת ובכל שעה.

קנח. ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לחנות של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בניו דערז'י) והרגו כמה נשמות קדושות, והנה אשה אחת מספרת את הנס שאירע עמה, כשנצלה ממות בזכות 'קבלה' טובה, כי חודשיים קודם - בהיותה בבית הכנסת ביום הכיפורים, בהגיעם לאמירת 'ונתנה תוקף' התעוררה האשה בהתעוררות עצומה, וקבלה על עצמה 'הידור' מסוים באופן שהיא מכסה את ראשה.

באר הפרשה - ראש השנה

אני בוטח - במה יבטח האדם ב'זמן מלחמה' וביום הדין, באחת, היינו ב'קבלה' הטובה שקיבל על עצמו להתחזק - להמשיך את ה'ימים הנוראים' לכל השנה, ואפילו רק ב'אחת' - דבר אחד קטן, והיא תעמוד לו למליץ קנט.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, שיסתלקו אויבינו משמינינו ומקטרינגנו, וירחם עמו ביום דין, תחל שנה וברכותיה, ובקרוב נתבשר בבוא לציון גואל.

וכך ביאר הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו, מערכות התשובה עמ' שמא) בדברי המשנה (אבות ד רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, ויש לדייק מהו שכתב בלשון הווה העושה מצווה אחת ולא בלשון עבר מי שעשה, ועוד, מהו מצווה אחת, אלא לומר לך, שלא מדובר במקיים איזה המצווה, אלא ב'קובע' ומקבל ע"ע שיקיים מצווה פלונית, בזה גופא 'קונה לו פרקליט' ליום הדין. וכך מתאמרא בשם צדיקים על הפסוק (תהלים נו ג-ד) 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת', שבזאת

כעבור ימי המועדים נפנתה להזמין את הכיסוי אשר קבלה על עצמה, באופן שהובטח לה 'משלוח' עד פתח ביתה. אלא שהגעת המשלוח נתעכב עד אותו יום - י"ב כסלו, באותו היום יצאה מביתה בדרכה לאותה חנות, ובעמדה על מפתן הבית מצאה שהחבילה הגיעה בשלמותה, מיד חזרה הביתה, וטיפלה בחבילה, ובאותם רגעים התרחשו היריות, כך שלולי אותה חבילה הייתה שוהה באותו זמן בחנות, ומי יודע מה היה עולה בגורלה...

קנט. ויש להסמיך לדברים מה שפירש ב'דרשות רבינו יוסף נחמיה' (קארניצער) בלשון הפייטן (אזכרה אלוקים) 'מידת הרחמים עלינו התגוללי ובעד עמך רחמים שאלי', כי הוא מלשון 'שאלה' והלוואה, והכוונה היא, כי הנה אנו מבקשים מהקב"ה שירחם עלינו ויוציא לאור דיננו, אכן אין בידנו מעשים, על כן אנו מבקשים שיואיל 'להשאל' לנו עתה ו'נשלם' לו במעשינו הטובים בשנה הבאה עלינו לטובה.

בס"ד

לקראת ימי הרחמים והרצון!

בזאת אני בוטח

תהלים כז ג'

הרגשת מתיקות והתעוררות מיוחדת עם "תהלים באר החיים"

תהלים באר החיים

עם
מפתח
עיינים
מפורט

מתוכן שיחותיו של

הגה"צ רבי

אברהם אלימלך
בידרמאן
שליט"א

מכון
באר
האמונה

ארה"ק:

ממלכת התורה עוז והוד
1-800-225566

ארה"ב:

נר למאור
718-384-1324

אירופה:

לעימאנס
+44(0)191 430 0555

אגעד אנק

על פרשת השבוע

יו"ט ראש השנה ופרשת האזינו תשפ"ה

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

לפני חלון ביתו של הבעל שם טוב עבר פעם שואב המים העירוני חייקל, קרא לו הבעש"ט ושאל, מה שלומך חייקל? נאנח חייקל ואמר: אוי רבי, רע ומר, לא עליכם, סוחבים את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, ופרנסה מזה איננה. למחרת בראותו את חייקל עובר לפני חלון ביתו עיכב אותו הבעש"ט עוד פעם, ושאלו: ובכן מה שלומך חייקל ומה מעשיך? מה יש לעשות, משיב חייקל, תודה להשם יתברך על היש והקיים, כפי שהרבי רואה אותי, הריני כבר יהודי בא בימים ואף על פי כן השבח לאל עליון, יש לי עוד כח לסחוב ולשאת את דליי המים הכבדים על המדרגות הגבוהות, וברוך השם איכשהו מתפרנסים מזה.

אותה שעה פנה הבעש"ט אל תלמידיו, ואמר, תמיד היתה מטרידה אותי הסתירה בין שני מאמרים, במקום אחד אומרים חז"ל "אדם נידון בראש השנה", ובמקום אחר "אדם נידון בכל יום" (ראש השנה ט"ז) והנה בא חייקל שואב המים וישב לי את הסתירה הזאת כפי שאתם רואים, הרי זה אותו חייקל עצמו, אותם דליי מים כבדים עצמם, אותן מדרגות גבוהות עצמן, אף על פי כן היה חייקל אתמול ממורמר והתאונן על מצבו הקשה, ואילו היום הוא שמח ומרוצה.

וזה הוא הפשט של שני מאמרים הללו, לעולם באמת אדם נידון בראש השנה, ואז מזונותיו של אדם קצובין לו, אז קובעים שיהא חייקל מתפרנס כל השנה משאיבת מים, אבל אם יהיה חייקל מרוצה מאומנותו או לא, על כך אדם נידון בכל יום, בכל יום ויום קובעים בשמים למעלה איך יהא חייקל מרגיש עצמו באותו יום, מרוצה או אינו מרוצה חלילה. (מאוצרנו הישן)

תקעו בחודש שופר

בגמ' למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו'. יש להבין, וכי לא ידע התנא דטעם התקיעות כדי לעררב השטן?

אלא, כותב הגאון הקדוש מאוסטרובצא זי"ע הפי' הוא כך, דידוע דפרה אדומה היא חוקה. וקשה, הרי באמת יש טעם של ר' משה הדרשן לכפר על עון העגל? ואומרים בשם הרבי רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, דפי' הוא כך, שהשטן והאומות העולם מוניין את ישראל מה טעם יש במצוה זו, והם שאלו במקוון כדי שאנו נשיב להם שהיא לכפר על עוון העגל, והם

ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש (טור), ואומרים: תתחדש עלינו שנה מתוקה (אבודרהם), וכן נוהגין. (רמ"א, או"ח תקפג, א) מה שאוכלים דבש, מובן, כיוון שהוא מתוק, אבל למה דוקא עם תפוח? כתב בזה הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל "שו"ת" להורות נתן" יו"ד סימן קא) עפ"י דברי התוספות בברכות (לו, א) שתפוחים הם מכלל המאכלים שאינם הכרחיים לאדם, רק בגדר של תענוג בעלמא. וזה מה שמבקשים מהקב"ה שתהיה שנה טובה לא רק במה שמוכרח אלא בהרחבה ובהרווחה גדולה.

בספר ציוני תורה כתב: בהקדם דברי הגמרא (שבת פח, א) "אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו', למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה פרייו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ממשיכה הגמרא ומספרת: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה (אצבעות ידיו) תותי כרעא וקא מייץ בהו (היה ממעכן ברגליו ואינו מבין, מתוך טירדא - רש"י) וקא מבוען אצבעתיה דמא (עד שנטף ממנו דם) אמר ליה: עמא פיזיא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא (התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) כתיב בן תמת ישרים נתחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו וסלף בוגדים ידשם".

חזינן מהכא שהתפוח מרמז על אמירת "נעשה ונשמע", וכמו שכתב שם רש"י שזה מורה על אהבת התורה, והרי התורה נמשלה לדבש כדכ' דבש וחלב תחת לשונך. ואולי הבקשה ל"שנה טובה ומתוקה", קאי על דברי תורה, שמבקשים להצלחה בעמל התורה במתיקות, ולאהבת תורה, ולכן לוקחים דייקא את התפוח ומטבילים אותו בדבש ששניהם מורים על כוונה אחת של מתיקות ואהבת התורה.

בראש השנה יכתוב

שאלות לפי א' ב' על פרשת וילך - עם רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. משם, היה קורא המלך, בְּהַקְהֵל (לא, יא). ב. עליה עמד המלך בקריאתו בתורה (לא, יא). ג. פירוש "יְכַר הארץ" (לא, מז). ד. יתכן, שעליו היה מונח ספר התורה (לא, כו) מילה נרדפת ל-מנהיג (לא, ז). ה. שירה, שיש לשננה (לא, יט). ו. מילות סיום שירת האזינו (לא, יט). ז. הם יהיו עם יהושע - ליעצו (לא, ז). ח. באותו יום, לא הִקְהֵלוּ באמצעותם (לא, כח). ט. באו, כדי לתת שכר למביאייהם (לא, יב). י. לא השתמש בחצוצרות של משה (לא, כח). ב. לא אירע למשה, בזקנותו (לא, ב). ל. לצורך זה הוקהלו האנשים (לא, יב). מ. נסתמו למשה, ביום מותו (לא, ב). נ. מה אירע למשה, בתאריך מותו (לא, ב). ס. בחג זה, ישנה מְצוּחָה, פעם בשבע שנים (לא, י). ע. משמעות נוספת למילה "אֶת" (לא, ז). פ. שם, עמד עמוד הענן (לא, טו). צ. ד' ישים עצמו כאינו רואה את... (לא, ז). ק. כמה נוהגת דין שביעית בשנה שמינית (לא, י). ר. ניטלה ממשה וניתנה ליהושע (לא, ב). ש. אין, ביום המות (לא, כח). ת. חביב על אדם, כגופו (לא, כט).

שאלות לפי א' ב' על פרשת נצבים - בלי רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. מערי סדום (כט, כב). ב. אם נרח לשם, ד' יקבץ אותנו (ל', ד). ג. חומר בעירה (כט, כב). ד. הבנים שיבואו אחרינו (כט, כא). ה. המילים הרומזות שכל ישראל ערכים זה לזה (כט, כח). ו. לשון התורה במצוות התשובה (ל, ב). ז. המלה שאחרי ר"ת אלול (ל, ו). ח. תפקיד לכנענים הבאים להתגיר (כט, י). ט. מהדברים שעלינו לבחור ביניהם (ל, טו). י. כינוי ל"יעלה כעם" (כט, יט). כ. יוצר הסכם קבע (כט, יג). ל. עשב מר (כט, יז). מ. לא רחוקה היא (ל, יא). נ. עומדים (כט, ט). ס. מהערים שד' הפך (כט, כב). ע. לא יצמת, בעקבות המלח (כט, כב). פ. "מגדל" בלשון התורה (כט, יז). צ. ההיפך מ"מְרוּחָה" (כט, יח). ק. כשהוא יקרה, יתעוררו לשוב עד ד' (ל' א-ב). ר. ההפך מ"צמאה" (כט, יח). ש. פתיחת ההפטר (לרמ"א, בכל שבת-חג) עובד ע"ז יובדל מהם (כט, כ). ת. תשמור את הכתוב, בספר זה (ל', י).

מתכוונים להזכיר מעשה העגל כדי לעורר קטרוג על ישראל אז אנו צריכים להשיב להם זאת חקת התורה, שהפרה היא חקה בלי טעם ויסתם פיהם. וכן העניין בתקיעת שופר, הטעם האמת הוא כדי לערבב השטן, אבל אנו מתכוונים להסתיר הטעם הזה שזה יזכיר שיש לנו עונות לכן אנו צריכים לומר "רחמנא אמר תקעו", בלי טעם, כדי לסתום פיות משטייננו ומקטריגיננו. (מאיר עיני חכמים)

אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומשעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן (ראש השנה ט"ו) ופרש"י כדי לערבב שלא יסטיין כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתתמין דבריו. קשה להבין, למה יחדל השטן להסטיין כשיראה ישראל מחבבין מצוות?

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

וי"ל, חז"ל אמרו "גדולה תשובה שזדונות נעשות כשגגות איני והא אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות לא קשיא הא מאהבה זדונות נעשות כזכיות הא מיראה זדונות נעשות כשגגות" (יומא פ"ו) לכן כשיראה השטן שיראה מחבבין המצוות שזה מוכיח שהתשובה שעושים היא מאהבה ולא רק מיראה ותשובה מאהבה זדונות נעשות כזכיות שוב ירא השטן מלהשטיין כי כל שהוא ישטיין יותר ויפרט יותר חטאים כן ירבו הזכיות לישראל מתוך כך מסתתמים דבריו ויחדל להשטיין על ישראל.

מבקשים אנו בתפילת מוסף של ראש השנה "ותיראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו" ובגמרא ראש השנה ט"ו הסבירו חז"ל למה תוקעין בשופר של איל? אמר הקדוש ברוך תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם. ולכאורה תמוה מדוע דוקא שופרו של איל מזכיר את העקידה - מתאים היה לקחת סכין, כדי להזכיר את העקידה? כך תמה הגאון רבי צבי הירש המגיד מווידיסלאב זצ"ל, אביו של האדמו"ר רבי בונם מפשיסחא זצ"ל. ללמדך, שאם כי מתכוונים אנו להזכיר את מעשה העקידה עצמו, את זכות אברהם שהיה מוכן להקריב את בנו יחידו, ואת יצחק שפשט צוארו על מנת להישחט - יתירה על זו כוונתנו, להזכיר שהקדוש ברוך אינו חפץ בקרבנות אדם, וטראה שתמורת קרבנו של יצחק ציוה להביא קרבן של איל.

מעתה, בבואנו להתפלל בראש השנה לפני ה' יתברך, ושופכים שיח לבקש על נפשנו, נא אל תענישנו! תוקעים אנו בשופר של איל, לרמז - כשם שנהג ה' ביצחק והורה להקריב תמורתו איל, כן ינהג גם עמנו, שהרי נאמר כי לא אחפץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה!

אם ישוב מיד תקבלו
בנוהג שבעולם, כאשר סוחר מביא איתו סחורה לשוק, ממשמים בה הקונים, ובודקים אותה בשבע עיניים, שכן איש אינו רוצה להשקיע את כספו בסחורה עם פגמים. במה דברים אמורים - בכל ימות השנה, אך כאשר מדובר בסחורה בעונתה שהכל קופצים עליה, גם אם יש בה פגם קל מצליחה היא להימכר.

אמר רבי יצחק מווארקי זצ"ל (הובא בספר מקראי קודש) שהתשובה כמוה כסחורה. אם אדם עושה תשובה במשך השנה, עליה להיות נקיה ושלימה כדי שתתקבל בשמים. אך בעשרת ימי תשובה, זו ה"עונה" לעשיית תשובה, ועל כן אין מדקדקים בה כל כך, אלא גם אם יש בזה חסרון כלשהו - היא מתקבלת! וכבר כתב המב"ט בספרו "בית אלוקים": "תועלת תשובת יום הכיפורים גם כי לא תהיה כל כך שלימה".

והוסיף ודרש רבי יצחק: זהו שאומרים ב"ונתנה תוקף" "אם ישוב מיד תקבלו". אם אדם שב בימים אלו שהם זמני תשובה, אזי "מיד תקבלו" - תשובתו נחטפת מן הידים כסחורה מבוקשת, ומתקבלת ללא דרישות וחקירות רבות... (ומתוק האור)

ובכן צדיקים יראו וישמחו
כיצד שייך שמחה במקום היראה?
על עניין זה שוחח פעם האדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" עם רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, כפי שמובא בספר "מלך ביופיו".

השיחה נסובה אודות המנהג המקובל בחצר חסידות גור ובעוד חסידויות להרבות בניגונים של ערגה ושמחה אפילו בתוך תפילות הימים הנוראים. רבי יחזקאל התעניין בסקרנות רבה, מה פשר המנהג ומהיכן מקורו, וחפץ היה לדעת, האם אין ראוי יותר, ביומא דדינא להרבות בבכיות ובתחנונים שיש בכוחם לעורר לתשובה.

וכך סח הרבי מגור, כתשובה לשאלה:
מצינו אצל יעקב אבינו, שביקש לגלות את הקץ לבניו ונסתלקה ממנו שכינה. מדוע? למה נסתלקה השכינה? אולי בכדי שלא יתאפשר לו לגלות את הקץ?! הרי יכול הקב"ה לצוותו על כך, ולאסור עליו את גילוי הקץ!

אלא, פירש המגיד רבי הירש מוואדיסלאו זצ"ל, אביו של רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, בחיבורו "עשרה למאה", וכך הסביר: כאשר ביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ, הוא צפה בעתיד הדורות הבאים, וחזה בצער הגלות הנוראה ובסבל וביסורים שעתידיים בניו לעבור. בשל כך התעצב אל ליבו והיה שרוי בצער. לפיכך נסתלקה הימנו השכינה, כיון ש"אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה..."

סיים הרבי מגור את העניין באמרו "בלא שמחה, גם בכיות וזעקות לא יועילו להשראת השכינה". וכך ביאר את האפשרות של "וגילו ברעדה", ניתן וצריך לשלב ביניהם...

פרשת העקידה
מצינו בפרשת העקידה שאמר לו הקב"ה לאברהם (בראשיה כב יב): "אל תשלח ירך אל הנער"..." מביא רש"י בשם המדרש: אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" וחזרת ואמרת "קח נא את בנך" עכשיו אתה אומר לי "אל תשלח ירך אל הנער"? תמה הגאון מבריסק, רבי חיים הלוי זצ"ל, מדוע המתין אברהם אבינו לפרש את שיחתו עד האמירה השלישית "אל תשלח ירך אל הנער"? למה לא נקר במוחו שאלה זו מיד בשעה שציוהו הקדוש ברוך הוא "קח נא את בנך" אתמול אמרת "כי ביצחק יקרא לך זרע"?

בבוא להסביר את העניין סיפר רבי חיים: מעשה בחסיד אחד ששאלו מדוע מפלפלים ה"מתנגדים" תמיד בקושיות? על מי הם מקשים, על הקדוש ברוך הוא? מכיון שבתורה כתוב כך - שיהיה כך; מה לכם ולקושיותו?
הצדיקו רבי חיים במדת מה, אלא שיש צורך להציב גבולות, אמר, איפה מותר להקשות ואיפה אסור.

מהו הגבול?
שנינו בברייתא דרבי ישמעאל: שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.
כל זמן שלא מצינו "כתוב שלישי" המכריע, אסור להקשות על שני הכתובים הנראים כסותרים - למה כאן אמרה התורה כך, ובמקום אחר כך, גזירה היא ואין לך רשות להרהר. אולם כאשר מצינו כתוב שלישי, באופן זה נתנה לנו תורה רשות לחקור ולדרוש על אותם שני כתובים המכחישים זה את זה.

קושיא כזו היא אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן - והיא גופה תורה! מעתה, תתיישב קושיתנו הנזכרת, כאשר שמע אברהם אבינו שני כתובים המכחישים זה את זה - אתמול שמע "כי ביצחק יקרא לך זרע", והיום שמע "קח נא את בנך", לא שאל ולא היקשה מאומה, כי בכגון דא אין קושיות! חוקה היא מחוקי ה'! כעת ששמע כתוב שלישי - "אל תשלח ירך אל הנער", הבין שניתנה לו רשות לדרוש ולחקור ולברר את הכרעת הפסוקים והציוויים.

ואכן מה היתה הכרעה זו? אמר לו הקב"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה - כשאמרתי לך "קח" לא אמרתי לך שחטוהו, אלא העלהו, אסקתיה - אחתיה (העליתו - הורידו)
("חיים שיש בהם" בשם "תורה לדעת")
ויקרא אליו מלאך ד' מן השמים.. אל תשלח את ירך וגו'
כשנצטווה אברהם אבינו לקחת את יצחק ולהעלהו לעולה - מפי הקב"ה נצטווה. ואילו "שלא לשחטו", נצטווה מפי המלאך.
בטעם הדבר, כתב הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע, שלעשות מצווה על חשבון השני, ושיהיה צער לשני, זה לא היה עושה אברהם אבינו אף אם היה נצטווה מפי המלאך הגדול ביותר. ורק כששמע מפי הקב"ה בעצמו הסכים לכך. אבל שלא לעשות צער, זה מספיק אף לשמוע ממלאך.
ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו

מאוצרות המגידים

גלה כבוד מלכותך עלינו

הקיסר הצרפתי נצחוהו הרוסים, ובקשו לתפשו, ומשום כך ברח לאן שהוליקוהו רגליו, באמצע הדרך, נכנס לביתו של חייט יהודי, וביקש הימנו להחביאו, עשה כן היהודי, והחביא את הקיסר במיטתו, ובשמיות כיסוהו בשיכבה על גבי שיכבה, נכנסו הרודפים לבית החייט ערכו חיפוש אך לא מצאוהו.

משנסתלקו הרוסים, יצא הקיסר ממחבואו, וגילה ליהודי כי הוא לא אחר מאשר הקיסר עצמו, ואיפשר לו לבקש הימנו שלשה דברים בזכות שהציל

את חיינו, חשב החיית לתומו, ולפי עוני דעתו מה יבקש, והחליט לבקש תחילה שיתקנו לו את גג ביתו הדולף בחורף בימות הגשמים כי הרי זה עיקר ההפרעה אצלו...

אבל זה מבקשים מקיסר?! נשמעה צעקת הקיסר "בקשה פשוטה וחסרת ערך כזו?!"

הרהר החיית בדעתו מה יבקש, עד שהחליט לבקש בקשה שניה: לסלק את שכנו החיית המתחרה בו ומקפח את פרנסתו... שוב הרים הקיסר את קולו עליו והתכעס על שהתחצף לבקש מילתא זוטרתא כזו. בקשתו השלישית של החיית לא היתה אחרת מזו שיואל הקיסר לתאר לו איך הרגיש בשעה שערכו הרוסים חיפוש ליד המיטה בה הסתתר... עכשיו כבר פקעה סבלנותו של הקיסר, והחל נוזף בו "מחוצף שכמוך! מזלזל אתה בכבוד המלך, והרי בן מות אתה!"

וכבר עמד החיית להתלות, ולפתע פקד הקיסר לשחררו, ואז פנה אל החיית באומרו "מעתה תבין מה היתה הרגשתי בשעה שעמדו הרודפים לידי וסכנת מות ריחפה עלי..."

ועל כך אמרו (ראש השנה טז ע"א): למה תוקעין בראש השנה. ושאלו: למה תוקעין: רחמנא אומר תקעו! "כמו שאמר אדוני מורי ורבי הרב הקדוש רבינו אלימלך זצ"ל [מליזנסק] שהגמרא מקשה למה תוקעים, כלומר מה היא הכונה של התקיעות, ותרצה: רחמנא אמר תקעו, פרושו שזו תהיה עקר הכונה, לעשות רצון הבורא ברוך הוא" ("מאור ושמש", רמזי ראש השנה).

הרבה מן המוסר טמון בסיפור זה אומר הגאון רבי יעקב ניימאן זצ"ל ראש ישיבת לידא פלך ווילנא, ניצבים אנו לפני הקדוש ברוך הוא בימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, לאיזה בקשות נותנים אנו דין קדימה? פרנסה, חיים טובים, דברים קטנים פחותי ערך מבקשים אנו מהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים, וכי זו הדרך? עיקר שאיפתנו צריכה להיות מתי נזכה להתגלות כבוד מלכותו "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חיי"

וידוע שרבי ברוך ממזיבו' זצ"ל המליץ על כך ("בוציא דנהורא", עבודה אות יז) את הכתוב: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך" (תהלים קלח, ב). שבודאי יש בכל מצוה "שמות" וכונות קדושות, אבל הכונה היותר גדולה היא: "אימרתך", שאמר ונעשה רצונו (רש"י זבחים ב ע"ב, מו ע"ב).

אילו היינו מבקשים את הבקשה העיקרית ממילא היינו זוכים גם בשאר ההצטרפויות הגשמיים, כדמות ראייה אפשר להביא מן ההלכה הנפסקת באם שכח "זכרנו לחיים" אינו חוזר לראש התפילה ואילו אם שכח "ובכן תן פחדך" עליו לחזור לראש התפילה, משום שזוהי עיקר התפילה בימים הנוראים. למה הדבר דומה? למלך שהתרצה לקרוביו, והבטיחם למלאות את כל משאלות ליבם, ביקש אחד סחורה, והשני חנות ואילו השלישי ביקש שיתן לו המלך את בתו לאשה, ובכך ישיג את שאר מאווי לבו. כך, אם נבקש להשיג את העיקר נזכה לקבל גם את הטפל.

ושנינו במשנה (שבת יא ע"א): לא יקרא לאור הנר. ופרשו הטעם בגמרא, שמא יטרד בלמודו וישכח ששבת היום, ויטה את הפתילה, ויעבר על אסור הבערה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: אני אקרא לאור הנר, ולא אטה. ושכח, והטה. כתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קראתי והטיתי, וכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה. אמר: כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו לא יקרא לאור הנר. ופרש הגר"א זצ"ל (חדושי מהר"ץ חיות, שם), כמה גדולים דבריהם, שאסרו לחלוטין בלי נתינת טעם. וכיוצא בכך אמרו (בסנהדרין כא ע"ב) מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שני מקראות נתגלה טעמם ונכשל בהם גדול העולם: "לא ירבה לו [המלך] נשים ולא יסור לבבו" (דברים יז, יז) ואמר שלמה אני ארבה ולא יסור לבבי, וכתוב: "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו" (מלכים א יא, ד), "ולא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" (שם), שמצרים היתה מקור הסוסים, ולבסוף שלח להביאם ממצרים (מלכים א י, כט).

עליו לחזור לראש התפילה, משום שזוהי עיקר התפילה בימים הנוראים. למה הדבר דומה? למלך שהתרצה לקרוביו, והבטיחם למלאות את כל משאלות ליבם, ביקש אחד סחורה, והשני חנות ואילו השלישי ביקש שיתן לו המלך את בתו לאשה, ובכך ישיג את שאר מאווי לבו. כך, אם נבקש להשיג את העיקר נזכה לקבל גם את הטפל.

ובענין זה תובן כפית ההר כגיגית למתן תורה, אף שאמרו "נעשה ונשמע" (כקשית התוספות שבת פח ע"א). "שנעשה ונשמע" (שמות כד, ז) הינו נבין ונקבל. והורונו שלא כך עלינו לקבל את התורה, אלא כמצוים ועושים, בין אם מבינים ובין אם לאו. ואפילו כשמבינים, אין אנו עושים מפני הבנתנו אלא מפני הצויו. "רחמנא אמר תקעו", ותו לא! - מספרים, שהיה כומר צורר, מלמד ומשכיל וחכם להרע, ששכנע את המושל לקיים וכוח פומבי עם היהודים על הגשר הנטוי מעל הנהר השוצף והגועש. והשוטר יעמד הכן, הראשון שיודה שאינו יודע להשיב ישלך אל הנהר בלי טענות ומענות!

בכדי להמחיש ביותר את דברינו, ולשבר את האוזן נביא בזה עובדא נוספת, שסיפר הגאון ובי משה רוזנשטיין זצ"ל משגיח דישיבת לומז'ה. פעם נסע רבי משה ברכבת ופגש בחסיד מודז'יץ שסיפר לו מעשה ברבו הקדוש, חסיד אחד נכנס אל הרבי ממודז'יץ זצ"ל וביקש עצה בדבר פרנסתו, דחאו הרבי מפניו באמרו "אינני מתעסק בהבלי עולם הזה", ויהי אך יצוא יצא החסיד, נכנס חסיד שני ושוחח עם הרבי כשעתיים, ורק בעניני פרנסה. חזר החסיד הראשון אל הרבי ושאלו מדוע לא רצה לשוחח איתו בענינים אלו, ואילו עם חבריו טייל הרבי בארוכה בעסקי פרנסה?

הסכים המושל, ושלח להודיע לרב הקהלה. שמע הרב, וגזר יום תענית ותפלה לעזרת שמים מיד צר. הגיע יהודי כפרי למכר תוצרתו בעיר, והחניות סגורות, הרחוב היהודי נטוש, אין נפש חיה. תמה. פנה לבית הכנסת, ושמע קל תחנה וזעקה. חשכו עיניו: ודאי חג הוא, ושכח. חללו ברכיבה ומשא, עשה חגו חל! בוש בעצמו, ונכלם בבגדי החל. עלה לבית הכנסת ושאל בלחישתו: "איזה חג היום?"

"אמשול לך משל", ענה הרבי, "נכנס עגלון לחנות בה מוכרים כל מיני סחורות יקרות, וביקש שימכרו לו מעט שמן לשמן את גלגלי העגלה, מיהר בעל החנות וסילקו משם, "אינני סוחר שמן לעגלות" זעק, לא נשאר העגלון חייב ותמה "מדוע לקונה שלפני נתת שמן לצורך העגלה?"

הסביר לו בעל החנות: הקונה שלפני רכש סחורה יקרה, עליה הרווחתי סכום נכבד, לכן נתתי לו גם שמן לצורך גלגליו, לא כן אתה, אינך מבקש רק שמן, ולכן עלי להודיעך כי אינני מוכר שמן לגלגלים.

הפטיר הרבי ממודז'יץ לאותו חסיד: פלוני שואל תמיד בעצתי, בעניני חינוך הבנים, בקביעות עיתים לתורה, ושאר עניני עבודת ה', לפיכך כשבא פעם להתיעץ בעניני פרנסה, הקדשתי לו מזמני לשוחח איתו. לפי שאי אפשר לחנך בנים ולעבוד את ה' בלי פרנסה בהרחבה, לא כן אתה שבאת רק עבור פרנסה בחינת "שמן לגלגלים" לכן גיליתי לך שאינני "סוחר של שמן!"

כן הדבר ברוחניות, סיים רבי משה המשגיח, אדם הקובע עיתים לתורה, מקיים את המצוות ועושה נחת רוח ליוצרו ובראש השנה מבקש הוא את צרכיו הגשמיים, נותן לו הקדוש ברוך הוא משאלות

ליבו, בכדי שיוכל לעבוד את ה', אבל מי שמבקש רק פרנסה ושוכח את העיקר, ידוע ידע שאין הקדוש ברוך הוא סוחר של פרנסות!!! (דרכי מוסר)

מוסיף על זה בספר ציוני תורה: וכי מה יעשה אדם, שמה שמעיק על ליבו זה דווקא ה"אוברדרפט" בבנק? מה יעשה שמה שטורד את מנוחתו זה אי הצלחתו בנושא כזה או אחר? הרי בן אדם הוא!

לפני שנענה על הקושיא הזאת, נציב שאלה נוספת, על סמך מה אנו מעיזים לבקש מהקב"ה כל טוב וטוב? הרי לב יודע מרת נפשו כמה שחטאנו כלפיו במשך השנה שעברה.

אלא, מבקשים אנו "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למענך אלוקים חיים", אם יתבונן אדם בצרכיו, ויתעלה לרגע ממצוקת ליבו בזה, יקל עליו למצוא את הקשר הרוחני שטמון בזה, לדוגמא, אם זקוק הוא למנה נוספת של הצלחה בחינוך הילדים, הרי שיוכל להתבונן על זה במבט שהוא רוצה לראות נחת, אבל במחשבה שניה, רוצה בזה את כבוד ד', שבנו יקיים המצוות ביתר התלהבות, שבנו יימשך יותר ללימוד התורה, ובאם זקוק הוא לפרנסה, הרי יהיה ליבו פנוי יותר ללימוד התורה, ואף יוכל לקיים המצוות ביותר שמחה ורוגע הלב, וזהו הכוונה "למענך אלוקים חיים", וכשיתבונן האדם בכל בקשה

אנו מעיזים לבקש מהקב"ה כל טוב וטוב? הרי לב יודע מרת נפשו כמה שחטאנו כלפיו במשך השנה שעברה.

שאלו הרב: "אמר נא, כיצד עלה בדעתך רעיון מפלא זה?"
"פשוט מאד", ענה. "יהודי פשוט אני, ולומד פרשה חמש ורש"י עם תרגום
עברי טייטש, לאידיש המדוברת. ראיתי שרש"י מפרש את המלים: ועמק
אין מראה, לא ידעתי פרושו (ויקרא יג, ד). לא הבנית מה זה. והסתכלתי
בתרגום. ראיתי שהוא מודע: אני לא יודע מה הפרוש. נו, אם המתרגם אינו
יודע, הכומר הרשע הזה ידע? ידעתי שגם הוא לא ידע..."

כך יש לנו לקים את המצוות, בפשיטות ובתמימות, והולך בתם ילך בטח!
זהו שנאמר בפרה אדמה "זאת חקת התורה" (במדבר יט, ב), לפי שהשטן
ואמות העולם מצערים את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש
בה, לפיכך כתב בה "חקה", גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה
(רש"י).

ומדוע נאמר: "זאת חקת התורה", מדוע לא "חקת הפרה האדמה", כמו
"זאת תורת העלה" (ויקרא ו, ב), "המנחה" (שם, ז), "החטאת" (שם, יח),
"האשם" (ויקרא ז, א) ו"זבח השלמים" (שם יא). אלא לומר לך שכל
התורה כלה הקשה לחקת הפרה האדמה. חקה היא, גזרה שאין רשות
להרהר אחריה.

ונאמר, שזו גם הוראת "זאת התורה, אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, ד),
שדרשוהו (בברכות סג ע"ב) שאין התורה מתקימת אלא במי שממית
עצמו עליה. והינו ממית את דעתנותו, והולך בתמו.

סיפר לי ראש הישיבה, הגאון רבי אברהם יפה'ן זצ"ל: היה בחור פשוט, נער
בער, טפש וסכל, והכל נדו לו ורחמו עליו, מה יהא בסופו.

ומה היה בסופו? היו לו כמה קופיקות ומלא טפס הגרלה, והעיר רעשה
וגעשה: ניחש נכונה את שלשת המספרים שעלו בגורל. זכה בחמשת
אלפים רבליים, הון עתק באותם ימים.

מדושן ענג היה. כשהחמיאו לו על מזלו הטוב, אמר: "לא היה זה מזל! היה
זו הארה ממרום!"

תמאה, והסביר: "לא עלה בדעתי להשתתף בהגרלה. אבל ראיתי בחלום
את המספרים שבע עשרה, שמונה עשרה, שלוש מאות ושבעים. והבנתי,
שמראים לי את מספרי המזל!"

לא הבינו: "אבל היו רק שלושה מספרים בטפס!"
חיך חיך נצחון: "זהו! צריכים פקחות כדי להבין חלום לאשור! רצו

שאצרף את המספרים, ועלו לכדי ארבע מאות וחמש עשרה. ואכן, זה
המספר שעלה בגורל!"

חישב אחד, ותמה: "אבל צירופם הוא ארבע מאות וחמש בלבד!"
"ככה? אז איזה מזל שאיני יודע חשבון..."

מעשה שהיה, ומה רצה לומר כשספרו? שאיננו יודעים מאומה. לא מה
טוב ומה רע, לא מה נכון ומה שגוי, החסרון עלול להתברר כמעלה
והמעלה כחסרון, ואין עלינו אלא למסור עצמנו לבוראנו, ולהניח לו
להנחותנו!

זהו שאמרנו (חלין ה' ע"ב), אדם ובהמה תושיע ה' (תהלים לו, ז), אלו בני
אדם שהן ערומין [פקחים] בדעת [כאדם הראשון (רש"י)], ומשימין עצמן
כבהמה, שנמשכת אחרי בעליה באמון מחלט, כמו שאמרו: בהמה על
דעת בעליה הולכת (קדושין כב ע"ב), וכדרך שאמרו (ויקרא רבה כז) אף
על פי שאדם אנו, נמשכין אחריו כבהמה.

כמה מתאימים הדברים לענינו: "למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו".
שאמרו (בירושלמי תענית פ"ב ה"א) שתקיעת שופר [בתענית], "לומר,
חשבנו, כאלו גועים כבהמה לפניך!"

אוצרו של הגרי"ס

אמסור לכם מתנה, אוצר יקר. מפתח זהב לזכיה בדין.
לא משלי הוא עצה נפלא וסגלה בדוקה של קדוש ישראל, רבי ישראל
מסלאנט זצ"ל ("אור ישראל", אגרת ז), אלא שאנו נוסיף לה הקדמה
וסיים.

ידועים דברי רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהעצה לזכיה בדין היא חרדת
הדין. וראיתו מדברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב) שכל שנה שרשה ועניה
בתחלתה מתעשרת בסופה, ופרש רש"י: שישאל עושים עצמם רשים
ועניים בראש השנה לדבר בתחנון ותפלה. כענין שנאמר: "תחנונים ידבר
רש" (משלי יח, כג). והינו בשברון הלב, כמו שאמרו (ראש השנה כו ע"ב)
ששופר של ראש השנה מצותו שיהא כפוף, לרמז שכמה שמכופף ומשפיל
עצמו בתפלתו, עדיף.

השאלה, איך מגיעים לכך והלב אטום ומאובן, סגור ומסוגר. איך בוקעים,
איך סודקים, איך פותחים ולו כחדה של מחט.

ויש לו כאמור עצה, והיא יסוד עמק בנפש האדם. לכן ראוי להציבו ולבארו.
שנינו (סנהדרין מב ע"א), שכל מברך את החדש בזמנו כאלו מקבל פני
שכינה. מדוע, מכל התפלות והברכות, נתיחד ענין קדוש הלבנה והשוה
לקבלת פני שכינה? פרש רבנו יונה (בבאורו על הרי"ף, סוף פרק ד דברכות)
שאמרו (ראש השנה כה ע"א) שהירח "פעמים שבא בארכה, ופעמים שבא

בקצרה". בכל שעה משעות היום, יודעים אנו לומר היכן השמש עתה. אבל
מי יודע היכן יראה הירח הלילה? מקומו תמיד מפתיע. ומכיון שכך, מעורר
התפעלות ואנו רואים בו את יד ה' הממקמו במשמרתו ברקיע כרצונו, וזה
ענין "קבלת פני שכינה". וכבר העיר רבי ירוחם ממיר זצ"ל ("ידעת חכמה
ומוסר" ח"א מאמר מ) שהיודעים והמבינים מכירים מסלול הירח ואינם
מפתעים. אך אין זה משנה עבורנו. כי עלינו להתפעל גם מזריחת השמש
ושקיעתה, ולהלל על כל נשימה ונשימה. אבל זו ידיעה בשכל בלבד,
והידיעה השכלית אינה פועלת על הלב. שפת הלב היא התפעלות, ואם
אנו מתפעלים מן הירח, הרי זה בגדר "קבלת פני שכינה" עבורנו.

כשנפטר הסבא מקלם זצ"ל, מסרו בנו וחתנו את סדור כתביו, המוני
שיחותיו ומאמריו לתלמידו רבי ירוחם ממיר. במשך שנים שקד על מיונם
וסדורם, מקיפים הם ים של נושאים. ומה בחר לקבע בראש, במה בחר
לפתח את שני כרכי "חכמה ומוסר"? במאמר אודות "כח הציור", שהוא
הפועל על הלב ומביא להתפעלות. ומצאו בצווי התורה: "אם כסף תלוה
את עמי", איך יוכל האדם לפעל על עצמו להלות, ובלא רבית, ושלא
להיות כנושה, ושלא ירע לבבו, באמצעות "את העני עמך" (שמות כב, כד),

פרש רש"י: הוי מסתכל בעצמך, כאלו אתה עני: באמצעות "כח הציור"!
נצטוינו לזכור את יציאת מצרים, ולספרה בהרחבה. "יכול מראש חדש,
תלמוד לומר: ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום? תלמוד לומר:
בעבר זה, לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך". מה מוסיף
ליל היציאה, ומוסיפים המצה והמרור? ציור מוחשי!

לא נחה דעת הסבא מקלם, עד שבקש מהקודש ברוך הוא שיראהו ולו
בחלומו, את הגיהנם. וראיה היתה לו, שהראיה תשפיע רבות. שאמרו
(במדבר רבה כג, ה). תנחומא מסעי ד) שהקודש ברוך הוא הראה למשה
רבינו מה שבשמים ממעל ועל הארץ מתחת. הראהו גיהנם, והתחיל משה
מתירא. הרגיעו: "הראיתך בעיניך, ושמיה לא תעבר" (דברים לד, ד). והלא
על משה רבינו אמרו (ברכות לג ע"ב) שהיראה דבר קטן היא לגביו, ועם כל
זאת כשראה נתיירא יותר: כח הציור!

הסטיפולר זצ"ל הביא דברי הגמרא (נדרים כב ע"א): כל הכועס כל מיני
גיהנם שולטין בו, ולא עוד אלא שחלי התחנותיות המכלה עינים ומדאיב
את הנפש שולט בו. ותמה: הרמב"ן כתב (בהקדמה פרושו לאיוב) ששעה
אחת בגיהנם נוראה משבעים שנות יסורי איוב בעולם הזה. ולאחר שאמרו
שכל מיני גיהנם שולטין בו, כל הסוגים והמדורים, הוסיפו: "ולא עוד", יותר
מזה, ששולט בו חלי התחנותיות? אבל מה נעשה, וזה האדם: הגיהנם
בידיעה, והתחנותיות מרגשת ומוחשית. האדם אינו מתפעל מידיעותיו
אלא מתחושותיו!

הכלל: לא נחה דעת הסבא מקלם זצ"ל עד שקבע נחיצות: "ההפרש מה
בין צדיק לרשע הוא רק כח הציור - כי מי לא ידרוש טובה מתמדת, וכלו
טוב? רק כח הציור חסר לרשע, ולא חסרון אמונה כסברת העולם,
("חכמה ומוסר" ח"א מאמר כח). שהרי "יודעים רשעים שדרכם למיתה"
(שבת לא ע"ב), אלא שהידיעה אינה משפיעה על האדם. ו"איזהו חכם,
הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א). גם הרשע יודע את הנולד. ברם החכם
רואהו, במוחשיות. מגיס את כח הציור, ולכן גובר הוא על יצרו.

נסכם, אפוא: העצה לזכיה בדין היא חרדת הדין, ואיך נוכל לחרד והלב
אטום. והתשובה, שהלב מתפעל מדבר מוחשי, מציור חי. ואם נמצא ציור
שכזה ולבנו יפתח, נזכה בדין. מצא עבורנו רבי ישראל מסלאנט ציור כזה
בדברי הגמרא (ראש השנה כו ע"א).

שנינו במשנה: כל השופרות כשרים, חוץ משל פרה. ואחד הטעמים,
משום שיזכיר את חטא העגל, ואין קטגור נעשה סגור.
ואמרו שם בגמרא: מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים
לעבד עבודה, לפי שאין קטגור נעשה סגור, והזהב יזכיר את חטא עגל
הזהב.

ושאלו: אם כן, מדוע עובד זהב בבגדי זהב בבית המקדש? וענו: מבפנים
קא אמרינן, אין הדברים אמורים אלא בקדש הקדשים.
והקשו: והלא השופר מבחוץ הוא, ומדוע אסרו שופר של פרה מטעם "אין
קטגור נעשה סגור", והלא אין כלל זה אמור אלא בקדש הקדשים. ותראו:
כיון דלזכרון הוא, מבפנים דמי.

וכתב על כך רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, וזו לשון קדשו: "וכאשר כח הציור
מועיל למוסר, יציר האדם בעצמו, אילו היה כהן גדול, והיה צריך להכנס
ביום הכפורים לבית קדש הקדשים, היה חרד מאד לנפשו פן תפגענה רעה
חלילה -

כן יחזק אמונתו באמונת חכמים רבותינו חכמי התלמוד ז"ל אשר פסקו
ופסלו שופר של פרה משום שאין קטגור נעשה סגור. הגם שבבית
המקדש המקדש בבגדי זהב נכנסים, אכן שופר כיון שלזכרון בא, והאדם
נזכר ונשפט על כל מעשיו, ככהן גדול הנכנס לקדש הקדשים הוא,
והדברים כהויתם! ומאד מאד יחרד לב האדם המעמיק בדבר הנורא הזה!"

לדמות עצמנו בשעת תקיעת השופר, כאלו אנו עולים בחיל וברעדה בט"ו מעלות עזרת הנשים, נכנסים בשערי ניקנור הנשאים, ובאים לעזרה. משמאל מתנשא המזבח הענק, עשר אמות גבוה, ומולנו כהל המקדש, מתנשא לגבה מאה אמות, מחפה רבדי שיש כחל ירק ולבן, כאדות ים. עולים במעלות אל שער האולם, וסביבו שריגי גפן הזהב, המקיפים אותו סביב סביב לרום ארבעים אמותיו, עד לנברשת הזהב והאלמטרות שבגבהו, ופנימה בחרדת קדש. מזבח הקטרת מולנו, השלחן מימין והמנורה דולקת משמאל. מצדה, פרופה הפרכת הנשאה, ואור מפלא רום מעלה נוגה בעדה, האור המבהיק הבוקע מבית קדשי הקדשים. בחיל וברעדה נכנסים אנו בשביל שבין שתי הפרוכות, והאור הולך ומתעצם, בוקע ומסנוור. עוד מעט נפנה, ונעמוד מול - נעמוד מול -

מול ארון הברית, ובו לוחות הסנפירינין החקוקים באצבע אלקים. כפרת הזהב ועליה שני הכרובים פורשי הכנפים. משם בקע הדבור למשה, זה מקום השראת השכינה. ואני, כמו שאני, אני בלי כחל ושרק, אני בקטנותי ובחסרונותי, נסקר ונסרק ונזכר - אני, שאמש בקשתי בזחיות שנה של תפוח בדבש, שאהיה לראש ולא לזנב, עומד ורועד, חשוף לאור השכינה, בשקוף מחלט - ורעדה זו, חרדת הדין, היא שתועיל, שתצדיקני במשפט! **אוצרו של רבי ישראל מסלנט.**

אבל הבטחנו גם סיוע. ונפתח בספור מן המדרש (בראשית רבה סה, כב). כשבא יעקב לקבל את הברכות, נאמר: "וירח [יצחק] את ריח בגדיו, ויאמר: ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (בראשית כז, כז), ודרשו בגמרא (סנהדרין לז ע"א): אל תקרי "בגדיו" אלא "בוגדיו". ובאורו, שעמד לתת הברכות לא לבנו בלבד, אלא לעם שיקים. והשקיף ברוח קדשו מי יהיו בני העם, עד לאחרונים שבהם, עד לבוגדים, ונחה דעתו. וכדגמה, הביא המדרש סיפורו של יוסף משיטא. בשעה שבקשו שונאים להכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם ובהם תחלה. אמרו לו: "עלה, ומה שאתה מוציא יהיה שלך". נכנס, והוציא מנורה של זהב. אמרו לו: "אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו. אלא הכנס שוב, ומה שאתה מוציא יהיה שלך". ולא הסכים.

הציעו לתת לו גבית המס בכל ארץ ישראל לשלוש שנים, ולא הסכים. אמרו: "לא די שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו פעם שנייה!" מה עשו, ככלו אותו בשלחן של נגרים, והיו מנסרים בו, והיה צווח ואומר: "וי, אוי אוי, שהכעסתי לבוראי!" תמה הרב מפוניבז' זצ"ל: מה ארע כאן - אדם שהיה מוכן להכנס לבית המקדש ולבזז אוצרותיו בעד בצע ממון, שהחפץ הראשון יהיה שלו. ומה יכול היה להרויח מהמנורה, הן הציעו לו את כל גבית המיסים בכל הארץ לשלוש שנים, מאות מיליונים - איך, מדרגת היהודי השפל ביותר, המתיוון היחיד שהסכים לבזוז את בית ה', הפך בתוך שעה לקדוש, למוטר נפשו בפעל של קדשת השם! וענה: כי נכנס לבית המקדש. והנכנס לבית המקדש, אפילו יהיה מתיוון שפל, אפילו אם נכנס לבזוז, יצא אדם אחר, מוסר נפש על קדשת השם! ואם כך - אוי, אם כך - הרי "שופר, כיון דלזכרון הוא, כלפנים דמי" - לא כבית המקדש, כאולם וכהיכל, אלא כקדש הקדשים ממש - הרי צריכים אנו לצאת משם אחרים! אוי, כמה אחרים! (והגדת)

למנצח לבני קרח מזמור - רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

כתוב בפרשת קרח "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחרי זקני ישראל" מבאר רש"י מדוע הוא הלך אליהם? "כסבור שישאו לו פנים". משה רבינו רצה להציל אותם ברגע האחרון, אולי אם אבוא במיוחד אליהם יהיה להם אביסל'ע דרך ארץ - מעט דרך ארץ. מה הם עשו? "ודתן ואבירם יצאו ניצבים פתח אוהליהם ונשיהם ובניהם וטפם". יהודי רגיל הלומד ומבין כי הנה משה רבינו ניסה, רצה, אך לא הצליח לפעול מאומה. איש האלוקים קם והלך אל החוטאים האלו אך ללא הצלחה ליבם נשאר קשה כאבן - "ויאבדו מתוך הקהלה". והנה כאשר תעיין במדרש תראו "בשכר שהשכים משה לפתחם זכה להציל ארבעה צדיקים מדינה של גיהנום ואלו הם שלוש בני קרח ואון בן פל" (ולא קשה ממה שאמרו חז"ל "און בן פל" אתו הצילתו" כי כידוע זה זה גורם).

ברגע האחרון ממש שאפילו בפה כבר לא יכלו לשוב, בשנה האחרונה בלב "רחש ליבם דבר טוב" ואז "מקום נתבצר להם". כיצד באמת התנהלה החזרה בתשובה שלהם, הרי הם היו עם קרח?
חז"ל מגלים ומספרים לנו.

בעיצומה של המחלוקת הם ישבו ביחד עם אביהם קרח, והנה משה רבנו ע"ה עבר לפנייהם. הם חשבו לעצמם: מה עושים עכשיו? אם נעמוד לכבודו של משה רבינו זו פגיעה באבא והתורה אמרה 'כבר את אביך ואת אימך!' אך מאידך גיסא לא לקום וכי אפשר?! הם התגברו על עצמם וקמו "באותה שעה רחשו ליבם לתשובה" מה הכוונה? הם לא שבו עדיין בתשובה כי אם שבו מה חיפשו בגיהנום, אלא שמעשה ההתגברות, אע"פ שהיה לא נעים שברו את עצמם וקמו, המצווה הזו נתנה להם את הכח אחרי זה - שיחזרו בתשובה.

אנו לא יודעים כיצד הדברים הללו עובדים בדיקו. אדם עושה מעשה שלכאורה כלום, כמו מעשהו של משה רבינו ע"ה, שהיה אפשר לחשוב כי לא פעל שום דבר בהליכתו, אבל חז"ל מלמדים אותנו כי בשכר הליכתו פעל אצל אחרים. בתפילה מצינו כעין זה: באבות דר' נתן כתוב "יש תפילה שמועלת אחרי מאה שנה", אתה מתפלל ולא עוזר ולפתע בעתיד הרחוק התפילה מועילה. הסטייפלער זי"ע היה אומר: רואים בעלי תשובה שגם אבא ואמא שלהם היו חוטאים לה', אך שבו בתשובה מחמת הדמעות של הסבתות, הינו שהתפילות הועילו לאחר עשרות שנים. כך גם במעשים.

המגיד דורש לאוזניים אטומות

אתם יודעים? המגיד מקולמאיי רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו כריך (סנדויץ) ומתחיל לנגוס ובתוכו בשר לבן רח"ל (על פניו הכיר כי הוא יהודי), המגיד ניגש ושאל: "מה אתה אוכל?". "כן, כן, אני אוכל מה שאתה רואה..."

"אתה יהודי?". "יהודי אוכל דבר אחר?! תמה. "כן". המגיד החל לומר לו מוסר, לדרוש דרשה, הסביר לו מה זה עבירה בכלל? ומה חומרתן של מאכלות אסורות. דיבר ודיבר. דרשה ארוכה. ובעודו דורש החייל לועס ולועס... המגיד המשיך בדבריו כייד ה' הטובה עליו שפך את ליבו. ההוא סיים סנדויץ אחד והוציא כריך שני, והמגיד המשיך לדבר על ליבו... לפתע החייל הפסיק מלעיסתו ושאל: "תגיד לי אתה שפוי?". "למה לא?!"

"אתה רואה כי אני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר מה אתה ממשיך לדבר, וכי אינך מבין שדבריך לא יועיל מאומה, מדוע אתה ממשיך?!"

"אני אדבר ואמשיך. ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו. אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה, אתה חושב כי כל העולם שלך אב לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אדם יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים ויכול להיות כי אז הכוחי ועוצם ידי ירד קצת, הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרון, כי הנה ישב על ידי יהודי ונדנד לי: מה זו מצוה, מהי עבירה, ואז יועיל לך משהו. ואפילו אם כל החיים ממש יהודי חי לו כפורק עול אבל בשעת מיתה שכבר וי, וי, אולי תיזכר משהו ויעלה בליבך הרהור תשובה, גם כדאי לי!..."

כללו של דבר, אדם לא יכול לדעת כלל, מה יועילו הפעולות שלו, ולהיכן יגיעו מעשיו. על קרח ודתן ואבירם לא השפיע, אבל השפיע על אחרים להצילם מדינה של גיהנום, ויש בכך הרבה עובדות מידי דור ודור. נמצינו עוד מחז"ל כי מעשה טוב שלהם, כבישת הייצר, ממשיך ועושה בשבילם הלאה שאח"כ יצליחו להרהר בתשובה.

לפני תקיעת שופר אנו אומרים בהתעוררות "למנצח לבני קרח מזמור", מה אנונו בדיקו אומרים? בפשטות מטרת האמירה היא "מלכויות!" אך יכול להיות שיש סיבה ורמז נוסף לעורר את הלבבות.

בני קרח, אוי בני קרח!, מתי זכו לתשובה? רגע לפני האחרון! אדם יכול לתפוס את עצמו גם ברגע האחרון. אומרים לך לפני תקיעת שופר, ברגע אחרון, תפוס את עצמך. ספרי חיים וספרי מתים פתוחים, תיזכר נא בבני קרח ותתפוס את הרגעים הללו להרהר בתשובה שלימה. וה' יעזרנו לשוב לפניו באמת. (להגיד)

"בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג נידונים על המים בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון שנאמר היוצא יחד ליבם המבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה דף טז) המשנה בתחילת ראש השנה אומרת: "ארבעה ראשי שנים הם..." אח"כ המשנה מוסיפה "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה, בעצרת דנים על פירות האילן, בחג נידונים על מים, בראש השנה כל באי

אנחנו בע"ה היום, רוצים לעסוק בעבודת השופר, ובע"ה להיכנס לעומק עבודת ראש השנה:

השופר רמזו בפרשה שלנו, במילים (דברים כט, יז) שרש פרה ראש ולענה ר"ת שופר.

לפני שנדבר על ענין השופר, ואני אומר כבר עכשיו, שהענין הוא קצת עמוק, אני מקווה שבס"ד נזכה להעביי את הדברים, אבל צריך לדעת, כשאנחנו מקיימים מצות שופר, כי הקב"ה אמר לתקוע בשופר, כמו שהגמרא אומרת (מסכת ראש השנה טז, א) - ואמר רבי יצחק למה תוקעין בר"ה למה תוקעין רחמנא אמר תקעו.

אנחנו מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לשמוע קול שופר", כל אחד שומע קול שופר, וזו המצווה שאנחנו מקיימים. זו המצווה, וכל מה שנאמר עכשיו, זה יהיה רק כדי להעמיק במצווה, בתוכן שלה, אבל המצווה עצמה, זה לשמוע קול שופר ולהמליך את הקב"ה בשופר. בואו נתחיל שלב אחר שלב, ובע"ה אנחנו נבין דברים שרבותינו מגלים לנו, מה מונח בשופר:

צריך לדעת, שכל זמן שלא תוקעים בשופר, בראש השנה, הקב"ה מנהל את העולם בדין ולא ברחמים, כך כתוב במדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט, ג) - רבי יהודה ברבי נחמן פתח (תהלים מז, ו): עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם, עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים, דכתיב: ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי.

ממשך המדרש ואומר - רבי יאשיה פתח (תהלים פט, טז): אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, רבי אבהו פתר קרא בחמשה זקנים שהם נכנסים לעבר את השנה, מה הקדוש ברוך הוא עושה מניח סנקליטין שלו מלמעלן ויורד ומצמצם שכינתו ביניהם מלמטן, מלאכי השרת אומרים הא תקיף הא תקיף, הא אלהא הא אלהא, מי שכתוב בו (תהלים פט, ח): אל נערץ בסוד קדשים רבה, מניח סנקליטין שלו ומצמצם שכינתו ביניהם למטה, כל כך למה, שאם טעו בדבר הלכה הקדוש ברוך הוא מאיר פניהם, הדא הוא דכתיב: באור פניך יהלכון.

אמר רבי יאשיה, כתיב: אשרי העם ידעי תרועה, וכי אין אמות העולם יודעים להריע, כמה קרנות יש להן, כמה בוקינסו יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת: אשרי העם ידעי תרועה, אלא שהן מכירין לפתות את בוראן בתרועה, והוא עומד מכסא הדין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים והופך להם מדת הדין למדת רחמים, אימתי בחדש השביעי.

לשון המדרש הוא, שרק עם ישראל יודעים "לפתות" את הקב"ה, שום אומה אחרת לא יודעת לעשות זאת.

והשאלה שנשאלת היא - מה הפיתוי שיש בתקיעת שופר ? ולמה אם גוי ייקח שופר, ויתקע, הוא לא ידע "לפתות" את הבורא?
שאלה נוספת, שמובאת בגמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

פירוש הדבר, שאנחנו תוקעים בשופר, כאילו אנחנו בעקידה. והשאלה שנשאלת היא - מה יש, אנחנו לא עושים שום פעולה. אנחנו יושבים ושומעים תקיעת שופר, ואומרת הגמרא, שבזה שאתה שומע תקיעת שופר מאיל, נחשב לך כאילו עקדת עצמך. איפה העקידה? מה עשינו פה?! לא פשטנו צווארנו שום דבר ... איפה בא לידי ביטוי כאילו עקדתם עצמכם לפני?
הזכרנו בשבוע שעבר, למי שזוכר את דברי הספרי, שאומר שעקידת יצחק היתה בראש השנה.

הוא מביא על זה פסוק (בראשית כב, יד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה. היום זהו ראש השנה, כך מביא הזוהר, וכך גם אומר הספרי. אומר המדרש (תנחומא פרשת וירא, אות כג), מביא המדרש את אותם דברים, כמו של הספרי, רק הוא לא אומר שזה היה בראש השנה - אמר לו: כשם שהיה בלבי מה להשיבך ולומר לך, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, עכשו אתה אומר לי העלהו שם לעלה, וכבשתי את יצרי ולא השבתיך, כך כשיהיו בניו של יצחק חוטאין ונכנסין לצרה, תהא נזכר להן עקדתו של יצחק ותחשב לפניך כאלו אפרו צבור על גבי המזבח ותסלח להן ותפדם מצרתן. זוהי בקשתו של אברהם אבינו אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת את שלך ואמר אני את שלי. עתידין בניו של יצחק לחטוא לפני ואני דן אותם בראש השנה. אלא אם מבקשין שאחפש להן זכות ואזכר להן עקדת יצחק, יהיו תוקעין לפני בשופר של

עולם עוברין לפני כבני מרון "שואלת הגמרא (בדף יח) מה הכוונה כבני מרון? מבארת הגמרא בשלושה פירושים.

פירוש ראשון: כחיילות של בית דוד. הצבא של דוד היו הולכים אחד אחד. - כך בראש השנה אנו עוברים לפניו כבני מרון אחד אחד, כאותם גדולים וחשובים.

פירוש שני: "כמעלות בני חורון". הר גבוה, שבגובהו יש שביל, בו אפשר לעבור רק אחד אחד, כך ממש בראש השנה עוברים לפני הקב"ה זה אחר זה.

פירוש שלישי: "כבני אימרנא". כאשר מעשרים את הצאן, הן עוברות דרך דלת קטנה שרק אחד יכול לעבור וכך סופרים עד עשר, אחד ועוד אחד. אינני מבין, וכי כדי להסביר שכל אחד עובר לחוד צריך שלושה משלים? כחיילות, כמעלות בני חורון, כבני אימרנא, אתמהה!?

וכדי ליישב, אספר לכם סיפור קטן: היה פעם סוחר גדול שנסע ליום השוק והשקיע שם את כל כספו ברכישת סחורה יקרה וגם כספי הלוואות שחברים נתנו לו, הוא החליט להסתכן ולעבור בגניבה את הגבולות כדי להיפטר מהמכס על הסחורה וכך יוכל להתעשר, הוא לא נח ולא שקט עד שמצא עגלון המוכן לעבור איתו את הגבול.

הוא סידר את כל תוכנית הבריחה - מסלולי הנסיעה לשעות לילה שאין אור של ירח, וליילות שאין חילים רבים ליד הגבול וכו'. הגיע הלילה המיועד. הסוחר העמיס על העגלה את כל סחורתו היקרה. ושניהם, הסוחר והעגלון, עלו על העגלה. העגלון מבחין כי בעל הבית הסוחר יושב על הכסא - ושיניו נוקשות דא לדא, ידי ורגליו רועדים. שאל אותו העגלון בלגלוג: מה אתה רועד, הרי יש עוד יותר מחמש שעות עד שנגיע ליער, מה הפחד שלך כאן ליד הבית?

"למה שלא אפחד, אני עושה חשבון פשוט, אם אצליח במשימתי, איזה עושר ימלא את כסי, ההון האישי שלי יהיה פי עשרה ממה שהשקעתי, ממחר - אחיה חיי עושר וכבוד, מה נפלא. אבל אם חס ושלום לקראת עלות השחר ניפגש חלילה בשוטר הגבולות שיכריז "עצור! הרם ידיים!" הסחורה תלך למשטרה, פרוטה לא אראה ממנה, ואת עצמי אפגוש בבית האסורים, בעלי חובות ירדפו את משפחתי וכו', א"כ למה שלא ארעד, בעוד כחמש שעות אני על פתח עושר או על פי תהום ואיך לא ארעד? נסעו ונסעו. הגיע חצות לילה. החלו כבר להיכנס ליער, חצו את הגבול, ראה הסוחר שהעגלון רועד קמעה. שואל אותו: עגלון, עגלון, מדוע אתה רועד?

משיב לו העגלון, "שמע נא, בסך הכל אני גם בן אדם, ואנו מתקרבים לרגעים קשים ומסוכנים, נכון שאין לי כאן סחורה פרטית, אבל לא נעים לשבת חודש בבית סוהר, וגם העגלה והסוסים שיטלו ממני לא באו לי בחינם."

ממשיכים לנסוע פנימה במעבי היער בין השבילים המוכנים מראש, והם שניהם רועדים, קילומטר ועוד קילומטר, מה הם רואים בביור, כי הסוסים אינם רועדים, לא מבינים כלום.

הפחד השורר כל כך לא מדבר אליהם כלום. הסוס נשאר בעל חיים לפני הגבול, בתוך הגבול ולאחוריו. נשאר כמו קודם. הנה כל זאת מרמזת ואומרת הגמרא בשלושת הדוגמאות. יש יהודי שלקראת ימים נוראים מתחיל לרעד.

עוד בשבת מברכים כאשר מכריזים "ראש חודש אלול" הוא כבר מתחיל לרעד "כחיילות בית דוד" שאינם עוברים סתם כך, אלא מתאמנים קודם, משקיעים כוח ומאמץ זמן רב עוד לפני המפקד המכריע.

ויש סוג שני, שעד ראש השנה הוא חלש ביראת שמים. אבל כאשר בא ראש השנה מתחיל לרעד "כמעלות בני חורון" כי כאשר צועדים בשביל המסוכן כאשר משני צדדים תהום, רועדים, פוסעים עוברים אדם אחרי חברו - בפחד, כמו כן, בשעה שעוברים לפני המשפט, ביום המשפט הפחד שורר.

אבל יש סוג שלישי, יהודים הדומים לבני אימרנא כהצאן, אותם כבשים שקטים צוהלים ומתרוצצים שנכנסים בפתח וסופרים אותם אחד אחד ואינם מבינים כלום, אוי, הכבש העשירי לא יודע כי בעל הבית סימן לו פס אדום על גבו...

"בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמון כמה יעברון מי יחיה ומי ימות" קו חיים על הגב וחס ושלום להיפך פס אדום - "מי ימות". היכן השכל שלך?

הקב"ה יושב בראש השנה על כסא דין, אך המשפט לא הגיע בפתאומיות "כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף" - הנשר הזה הוא רחמן על בניו ואינו בא לקינו בפתע פתאום אלא מקשקש מאילן לאילן ומסוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהם כח לקבלו. כך הקב"ה דופק לנו כל חודש אלול בשופר, עורו ישנים משנתכם ונרדפים הקיצו מתרדמתכם. לעוררנו לקראת ראש השנה - כאשר נפתחים ספרי חיים ומתים.

זה. אמר לו: ומה הוא השופר? אמר לו: חזור לאחורייך. מיד, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו.

בפעם הראשונה, שאברהם אבינו רואה שופר, שזה כשהאיל הסתבך בקרניו

זה אחד מעשרה דברים שנבראו בין השמשות. נאחז בסבך בקרניו, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהיו תוקעין לפני בקרן איל ואושיעם ואפדם מעונותיהם. והוא שזוד משבח, מגני וקרן ישעי משגבי ומנוסי (ש"ב כב, ג).

עד כאן דברי התנחומא.

במדרש רבה (בראשית רבה, פרק נו, ט) מובא - וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר (בראשית כב, יג), מהו אחר, אמר רבי יודן אחר כל המעשים ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, שנאמר (זכריה ט, יד): וה' אלקים בשופר יתקע וגו'.

אמר רבי יהודה בר סימון אחר כל הדורות, ישראל נאחזים בעברות, ומסתבכין בצרות, וסופן לגאל בקרנו של איל, הדא הוא דכתיב: וה' אלקים בשופר יתקע.

עד כאן, דברי שתי המדרשים.

יוצא, שבתקיעת שופר אנחנו נושעים, הקב"ה מוחל לנו על העונות, "בתקיעת שופר, כאילו עקדתם עצמכם לפני".

אנחנו רוצים להבין, מה המיוחד בשופר הזה, מה יש בשופר הזה, שכל הישועות נאמרו בו?

רעיון נוסף, מופיע בדברי גמרא (מסכת ראש השנה טז, א) - בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר {תהילים לג-טו} היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים.

אומרת הגמרא, באותו עמוד למטה - תניא א"ר יהודה משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג אמר הקדוש ברוך הוא נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.

מובא כאן, שכמו שאם נותנים בחג הפסח תבואה, מתברכים התבואות, וכמו שבחג העצרת נותנים שתי הלחם, אז מתברכים הפירות, וכמו שבחג הסוכות מביאים מים, מתברכים המים, כך בראש השנה, כמו שאומרים מלכיות וזכרונות ושופרות, כך הקב"ה מולך עלינו, וזה שהוא מולך עלינו, זו הברכה הכי גדולה שיכולה להיות!

איך ממליכים את הקב"ה?

ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם!

אז לכאורה, במה זה מספיק?

בזה שאנחנו אומרים זכרונות מלכיות ושופרות, זה מספיק.

ממשיכה הגמרא ואומרת - מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.

הגמרא סוטר את עצמה, מיני ובי, בהתחלה אומרת הגמרא - ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות - זה מספיק, וכשהגמרא מסיימת, היא אומרת - ובמה בשופר.

אז אם אתה אומר ובמה בשופר, אז זה לא ואמרו לפני.

היה צריך לומר תקעו לפני מלכיות זכרונות ושופרות, אבל הגמרא לא אומרת את זה, אלא היא אומרת - ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, ובסוף היא שואלת - ובמה?

מה זה ובמה? בפה!

אתה אומר ואמרו לפני, אם אמרו, אז זה אמירה בפה בלבד. למה הגמרא ממשיכה ובמה בשופר? כך שואלים המפרשים, על דברי הגמרא.

אנחנו בע"ה, רוצים להעמיק בדברים:

ישנו ספרי, בפרשת בהעלותך, שהוא הקטע המסיים את סדר השופרות (במדבר י, י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם אני ה' אלקיכם.

רבתי, זה המקור בתורה, כמו שאומר הספרי, למלכיות זכרונות ושופרות.

אומר הספרי - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכיות.

שואל הספרי - אם ככה יוצא, שבתורה כתוב קודם כל שופרות, זכרונות ובסוף מלכיות, והרי אנחנו לא אומרים ככה, אלא קודם כל מלכיות, זכרונות ובסוף שופרות - זה נגד מה שכתוב בתורה!

מה ראו חכמים, לומר מלכיות בהתחלה, אם בפסוק כתוב אני ה' אלקיכם בסוף? אלא, המליכהו עליך בתחילה, ואחר-כך, בקש רחמים מלפניו.

קודם כל תמליך את הקב"ה, ואחרי שהמלכת אותו, בקש רחמים! במה תמליך אותו, שואל הספרי?

ואומר - בשופר. ואין שופר, אלא של חירות, שנאמר (ישעיה כז, יג) ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

שואל הספרי - אבל איני יודע מי התוקע?

תלמוד לומר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

ועדין איני יודע מאין התקיעה יוצאה?

תלמוד לומר - (ישעיה סו, ו) קול שאון מעיר קול מהיכל

אומר לך הספרי - בתורה כתוב לך מה הסדר - ותקעתם בחצצרת, הרי שופרות. והיו לכם לזכרון, הרי זכרונות. אני ה' אלקיכם, הרי מלכיות. אז למה אנחנו לא עושים ככה?

אומר לך הספרי - קודם כל תתחיל מלכיות, תמליך את הקב"ה, ואחרי זה תבקש ממנו!

שואל הספרי - במה ממליכים אותו?

ואומר - בשופר.

מי תוקע בשופר?

הקב"ה.

מאיפה יוצאים הקולות?

מבית המקדש.

תשאל את המתפללים - מי תוקע כאן?

יגידו לך - משה... דוד... יחזקאל...

אומר הספרי - יש לך טעות! אתה יודע מי תוקע בשופר? האלוקים תוקע בשופר, שנאמר (זכריה ט, יד) וה' אלקים בשופר יתקע.

זאת אומרת, שמי שיתקע בשופר בע"ה, זה יהיה הקב"ה! ולא משה, ולא דוד, ולא יחזקאל!

כל המפרשים מנסים להבין, למה הספרי מתכוון.

אנחנו בע"ה, רוצים להבין את הענין, בואו וניכנס לעומק הדברים:

רעיון נפלא, מביא אותנו המהרש"א, במסכת ראש השנה, אבל מקור הדברים קדום הרבה יותר, הוא מופיע בכתבי ר' יוסף אלבו (בעל העיקרים חלק א, מאמר א, פרק ד).

רבתי, אני אומר קודם כל, את היסוד שלו:

מי שראה פעם את ספר העיקרים, של ר' יוסף אלבו... אנחנו לאחר התפילה אומרים, חוץ מעלינו לשבח שדיברנו בשבוע שעבר, אומרים, או שש זכירות, לפי מה שאומרים האשכנזים, או עשר זכירות, שאומרים בני עדות המזרח, ולאחר מכן יש י"ג עיקרים.

הרמב"ם חילק את העיקרים, ל"ג חלקים.

ר' יוסף אלבו, חולק עליו וסובר שישנם רק שלושה עיקרים, וזה הספר שנקרא ספר העיקרים.

ר' יוסף אלבו, הוא אחד מהראשונים, והוא חולק על הרמב"ם. הוא סובר שיש רק שלושה עיקרים והשאר כמו ענפים היוצאים מן העץ.

נקרא את מה שהוא כתוב, וממנו נתחיל את העבודה - הדרך הנכון, שיראה לי בספירת העיקרים, שהם שורשים ויסודות לתורה האלוקית הוא, כי העיקרים הכוללים לדת האלוקית הם שלושה - מציאות ה', השגחה לשכר ולעונש, תורה מן השמים. ואלו השלושה, הם אבות לכל העיקרים.

הראיה שלי, שאלה היסודות - מראש השנה.

בראש השנה, באו אנשי כנסת הגדולה, ותיקנו לנו סדר עבודה, בתפילת המוסף - מלכיות, זכרונות ושופרות.

המורה על היות שלושת העיקרים האלו, שהם שורש ויסוד לאמונה, אשר בה יגיע האדם אל ההצלחה האמיתית, הוא מה שיסודו לנו, אנשי כנסת הגדולה, בתפילת המוסף של ראש השנה, שלוש ברכות - מלכיות, זכרונות ושופרות.

מלכיות, כנגד מציאות ה'. זכרונות, כנגד שכר ועונש. שופרות, כנגד תורה משמים.

כי ברכת המלכיות, היא כנגד מציאות ה', וזה מה שאנחנו אומרים - על כן נקוה לך ה' אלקינו... יכירו וידעו כל יושבי תבל. כי לך תכרע כל ברך.

תשבע כל לשון... ויקבלו כולם את עול מלכותך.. זה מלכיות. יסוד

נושם צריך לקלס לבורא, מה טעם (תהלים קנ, ו): כל הנשמה תהלל יה, כל הנשימה תהלל יה.

ההלכה, אם קובעים שאדם מת, זה לא א.ק.ג, אלא לוקחים נוצה ושמים אותה ליד האף.

כל זמן שיש אוויר והנוצה זזה, מפנים עליו את הגל, אפילו שידעים שנפל לו על הראש חצי טון. מבחינת התורה, אם יש אוויר, הוא חי. זו הנשמה – מקור החיים.

בא ר' חיים מוולוז'ין (נפש החיים שער ג, פרק טו ואומר – אם בגלל הנשימה, היו קוראים לזה נשמה, גם בהמה נושמת, גם קוף נושם וגם ינשוף נושם, אז מה תגיד, שיש להם נשמה?! אז למה קוראים לזה נשמה?

לא בגלל שהם נושמים, כי הקב"ה נפח באדם נשמה.

הנפחה, שהקב"ה נפח באדם, לכן הנשמה נקראת נשמה, שנאמר ויפח באפו נשמת חיים.

אומרים לנו חז"ל – מה שהקב"ה נפח, הוא נתן משלו, אז חלק אלוה ממעלה, שנקראת נשמה, נמצאת בנו, ממת?!

מהשעה השביעית של יום השישי, היום הראשון בבריאה.

רבתי, אם אלה פני הדברים, אני רוצה בע"ה לעמוד על משפט אחד, שכותב השם משמואל, בספרו, במערכות ראש השנה, מה שאביו אמר לו, משפט אחד:

הגיד לי, כבוד קדושת אבי זצ"ל, האדמו"ר מסוכטשוב – ענין השופר של ראש השנה, הוא מעין מאן דכתיב באדם הראשון ויפח באפו נשמת חיים, וזה מה שכתב בספרי, בפרשת בהעלותך, שהקב"ה, הוא התוקע. כולם מתפללים, מי תוקע?!

דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע... אומר הספרי – לא! הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל – אמר לי אבי, בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, שהרי נאמר זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום הראשון ומה היה ביום הראשון?

ויפח באפו נשמת חיים. כשאנחנו לוקחים את השופר, ונופחים בו, אנחנו חוזרים לנטילת הנשמה, שהקב"ה הכניס באדם הראשון. זה מה שקרה בראש השנה, ולכן אנחנו תוקעים בשופר.

שואל הספרי – ומי תוקע בשופר?

אומר הספרי – הקב"ה תוקע בשופר.

שאלנו – הרי דוד תוקע, משה תוקע, יחזקאל תוקע...

אומר לך השם משמואל – לא! אבי אמר לי, שמה שאנחנו תוקעים בשופר, זה זכר ל ויפח באפו נשמת חיים.

אז כמו שהקב"ה נפח באדם נשמה, בראש השנה, אנחנו עושים את זה באמצעות שופר.

עד כאן, יסוד מספר אחד.

רבתי, אנחנו אומרים בכל בוקר " אדון עולם אשר מלך, בטרם כל יציר נברא"

הקב"ה מלך כאן, עוד בטרם היה כאן אדם הראשון. מה קרה אחרי שאדם הראשון נברא?

לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא. מה ההבדל בין קודם לאחרי-כך?

לפני שאדם הראשון נברא, הקב"ה היה מושל. אחרי שאדם נברא, הקב"ה נהיה מלך.

מקודם הוא היה אדון עולם אשר מלך, הוא מלך בכוח כביכל, ולאחר מכן שאדם הראשון נברא, היה כאן מצב חדש לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא, עכשיו יש משהו שיקרא לו מלך. עכשיו יש את המהות של מלך.

מלך, לא יכל להיות בכפיה – ומלכותו ברצון קיבלו עליהם.

אומר הגאון מוילנה - (תהלים כב, כט) כי לה' המלוכה ומשל בגוים – על ישראל הוא מולך ברצון, על הגוים הוא מושל.

מושל זה בכוח, מלך, זה ברצון!

אני רוצה להגיד יסוד, שראיתי אותו בספר דולה ומשקה, של הגאון ר' יעקב הורביץ זצ"ל, בשם מורו ורבו, ר' יצחק קוטנר.

כשראיתי את זה השבוע, פשוט תפסתי בהלה ממה שהוא כותב. ברגע הראשון, לא הבנתי איך הוא עלה על הרעיון הזה. תשמעו מה הוא אומר :

האריה, הוא מלך החיות.

הנשר, הוא מלך העופות.

השור, הוא מלך הבהמות.

שואל ר' יצחק קוטנר – למה שהנשר, לא יהיה מלך החיות?

זיכרונות, שכר ועונש - אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם. נח היה צדיק, ניצל בתיבה – וגם את נח באהבה זכרת". הרשעים שלא היו ככה, תבעו במבול – שכר ועונש.

וברכת השופרות, לרמוז על העיקר השלישי, שהוא תורה מן השמים, ועל כן נאמר אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעותם קולך, ולפי שמתן תורה היה באמצעות קול שופר חזק מאוד, לכן הוא נקרא שופרות.

וזוהו שאמר הנביא ישעיהו (לג, כב) כי ה' שפטנו ה' מחקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו – אתה רוצה ישועה, תאחוז בשלושת היסודות האלה.

כי ה' שפטנו זה יסוד שכר ועונש. ה' מחקקנו זה תורה משמים, שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחקק ספון ה' מלכנו זה יסוד מציאות ה'.

ממשך ר' יוסף אלבו וכותב – על כן סיים הוא יושיענו, כלומר, כי עיקר הצלחת האדם תלוי באמנתם, יש לו בהם יתרון גדול על כל העולם, וראוי שיושיענו בייחוד על כולם.

אומר לנו ר' יוסף אלבו – אתה רוצה להיושע?? כל יהודי צריך ישועה בראש השנה... הישועה טמונה בשלושת הדברים האלה. זה מה שאומר הנביא הוא יושיענו! אם אתה מאמין במציאות ה', אם אתה מאמין שהוא השופט, אם אתה מאמין שתורה מן השמים, הוא יושיענו - זו הישועה! באו אנשי כנסת הגדולה, שידעו מה נעשה בשמים ביום הדין, ואמרו לנו – אתם רוצים ישועה בראש השנה???

זה הסדר – מלכויות, זיכרונות ושופרות!

לאחר ההקדמה הזאת, של ר' יוסף אלבו, שעומד עליה גם המהרש"א, במסכת ראש השנה, אני רוצה ברשותכם, לחזור לשיעור הקודם,

ולהזכיר כמה עקרונות, שדיברנו בשיעור הקודם:

רב, שכתב את תפילת ראש השנה, כתב לנו שנדע, שיום הדין, ראש השנה, נקבע כבר לפני 5771 שנים.

הקב"ה אמר אותו לאדם הראשון, באותו יום, א' בתשרי, לפני 5771 שנים.

"מראשית כזאת הודעת, ומלפנים אותה גילית, זה היום, תחילת מעשיך, זיכרון ליום ראשון"

כל מה שאנחנו עושים בראש השנה, חוזרים לנקודת ההתחלה של יום ראשון.

עפ"י זה, הסברנו בשבוע שעבר, למה אנחנו משתחוים בראש השנה. מה זה "ואנחנו כורעים ומשתחוים"? מה זה "עלינו לשבח"? מה זה

ההשתחויה?

זה כנגד מה שהנחש פיתה, את אדם וחווה לא להשתחוות... זה דיברנו בשבוע שעבר, ואנחנו רוצים להמשיך.

כותב הר"ן (מסכת ראש השנה, פרק ג, דף ג' מדפי הר"ף) את הסדר של היום הראשון.

היום הראשון, הכוונה לא' בתשרי, יום בריאת האדם, יום השישי בשבוע.

אומר המדרש (ויקרא רבה, פרשת אמר, כט) - בשעה ראשונה עלה

במחשבה, בשניה נתיעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גלם, בשביעית נפח בו נשמה,

בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטוו, בעשירית עבר, באחת עשרה נדון, בשתיים עשרה יצא בדימוס. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך

כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אימתי בחדש השביעי באחד

לחדש.

זאת אומרת, שהקב"ה אמר לאדם הראשון, דע לך, מהיום והלאה, כשם שדנתי אותך היום, וקבעתי את דינך, שאתה צריך לעבוד קשה

לפרנסתך, ועל אשתך גזרתי, שבעצב תלד בנים, ועל הנחש גזרתי, שעפר יאכל כל ימי חיו, זה היה בראש השנה! כבר 5771 שנה, יושב הקב"ה בדין,

בכל שנה ושנה.

אנחנו, יש לנו נשמה, את הנשמה הזאת, נפח הקב"ה באדם הראשון, וכולנו היינו בתוכו, כל נשמות העולם, היו בתוך אדם הראשון.. הקב"ה

נפח בו נשמה, בשעה השביעית, של יום השישי.

מה פירוש הדבר נשמה? למה קוראים לנשמה, נשמה?

הפירוש הפשוט של הדבר – נשמה, מלשון נשימה, ויש לזה סימוכין מדברי מדרש (בראשית רבה, פרק יד, אות ט):

רבי ביסני ורבי אחא ורבי יוחנן בשם רבי מאיר אומרים, הנשמה הזו ממלאה את כל הגוף, ובשעה שאדם ישן היא עולה ושואבת לו חיים

מלמעלה. רבי לוי בשם רבי חנינא אמר, על כל נשימה ונשימה שאדם

הוא יכל לבוא לאריה מלמעלה, כמו אפצ'י, ולתת לו קטנה בראש ☺, למה הוא לא נחשב מלך על האריות? כך הוא שואל.
ולמה האריה, שיש לו כזאת רעמה, ושהוא נותן שאגה כל היער זו, לא יכל להיות מלך על העופות?
אומר ר' יצחק קוטנר – מלך, יכל להיות רק במינו. נשר, יכל להיות מלך, רק במינו – על העופות.
אריה, יכל להיות מלך על החיות. השור, הוא על הבהמות. מלך שייך רק במינו.
שואל ר' יצחק קוטנר שאלה מפחידה – תגידו לי, מה אתם ממליכים את הקב"ה בראש השנה??? מה יש לכם איתו??? מה אתם ממליכים אותו, הוא במין שלכם??? מה יש לו איתך???
אתה קורא את השאלה הזאת בפעם הראשונה, אתה חוטף שוק!
חמישים שנה אתה צועק "איך לנו מלך אלא אתה" ... מה יש לך איתו???
אומר ר' יצחק קוטנר – אם תבין מה יש בראש השנה, תבין מה יש לך עם המלך.
מה עשה הקב"ה?
הלך ביום ראשון שישו בשבוע, א' תשרי, בשעה השביעית, אדם הראשון שכב על הרצפה, היה גולם. בא הקב"ה, ונפח בו נשמה. מה אומרים חז"ל?
הוא נתן יחידה משלו לתוך האדם. **בצלם אלוקים ברא את האדם.**
הוא ברא אותך בצלמו כדמותו! הוא הכניס בך יחידה ממנו!
הגוף שלך פועל מכוח אחד – מהכוח שהקב"ה נפח בך נשמה!
אם ככה, אומר ר' יצחק קוטנר – במה אתה ממליך את הקב"ה?
החלק ששייך אליו, הוא זה שממליך אותו, מהו?
הנשמה!
ממה יוצאת הנשמה?
אתה תוקע בשופר, ומשם יוצאת הנשמה.
זה לא שייך לגוף, זה לא שייך למיטרי הקול, זה לא שייך לבטן, זה יוצא ישירות מהנשמה, משם יכולה לצאת מלוכה!
כי מלך, הוא מלך רק על מינו! על הנשמה, שם יש מלך!
אם שם יש מלך, אומר לנו הקב"ה – **ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות.**
מלכויות, כדי שתמליכוני עליכם. **זיכרונות**, כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה... **ובמה?**
מה זה **ובמה?**
בפה שאני מדבר.
מי אתה שתמליך אותי?
ובמה? בשופר! כי השופר בא ישירות מהנשמה!
השופר, הוא זה שמחבר אותך עם הקב"ה! אחרת אתה לא במינו, אין לך שום קשר איתו!
כל היכולת שלך להמליך אותו, הוא בזה שאתה ממליך אותו ע"י השופר, שהוא הכוח של הנשמה, הנמצאת באדם.
אם ככה, בואו נחזור בחזרה, למה שהיה לפני 5771 שנה:
אומר הפרקי דרבי אליעזר (פרק יא) – לאחר שזרק הקב"ה נשמה באדם הראשון, נעמד על רגליו, והיה מתואר בדמות אלוקים. ראו אותו כל הבריות ונתייראו, כסבורים היו שהוא בוראם, ובאו כול להשתחוות לו, אמר להם – באתם להשתחוות לי?! בואו, אני ואתם, ונלך ונלביש גאות ועוז, ונמליך עלינו את מי שבראנו, לפי שהעם ממליכין את המלך, ואין המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליך אותו.
"אני אדם הראשון, יש לי במה להמליך אותי!"
למה מקודם, האריות והנמרים והחתולים לא המליכו?
כי הוא לא במינו.
כשנברא האדם, שהנשמה היא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, כי זה במינו!
לכן בא אדם הראשון להמליך אותו, ומה הוא אמר?
(תהילים צג, א) ה' מלך גאות לבש – זה הפרק שאנחנו אומרים אותו, בכל יום שישו בשבוע.
"היום יום שישו בשבת, שבו היו הלויים אומרים במקדש" ה' מלך גאות לבש, למה?
כי זה הפרק, שאמר אותו אדם הראשון ביום שישו.
זה הפרק שאנחנו ממליכים את הקב"ה ביום שישו, כמו שאדם הראשון עשה.
אם ככה, נוכל עכשיו להבין:
לאחר מלכויות, אנחנו תוקעים בשופר, למה?
כי במלכויות, אנחנו ממליכים את הקב"ה, במה??? בשופר!
השופר מוציא את הנשמה, הנשמה יכולה להמליך את הקב"ה.

רבתי, נעבור לסדר הזיכרונות:
ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר.
מה עכשיו שופר?
בשלמא, להמליך עכשיו את הקב"ה בשופר, כי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, היא יכולה להמליך, אבל מה שייך לומר ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר?
רבתי, שופר, זה סוד תחיית המתים, זה שופר.
ביום הראשון לבריאה, לפני 5771 שנה, בשעה השביעית, הקב"ה לקח אדם, ששכב על הרצפה והיה יסודו מעפר, נפח בו נשמה, ואחרי זה, הוא נהיה בן-אדם. מתי זה היה?
בראש השנה. אז מה הקב"ה עשה?
נפח נשמה.
נפיחת הנשמה, הפכה אותו ממת לחי! הוא קם על רגליו!
אומרים חז"ל – תגיד זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לטובה, תגמור את זה ותתקע בשופר.
למה לתקוע בשופר?
כי גם עקידת יצחק, זה תחיית המתים. למה?
בואו נקרא מה שכתוב בחז"ל (ילקוט שמעוני, בראשית, אות ק"א. פרקי דרבי אליעזר, לא):
אמר יצחק לאביו- אבא, קשור את שתי רגלי ואת שתי ידי כדי שלא אבעט בך, כי אם אבעט בך, יכל הקרבן להיפסל. ועשה כן. והקב"ה רואה את האב מעקיד ואת הבן נעקד בכל לב, ושלח ידו ליטול את המעכלת, ומלאכי השרת צועקים ובוכים, שנאמר (ישעיה לג, ז) **הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבכיון**. אמרו מלאכי השרת, לפני הקב"ה, ריבוננו של עולם, נקראת רחום וחנון, שרחמיך על כל מעשיך. רחם על יצחק, שהוא בן-אדם, ונעקד לפניך כבהמה. ר' יהודה אומר, כיון שהגיעה החרב על צווארו, פרחה נשמתו של יצחק. כיון שהשמיע הקב"ה, את קולו מבין הכרובים, ואמר **אל תשלח ידך אל הנער**, חזרה הנפש לגופה.
היה כאן מת, וחזר חי. מה קרה באמצע?
מי שרוצה, יסתכל באור-החיים הקדוש, ויראה שהנשמה של יצחק אבינו, עברה מהפך – מנשמת נקבה הפכה לנשמת זכר.
תפתחו אור-החיים הקדוש, ותבינו למה קודם לכן, לא היה לו שידוך.... לא ניכנס להסבר.
זאת אומרת, שלא רק שהוא מת, אלא באה נשמה חדשה.
אומר הקב"ה לאברהם אבינו – אתה רואה את האיל הזה, אתה רואה את השופר?
בשופר הזה, הם יסתבכו בראש השנה, יהיו להם עבירות, קח את השופר הזה!
יוצא שבעקידת יצחק, היה כאן מוות, וממוות חזר לחיים.
"אמרו לפני זיכרונות...", מה זה זיכרונות??
זה עקידת יצחק. אתה גומר את זה, תתקע בשופר. למה לתקוע בשופר?
כי שופר זה תחיית המתים. בשופר יש ויפח באפו נשמת חיים.
שופר, זה ביטוי לתחיית המתים!
בשעה שייצחק נעמד על רגליו, כשהוא ירד מעל גבי המזבח, מה הוא אמר?
"ברוך אתה ה' מחיה המתים", כך כתוב בפרקי דרבי אליעזר.
כתוב בשיבולי הלקט, שמלאכי השרת צעקו "ברוך אתה ה' מחיה המתים", ובמדרש כתוב, שייצחק אבינו אמר, כי זה היה תחיית המתים.
אם ככה, ויפח באפו נשמת חיים של מלכויות – תוקעים בשופר. ויפח באפו של יצחק נשמת חיים – תוקעים בשופר.
אם ככה, הגענו לשופרות:
ואמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני ... **ובמה בשופר.**
מה זה קשור לשופרות??
מה אנחנו אומרים בשופרות?
אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך כו'
מעמד הר סיני, כמו שכותב היעב"ץ, תורה מן השמים!
מה קרה במעמד הר סיני??
אומר המדרש (שמות רבה, פרק כט, ד) – אמר רבי לוי, שני דברים שאלו ישראל מלפני הקדוש ברוך הוא, שיראו כבודו וישמעו קולו, והיו

רואין את כבודו ושומעין את קולו, שנאמר (דברים ה, כא); ותאמרו הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו, וכתוב (דברים ה, יא): ואת קול שמענו מתוך האש, ולא היה בהם כח לעמד, שכיון שבאו לסיני ונגלה להם, פרחו נשמתם על שדבר עמהם, שנאמר (שיר השירים ה, ו): נפשי יצאה בדברו. אבל התורה בקשה עליהם רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא, יש מלך משיא בתו והורג אנשי ביתו, כל העולם כלו שמחים ובניך מתים, מיד חזרה נשמתן, שנאמר (תהלים יט, ח): תורת ה' תמימה משיבת נפש...

יצא שגם בקבלת התורה, יצאה הנשמה וחזרה!!!
ואמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני... ובמה בשופר, כי כל היסוד של שופר זה - ויפח באפו נשמת חיים.

ומי תוקע בשופר, שואל הספרי - הקב"ה. למה??
כי שופר זה ביטוי לתחיית המתים.

אם שופר זה ביטוי לתחיית המתים, אז מלכויות של היום הראשון, זה תחיית המתים של ויפח באפו נשמת חיים.

עקידת יצחק, זו התקיעה השניה, והשלישית זה שופרות.

במעמד הר סיני, יצאה נשמתם וחזרה בחזרה. זה היסוד של שלושת הקולות.

אם ככה, נוכל בע"ה להבין יסוד נפלא:

אנחנו מסיימים את סדר השופרות, בפסוק שממנו לומדים, שהקב"ה תוקע בשופר - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

מה זאת אומרת?

למה, אם אני יקח שופר, ויתקע באיזה אוזן של מלך, בא נגיד אובמה, הוא לא ישמע את זה?

מה זאת אומרת כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך? אף אחד לא שומע שופר חוץ ממך? מה, אף אחד לא שומע שופר? כל אחד שתתקע לו באוזן שופרות, ישמע שופר.

ראיתי פעם פירוש, לא זוכר בשם מי:

ראש השנה, זה יום הולדת של העולם. אדם נברא, כל תכלית העולם, זה בשביל האדם. אמר הקב"ה, אברא את הכל, כדי שאברא את האדם, הכל יהיה מוכן.

כל מלך, ביום ההולדת של הממלכה שלו, אוהב שישירו לו. עושים לו במה גדולה, יושבים שם כל השרים, מושיבים אותו על כיסא גבוה, עוברים כל ראשי הצבא, מצדיעים לו, שרים לו שירי הלל, מדברים לו דברי שבח...

הקב"ה אומר - תשמע, יום הולדת, זה ראש השנה. אני מבקש ממך יום תרועה יהיה לכם!

אתה יודע מה זה יום תרועה?

שואלים חז"ל - יום תרועה, יבבה או יללה? או "לילילי" או "לולולו", תעשה כל הזמן קולות של בכי.

תגיד, זה מה שאתה רוצה, ביום שאתה נהיה מלך? זה מה שאתה רוצה!?!?

מה הוא רוצה???

"אני רוצה שתבקשו חיים, אני רוצה שתבקשו פרנסה, אני רוצה שתבקשו ילדים, אני רוצה שתבקשו חינוך" למה???

"כי אם אתם מבקשים, זה סימן שאני המלך!!!"

מלך ביום ההמלכה, לא רוצה שיהללו לו במוח, הוא רוצה כבוד!
זה שהמלך אומר "תיילל ביום הזה!" אין מלך שדומה לזה.

אין מלך בעולם שאוהב שמייללים לו ביום המלוכה, חוץ מהקב"ה!
כך ראיתי פשט, אבל הפשט העמוק שבדבר - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך.

איפה אנחנו אומרים את המילה הזאת ואין דומה לך?

שלוש פעמים ביום - מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה.

ומי דומה לך - כולם יכולים להרוג, אבל אף אחד לא יכל להחיות!
תחיית המתים, יכל לעשות רק הקב"ה, הוא מחיה המתים! הכיני ומי דומה לך, נאמר תמיד על תחיית המתים.

מי כמוך בעל גבורות, ומי דומה לך, מלך ממית ומחיה - בזה אין לך דמיון.

בא רב וכותב לנו - כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה... מה זה קול שופר?

קול שופר, זה תחיית המתים! הקב"ה תוקע בשופר!

ומי דומה לך - אין דומה לך! תחיית המתים ושופר, אין דומה לך!

זה העבודה של ראש השנה, לזה אין מתחרים, לזה אין שום מלך שיכל.

ואין דומה לך - זה היסוד של ראש השנה.

אם אלה הם פני הדברים, זכינו בס"ד להבין, מה זה שופר.

שופר, יסוד המלכות, מחזירים אותנו אחורה ל - ויפח באפו נשמת חיים.

היסוד השני של ראש השנה - עקידת יצחק, מחזירים את יצחק לחיים.

היסוד השלישי, של תורה מן השמים, מחזירים את כל עם ישראל לחיים, ע"י שופר.

אם אלה הם פני הדברים, נוכל להבין, מה אנחנו מבקשים מהקב"ה: מבקשים מהקב"ה, (ישעיה יח, ג) כל-ישבי תבל ושכני ארץ כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו - מה אנחנו מבקשים???

שהקב"ה יחיה את מתי ישראל.

כותב רבינו בחיי, זה מה שכתוב כאן - כל-ישבי תבל אלו החיים, ושכני ארץ אלו המתים, מבקשים מהקב"ה, שידאג שתהיה הגאולה כנשא-נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו... (כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם

מתי זה יהיה??

בתחיית המתים.

תחיית המתים העתידית, תהיה באמצעות שופר! איך אני יודע? מצאתי מדרש נפלא, מופיע במדרש אותיות דר' עקיבא באות ט', שאומר - כיצד מחיה הקב"ה המתים, לעתיד לבוא?

נוטל הקב"ה שופר גדול בידו, שהוא אלף אמה באמה שלו. ותוקע בו, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

[יום של הקב"ה, זה אלף שנים שלנו, תארו לכם מה זה אמה של הקב"ה!]

בתקיעה ראשונה, העולם רועש, בתקיעה שניה העפר מתפרד, בשלישית עצמותיהם מתקבצים, ברביעית אבריהם מתחממים, בחמישית עורותיהם מתרקמים, בשישית רוחות ונשמות מתכנסות, ובתקיעה השביעית חיים ועומדים על רגליהם.

למה בשביעית?

כי חוזרים לשעה השביעית, של היום הראשון בבריאה, לפני החטא של אדם הראשון.

תחיית המתים, חוזרים לתחילת המסלול, לפני החטא, עוד לפני שהיצר הרע היה באדם! חוזרים לשחיטת היצר הרע! חוזרים לנקודת ההתחלה! זה מה שאנחנו מבקשים מהקב"ה.

ריבוננו של עולם, תקע בשופר גדול לחירותנו, קח כבר את השופר הגדול הזה בידיים! תחייה את מתי ישראל, זה סוד השופר!

למה הוא תוקע בשופר, כדי להחיות אותם???

כי סוד תחיית המתים, נמצא בשופר!

יכל לעמוד כאן דוד ויחזקאל וויקטור, לתקוע בשופר, אבל לא אתה תוקע!

אומר לנו הספרי - הקב"ה תוקע!

אומר השם משמואל - כי חוזרים ל - ויפח באפו נשמת חיים, וזה פירוש הדבר, שה' תוקע.

עד כאן השיעור, עכשיו אני יתן לכם מרגלית טרייה מהיום:

בזכות הציבור, חיפשתי מרגלית לראש השנה, ומצאתי זוהר, שפשוט זה היה בתוך אוטו, ולא יכולתי לרקוד, אבל רקדתי קצת, אז הנהג אומר לי "תפסיק, אתה הורס את השסי" ☺

בקיצור, מצאתי זוהר, והזוהר הזה ממש ברכה, למה שאמרנו עד עכשיו.

הבנתי שהשופר בא מהנשמה, הבנתי רעיון נפלא שכולם אומרים, אבל למה בשופר?? מה יש לשופר, שהוא המבטא את תחיית המתים?? למה הכל נעשה בשופר???

אומר הזוהר הקדוש (חלק א, קי"ד. חלק ב, ר"ג) - גדול כוחו של השופר, לעורר רחמים למעלה ולסתום פי המשטין והמקטרג, משום שיוצא ממנו קול, שמעורבים בו אש, רוח ומים.

בחללו רוח, המעורב בלחות מים, ובחממות הבל פיו, היינו אש. אדם לוקח שופר, נופח בו, יש רוח, הרוח היא חמה, אז היא גם יסוד של אש וגם יסוד של רוח, וגם בשופר יש רוק.

עד כאן דברי הזוהר, לכאורה דברים שם פלא.

בא הספר **זאב יטרף**, במערכות ראש השנה, ומביא כמעט את אותו רעיון, שמופיע **בהשם משמואל**, אבל ממש בלשון נפלא.

שואל הספר זאב יטרף, שאלה עצומה, הוא מביא מהר"ל על התורה, אבל לא מצאתי את זה. זה מופיע במהר"ל (תפארת ישראל).

הקב"ה הוריד את התורה להר סיני, כתוב שם, שבמעמד הר סיני, היו קולות וברקים וענן כבד וקול שופר.

אומר המהר"ל – ע"י שנתן הקב"ה תורה לישראל, נעשו עליונים ותחתונים כאחד. עד לפני זה, היה משהו אחר לגמרי – השמים, שמים לה', והארץ נתן לבני אדם.

שואל המהר"ל – למה נתן הקב"ה את התורה, בקולות וברקים ובענן כבד על ההר? הוא יכל לתת את זה בשני סוגי שמש, בשלוש סוגי ירח...

כותב המהר"ל – קולות וברקים וענן כבד – קול זה רוח, ברק זה אש, וענן זה מים. שלושת הכוחות האלה, הם מלמעלה. וכאשר ירד הקב"ה על הר סיני, עם קולות וברקים וענן כבד, ובני האדם קיבלו את התורה, בני האדם הם יסוד העפר.

דהיינו, אומר המהר"ל – קולות וברקים וענן כבד, זה יסוד המים הרוח והאש. האנשים שקיבלו את התורה למטה, עם הר סיני שהיה למטה, זה יסוד העפר.

במעמד הר סיני, חזרו לנקודת ההתחלה, של בריאת האדם. ממה האדם נברא?

תפתחו שערי קדושה, לר' חיים ויטאל, שאומר – האדם נברא מארבע יסודות – רוח, מים, אש ועפר. אלה ארבעת היסודות.

אם ככה, כותב הספר זאב יטרף – אם אתה אומר, שהיסוד של מעמד הר סיני, היה בקולות וברקים וענן כבד על ההר, זה שלושת היסודות של רוח, מים ואש, ובני האדם שקיבלו את התורה למטה, הם יסוד העפר. בארבעת היסודות האלה, זה השלמה של בריאה מחודשת. במעמד הר סיני, היתה כאן בריאה מחודשת! היה כאן תחיית המתים, ואנשים נולדו מחדש!

איך ניתנה תורה? בארבעת היסודות.

בקול שופר, כותב הזוהר הקדוש, יש לך רוח, שהיא חמה, זה יסוד האש, ויש לך רוק, שזה יסוד המים. האדם שתוקע, הוא יסוד העפר. זהו השלמות, של ארבעת היסודות, של בריאת האדם!

אם אתה רוצה לדעת, למה הקב"ה אומר לך, לקחת שופר ולתקוע בו, ובזה תעשה תחיית המתים... כי ארבעת היסודות של תחיית המתים, זה מים, אש, רוח ועפר. בתקיעת שופר, מתחברים ארבעת הדברים האלה ביחד.

אלה היסודות הנפלאים, שלמדנו היום בענין תקיעת שופר, וכאן בע"ה אנחנו רוצים לסיים, אבל לא לפני שנאמר כמה מילים לפני

ראש השנה, דברים הקשורים לעבודת ה':

אם למדנו היום בשיעור, בכל שנה ושנה בראש השנה, מתחילים חיים חדשים, וזה שנאמר ויפח באפו נשמת חיים. והבקשה הראשונה, שאנחנו מבקשים מהקב"ה, בתפילת ערבית של ערב ראש השנה, מה מבקשים??

זכרנו לחיים!

זו הבקשה הראשונה. למה מבקשים את זה?

כי זה היסוד של ראש השנה, התהליך של ראש השנה בשעה השביעית, נפח בו נשמה.

בכל שנה מחדש, כותב הרב מבריסק בספרו, בראש השנה, מתחילים את היצירה מחדש, נותנים חיים!

בא בן-אדם לקב"ה ואומר לו – תשמע, מה שיש לי, שלי.

אני ב"ה, יש לי בבנק מיליון דולר – יש. שתי דירות לילדים – יש. ב"ה יש, בזה ריבונו של עולם אל תיגע. את זה כבר נתת לי, זה שלי.

עכשיו אני יגיש לך רשימה חדשה, לקראת השנה הקרובה, ותרום...

ריבונו של עולם, קצת חיים... מה אני מבקש ממך... זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים, למענך אלקים חיים...

אתה רוצה חיים? קיבלת.

אתה יודע איזה סוג של חיים?

יש אנשים שחיים, יש להם בלון על הגב, ויש להם צינור לבן כזה, מחובר לאף, עם שנורקל מאחורה, הם חיים! בא כל שלושה ימים טנדר של חמצן, ממלא לו את הבלון, והוא ישן ככה...

הוא חיי???

כן, הוא חי, הוא אפילו מדבר בטלפון! אפילו נוסע לטיול!

ריבונו של עולם, תגיד, זה חיים?? אני ביקשתי חיים עם בלון?? אתה יכל ככה לסחוב!?

ריבונו של עולם... אני מבקש ממך... מי כמוך **אב הרחמים זוכר יצוריו ברחמים**... חיים ברחמים ריבונו של עולם... לא התכוונתי עם בלון...

בסדר, אתה רוצה בלי בלון? קיבלת! אני ייקח אותך למחלקות בבילינסון, יש שמה אנשים בלי בלונים, אבל יש דברים אחרים... יש כאלה שלא יכולים לקום מהכיסא... הם יושבים בלי לזוז, אבל הם חיים!

זה חיים?!

אתה גומר את כל התפילה... מגיע למודים אנחנו לך... פתאום אתה מקבל אומץ!

וכתב לחיים טובים כל בני בריתך... ריבונו של עולם, נגמרו הבקשות על חיים ברחמים, אני מבקש חיים טובים!

"אני לא צריך להסביר לך מה זה חיים טובים... אתה רוצה שאני יסביר לך? אתה הרי יודע יותר ממני, מה זה טוב... תפתח פרשת בחקותי, ושם כתוב 'אם תשמע בקול ה''... כתוב שם, מה זה חיים טובים! "

גמרת את ה-18, נהיית מגיש בקשת סיוע – בספר חיים, ברכה ושלוש, פרנסה טובה, גזירות טובות, נחמות וישועות... לא אני לבד, לבד לא שווה לי כלום. אנחנו!

מי זה אנחנו?

אני, המשפחה שלי, החברים שלי, הדודים שלי, כולם! ועוד לא גמרנו... וכל עמך בית ישראל, לחיים טובים ולשלום!

"אולי, ריבונו של עולם, לא הבנת למה אני מתכוון... חכה רגע.. אני רק יעשה עושה שלום"....

גמרת "עושה שלום", יש רשימה של 44 בקשות - **אבינו מלכנו מלא ידינו מברכותיך: אבינו מלכנו מלא אסמינו שבע**... תרום ריבונו של עולם...

תראה מה זה.. לפני עשרים דקות ביקשת רק קצת אוויר, עכשיו אתה מבקש את כל הסופר שיהיה שלך! איזה רשימה של בקשות, מאיפה אתה מקבל כזה ביטחון?!

האמת היא, שיש כזה מדרש בתהילים, אני יעשה אותך קצת מצויר, שלא תחשוב לרגע, שכך זה כתוב במדרש, אבל הנוסח מופיע במדרש:

מעשה באדם אחד, שדפק על דלת, ומבקש מבעל הבית קצת מלח – סליחה אדוני, אולי יש לך קצת מלח?

מלח.. מי לא יתן מלח?! אפילו אשתו של לוט נתנה מלח.

מוציא לו את המלחיה ונותן לו קצת מלח...

מה זה?... סליחה אדוני, מה רצית שאני יעשה עם זה?...

ביקשת מלח, לא?

כן.. אבל מה אתה רוצה שאני יעשה עם זה? תביא איזה עגבניה...

משהו.. איך אני יאכל את המלח לבד...

מביא לו בעל הבית עגבניה..

תגיד, מה נראה לך שאני צמחוני?! אוכל עגבניות אמצע היום... מה אתה חושב שזה תפוח?!

נו אז מה אתה רוצה?!

תביא לי איזה בגט!

מוציא לחמניה מהפריזר... מפשיר לו אותה ונותן לו...

עגבניה... מלח... לחמניה... תגיד, מה זה, סעודה מפסקת לפני ט'

באב?!! תשים איזה חביתה, קצת חומוס, תמרר, יקמץ! ☺☺☺

אומר המדרש – ממה הוא התחיל????

התחיל עם מלח ויצא עם סעודה.

המדרש לוקח את זה, לסדר הבקשה של דוד המלך (תהילים כז, ד) אחת שאלתי מאת ה' אתה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחיות

בנעם ה' ולבקר בהיכלו

ביקשת אחת, הבאת 15?!

זאת השיטה, תבקש מלח תוציא בגט ☺

אתה בא מגיש רשימת בקשות... אבל יש כלל – בתחילת ה-18

ביקשת חיים – ריבונו של עולם תן לי חיים!

עם בלון? לא . בכיסא גלגלים? לא. אז מה אתה רוצה?

אני רוצה חיים טובים, אתה רוצה לדעת איזה?

"ובספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות, נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך ישראל לחיים טובים ולשלום!"

מה קרה, למה לא ביקשת על ההתחלה??

היית בא על ההתחלה, ואומר - **מלך עוזר ומושיע ומגן... ובספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות...**

היית דופק בדלת ואומר - **תשמע, אני רוצה בגט, עם צ'פס, עם סלט, עם חומוס ...**

מה אתה חשוב שאני מסעדה?! טורק לך את הדלת בפרצוף!

מלח?! מי לא ייתן מלח... חיים עם בלון?!

עזוב אותך... בלון תיתן לאמישרגז?

אני רוצה לחיות חיים עצמאים .. בלי בלון...

איפה מתחילה היכולת של לבקש???

היכולת לבקש, מתחילה ב- **מודים אנחנו לך**. כל זמן שאתה נמצא באבות, אתה נמצא בהתחלה...

הגעת לסוף התפילה, התכופפת ואמרת **מודים אנחנו לך ... מודים לך על כל נשימה ונשימה ...**

אהה, אתה יודע להודות... אם ככה, אתה יכל לבקש - **וכתוב לחיים טובים...**

אומר הקב"ה - אתה יודע להגיד תודה רבה, עכשיו אתה יכל לבקש! הקב"ה אוהב לתת, למי שיוודע להגיד תודה! זה יסוד ראש השנה...

לפני שניגשים!

אנחנו נבוא ביום רביעי הבא, נתחיל עם רשימה של בקשות - **תכתוב... ותכתוב... ותכתוב...**

יגיד הקב"ה - תגיד, השנה עברה פחות או יותר בסדר, נכון? בלי בלון, נכון שיש לך קצת מינוס בבנק, אבל אתה נושם בלי קשיים... נכון?!

אתה חי.. אתה לא מתחת לאדמה... לא סוחבים אותך עם אלונקה... כמה פעמים עמדת בצד בלי תפילה? ביום ראשון, תשב, תפוס סידור, ותעשה חשבון נפש, איך עברו עליך 12 החודשים!

ריבוננו של עולם.. עוד מעט השנה נגמרת, אני רוצה להגיד לך ריבוננו של עולם - תודה רבה!

לבד, בלי סדר תפילה, תדבר כמו בן אל אבא - אבא, אני רוצה להגיד לך תודה! איזו שנה נתת לי, זיכיתי ללמוד תורה, זיכיתי להתייגע,

זיכיתי להבין... תרשה לי להגיד לך תודה!

זה היסוד! אחרי שאתה אומר תודה, אתה יכל לבקש!

אחר-כך, אנחנו עוברים ל - **ויפח באפנו נשמת חיים ...** הקב"ה מתחיל חיים חדשים, זה ה - **ויפח של ראש השנה.**

לפני שאתה בא לבקש, תגיד תודה. זה היסוד של ראש השנה!

כאן המקום, להודות לקב"ה, שזכינו בס"ד, שנה שלמה שיעורים, לחדש בתורה בס"ד, להביא את דברי הראשונים והאחרונים, ואת דברי המפרשים, ללמוד ולהבין. הקב"ה הראה לנו נפלאות מתורתו,

צריכים להגיד תודה רבה, על זה שזיכה אותנו לשבת באוהלה של תורה, לשבת ולהתייגע בתורתו!

אם אתה מודה, יש לך רשות לבקש!

ראש השנה איזו נישט 'א בולקע ארויף א בולקע אראפ'

רצינו לברר דיבור מפורסם שאומרים בשם הבית אהרן ובשם הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע שאמרו לפני חג השבועות, שהעולם עושים עסק מראש השנה, זה סך הכל יום הדין, אם בולקע ארויף בולקע אראפ, - קצת יותר לחם או קצת פחות לחם, הרי עיקר יום הדין הוא בשבועות שבו דנים את האדם כמה יזכה לקבל את התורה הקדושה.

וכמוכן שהצדיקים לא אמרו את זה בערב ראש השנה, בדקתי בבית אהרן במאמרי ר"ה לא מצאתיו שם, בקארלין אומרים בזה הלשון בשמו: 'ראש השנה איזו בולקע ארויף בולקע אראפ, שבועות איזו הוילע הארץ' אך בספר בית אהרן אין רמז כלל מענין בולקעס בראש השנה, אדרבה כל המאמר על ר"ה הוא גם 'הוילע הארץ' = כולו לב, וכן בבוצינא דנהורא לא מדובר בדרושי ר"ה על המזונות. אלא שאנשים זוכרים את המימרא לגבי שבועות, לכן חושבים מזה בר"ה, וקונים סכין סגולה לעשירות, ובאי "ה דכתר מתפללים יהי רצון שיהיה עשירות גדולה.

אך באמת זה המאמר נאמר רק לחזק את ענין שבועות, אך לא להחליש ח"ו את ענין ראש השנה.

ואדרבה הנצי"ב כתב שבראש השנה אין דנים על הפרנסה, שהרי אמרו חז"ל 'בחג נידונין על המים' והמים הוא שורש כל המזון והמשקה, כי כשהיינו בארץ ישראל היתה עיקר הפרנסה בעבודת האדמה שעיקר הצלחתה תלויה במימי הגשמים, וזה נידונים בחג, א"כ בר"ה אין נידונים כלל על הפרנסה רק בסוכות.

ומה שאמרו 'בראש השנה' היינו בתחילת השנה והכוונה על סוכות. ובכתבי האריז"ל יש כוונות שובע בליל א' דסוכות. אך בר"ה לא הוזכר בסידור האריז"ל ענין שובע ופרנסה.

בשום ספר יהודי לא מופיע הדבר שיהיה אדם עסוק בר"ה על עשירות ומזון, מדברים רק ממלכות השם.

תפילת 'זכרינו לחיים' שנזכה להתקרב להשי"ת ולהתדבק בו

ונבאר הדבר ע"פ דברי הרמח"ל בספרו 'מאמר החכמה', כי הגם שאנו כן מבקשים 'זכרינו לחיים', אין הכוונה שצריך להיות עצבני בראש השנה שלא יבואו מחלות כל השנה ח"ו, האם זה מה שצריך לכוון בתפילת 'זכרינו לחיים'? לזה פי' הרמח"ל, המהר"ל, והגר"א בשו"ע סי' תקפ"ב ס"ט שהאדם נדון בר"ה להמנות אם הוא זוכה להיות בין הצדיקים, ופשוט בדברי הראשונים שזהו ענין ספרי חיים וספרי מתים, אין הכוונה אם יחיה או ימות, הרי רואים בעין שיש רשעים שחיים וצדיקים שמתים, הנה בשנת תשע"ה לדאבון לבנו נסתלקו ממנו צדיקים רבים, האם נאמר שבשנת תשע"ה בר"ה נחתמו בספרי מתים הרב וואזנער ורבי חיים גריינימן, והאדמו"ר מסערט וויזניץ והאדמו"ר מטאהש? היתכן כזאת, הרי צדיק שעולה מדרגא לדרגא הוא גודל עוד עוד, וזה ממש בושה וחרפה לחשוב שבשנה קודמת חתמו את הרב וואזנער בספרי מתים, הס מלהזכיר ח"ו, אלא בוודאי ענין ספר החיים היינו מי שנקבע בין הצדיקים, נחתם בין החיים, והנדחה והנקבע בין הרשעים הוא הנכתב בספר המתים, והתלוי והעומד הוא הבינוני שדינו תלוי ועומד עד יוה"כ. נמצא שתפילת 'זכרינו לחיים' היינו שיהיה נכלל בין הצדיקים, ולא שתתרגם תיכף שהכוונה שיהיה לך הצלחה בבני חיי ומזוני, זה לא הנושא כלל, הרב וואזנער לא הצליח ב'חיי', כי אין תכלית לאכול בולקעס ודגים לנצח, אלא זכה למקומו האמיתי, להתדבק בחי החיים, עיקר החיים הוא לחיות עם הקב"ה, ולא שהוא בריא והבדיקות דם יוצאים מוצלת, הלזאת חיים יקרא, האם הנחש שהקב"ה דוחה אותו מעל פניו, נקרא הנחש חי?

הרי אדם שנדחה ח"ו מספר החיים, ולא יזכה כל השנה להתפלל בכונה ולהתקרב להשי"ת, רק להיות עץ יבש מרוחק ומגורש מארצות החיים הטובים, הלזה יקרא חי, כשירצה ללמוד גמ' ירצדו לו עיניו ולא יוכל ללמוד שורה אחת, ויפתח תהלים וירגיש לב מת ולא יוכל לשפוך לבו כמים נוכח פני ה', זהו בחי' רשע שנחתם בספר המתים, אך ספרי החיים הם קרבת השם, שיש בזה מדרגות עד אין קץ.

כי עיקר החילוק בין צדיק לרשע הוא קרבת ה' או התרחקו ממנו ח"ו. ועל זה אנו מתפללים ואומרים 'זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים וכו' למענך אלקים חיים', וכן 'מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים', לא מדברים משום ענין אחר כלל, רק לגבי קרבת ה', והרב וואזנער כן הצליח בזה בוודאי, גם בשנתו האחרונה הזאת.

בחלק האחרון שבתפילה כן מבקשים על פרנסה וגזירות טובות, עבור כלל ישראל

ומוסיף הרמח"ל, 'ואמנם יש עוד דבר בראש השנה' שהוא ענין הדין על פרנסת האדם כל השנה, והוא מלבד דברי הנצי"ב הנ"ל שדחה את כל ענין הפרנסה לסוכות, אלא שהוא ענין משני ולא עיקרי כלל, [ובבעלזא נהגו שלא לכוון בקשת פרנסה כלל ביום ראשון, וכן לא ביום שני דר"ה, רק בעריכת שלחן הטהור באמירת לדוד מזמור בליל ב' דר"ה, וגם פרק זה מדבר רק ממלכות כבוד ה', אלא שיש שם שם היוצא מר"ת וס"ת שהוא בגימ' ענין השובע] כי יש כמה בחי' יסורים וחסרונות, שאפשר שהצדיקים יהיה להם יסורים כאלה, אך לא משום זה אין נכתבים בספר החיים, כי הרבי ר' זושא גם כשלא היה לו לחם לאכול, היה מאושר עלי אדמות מקרבת ה', וכן יתכן שהרשע יצליח בבני חיי ומזוני, לתת לו שכרו בהאי עלמא, על כל אלו הדברים מתפללים 'וכתוב לחיים טובים' ובספר חיים ברכה ושלוש.

כסאות למשפט, ואומר השטן בלבו, מה זאת, היה להם לשתוק ולדחות זמן הדין שלהם, אין זה אלא כי הם חפים מפשע ויודעים בעצמם כי בהשפטים יצאו צדיקים ולכן אין מפחדים מהדין, ומזה נחרד השטן ונסתם טענתו מלקטרג על ישראל.

משל לראובן ושמעון שבאו לדון, ראובן היה בטוח שהצדק עמו, והיה בטוח ששמעון יבא ברעד ופחד לבית דין, שהוא הוא בוודאי גנב אותי. אך הנה כשבאו לבית דין, ראה ראובן איך ששמעון מסתובב בפנים מאירות ושמחים, ראובן מתבלבל וחושב שבוודאי יש לשמעון איזה טענה ניצחת שינצח בדין. אם לא, לא היה מסתובב בשמחה כזאת. כי דרך הצד המפסיד שהוא דוחה את הדין תורה, בתחילה הוא מסרב פעם ופעמיים, עד שמוכרח כבר לבא לבית דין, ובא בקושי ברגע האחרון לבית דין, כי מפחד שלא יוציאו עליו כתב סירוב. אך מי שהוא בטוח בדינו, מקדים להזמין את הדין תורה מה שיותר מוקדם. ונמצא ששניהם אמת, כי באמת ענין השופר הוא לעורר הדין, ולכן מכניסים בחרם ושמטת עם שופר, וכן בשמים זה גורם לשבת על כסא דין, אך באותה שעה תיכף עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, כי נתבלבל השטן ואינו מקטרג.

על אחת כמה וכמה כשזוכה לתקוע בשמחה גדולה בקיום המצוה, כמובא מהבעש"ט זי"ע שצריך להיות בשמחה בשעת תקיעת שופר. שהרי זהו עיקר בלבול השטן מה שאנו תוקעים בשמחה. וכמ"ש בטעמים דרבי האי גאון. וכ"ש אם הוא לובש בגדי שבת ושמח במצוות דראש השנה ומקיים 'אכלו מעדנים ושתו ממתקים', בזה הוא עיקר ביטול קטרוגו של השטן.

והאריך לבאר שזהו סוד נפילת אפיים בכל יום שאומרים 'ניפלה נא ביד השם', היינו שישלוט הדין ח"ו, כך אמר דוד המלך, כי כשאדם טובע דין למטה אין דין למעלה, וכן בתקיעת שופר מתחיל הדין ובה בעצמו בטל הדין. ולכן התקיעות הראשונות הם תקיעות דמיושב כי בתחילה הקב"ה מעיין בזכותן של ישראל כמה מצוות וכמה מעשים טובים שעשו, בישוב הדעת כביכול, ואח"כ תקיעות דמעומד בבחי' 'בקום למשפט ארץ'.

עוד כתב רבי יונתן ביערות דבש ח"ב דרוש ה', ביאור נוסף בענין השופר, שהמלאכים גם הם נתונים בדין והם נבהלים מאד משמיעת קול שופר, וכמ"ש 'ובשופר גדול יתקע, וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לשפוט על כל צבא מרום בדין', וכיון שהמלאכים רועדים על עצמם, ממילא נסתלק הכח לקטרג על בני ישראל.

(הגרמ"י רייזמן)

פרשת האזינו

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (לב, ד)

לפעמים מסובב את האדם מאורעות שונות ואינו מבין למה ומדוע זה קורה לו. בא הכתוב וצווח אין עוול! בסיפור הבא (מובא בספר "מרפא לנפש") מומחש רעיון זה: על בימת בית הכנסת בפריס עמד רבינו יחיאל מבעלי ה'תוספות', עטוף בטלית, אוחז בשופר.

המתפללים המתינו ברטט לאמירת הברכות ולתחילת התקיעות, אלא שהפעם החליט הרב לשנות מהסדר הרגיל.

לפתע הפנה את ראשו והזמין בתנועת יד קלה את אחד האנשים לגשת אליו. חיש מהר פילס לו האיש דרך בין המתפללים, והתיצב לצדו של רבי יחיאל. זה היה נפתלי עזריה, צורף זהב ידוע בקהילה.

"על אף גודל השעה, ואולי דוקא בשל כך", פתח רבי יחיאל "מצאתי לנכון לשתף את כולכם בסיפור בעל לקח חשוב שתחלתו לפני שנה וסופו אמש. לפי סיכום מוקדם עם אחד מגבורי המעשה, ידידנו ר' נפתלי, אזמין אותו כעת לספר לכם את השתלשלות הדברים".

הכל הביטו משתאים ברב ובצורך, סקרנים לשמוע את הספור. נפתלי היה נרגש. הוא בלע את רוקו, השתעל שעול נבוך והחל בסיפורו:

ודאי מכירים אתם את שכני הטוב, עמיתי למלאכת הצורפות, יעקב אבודרהם. ובכן, ימים אחדים לפני ראש השנה שעבר שבנו שנינו

נמצא שבתחילת התפילה מדברים רק מהחיים האמיתיים, קרבת השם, וסוף התפילה כן מדבר מבקשת ההצלחה בגשמיות, בספר חיים וכו' פרנסה טובה וגזירות טובות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום.

וכתבו הראשונים שגם בזה אסור להתפלל על עצמו בפרטיות, כי אין מבקשים בג' ראשונות וג' אחרונות לאיש פרטי, ובכלל בר"ה אין כדאי לעולם להיות איש פרטי, אלא בתוך עמי אנוכי יושבת, רק יתפלל למען כל כלל ישראל. וכ"כ מהר"ל וכ"כ הגר"א.

כל חלק מהנשמה שאיבד, הרי הוא כמת באותה בחינה

וכן כתב הבכור שור מבעל התבואות שור שמבאר ע"פ דברי הזה"ק 'זכה יתיר יהיבין ליה רוח, זכה יתיר יהיבין ליה נשמה' מה החילוק בין אחד שזכה לנפש של יהודי, או לרוח של יהודי, וכו' ומשה זכה לבחי' חיה, ומשיח יזכה לבחי' יחידה, מה החילוק בין זה לזה, האם הוא חי יותר, וכן מה שיש לנו בשבת נשמה יתרה, האם אנו חיים יותר? אלא פשוט מה שכל אחד יודע שבשבת קודש מרגישים יותר קרבת ה', כי אנו זוכים לנשמה. כך תתפלל בר"ה על כל השנה שתזכה לנשמה יותר גבוהה, לא להכנס לספרי המתים, היינו אדם שאיבד נשמה וזכה רק לבחי' רוח, הרי איבד חיות אלקות, איבד קרבת ה', והוא בבחי' מת בזה. ועל זה אנו מתפללים זכרינו לחיים. אם מבקש רק בני חיי ומזוני, הרי הוא נמשל כבהמה וכ"כ החיד"א בפתח עיניים, ומוסיף 'אדם ביקר ולא יבין', יש שאדם זוכה להיות קרוב לה' מאד, אנו מדברים מצדיקים שהם זכו להיות קרוב לה', חיו חיים של גן עדן בזה העולם, אך ולא יבין כבהמות נדמו', אם אינו מבין קרבת ה' הרי הוא כבהמה. כי גם הבהמה היה לה הצלחה בשנת תשע"ה, ב"ה היה לה עוד בנים, ותבן עד אין מספר, והיא בריאה וחזקה. יכולים לחיות כבהמה, אך יכולים להתרומם מבהמה, ולהיות אדם, עוד יותר זך ועוד יותר זך, יכולים לחיות הרבה יותר זך ממה שהיינו חיים עד היום. ומה שאמרו בשם בית אהרן ורבי ר' ברוך שראש השנה הוא 'בולקע ארויף בולקע אראפ', חס ושלום לחשוב שזהו כל הראש השנה, ולתכנן לעשות 'כוונות גדולות' בקדושת כתר בתיבת אי"ה לבקש לזכות לעשירות, שזה ממש מנמיך ומשפיל את קדושת הראש השנה.

ראש השנה הוא יום של מלכויות, להתחבר לה' ביותר, להמליך אותו על יותר קוגלך והנאות עוה"ז משנה הקודמת. ועל זה אנו מבקשים, זכרינו לחיים, שנוכח כל השנה לחיות עם הכ"ב אותיות דקדושה, לגלות את מעמקי הלב, ואנחנו ניכנס לחיים טובים ארוכים ולשלום, כתיבה וחתומה טובה לנו ולכל ישראל אמן.

(הגרמ"י רייזמן)

השופר מעורר הדין, ומזה בעצמו מתבלבל השטן איך אנו מעוררים הדין

אי' ביערות דבש [ח"א דרוש ו', מה שדרש בין כסה לעשור שנת תק"ה בק"ק מין] שלפי מה שכתוב בספה"ק בדברי חז"ל בכ"מ, פעולת השופר הוא להפוך ממדת הדין למדת הרחמים, שהמלך יעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים. וקשה שהרי בגמ' מו"ק דף טז כתב 'אפיק שופרא ושמתי' היינו שהיו מוציאים שופר כדי להחרים, וכן אמרו בגמ' שברק החרים את הכוכב 'מרוז' על שלא בא לעזרת ה' בגבורים, וי"א ש'מרוז' הוא אדם בעל כח, שהיה יכול לסייע במלחמה כנגד יבין מלך כנען, ושר צבאו סיסרא, והיה תוקע ד' מאות שופרות כדי להחרימו. וכן מצאנו הרבה פעמים בדברי חז"ל שהשתמשו בשופר לעורר דין וחרם, לעשות משפט ולכלות קוצים מכרם ה' צבאות, ולא להפכו לרחמים?

ובאמת ע"פ סודן של דברים מעורר השופר סוד עולם הבינה שהוא בחינת גבורה, כנודע שהחכמה מצד ימין והבינה מצד שמאל, ואי' בזה"ק שהבינה מינה דינין מתערין, ואעפ"כ בה כל הדינים נמתקין שהוא ענין המתקת הדין בשרשן.

וביאר רבי יהונתן שאין הכי נמי השופר מעורר הדין, ואין רשות למקטרגים לכנוס עד ששומעים קול שופר, ואז מתחיל הדין, וכ"כ בפיטו 'ונתנה תוקף' ובשופר גדול יתקע ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על כל צבא מרום בדין', כי השופר מעורר הדין, אלא שהיצר הרע מאד מתבלבל כשרואה אותנו תוקעים בשופר, שאע"פ שאנו יודעים שהשופר מעורר הדין אעפ"כ אנו באים לבית הכנסת ומברכים בשופר, ובפרט למנהג המקובלים שתוקעים תיכף בעלות השחר לפני תפילת שחרית, השטן מתבלבל מאד מזה, שהם תוקעים וגורמים שישבו

מלכותו לעולם ועד'. וכן פרש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם אחר כל ברכה שבמקדש. והוא פלא שהוא אמר הברכה והם אמרו ברוך שם, מדוע לא אמר משה 'ברוך שם', האם מדין שאין המברך עונה על ברכתו, הרי זה לא אמן אלא ברוך שם,

ואי' במג"א סי' תרי"ט שביה"כ אומרים ברוך שם בקול רם, כי משה רבינו 'גנב' ברוך שם מהמלאכים, [וכן אי' בפיוט יוה"כ לאחר הוידוי, שברוך שם הוא שירת המלאכים] וכיון שזו גניבה, לכן אומרים אותה בחשאי כל ימות השנה, אך ביה"כ שכולנו מלאכים מותר לנו לומר בקול רם, שהמלאך יבין שמותר לנו לומר ברוך שם כי גם אנו מלאכים ביה"כ.

ופי' החת"ס בדרך הלצה, כיון שמה רבינו הוא הגנב בעצמו, הרי הוא אסור לו להשתמש עם הגניבה, בוצע בך, לכן הוא אינו אומר ברוך שם, אך בבני ישראל הוא כבר שינוי רשות, אנו לא גנבנו, משה גנב והעבירה לנו, ולכן אנו אומרים ברוך שם והוא לא. ואע"פ שאמרו בגמ' פרק מרובה ששינוי רשות מהניא רק לאחר יאוש, והאם נתייאשו המלאכים מברוך שם, והרי מבואר בסי' תרנ"ט מג"א סק"ב, אלא שדבר שיורד מלמעלה, אינו חוזר לשם, כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב, וכן אמרו בגמ' דאין מחזירים דבר למעלה, ולכן אין זוה איסור גניבה, שאם אחד גונב דבר שהדבר שוב לא יחזור לשם, בוודאי שינוי רשות קודם. וכיון שגנב מהם משה את הברוך שם, שוב אין להם את השירה הזאת לעולם. הרי זו גניבה אמיתית ונצחית. המלאכים מחפשים מיהו הגנב, ואין יודעים כי אנו אומרים זאת בחשאי. ולכן לא אמר משה 'ברוך שם' בתורה, שהוא היה הגנב בעצמו...

עכ"פ כיון שהמלאכים התייאשו שהם מרגישים שזה ירד כבר למטה ושוב לא יחזור למעלה, לכן אנו כן יכולים לומר 'ברוך שם' ברווח, שזה כבר לאחר יאוש ושינוי רשות.

וזה שאמר משה 'יערוף כמטר לקחי', הגניבה שמסרתי לכם לומר ברוך שם, הוא לאחר יאוש, שהוא כמו מטר שאינו חוזר למעלה, לכן כי שם ה' אקרא הבו גודל, ותאמרו ברווח ברוך שם, כי כבר היה יאוש ושינוי רשות. אך אני איני יכול לומר כך.

(הגרמ"י רייזמן – י"ב תשרי תשע"ז)

כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון בם (לב, כ)

הכוונה אפשר לומר על דרך המוסר כי דרך האנשים להמנע מן הצדקה באמרו שאין להם ליתן, אבל באמת הוא בהיפך, מפני שאינם נותנים - אין להם ליתן, כי הצדקה היא המפתח לשפע, ובאם זורק את המפתח במה יפתח האוצר?

וזה "כי דור תהפוכות המה" הם מהפכים הסדר, ומונעים עצמם מן הצדקה, מפני שאין להם, והיה טוב יותר ליתן ואז היה השי"ת משפיע להם כפל כפלים, אבל המה "לא אמון בם" איז בהם אמונה להאמין שבזכות הצדקה יעזרם ד' ויפתח להם אוצרו הטוב (חנן סופר)

ה לה' תגמלו זאת (לב, ו)

כתב הערוגות הבושם בפסוק 'ה' - לה' תגמלו לזאת'. ומוכח באבן עזרא בשם ספר מאזנים לרבי שמואל הנגיד דאית ה' נתברר שהיא אות לבדה, וכן אומר הבעל קורא ה-לה' תגמלו זאת, ואין כדבר הזה בכל התורה כולה. [בגד- בא גד, שם האות א' נעלם, אך כאן יש תיבה שלימה של ה] והוא חידוש פלא.

וביאר הערוגות הבושם ע"פ דברי התרגום 'עם נבל ולא חכם, עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו' ואמרו חז"ל בגמ' מנחות דעוה"ז נברא באות ה' ובעוה"ב באות ו', כי עוה"ז הוא כמו אכסדרה מי שרוצה לצאת מדרך הישר יכול לצאת, ומאי טעמא תלוי רגל הה' שאם הוא רוצה לשוב בתשובה יכול לעלות מהחלון העליון, ואינו יכול להכנס מלמטה ממקום שנפל, כי לא אסתייעא מילתא, רק צריך פתח מיוחד לבעלי תשובה. הרי שצורת אות ה' מורה על תשובה,

ואי' בספר אור לשמים שהיצר הרע רוצה להראות לנו שאות ה' הוא ח', כאילו אין מקום לחזור פנימה. וזהו החילוק בין חמץ למצה, היצר טוב מראה ה' ויצר הרע מראה ח'.

והעולם אומרים במחזור 'ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה', וכתבו במחזור בטעות 'צום קול ממון', ושכחו לכתוב תורה. הרי בבעלזא אמרו שהתשובה הכי גדולה הוא אביי ורבא, ובעל המחזור מזכיר רק צום קול ממון, וזהו טעות שיש במחזורים. וגדולי

מהעבודה, והאזנו לשיעור תורה. בשיעור למדנו את דברי הגמרא, כי "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה".

הדברים עוררו בנו התעניינות מיוחדת. בשיחה בינינו עלתה ההצעה להתענות תענית מיוחדת ולבקש מהקדוש ברוך הוא כי יגלה לנו כמה תהיה פרנסתנו בשנה הבאה.

כך עשינו, יומיים לפני ראש השנה צמנו וצפינו לאות כלשהו משמים. בלילה האחרון של השנה ארע הדבר, כל אחד ואחד מאיתנו חלם כמה כסף ירויח בשנה הקרובה. כשנפגשנו בבוקר ספרנו איש לרעהו בהשתאות את חלומותינו. חברי יעקב חלם כי בשנה הבאה ירויח מאתים זהובים. ואילו בחלומי שלי ראיתי כי ארויח רק מאה וחמשים זהובים.

החלטנו לפנות אל מורינו ורבינו ולספר לו על התענית ועל החלום. "אם לעצתי תשמעו", אמר, "כתבו במשך השנה הבאה כל הכנסה קטנה כגדולה, שתבוא לכם". כמובן שקבלנו את עצתו ונהגנו על פיה.

יום אחד נתגלע בינינו ויכוח חריף סביב סחורה שרכשנו בשותפות ומכרנוה ברוח נאה. כשבאנו לחלוק ברווח טען יעקב חברי, כי השותפות בעסקה היתה על דעת כן שנחלוק ברווחים שווה בשווה. לעומתו טענתי אני, כי מכיון שהשקעתי ברכישה שני שלישים ואלף הוא השקיע רק שלישי, יש לחלוק את הרווחים גם כן על פי אותי יחס.

פנינו לרב שיפסק דין תורה. "בידי מי נמצא עתה הרוח מהמכירה?" שאל, הכסף היה בידי יעקב. "האם יש לכם עדים או שטר על העסקה שעשיתם?" הוסיף הרב לחקור. לא היו עדים ולא היה שטר. "אם כן יעקב הוא המוחזק ועל נפתלי להביא ראיה לדבריו, באין נפתלי כל ראיה, ישבע יעקב כי דבריו אמת הם ויזכה במחצית הרוח".

אבל יעקב מאן להישבע. "דברי אמת לאמיתם, אך להישבע אנני מוכן. ועל כן אוותר על הרווח המגיע לי", אמר. נטל אפוא יעקב לעצמו שלישי מהרווח ומסר לי את שני השלישים הנותרים. הפער ביני לבינו עמד על עשרה זהובים.

המשכנו כמנהגנו לרשום את כל רוחינו. לפני כמה ימים, בהתקרב ראש השנה, הוצאנו את רשימותינו וסיכמנו את כל ההכנסות. התברר כי יעקב הרויח במהלך השנה, מאה שמונים ותשעה זהובים - אחד עשר זהובים פחות מבחלומי. ואילו אני הרוחתי מאה ששים ואחד זהובים, אחד עשר זהובים יותר מבחלומי.

באנו לפני רבינו וספרנו לו כמה הרוחנו. הוא לא חשב רבות וקבע מיד "ובכן, מסתבר כי בויכוח ההוא על העסקה, חברך הוא שצדק והיה עליכם לחלוק ברווחים שווה בשווה".

"מדוע אפוא הפער הוא של אחד עשר זהובים בשעה שהוויכוח בינינו היה על עשרה זהובים בלבד? ניסיתי לעמוד על שלי. תשובת רבינו היתה מוכנה בפיו. "זהוב אחד הוצאתי בשכר הסופר שכתב את כתב התביעה והשליח שקבע לכם זמן לדין", אמר.

ואולם אני לא עמדתי בפתוי, ולא הצלחתי להשלים עם הפסד פתאומי של אחד עשר זהובים, סכום גדול ונכבד. "איני משגיח בדברי חלומות", הפטרתי, וכדי להשקיט את מצפוני הוספתי "על פי דין התורה שפסק רבינו כפי שפסק ואני זכיתי בצדק וביושר בשני שלישים מהרווחים".

פנינו אל חנויותינו כדי להשלים כמה התחייבויות לחג. פתאום הבחנתי כי חנותו של יעקב הומה קונים ואילו לחנותי לא נכנס איש. עד הצהרים הרויח יעקב אחד עשר זהובים. סגר את החנות והלך לביתו. סר וזועף פניתי גם אני לביתי. בעוברי בשוק פגעתי בדוכנו של מוכר זכוכית נכרי והפלתי את סחורתו ארצה.

הכלים נשברו והמוכר הפליא בי את מכותיו, עד מהרה נגררתי לבית המשפט. השופט הריץ לשוק שמאי שהעריך את הנזק שעוללתי ב... אחד עשר זהובים. הגעתי אפוא לביתי חבול ומושפל וחסר אחד עשר זהובים.

אז ידעתי כי צדק רבינו וכי גדול אלקינו. עוד אמש נגשתי לבית ידידי יעקב אבודרהם ובקשתי את מחילתו. אחר כך פניתי אל רבנו ושיתפתי בסוף הסיפור.

נרגש ירד נפתלי עזריה מהבימה, ורבי יחיאל פתח בסדר התקיעות.

כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקינו

בהמשך השירה אמר לנו משה 'כי שם השם אקרא הבו גודל לאלקינו' ודרז"ל שביקש מהם שיאמרו על כל ברכה 'ברוך שם כבוד

מהר"ר אברהם וורטר ז"ל שאשתו היתה נכדת נכדו של הגאון מהר"ר מרדכי יפה זלה"ה.

וכך המעשה: הגאון ר' מרדכי יפה נסע למדינת אטליא לווניציא, כדי ללמוד חכמת עיבור החודש אצל החכם אבוהב הספרדי, ולמד אצלו בערך ארבעה חודשים. ויהי מקץ ימים ויקר מקרה, תינוק אחד, בנו של החכם אבוהב, בן ה' שנים, בירך על פרי ברכת בורא פרי העץ בקול רם, וכל בני הבית ענו אמן, פרט לר' מרדכי יפה שלא ענה אמן, שלא במתכוון. החכם אבוהב כעס עליו מאד, גער בו בניזפה גדולה ונידה אותו, הגאון ר' מרדכי יפה המתין ל' יום כפי הדין של ינידו מרב לתלמיד, אח"כ בא אליו ופייסו, ושאלהו מה פשעו ומה חטאתו ומה חרי האף הגדול הזה? השיב לו החכם: ידוע תדע, שאהבה גדולה אהבתך, אהבה שאינה תלויה בדבר, אבל תדע, שהיית חייב מיתה לשמים בשעה שלא ענית אמן על ברכתו של הילד, והנידוי היה לך לכפרה על הפגם הגדול שנגרם, ומחילת העוון יהיה לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה שתדרוך כף רגלך תפרסם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה אמן, וגם תפרסם את המעשה הנורא שאספר לך:

במדינת ספרד היו קהילות קדושות לפני גזירת תתנ"ו, והיתה שם עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל. ובאותה עיר היה מלך שרצה לגרש את היהודים מעירו כמה פעמים, ובכל פעם האב בית דין שהיה חסיד ועניו גדול שנשא חן בעיני המלך, היה מבטל הגזירה.

ויהי היום, כעס המלך על היהודים וציוה לגרשם מארצו. חשובי הקהילה באו לבית הרב ובקשוהו שילך איתם אל המלך לבקש ממנו שיבטל את הגזירה. הרב רצה להתפלל תפילת מנחה לפני לכתם למלך, שהרי ראשית חכמה יראת ה'. אולם שליחי הקהילה הפצירו בו ואמרו: זוהי מצוה רבה של הצלת כלל ישראל, ועתה עת רצון לפני המלך. הרב נאות להם והלך עמהם.

ויהי כראות המלך את הרב נשא חן בעיניו, וירץ לקראתו וחבקו וינשקוהו. הרב החל לדבר עם המלך בעניינים שונים, בתוך דבריו בא כומר ממדינות המלך, ויפול לפני המלך ובירך אותו ברכה ארוכה וחשובה בלשון שהרב לא הבין. כראות הרב שהכומר מאריך בברכתו ובינתים עובר זמן תפילת מנחה, הלך לפניה והתפלל. בסברו שיסיים תפילתו קודם שיסיים הכומר ברכתו, אולם באמצע תפילתו קם הכומר מעל הארץ וציוה לכל העומדים שיענו אמן על ברכתו כדי שתתקיים הברכה, וענו כולם אמן לבד מהרב שלא רצה להפסיק בתפילתו, לאחר מכן שאל הכומר אם כולם ענו אמן והשיבו כן. חזר ושאל האם גם הרב ענה אמן על ברכתו ואמרו לא. ויהי כשמוע הכומר כן, תלש שערות ראשו וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר בגללו לא תתקיים הברכה למלך. כשמוע המלך את דברי הכומר ויקצוף מאד על החסיד וחמתו בערה בו. ויהפוך להיות אכזרי כלפי הרב וציוה את עבדיו להורגו ולנתחו לנתחים... ויעשו כן עבדיו, המיתוהו ביסורים קשים וינתחוהו וישימו את הנתחים בתוך שק וישאום לביתו, ואחר כן גירש המלך את כל היהודים מארצו.

חבירו של הרב היה בצער גדול ולא ידע את נפשו, כל ימיו רצה לדעת על מה היה חרי האף הגדול הזה, ומדוע נהרג בשעה שהיה שליח מצוה להציל את כלל ישראל מגזירה רעה. והיה מתענה, בוכה ומתפלל שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד במיתה משונה כזו. ויתבודד בחדר מיוחד ומצטער על הריגת חבירו החסיד. עד שפעם בא אליו החסיד הקדוש כשהוא מתבודד בחדרו, ויחרד חרדה גדולה לקראתו, ויאמר לו, אל תירא, דע לך, מימי לא עשיתי שום עבירה, אלא הקב"ה מדקדק עם חסידי כחוט השערה, פעם אחת בירך בני הקטן ברכה על הפת, ולא ענית אמן אחרי. האריך הקב"ה אפו עד המעשה הזה, כשעמדת לפני מלך בשר ודם ולא ענית על ברכתו, וחרה למלך מאד באותה שעה נתעוררה עלי מידת הדין על שלא ענית אמן על הברכה למלך מלכי המלכים, ודנו אותי על כך. לכן אתה חברי תספר את המעשה הזה לבנך ולבן בנך ולכל באי עולם ותזהירם על ענית "אמן", ופרח לו.

אמר לו החכם אבוהב לרבי מרדכי יפה שיפרסם מעשה זה, ויקראו אותו פעם בחודש להודיע לכל מהו העונש למי שאינו עונה אמן על ברכת תינוק, וכל שכן בביהכ"נ כששליח הציבור מתפלל תפילת שמונה עשרה ואומר קדיש.

(אוצרות התורה)

ישראל שכתבו את המחזור אומרים שמקור הדברים, כי צום קול ממון שוה בגימטריא, ושלתם ביחד בגימ' זא"ת. כמ"ש בספר חוות יאיר. אך בסידור האריז"ל לאחר תפילת שחרית כתוב בפירוש 'בעל תשובה שהיה רגיל לקרוא דף אחד יקרא שנים וריבוי התורה הוא עיקר התשובה' הרי מפורש יוצא מפי האריז"ל שעיקר התשובה הוא לימוד התורה.

וזה שצועק משה רבינו 'הלה' תגמלו זאת', מה אתם רוצים להביא להקב"ה בתשובתכם? זאת בגימ' צום קול ממון, ב"ה שיש לכם באמת רשות מהמג"א למעט בעסק התורה ולומר תהלים ולעסוק בתשובה, וכמ"ש הגרי"ז מבריסק שאמר כל התהלים בעשרת ימי תשובה, והנה עכשיו היה לנו מ' ימים שעסקנו בזא"ת, צום קול ממון, עכשיו צועק משה רבינו 'הלה', הרי עיקר התשובה הוא ריבוי התורה, תחזור בפרשת האזינו לאבי ורבא, עמא דקבילו אוריתא ולא חכימו, נכון שיש לך עם נבל, יש לך מה לתקן, אך תחזור לעסוק התורה שזהו עיקר התשובה.

(הגרמ"י רייזמן - י"ב תשרי ע"ו)

מאוצרות המגידים

כי שם ה' אקרא הנו גדל לאלקיני" (לב, ג)

פירש רש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הנו גדול לאלוקינו וברכו שמו.

רבותינו ז"ל הפליגו מאד בשבח ענית "אמן". כתוב בגמרא (שבת קיט) אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן.

ופירש המהרש"א: כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה כמו שאמרו כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו של חברו, וכן אמרו כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ואמר שזה העונה אמן בכל כוחו פותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן. עכ"ד.

הרי לנו כמה מעולה היא עניית "אמן" בכוונה שהרי בשביל דבר קטן כזה פותחים לפניו כל חדרי גן עדן, יותר מצדיקים וחסידים אשר עמלו וטרחו בעבודת ה' בכל ימיהם.

עוד אמרו במדרש (ד"ר פז) כך שנו חכמים העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטיורף, ולימדונו רבותינו ואם היה יכול לענות שלא תטרף דעתו, יענה, למה? מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין ע"כ. הרי שאין דבר חשוב לפני ה' כעניית אמנים. הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח דשיבת קמניץ אמר פעם חזיון בענין ענית אמן בכוונה וכה היו דבריו:

בחוץ לארץ נהוג שהמזומן לחתונה צריך לאשר שהוא משתתף בשמחה, ושולחים לו כרטיס כניסה. פעם, סיפר הרב שטרן, שכחתי לשלוח הסכמתי להשתתף בחתונה, אך חשבת, ודאי גם ללא כרטיס אכנס. אמנם לא כך היה, בהגיעי לאולם לא נתן לי השומר להכנס ללא כרטיס... הסברתי לו שאני ידיד נאמן לבעל השמחה, ואכנס לכמה דקות, אך לא עזר לי... וחזרתי כלעומת שבאתי.

כך, אדם המגיע לאחר מאה ועשרים לבי"ד של מעלה, נידון לגיהנם, וסובל שם קשות בשבעה מדורים, ובי"ה לאחר י"ב חודש יוצא משם והולך בשמחה למקומו בגן עדן, ובפתח גן עדן עומד מלאך ומבקש 'כרטיס כניסה', מתפלל האדם: האם גם כאן קיים מושג של כרטיס כניסה? היכן המקום והארמון שבנית לעצמי מהמצוות? עונה לו המלאך מקומך שמור בפנים... אך אין כניסה ללא כרטיס... מהו הכרטיס? נאמר בפסוק "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים" אל תקרא אמונים אלא "אמנים" מי שעונה אמן בכוונה, נפתחים לו שערי גן עדן, וללא זה השערים נעולים ואין כניסה... נורא למתבונן.

כתוב בספר "זוהי העמודים" (פ"י בסופו) כל איש מישראל ששומע ברכה מישראל מחויב לענות אמן, אפילו שומע מאשה או מקטן, ואם שומע ואינו עונה חייב מיתה, וסימן "אמן" נוטריקון אני מוסר נפשי, שכל אחד מישראל מחויב למסור נפשו על עניית אמן. וכל איש מישראל מחויב לומר הברכות בקול רם כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו ויוכלו לענות אמן, שמילת אמן עדות היא על הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש הוא כמו שמעלים להעיד על הדבר.

ולאהבת אחי ורעי בני ישראל אספר לפניכם מעשה רב ונורא שהיה בזמן הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה"לבושים" כמו שסיפר לי חמי זקני

{ אז נדברו }

פרשת האזינו תשפ"ה | גליון מס': 665 | לסדר: "תחל שנה וברכותיה"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

תהא שנת פ-תאום ה-אדון יבא אל היכלו...

יש הרבה מאוד אנשים שצריכים לנסח לעצמם את התפילה מחדש... לאורך כל השנה האחרונה היו הרבה מאיתנו שכבר תכננו את התפילות לימים הנוראים... אוי רבש"ע... איזה שנה נוראית הייתה לנו... אוי רבש"ע מה גזרת עלינו בשנה שעברה... אבל ההתפתחויות הכ"כ רבות ומהירות שהיו בשבועות האחרונים ובעיקר בימים האחרונים... פתאום שינה את כל המפה של השנה!! פתאום מתגלה שבשנה זו לא רק דם ישראל נשפך כמים... אלא גם ה-כי יום נקם בלבי... ? ! מתברר שהשנה גאולי הייתה גם היא שנה זו!!!

על זה נאמר 'כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה'!!!

מה שבטוח: עד לפני כמה חודשים... כשהסתכלתי אחורה וניסיתי לסכם את התחושות של השנה... אמרתי לעצמי... אוי... איזה שנה קשה זו הייתה!! אבל בעקבות ההתפתחויות הכ"כ מהירות של הכמה חודשים האחרונים... נדמה לי שההגדרה השנתית... אם נרצה במבט כוללני לסכם את התחושות של השנה... ניתן לומר שהמכנה המשותף והחוט השני שמאפיין את כל סוגי התחושות שעברנו בשנה האחרונה... ההגדרה היותר מדויקת היא:

למדנו להיות ערוכים להפתעות!!!

בשנה הזו התרגלנו והתלמדנו ללכת לישון בלילה... ולהתעורר עם הפתעות!!!

כמובן לטוב ולמוטב... בשמחת תורה באופן הכי פתאומי שיכול להיות חילתה לנו הפתעה מזויעה ומדממת!!! ומכאן ואילך כל הזמן הפתעות... כל כמה ימים הפתעה אחרת...

עכשיו: שלא תבין: ההפתעות לא היו תמיד שמימיות בהכרח!!! בחלקם הגדול הם היו גם ביצועים מהשטח... כל מיני תהליכים סודיים שרוחשים מתחת לפני השטח ופתאום זה יוצא החוצה... בקיצור: התרגלנו ללכת לישון בלילה ולקום בבוקר, ולשמעו שהיה פה בלילה מתקפת כטבמ"ם... יום אחד אתה הולך ברחוב... פתאום אתה שומע שחיסלו את זה... מחר חיסלו את זה... אתה מתעורר באיזה בוקר ואתה שומע שיש 300 שיגורים פתאומיים... מה יש? הרגו להם עוד איזה מיישה... בקיצור: מצד אחד אנחנו כבר חיים שנה שלימה בתוך שגרת מלחמה, ומצד שני: כל הזמן יש הפתעות ואתה כל הזמן יודע שהעסק רוחש מתחת לפני השטח ואתה לא יודע איפה זה הולך לקפוץ לך...

אז זהו!!! שכבר שנים אומרים לנו שפתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים... פתאום... באמצע יום שגרת... לפתע תבא הגאולה!! ותכל'ס, עם כל הרצון הטוב לחיות את זה ולהפנים שזה יכול לקרות באותו רגע... אבל עדיין המציאות תמיד חזקה מהכל!! והשגרה הקבועה עושה את שלה... וקשה לך ביום יום להישאר מהקבעון ולהבין שמהו פה רוחש מתחת לפני השטח... אז זהו!!! שבשנה האחרונה עברנו טירונות בנושא הזה... השנה כבר לא קשה לי לדמיין שאני קם בבוקר ואני שומע שהמשיח פה!!! בית המקדש כבר מופיע באש מהשמים!! והמשיח כעת כורז לכל המאושפזים שיצאו תיכף ומיד מהבית חולים כי... כי זהו... מכאן ואילך 'אז ידלג כאיל פיסח ותרון לשון אילם... כי נשכחו הצרות הראשונות, וששתי בעמי... ולא ישמע בה עוד קול בכי וקול זעקה...' אני כבר יותר ערוך לכאלו הפתעות!!! במשך השנה האחרונה למדתי שאתה הולך לישון בלילה על תנוחה אחת... ומתעורר בתנוחה אחרת... אז הההללו!!! בא ניקח את ההפתעות ה'טכניות' שאירעו בשנה האחרונה ע"י בשר ודם וניקח את זה הלאה... השנה הפתעות עוד היו מסורות לידיים של בשר ודם!!! כעת בא נתקדם הלאה... בא נתחיל להפנים שאוטוט... לא ברור מתי... אבל בפתע פתאום יתחילו להגיע הפתעות אבל שמימיות!!! כן... בדיוק כמו שמתאר ר' יו"ט הערליך ב'אוצרות יהודים'. פתאום יצוצו לנו כל מיני הפתעות... אבל לא מסוג של שביעי באוקטובר או מתקפות מנע וחיסולים למיניהם... אלא הפתעות מסוג של 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', קח בחשבון שבאופן פתאומי ה' ישים את 'דובר צה"ל בפינה ויזיז את כל 'כוחותנו' מהזירה... ופורה דרכתי לבד!!!!!!! והאותות והמופתים שהיו במצרים יהיו צחוק ילדים לעומת היד החזקה והזרוע הנטויה שהקב"ה להראות לנו בעינינו... האם זה מה שיקרה בשנה הקרובה? אני לא יודע!!! אבל אני לכה"פ הרבה יותר ערוך לזה נפשית...

כן... לא תאמין!!! יום יבא וכבר לא נצטרך לעבוד קשה בשביל לשנן לעצמנו שוב ושוב שה' הוא הנותן לך כח לעשות חיל ולא לחשוב שיכחי ועוצם ידי!! קח בחשבון שיום אחד הקב"ה יזיז את כולם לפינה ויקח את כל הבמה וכבר לא ילמדו איש את רעהו את ה', כי כולם ידעו אותי מקטנם ועד גדולם!! אנחנו מצד אחד מחכים ומשתוקקים לרגע הגדול הזה... אבל מצד שני: ברגע שיגיע אותו רגע... המשמעות היא שהסתיים משחק המחבואים!! לי כבר לא יהיה צ'אנס למצא את הקב"ה ולנצח אותו... הנה מצאתי אותך ראשון... ולכן!!! לא נותר לנו אלא להזדרז ולנצל עוד יום שהן אתה 'קל מסתתר'!! עוד יום שיש לי הזדמנות להמליך את ה' בבחירה שלי ולהקדים את ה'... בימים אלו יש מאבק איתנים בין אברהם אבינו לדוד המלך... דוד כבר רוצה לגאול ואברהם אבינו מתחנן... אנא... תן צ'אנס לעוד ילך אחד שלי... שימצא את ה' רגע לפני שה' יוצא מהמחבא!!! רגע לפני הפתאום יבא אל היכלו... לנו לא נותר אלא לשמוח ממה נפשך!! מצד אחד לחכות ליום הגילוי הגדול... ועל כל יום נוסף שזה עדיין לא קורה להסתער על ההזדמנות הזו שיום אחד עוד נתגעגע אליה... מה שבטוח: השנה זה נהיה קרוב מתמיד!!! קרוב ללב מתמיד... מי יודע... אולי כבר בבוקר הקרוב... אולי בחמש בצהריים... אבל ה'... בין כך ובין כך אני איתך... תהא שנת פתאום האדון...

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (סעיף 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

נקודה למחשבה מול אחינו התועים בימים אלו...

השנה האחרונה הייתה שנה מוזרה מאוד!! כמובן מהזווית הכללית בתור ציבור החרדים לדבר ה'... ההגדרה הכי קולעת שמצאתי היא שניתן לומר שבשנה האחרונה הרגשתי מה שמכחישי הקורונה הרגישו בשנה של הקורונה... **מה אני מתכוין?** בשנת התש"פ/פ"א התפרצה ונמשכה מגיפת הקורונה. כל מי שהיה ב'פרשה' של הקורונה, עבר שנה מאוד קשה ומטורטרת... כי הקורונה הייתה דומיננטית... סגרים, מסכות, הנחיות, והמתחים, והבידודים, מנייני המרפסות, מוסדות סגורים וכו' וכו'... עכשיו!! במקביל!! גם למכחישי הקורונה, הייתה שנה קשה... כי נכון שכל רשימת התלאות שמניתי עכשיו... את כל זה לא היה להם... אבל הם היו כל הזמן בלחץ מהרשויות, מהפקחים, מהגבאים ששיגעו אותם עם המסכות... עם המלשינים וההיסטריים וכו'... עכשיו: בינינו... האם אפשר להשוות לרגע את ההטרדות שעברו מכחישי הקורונה לבין התלאות והטרלול הבלתי נגמר שאנחנו עברנו בקורונה??

לא קרב זה אל זה כל הלילה!! כי כמה שהיה קשה להם מול הרשויות אבל זה לא מתקרב לאנשים שנחנקו שנה שלימה עם מסיכות, ונרקבו בבידודים מתמשכים ובהיסטריה שעוד רגע כולנו מתים...

אז על אותו משקל!! זה פחות או יותר היחס בין החרדים לחילונים בשנה האחרונה... החילוני הקלאסי או כל מי שהיה מחובר לרשת, עבר שנה מאוד מאוד קשה!! זה לחיות 24 שעות את המלחמה. זה להישפך לתיעודים מזוועים שלא יוצאים מהראש... זה להיות מחובר און ליינ לכל תרחישי האימה ולכל אלו שדואגים לזרוע בהלה ופניאקה... זה להישפך לכל אובדן... לכל איום... ללוות כל כטב"ם מהרגע שהוא יצא עד שהוא הגיע... בקיצור: רק לדמיין את כמויות הדם והדמעות והשכול והפיח והאבק שריפה שחוהו כי מי שחי ברשת חווה בשנה האחרונה...

זה היה מנת חלקו של החילוני או החרדי המודרני בשנה האחרונה...

עכשיו: גם לנו - החרדים השמורים - גם לנו הייתה שנה קשה!

מה היה קשה לנו?? שניסו להכריח אותנו בכח להתגייס לצבא!! היו אנשים שמאוד הפריע להם השלווה שלנו בשנה האחרונה!! ואני מבין אותם... כי גם אני בקורונה, פוצץ אותי לראות את חבר שלי מסתובב לו חפשי נקי ומנוטרל מכל תסריט האימה שאני חי בו... עצם ההופעה שלו התפרשה אצלי כאילו הוא מוציא לי לישון... והיום כשאני רואה את החילוני עומד וטוען את אותה טענה למה רק אנחנו סובלים... למה רק לנו יש דאגות... תסבלו גם אתם... אני מבין את הכאב שבזה!! גם אני חוויתי משהו דומה!!! אבל מה לעשות שאנחנו נאלצים לעמוד על נפשנו ולהסביר לחילונים שזה לא אישי!!! אנחנו לא מתגייסים - לא בגלל שאנחנו מחפשים חיים קלים... אלא בגלל שע"פ היהדות אנחנו גדורים ושמורים מכל חשיפה לא מבוקרת... אז אולי גם לנו הייתה שנה קשה בגלל שניסו בכח להכניס אותנו לעניין... אבל עדיין!! זה כככלום לעומת מה שעמך בית ישראל סבלו בשנה האחרונה...

וזו תחושה מאוד מוזרה!! כי כלל ישראל סבל השנה סבל גדול מאוד... ואילו אנחנו לא הרגשנו ככה!!! השתדלנו קצת להשתתף... אמרנו תהילים... השתדלנו להתחזק... אבל לא היינו

שרים במראות... בזוועות... במחזות וממילא פחות בכאב והסבל הרב שהיה...

ותכליס: מה זה נוגע כעת לעניינינו בערב ראש השנה??

שכאן מתעוררת תופעה מביכה ומוזרה... כי עמך בית ישראל בימים אלו מתעוררים!! חוזרים בתשובה!!! הם זועקים מקירות ליבם לאביהם שבשמים... הם מבינים שמשהו נורא קרה בשנה האחרונה והם זועקים בייא ביאי... שבט יהודה בדוחק ובצער הישאג אריה ביער...

ואילו אנחנו ? ? ? אנחנו יחסית די רדומים!!!

מה לעשות... זו עובדה!!! (וכאן שוב חשוב להדגיש: זה לא באשמתנו!!! אני יודע בוודאות שמספיק לי תיעוד וסרטון של חמש דקות בודדות, מי-ים של חשיפה שהחילוני לא גמר לצפות ב-136 ימים האחרונים... ואני מתרסק ונהיה שבור לב ומגיע לראש השנה מפורק לגמרי בתפילה ותחנונים... אני לא צריך יותר מחמש דקות כאלו!!! ולמה אני לא נחשף? כי אני לא רוצה?? לא!! כי ה' לא רוצה!! ורק בגלל שה' לא רוצה, אני לא נחשפתי...

ואם בגלל זה הייתה לי שנה יותר רגועה, אז אני לא רואה צורך להתנצל!!!)

אבל!!! ס"ו"ס בשכל אני כן מבין שכלל ישראל עבר שנה מאוד קשה!!!

ואדרבה... דווקא בגלל שאנחנו שמורים... ודווקא בגלל שלאורך ההתנהלות שלנו אנחנו מוכיחים שניתן לדרוש מעצמנו יותר... אז גם בנקודה הזו אני יכול לדרוש מעצמי כעת לקראת יום הדין... להבין שס"ו"ס הייתה לעם ישראל שנה קשה מאוד ו... ולהיכנס לזה... להתאחד עם הזעקה האדירה של האומה היהודית כולה ולזעוק: אנה ה' הושיעה נא... תבין: הכותל המערבי בימים אלו מפוצץ ביהודים פשוטים שזועקים סליחות... ואין לנו ברירה... הפעם אנחנו צריכים להתחמם מהם!!!

כלומר: בדרך כלל, לקראת הימים הנוראים, כשהיהודי הפשוט רוצה להתעורר בתשובה... הוא יודע שהכתובת היא אצלנו... הוא מגיע אלינו... אנחנו מקור ההשראה ואצלנו הוא חווה את האווירה המרוממת של הימים הקדושים והוא נשאב לזה ומתרומם מזה... **ואילו השנה?? מבחינה מסוימת**

אני מרגיש תחושה הפוכה... אני יחסית רגוע... עכ"פ לא יותר מכל שנה... ואילו היהודי הרחוק והפשוט הוא מטולטל ומזועזע וצועק גוואלד... פחדים הם מכל צרות ממחורפיהם ולוחציהם... פנה אדון בעצבון רוח צפה בשברון לב... המשפטים הכי מרטיטים שאתה מכיר בסליחות, היום כל מסורתי מבין אותם וזה צועק לו מתוך הלב... והוא... אולי הוא יצליח לעורר אותי... הוא יזכיר לי שההללו... אנחנו צריכים המון המון רחמי שמים!!! מי אמר?? אתה שואל מי אמר... מה... לא ראית ברשת?? לא!!! לא ראית... אבל עכשיו אני רואה אותך צועק... ואני מפנים שכנראה הייתה שנה מאוד כואבת...

ואם כבר דברנו על אחינו מהצד השני של המתרס!!! זה אולי ההזדמנות לשנן את אחד מהחיזוקים שצריך להוציא מהשנה הזו... **להשאיר כמה מדפים פנויים בלב שלנו כדי לזכור את אחינו האבודים!!!** לזכור שיש בניים של הקב"ה... שה' אוהב אותם ומעיו הימו עליהם ומחכה להם כסא בשולחן שבת לעתיד לבא... ובתור עבד ה' גם לי אמור להיות משהו בלב עליהם... לפחות כמו שהגוי שונא אותם, אני אמור לאהוב...

ולדעת שגם אם לא זכינו להשיב אותם לאביהם שבשמים... לפחות נייצג אותם מתוך בית המדרש... שלפחות נזכור שאנחנו פה גם בשבילם!!

לא נעים... אבל באותו מוצאי שמחת תורה... כשמעתי את הטבח הנורא... ברוב תמימותי... במקום להיות מזועזע והזוועות... הייתי עוסק במשהו אחר לגמרי... לראשונה בחיי נחשפתי באיזה מחוזות רחוקים האחים שלנו היו שרויים בשעה שאנחנו רקדנו סביב ספר התורה... מרוב צמצום לא העליתי בדעתי שבשעה שאני מחבק ספר תורה...

באותה שעה זרוק לו הבן של ה' אי שם בהפקרות מוחלטת או בסתם ארוחת בוקר שגרתי בקיבוץ בניתוק טוטאלי מכל זיק רוחנית... הייתי כ"כ המום מעצם הגילוי הזה... שפתאום תפסתי את עצמי ואמרתי: לו הייתי יודע!!! לו הייתי יודע שבשעה שאני מחזיק את הספר תורה... הבן האבוד של ה' נמצא כ"כ רחוק... אם הייתי מודע לזה הייתי נותן עוד כמה נשיקות לספר תורה... הייתי מקדיש עוד כמה נשיקות מיוחדות בשבילם!! אבא שבשמים... את הנשיקה הזו אני מקדיש בשביל עוד אחד מהבנים שלך שברגעים אלו הוא כ"כ רחוק. אבל הוא בן שלך... ואני פה בשבילו בין הייתר!! אני מייצג את הניצוץ האלוקי החבוי בו...

ובהזדמנות זו... מעניין לעניין באותו עניין... קצת רקע עמוק ופנימי על החזית החדשה שנפתחה בצפון... ובכן: יש מדרש מרתק ומפליא שמסופר שם שלפני שר' יוחנן היה נכנס לבית המדרש למסור שיעור... היו שני תלמידים שהתפקיד שלהם היה להיות 'הרב המקדים' וככה לאסוף את התלמידים... (כלומר: שער ר' יוחנן גייע כולם כבר יהיו) ובאותו שבוע היה תורו של ר' לוי, והוא נעמד וחדש: שיונה הנביא היה משבט זבולון (והוא הוכיח את זה מפסוק בנביא יהושע) ר' יוחנן שכנראה כבר הגיע לשיעור והספיק לשמוע, חלק עליו ואמר: לא!!! יונה הנביא משבט אשר...

ר' לוי ראה שר' יוחנן לא מסכים איתו והוא המתין בסבלנות לשבוע הבא. בשבוע הבא הגיע התור של התלמיד השני - ר' יהודה בר נחמן, ניגש ר' לוי לר' יהודה וביקש ממנו באופן חד פעמי שיוותר לו... אני רוצה השבוע לדרוש במקומך בשבת זו... ר' יהודה הסכים, ור' לוי שוב נעמד ודרש ואמר: רבותי: ר' יוחנן לא הסכים איתי בשבוע שעבר!!! אני טענתי שיונה הנביא משבט זבולון ור' יוחנן טען שיונה משבט אשר... אז אכן כן... יפה אמר... אבל זה לא סתירה... ולמה?? **אבי משל זבולון ואמו מאשר**, זה הפשט בפסוק 'יורכתו על צידון... שלידתו מצידון... מסיים המדרש ואומר: שהתלמידים מאוד מאוד התרגשו מהפשרה שר' לוי הציע!!! שיונה הנביא מצד אחד גם משבט אשר וגם משבט זבולון... ומרוב שהם התרגשו הם החליטו שמהיום ר' לוי הוא הדורש היחיד!! וזהו!! מאותו יום ר' לוי היה 'הרב המקדים' במשך עשרים ושנים שנים!! עד כאן המדרש... וזה כמובן מדרש פלא... מה קרה? מה פשר ההתרגשות הגדולה? מה זה כ"כ משנה לנו האם יונה הנביא משבט אשר או נפתלי?? למה הנושא הזה כ"כ לא סובל דיחוי? מה קרה??

ושמעתי ביאור על דרך הפנימיות... התשובה היא כך:

יונה הנביא הוא לא סתם בן אדם... יונה הנביא כבר מאז שהוא ילד הוא 'ערך יצוגי'!!! (עוד הרבה לפני שהוא עלה ונתעלה וזכה להשגת הנבואה...) מה יש?? הסיפור התחיל מזה שאליהו הנביא קינא קנאת ה' על זה שישראל עבדו ע"ז... ואליהו נשבע שלא יהיה טל ומטר והוא נטל מה' את המפתח של גשמים... ואז היה רעב במשך שלוש שנים... וה' ריחם על עמו ישראל ורצה לתת מטר על פני האדמה... אבל מה לעשות... אליהו ממשיך בקנאת ה' ולא מוכן לשחרר את המפתח של גשמים!! כמו שחז"ל אומרים: אליהו תבע כבוד הרב ולא כבוד התלמיד... ואם התלמיד חוטא בע"ז ולא מאמין (-בעונש דהשמו לם פן יפתה... ועצר את השמים) יקוב הדין את הרה, שישראל ימותו ברעב העיקר שכבוד שמים לא יפגם!!!

אבל אבא שבשמים זה אבא... וה' נחוש לרחם על בניו גם כשהם חוטאים מה עשה הקב"ה?? המית את בן האישה הצרפית!!! ואז אליהו היה זקוק למפתח של תחיית המתים, והקב"ה לא הסכים

ברוך אתה ה' הרוצה ב- (עשרת ימי) תשובה

הייתי השבוע אצל הספר... אמרתי לו בהומור: שהפעם אני מגודל במיוחד ואני רוצה לדעת האם אני צריך לשלם כפול?? אבל הוא ענה לי ב'שיא הרצינות': לא משנה לי כמה אתה מגודל!! בשבילי זו אותה עבודה!! אם אתה מבקש להסתפר אוטו סטראדא על מספר 2 או 3... זה לא משנה לי... בין אם אתה כה"ג שמסתפר כל שבוע ובין אם אתה נזיר... גם אם יהיה לך קוקו... לא משנה לי כמה השיער שלך **התרחק** מהראש... אני תמיד צמוד לראש שלך במספר 2 או לא!!

וכאן!!! הספר המשיך והסביר לי: אתה יודע מי משלם כפול?? מי שרוצה להשאיר!! להשאיר שיער... זה שמצד אחד רוצה שאני אספר אותו... אבל מצד שני הוא רוצה פה להשאיר פוני... או להשאיר איזה דירוג... זה כבר עבודה!!

אבל אם אתה רוצה 'לכסח' את כל השיער על אותו מספר...?? מה איכפת לי כמה השערות התארכו!!

אין לי עסק עם השערות שלך... **יש לי עסק עם הראש שלך!!**

זו הייתה בשבילי תובנה מאוד מאוד חזקה...

מגיעים כעת עשרת ימי תשובה... וצריך לחזור בתשובה... וכעת מתעוררת מחשבה... אוי... כמה מלא עבירות יש לי... איזה עבירות גדולות יש לי... אז זהו שלא!! הנביא מעודד אותנו ואומר: 'אם תשוב ישראל אלי תשוב!! מה פירושה??

יהודי יהודי: אם אתה רוצה לשוב בתשובה... אלי תשוב!! תתעסק איתי!! אין לך עסק עם העבירות... יש לך עסק איתי!! וממילא... זה לא משנה כמה העבירות הם גדולות וארוכות... לך יש עסק איתי!! אתה בסה"כ צריך לשוב אלי!! זה בדיוק כמו

הספר שטען לי: אותי לא מעניין כמה השערות שלך ארוכות... כי לי יש עסק עם הראש שלך!! אני כעת עם מספר 2 צמוד לראש... זה בדיוק העניין של תשובה... אל תסתבך עם העבירות... יש לך עסק איתי!! תשוב אלי!! תצמד אלי! ברגע שזו המשימה מה זה

כבר משנה כמה התרחקת... רק מה?? מתי זה מתחיל להיות בעיה?? כשיהודי חוזר בתשובה חלקית!! הוא רוצה שהספר ייריד לו את ה'קליפות' אבל הוא רוצה להישאר עם חלק מהם... אוהו... פה מתחיל הדרמה... פה מתחיל ספרן של בינוניים... פה

מתחילה התעשייה וההבדל בין ה'סלון' של אפריים ל'יצאת צדיק' של שמעון הספר... כשיהודי רוצה לשוב לה' אבל עם ברקסים!! פה זה מתחיל להיות מסובך... אמנם זה גם אפשרי אבל זה כבר מחירון אחר... זה כבר בינוניים תלויים ועומדים...

אבל אם החלטת שאתה הולך על זה... אם החלטת שאתה רוצה לעשות סוף לריחוק מה'... על זה נאמר: 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו'!! כן... התורה אומרת על מצוות התשובה 'כי קרוב אליך הדבר מאוד'

ומישהו באמת שאל אותי: איך אפשר לעשות הכללות בתשובה? הרי לכל אחד יש את ה'תיק הרפואי' האישי שלו בתשובה... וממילא זה משתנה מאחד לשני... כלשון השע"ת: 'כי יש אשמה עד לשמים גדולה ויש רעה חולה כנגד כמה חטאים גדולים שקולה', אז איך התורה ככה מכלילה ואומרת כמה שזה קל??

אז הנה התשובה: מי שמסר את **השערות!!!** מאוד מאוד משנה עד כמה הם ארוכות... אבל מי שמספר את הראש... זה לא משנה הגודל של השערות... הראש אותו ראש וקדימה קרחת...

על אותו משקל: כשהתורה מדברת על מצוות התשובה... זה לשוב לה'... לחזור אליו!! כאן זה כבר לא משנה מה גודל החטא... אבא שבשמים הוא אותו אבא... וכשאתה שב בתשובה אני שב אליו!! ושם!!! אצלו יתברך, שלום שלום לרחוק ולקרוב... התשובה היא שלימה וה' מקבל אותה כאישים וניחוחים... רק מה? סו"ס

החטאים לא כ"כ מהר עוזבים אותי... סו"ס התרגלתי... סו"ס שנית בזה... וכאן מתחיל ההבדל בקושי... בין עבירות קלות או חמורות... מחכה לי פה כבר דרך!!! אף אחד לא אמר שלא, אבל ביחס לתשובה?? ביחס לאבא שבשמים?? אני צח ונקי!! אני אצלו... אלי תשוב... אני מסופר בדיוק כמו הצדיק הגדול ביותר, ומהמקום הטהור והזך הזה כעת מחכה לי עבודה אישית וכברת דרך ובידיים שלובות עם

ה' אבוא להיטהר וה' לבטח יסייע בעדי...

ברוך אתה ה' הרוצה ב- (עשרת ימי) תשובה.

ומזהיר אותנו: בני בכורי ישראל!! תזהר לך... היהודי הכלומניק הזה... העובד ע"ז הזה... הוא הבן הבכור שלי... וחסססר לך אם תעשה לו משהו... ויונה הנביא נבחר להיוולד שם!!! בצידון!! לייצג את ה-**בני בכורי ישראל** מול צידון **הבן הבכור** של עבד העבדים כנען!! וכשאלוהו הנביא מקנא קנאת ה' ולא תובע כבוד התלמיד... ה' שולח אותו לשם... שם בצידון מחכה לך ה'יונה' שלי!! והוא נבחר לשמש לי כקלף מיקוח שאיתו אני אוציא ממך בבא העת את מפתח הגשמים כדי להחיות את בני... נכון שאלוהו מקנא קנאת ה' ותובע כבוד הרב!! אבל שם בצידון, מול הבכור של כנען, שם יש מישהו שיתבע כבוד התלמיד!! הוא מייצג את בני בכורי ישראל, את הבן יקר לי אפרים שעשה ממני אבא ואני אוהב אותו ללא תנאים!! בין עושים תשובה ובין אינם עושים תשובה אני מרחם עליהם וגואלם... זה יונה הנביא!! וכל שבט זבולון נקרא על שם הערך היהודי הזה... שבין כך ובין כך קרויים אנו בנים...

עכ"פ מה שבטוח: בימים אלו שהחזית עברה והתמקמה בצפון... אי שם בכל המרחב של צידון... עיר מולדתו של יונה הנביא... והתורה מייחסת את כל צידון ליונה הנביא... ובדיוק בעיתוי הזה של הימים הנוראים שבדיוק במנחה של יו"כ אנו נזכיר את זכותו של יונה הנביא כי אז זה מתעוררים הרחמים בתוקפם ועיצומו של יום מכפר בין לשבים ובין לשאינם שבים... זו ההזדמנות גם בהקשר של ימים אלו להתעורר ולהעתיך ברחמים על בני בכורי ישראל! על נקודת היהודי!! על האחים האבודים שלנו... על אותם יהודים הכי רחוקים שנכשלים בכל העבירות שבתורה... וכעת בצידון עיר הבכורה של כנען... שם צף ועולה הרחמים האינסופיים של אבינו שבשמים לבני בכורי ישראל... אותם רחמים שהתגלו בשעתו בצידון במיתתו והחייאתו של הילד יונה... הם הם הרחמים של ה' שכעת פועל ועושה לנו ניסים ונפלאות באותה אדמת בני חם...

לא נותר לנו אלא להתאחד עם רצונו יתברך... וגם אנחנו נישא על לבבנו את אחינו התועים ולהיות בשבילים... הם זקוקים לזכויות שלנו... הם זקוקים שנפרוש עליהם חסות גם ללא פידבק מצידם... כמו שאבא שבשמים אוהב אותם ללא תנאים... גם אנחנו צריכים להתמסר אליהם גם אם אין להם הכרה בנו... אמנם

בייחסים של אחד מול אחד אנחנו מוכרחים ליצור מחיצה הרמטית בינינו לבניהם!! הם בגדר כי תראה חמור שונא!! אין לנו רשות להתקרב עליהם ואנחנו מוכרחים גם טקטית להתנהל מולם בקרירות כשונאים... אבל בתוך בית המדרש המבוצר!! שם לחשוב עליהם... לזכור שהם הבנים של ה'... להיות שם בשבילם,

להעתיך עליהם ברחמים מתוך ידיעה שלבו של אבינו שבשמים עליהם... ואנחנו אוהבים את מי שה' אוהב... איכפת לנו ממי שהמו מעיו של ה' אליו... ונתפלל מעומק לב שמהרה מהרה ישיב ה' לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. כמובן שאנחנו מחויבים בראש ובראשונה לכבוד הרב!! ולכן אנחנו מצווים לשנא אותם כלפי חוץ... למחות במעשים הקלוקלים שלהם ולהתרחק מהם כמטחוי קשת... אבל אחרי שתבענו כבוד הרב... במקביל לזכור שיש גם מקום לכבוד התלמיד!! סו"ס זה בנים של ה'... נתפלל עליהם... נייצג אותם... נלמד גם בשבילם... אפילו שהם לא מכירים בנו... זו הבנה שאבא שבשמים מצפה מהבן הבוגר שלו

שיבין...

לשחרר לו' עד שאלוהו 'שיחרר' את מפתח הגשמים, ורק כשאלוהו החזיר את המפתח של גשמים, אז ה' נתן לו מפתח שאיפשר לו להחיות את הילד...

והילד הזה- המת החי הזה הוא לא פחות ולא יותר **יונה הנביא!!!**

מה יוצא לנו מזה??? שיונה הנביא!! הוא הילד **ששילם במחיר חייו לטובת כלל ישראל!!!** זה ילד **ש'מת'---** בשביל **להחיות** את כלל ישראל...

ומכאן ואילך מה הפלא שיונה הנביא בכל הווייתו וחיותו הוא מסירות נפש גמורה למען כלל ישראל... יונה הנביא הוא הקונטרה ההפוכה של אלוהו הנביא!! אם אליהו תבע כבוד הרב **ולא** כבוד התלמיד, אז חז"ל ממשיכים ואומרים: שיונה הנביא **תובע כבוד התלמיד ולא** כבוד הרב!! יונה הנביא מוכן אפילו לברוח מה' ולו כדי

למנוע קטגוריה על כלל ישראל... בקיצור: יונה הנביא מייצג סוג של ערך בעבודת ה' שצריך אותו בעיקר בשביל מצבי חירום!!! סו"ס אבא שבשמים מרחם על בניו וחפץ בהם בכל מחיר... בין כך ובין כך קרויים אנו בנים... וישנם צדיקים מסוימים, שלרוב הנאמנות שלהם בה' הם לא נרתעים מלהיכנס אפילו לחיכון מול בורא עולם לטובת הבנים שלו... זה הימור גריש ומסוכן!!

כי בתור יהודי, אין שום היתר להמעיט בכבוד ה' בשביל בניו של ה'... ולכן ברגע שיונה הנביא עושה את זה... הוא מוכן לשלם מחיר!! והוא עומד מאחורי המחיר הזה... כי הוא יודע שבסוף בסוף ה' רוצה את הבנים שלו ויהי מה... את תשכח שכל חיותו ה'שניה' לקוחה מאהבת ה' ללא

תנאים לעם ישראל... (אצל משה רבינו זה גם מתבטא ב-אם אין מחני נא מספרך... משה רבינו הוא השילוב הממצע של אלוהו ויונה ביחד, שהוא תובע גם כבוד הרב וגם כבוד התלמיד... הוא גם מעניש את ישראל וגם אח"כ אעלה על ה' ואכפרה בעד חטאתכם...) יונה הנביא, הוא מייצג את הצד

הקיצוני ביותר!!! מרוב שהוא תובע כבוד התלמיד הוא בורח מהרב... **זה היה פרץ התהרגשות אצל התלמידים!!!** כי היחוס של יונה הנביא זה לא עוד איזה 'פריט' ברשומות של משרד הפנים... אלא מאי?? מתברר שכל שבט זבולון נקרא על שם הופעתו של יונה הנביא!! העיר צידון כולה נזקפת ומסופחת לחלת זבולון רק בגלל איש אחד בודד שאמא שלו הגיעה מצידון...

(אגב: אחת המבוכות הנפוצות ביותר בסוגיית נחלות השבטים היא התמיהה: למה כתוב בתורה שזבולון ירכזו **עצ צידון**... בו בזמן שיש פסוקים מפורשים שצידון שייכת לשבט אשר?? וזו התשובה, שבגלל יונה בן אמייתי שאמו מגיעה מצידון, לכן צידון נזקפת לזבולון...)

זה מה שהרעיש את התלמידים!!! כי העיר צידון כידוע מייצגת את **הבן הבכור של כנען!!** (וכנען ילד את צידון בכורו ואת חת...) ומי נשלח לעמוד מולו??

יונה הנביא שבכל הווייתו הוא מייצג... את מי? את **כה אמר ה': בני בכורי ישראל!!!** אל תשכח שבני בכורי ישראל נאמר לפרעה... מתי?? בשעה שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה... והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... ושם!!! בשפל המדרגה של עם ישראל שעל זה נאמר 'ותושלכי לארץ בגועל נפשך...' שם!!! שם אבינו אב הרחמן פונה לפרעה בתוקף הרחמים והחמלה

יונה הנביא שבכל הווייתו הוא מייצג... את מי? את **כה אמר ה': בני בכורי ישראל!!!** אל תשכח שבני בכורי ישראל נאמר לפרעה... מתי?? בשעה שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה... והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... ושם!!! בשפל המדרגה של עם ישראל שעל זה נאמר 'ותושלכי לארץ בגועל נפשך...' שם!!! שם אבינו אב הרחמן פונה לפרעה בתוקף הרחמים והחמלה

יונה הנביא שבכל הווייתו הוא מייצג... את מי? את **כה אמר ה': בני בכורי ישראל!!!** אל תשכח שבני בכורי ישראל נאמר לפרעה... מתי?? בשעה שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה... והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... ושם!!! בשפל המדרגה של עם ישראל שעל זה נאמר 'ותושלכי לארץ בגועל נפשך...' שם!!! שם אבינו אב הרחמן פונה לפרעה בתוקף הרחמים והחמלה

יונה הנביא שבכל הווייתו הוא מייצג... את מי? את **כה אמר ה': בני בכורי ישראל!!!** אל תשכח שבני בכורי ישראל נאמר לפרעה... מתי?? בשעה שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה... והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... ושם!!! בשפל המדרגה של עם ישראל שעל זה נאמר 'ותושלכי לארץ בגועל נפשך...' שם!!! שם אבינו אב הרחמן פונה לפרעה בתוקף הרחמים והחמלה

יונה הנביא שבכל הווייתו הוא מייצג... את מי? את **כה אמר ה': בני בכורי ישראל!!!** אל תשכח שבני בכורי ישראל נאמר לפרעה... מתי?? בשעה שישראל היו שקועים במ"ט שערי טומאה... והללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז... ושם!!! בשפל המדרגה של עם ישראל שעל זה נאמר 'ותושלכי לארץ בגועל נפשך...' שם!!! שם אבינו אב הרחמן פונה לפרעה בתוקף הרחמים והחמלה

ההספד על הגלגול של סנבלט וגשם הערבי...

אוי... כבר שנים שיש לי הספד מוכן על נאסראללה... וכשהי קרה כעת בהתחלה הסתפקתי עד כמה זה מתאים לערב ר"ה... אבל במחשבה שניה חשבת שזה דווקא אולי כן מתאים לרוח הימים!!! ובכן: שיש כאלו שלא מבינים את גודל ההתרגשות על אותו רשע של סנבלט מן העולם... אבל בשבילנו אותו רשע זה חלק מהילדות... גדלנו על האימים שלו על אל הצפון... חיונו אותו כבר לפני 18 שנה במלחמת לבנון השנייה ועוד לפני זה... (עוד הרבה לפני שמישהו ראה את החמאס כאיום...) ואני כבר שנים עוקב אחרי הנאומים שלו... עד שיום אחד הגעתי למסקנה שנאסראללה הוא כנראה גלגול של לא פחות ולא יותר.. של **סנבלט החורוני טוביה הערבי וגשם הערבי!!!** לא יודע... אחד מהם... שיבחר מי מהם... ולמה?? כי מי ששם לב... לאותו רשע היה מהלך אחד לאורך כל הדרך... ללעוג!! לבוז!! לגחך!! ולהרפות ידיים... כל נאום שלו היה עסוק בלנגוע בנקודות החולשה ולהסביר בטוב טעם איך שאין לנו שום סיכוי, ואנחנו צריכים להכין לעצמנו קברים והקרקע בוערת לנו מתחת הרגלים וזה כ"כ הזכיר לי את השלישייה הזו שהזכרת... כידוע: בספר נחמיה, כתוב שם שנחמיה ראה את המצב החומרי של חומות ירושלים שכולה פרצות והוא החליט לשקם את החומה... ומהרעע שהוא התחיל לפעול בנינו!!! מאז 'ושמע סנבלט החורוני... וגשם הערבי וילעגו לנו ויבזו עלינו... בהתחלה זה התחיל ונגמר בלעג וציניות... אבל לאחר שנחמיה לא נכנע לחיצי הלעג שמפגינים מולו... והוא הציב אותם מול עובדה... והוכיח להם איך שהכלבים נובחים והשיירה עוברת... כעת סנבלט מעביר הילוך נוסף!! **והי כאשר שמע סנבלט כי אנחנו בונים את החומה ויחר לו ויכעס הרבה וילעג על היהודים!!** כאן הוא כבר פחות צוחק... הוא כבר כועס!! אבל הוא עדיין ממשיך לנקוט בטקטיקה של לעג!! **מה היהודים האומללים עושים... היחיו את האבנים והמה שרופות... ויאמר: גם אשר הם בונים, אם יעלה שועל ופרץ חומת אבניהם...** (לומר שאין לבנין תקנה וכל מי שרופה יבא ויפרוץ בו... כך היו מלעגים ומתלוצצים על בנין החומה שהיו בונים מן האבנים השרופות- רש"י) הו' הו' כמה שהנאומים של נסראללה לאורך כל השנים הזכירו לי את הנאומים של סנבלט וטוביה נגד נחמיה... ונחמיה שומע את החרפה וזה לא קל לו!! והוא נאחז בכל הכח ומתפלל לה' **שמע אלוקינו כי היינו בוזא והשב חרפתם על ראשם ותנם לבזיה בארץ שביה.** נחמיה ממשיך בעקביות... ואז כצפוי... בשלב מסוים הצחוק שלהם התחלף בפעילויות טרור **ויקשרו כולם יחדיו לבא להילחם בירושלים** בקיצור: שכתוב ההסטוריה!! תלמד נחמיה ותראה...

לא אאריך יותר בנושא אפילו שיש הרבה מה להאריך...

אלו הם הרגשות העמוקים שיוצאים מהבונקר יחד עם גופתו של נאסראללה... אותו סנבלט שבמשך עשרות שנים כל הזמן לעג והתלוצץ והיה עסוק בלהפחיד ולזרוע אימה... והוא הצליח להפחיד אותנו כ"כ... שבינינו... אני עדיין לא ממש מלא מה שיש לי... (בראש שלי את עדיין מחכה לנאום שלו על החיסול בנאסראללה... מה יש לו להגיד... איזה עוד 'הפתעות' הוא מוכן לנו, ועד כמה אנחנו רפוסים והלשים...) יש פה לקראת סוף השנה סגירת חשבון שדוד המלך כבר התפלל עליה: תחשכנה עיניהם מראות ומתניהם תמיד המעד, שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם תהי טירתם נשמה באהליהם אל יהי יושב... למה?? מה קרה?? מה הם עשו??

כי אתה אשר הכית רדפו ואל מאבן חלץ יספרו!!!
שים לב: מה השפיץ של החטא שלהם?? כי אתה אשר הכית רדפו!!! הכית אותנו שוק על ירך בשמחת תורה!!! והם ניצלו את הכאב ש'יונתך' מוכה וחבולה... והחליטו לרקוד על הדם ולזרות מלח על הפצעים **ולדרוך את מי שהכית...** ועל זה בלבד מגיע להם שתחשכנה עיניהם מראות ומתניהם תמיד המעד... הרוע הזה לשמוח לאיד ולהגדיל פה ביום צרה וללעוג לצרת ישראל ביום אידם... על זה שפוך עליהם זעמך...

תכלס... אנחנו בערב ראש השנה... מה זה אמור לתת לי??

איפה זה פוגש אותי בעבודת ה' האישיית שלי בימים קדושים אלו??

צריך לדעת שבשביל לזכות לבנות בנין עדי עד לה' ולתורתו ולעבודתו!!!

חלק בלתי נפרד מהעיסקה זה להתמודד מול מלעגים ומתלוצצים...

כן... את התהליך הזה עבר דוד המלך **כשהוא בנה בית ראשון...**

ובדיוק את אותו תהליך עבר נחמיה כשהוא **בנה את בית שני...**

כשבונים בית גדול לה' וזה הולך להיות בית קבע שמחזיק 410/420 שנים... חלק בלתי נפרד מה'חומר ולבנים' זה ההוראת קבע של 'לא יבוש מפני המלעגים עליו בעבודת ה'!' אף אחד לא ילעג לאייניקלאן... אף אחד לא ילעג ויבזו לכן של הראש ישיבה או הנכד של הרבי שליט"א... כי הם בסה"כ עוד חוליה בשושלת... עוד קומה נוספת בגורד השחקים... אבל אם לך קמים מלעגים... כנראה שאתה לא עוד איזה קומה... אתה כנראה בונה בנין חדש!! אתה ביציקת היסודות של בית גדול לה'!!! אז קח קרדיט... תבין שחלק בלתי נפרד מחנוכת הבית לדוד זה... זה... חרפה שברה לבי ואנושה... כי קנאת **ביתך** אכלתני... המאמר הזה לא מיועד לכל אחד... לא לכל אחד קמים מלעגים... ס"ס"ש יש כאלו שגולדו ב'מקום הנכון'!! יש להם את מלא הגיבוי מהמשפחה... מהאווירה מסביב... אבל אם אתה מוצא את עצמך 'יחיד ועני' ונתון לחיצי לעג כנראה שאתה בונה כאן יחוס חדש... ברגע שבונים משהו חדש... צריך להיות ערוך לסנבלט החורוני ולגשם הערבי... **קח את זה כמחמאה!!!**

לא פעם ניגש אלי בחור או אברך ומספר לי בכאב על הציניות וחיצי הלעג שהוא מקבל מהסביבה על זה שהוא שמור מהרשת... או שהוא הבן תורה היחיד שלא מציל את המדינה... והוא שואל אותי: איך אני מתמודד? במה אני לא בסדר... אולי ה' רוצה לעורר אותי במשהו? עניתי לו: מה פירושי? זו ההוראת קבע שאתה משלם על מה שאתה!!! הרי לפי הנתונים הסביבתיים שאתה מציג בפני... אתה היית אמור להיות עוד איזה אייפוניסט... אז איך לא?? מה קרה שלא??

אתה!!! אתה נעמדת על שתי רגליך האחריות והחלטת להיות אברהם אבינו!! אודני... בשביל להיות 'אבינו' ולא עוד איזה 'בן'... בשביל זה צריך לבנות בנין מהיסודות... וזה כרוך בעלויות!! ואלו הם העלויות! זה לא מגיע בתור ד"ח... זה בסה"כ העלויות!! לעמוד מול ר' כככולם ולהחזיק חזק... לעמוד מול חיצי לעג ולהגיד... כן... עכשיו אני קטן ונמושה ואתם מנסים לדרוך עלי... חכו חכו... זה הקטן גדול יהיה... וכשאני אצליח... החיך ימחק מהפנים שלכם ויתחלף או בכעס או בבושת פנים...

אל תשכח שיהודים זה עם עולם... באופן נורמלי אני ואתה משמשים עוד חוליה בשושלת היהודית... רוב היהודים בכל הדורות (וגם בדור הזה) עיקר השליחות שלהם זה להעתיק שמועה ולהמשיך את החינוך שקבלנו מאבותינו וזו שליחות בפני עצמה... אבל ישנם נשמות ומסוימות... מה שנקרא מושרש קין!! שזה בחינת רבי עקיבא!! שהשליחות שלהם זה 'מציאות הכנה חנדשה' לעורר אהבה ורגענות ועת דודים מלמטה... מה שנקרא 'תורה שבעל פה'... ובשביל זה צריך נכונות לבלוע צפרדעים...

רבי עקיבא זוכה להיות אבי תורה שבעל פה רק בגלל שהוא בונה את זה בעשר אצבעותיו!!! לועגים לו והוא בולע... צוחקים עליו והוא ממשיך... זה מוכרח להיות ככה!!! גם במחיר יקר שבמשך 40 שנה הוא כל הזמן מנסה ולא מצליח... אין מה לעשות- ר' עקיבא... את השליחות מהסוג שלך אתה לא יכול לעשות כמו רב"ע בגיל 18... רב"ע הוא דור עשירי לעזרא... העתקת השמועה מסוג שכזה ניתן לעשות כבר בגיל 18... אבל בשביל להיות מוסר התורה 'שבעל פה' זה מוכרח להגיע לגמרי מלמטה! עם אפס פידבק מלמעלה... ורק דחיה ולעג ותסכול מכל הסובב... זה המתכון כדי ליצור **מציאות הכנה חדשה** לגילוי מלכותו יתברך בעולם... בקיצור: נאסראללה שמת השבוע זה עוד הסיפור הכי קטן... הנאסראללה ההרבה יותר מטריד... זה הסנבלט וטוביה וגשם הערבי לעובדי ה' הנבחרים ביותר שכעת תורם להיות מוקפים בחיצי לעג... אם זה בקהילה... במעגל המשפחתי המורחב... או לחילופין בעבודה... כל אחד במשבצת שלו... לדעת שאם מנגחים אותך ראש בראש... סימן שאתה ראש!! ונשא את ראש!! תהיה חזק!! בראש השנה זה תחליט להתאזר בעוז ותעצומות... לא ליבוש מפני המלעגים, לקחת אותם כמחמאה ולהפנים בזה ראש השנה שהמתהלך בראש צריך לישא ראש... (אם מאמר זה הועיל לך... תתפרג!! אין לי הסבר אחר למה הוא נכתב ועוד בער"ה... וצריך לשאול את אמת של נאסראללה איזה זכות הייתה לו שעל גבו קבלת כח...)

אוי... כבר שנים שיש לי הספד מוכן על נאסראללה... וכשהי קרה כעת בהתחלה הסתפקתי עד כמה זה מתאים לערב ר"ה... אבל במחשבה שניה חשבת שזה דווקא אולי כן מתאים לרוח הימים!!! ובכן: שיש כאלו שלא מבינים את גודל ההתרגשות על אותו רשע של סנבלט מן העולם... אבל בשבילנו אותו רשע זה חלק מהילדות... גדלנו על האימים שלו על אל הצפון... חיונו אותו כבר לפני 18 שנה במלחמת לבנון השנייה ועוד לפני זה... (עוד הרבה לפני שמישהו ראה את החמאס כאיום...) ואני כבר שנים עוקב אחרי הנאומים שלו... עד שיום אחד הגעתי למסקנה שנאסראללה הוא כנראה גלגול של לא פחות ולא יותר.. של **סנבלט החורוני טוביה הערבי וגשם הערבי!!!** לא יודע... אחד מהם... שיבחר מי מהם... ולמה?? כי מי ששם לב... לאותו רשע היה מהלך אחד לאורך כל הדרך... ללעוג!! לבוז!! לגחך!! ולהרפות ידיים... כל נאום שלו היה עסוק בלנגוע בנקודות החולשה ולהסביר בטוב טעם איך שאין לנו שום סיכוי, ואנחנו צריכים להכין לעצמנו קברים והקרקע בוערת לנו מתחת הרגלים וזה כ"כ הזכיר לי את השלישייה הזו שהזכרת... כידוע: בספר נחמיה, כתוב שם שנחמיה ראה את המצב החומרי של חומות ירושלים שכולה פרצות והוא החליט לשקם את החומה... ומהרעע שהוא התחיל לפעול בנינו!!! מאז 'ושמע סנבלט החורוני... וגשם הערבי וילעגו לנו ויבזו עלינו... בהתחלה זה התחיל ונגמר בלעג וציניות... אבל לאחר שנחמיה לא נכנע לחיצי הלעג שמפגינים מולו... והוא הציב אותם מול עובדה... והוכיח להם איך שהכלבים נובחים והשיירה עוברת... כעת סנבלט מעביר הילוך נוסף!! **והי כאשר שמע סנבלט כי אנחנו בונים את החומה ויחר לו ויכעס הרבה וילעג על היהודים!!** כאן הוא כבר פחות צוחק... הוא כבר כועס!! אבל הוא עדיין ממשיך לנקוט בטקטיקה של לעג!! **מה היהודים האומללים עושים... היחיו את האבנים והמה שרופות... ויאמר: גם אשר הם בונים, אם יעלה שועל ופרץ חומת אבניהם...** (לומר שאין לבנין תקנה וכל מי שרופה יבא ויפרוץ בו... כך היו מלעגים ומתלוצצים על בנין החומה שהיו בונים מן האבנים השרופות- רש"י) הו' הו' כמה שהנאומים של נסראללה לאורך כל השנים הזכירו לי את הנאומים של סנבלט וטוביה נגד נחמיה... ונחמיה שומע את החרפה וזה לא קל לו!! והוא נאחז בכל הכח ומתפלל לה' **שמע אלוקינו כי היינו בוזא והשב חרפתם על ראשם ותנם לבזיה בארץ שביה.** נחמיה ממשיך בעקביות... ואז כצפוי... בשלב מסוים הצחוק שלהם התחלף בפעילויות טרור **ויקשרו כולם יחדיו לבא להילחם בירושלים** בקיצור: שכתוב ההסטוריה!! תלמד נחמיה ותראה...

ס"ס אנחנו כעת בערב ראש השנה... תכלס: מה כל זה נוגע לעניינינו??

העניין הוא: נחמיה שילם על הזלזול שלהם מחיר אישי!!!

מי שיועד... ספר נחמיה מלא במחמאות שכביכול נחמיה מחמיא לעצמו... **זכרה לי אלוקי לטובה!!!** נחמיה מתאר את הדברים הטובים שהוא עושה והוא נותן לעצמו ציון 'זכרה לי אלוקי לטובה', והגמ' בסנהדרין שואלת: למה נחמיה לא זכה שיקרא ספר על שמו?? (ספר נחמיה נספח לעזרא ולא נחשב ספר בפ"ע) אמר רבי ירמיה בר אבא: **מפני שהחזיק טובה לעצמו שנה: זכרה לי אלוקי לטובה!!!** והשאלה זועקת: נו... אם באמת לא ראוי לאדם להחזיק טובה לעצמו... אז למה נחמיה שהיה צדיק מופלג וגדול הדור... למה הוא בכל זאת מחזיק טובה לעצמו??

והתשובה היא פשוטה מאוד:

כשאתה צריך לפעול לבד לבד!! ונדרש ממך לעשות את רצון ה' ומה שצריך ואין לך שום פידבק מאף אחד... ולא זו בלבד!!! אלא יש לך כל הזמן את סנבלט החורוני וטוביה וגשם הערבי שנושפים לך בעורף... וכל הזמן רק לועגים ומתלוצצים עליך... ומול כל אלו אתה עומד לבד... **אתה חייב כח!!!** אתה מוכרח לקחת את הטלאי הצהוב הזה שעליו כולם צוחקים עליך... **ולהתגאות בו!!!** אתה חייב לשנן לעצמך ללא הרף: **זכרה לי אלוקי לטובה!!!** חכו חכו... ה' רואה מה שאני עושה וה' עוד יתן לי על זה שכר גדול... עוד כולכם תראו שצדקתי... רק מה?? ימים גידו... ועוד יחלפו להם מאות ואפלי שנים... וסנבלט החורוני כבר ממומן חוסל בדחיה שבבירות... וגשם הערבי... אל תשאל... התפוצץ עליו איזה ביפר והוציא לו את שתי עיניו וזוץ אחת... וכעת אף אחד לא מבין מה ההווה אמינה... מי ססססופר את הסנבלט הזה... מי בכלל מתייחס לנאומים של טוביה הערבי וגשם הערבי האלו??

וכעת!!! כשאף אחד לא מבין מה נחמיה מתייחס אליהם... כעת זה באמת נראה שנחמיה סססתם 'מחזיק טובה לעצמו'!!

בטח... חסר לך את כל הרקע שמסביב... אתה פוגש כעת רק את הגאווה של נחמיה... ואתה לא קולט שהוא מתגאה ב'טלאי צהוב' שכולם כעת מבזים ומשפילים לעפר והגאווה הזו משמשת לו כדרך יחידה להחזיק עצמו מראות הכוחות ולהכריז: ניצחתי ואנצח!!! אתם עוד תראו שצדקתי!! משפטים כאלו כשאתה מבודד אותם מכל הרקע... זה נשמע כנאוה פסולה... ולכן נחמיה נאלץ לשלם על זה על מהחיר... ובמשך אלפי שנים יש מין הסתייגות מהביטויים האישיים שהוא כביכול מחזיק טובה לעצמו... אבל בתקופתו של החיד"א פתאום קרתה 'פשלה'... ובתי הדפוס בטעות הדפיסו את הספר נחמיה בפני עצמו!!

נענה מרן החיד"א ז"ע"א ואמר: זה לא פשלה!! אם בדור שלנו קרה שנחמיה חלק ספר לעצמו!! כנראה ש'נתקן העניין'!! כנראה שבידידת הדורות העכשוית אנחנו כבר מתחילים להבין ולפגוש גם אנחנו את רעשי הרקע שנחמיה התמודד איתם... כנראה שבדורות שוב סנבלט וטוביה וגשם יצאו אט אט מקבריהם ושוב חזרו למלאכתם לזלול ולהלעג ולהרפות בכל הקדושו והיקר... וברגע שאנחנו מוצאים את עצמנו באותו מקום של נחמיה... כעת אנחנו כבר מבינים 'מה קרה' נחמיה שרואה צורך להחזיק טובה לעצמו... בדורות אלו גם אנו זקוקים לגאווה היהודית מסוג של נחמיה!! זהו!! כבר אין לנו את הלוקוסוס להיות שייך עייל שייך נפיק **'ולא מחזיק טיבותא לפשיה'** היום בשביל להחזיק חזק אתה צריך לעמוד ולהכריז: **זכרה לי אלוקי לטובה!!! ניצחתי ואנצח!!!**

כן... משפחה מודרנית יקרה... אני הכבשה השחורה של המשפחה... אני היחיד שמחזיק בשיניים ולא מחובר לרשת... ואתם שולחים מידי פעם עקיצות ולועגים לי... חכו חכו... **זכרה לי אלוקי לטובה!!!** כשהיבפר יום אחד יתפוצץ לכם בפנים אתם תפסיקו לצחוק עלי... כשהילדים שלכם 'סבירו לכם' בעצם צורת החיים שלהם איזה טעות נוראה עשיתם... אני